ROČENKA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2010

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.

© VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
BRATISLAVA 2011

HVIEZDOSLAVOVO NÁMESTIE 14
811 02 BRATISLAVA
TEL.: +421 2 5443 3151
FAX: +421 2 5443 3161
www.sfpa.sk

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA, PETER HOLÁSEK, JURAJ MARUŠIAK, LUCIA NAJŠLOVÁ, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
JOZEF BÁTORA, PETER BREZÁNI, ALEXANDER DULEBA, MATÚŠ KORBA, MICHAL KŠIŇAN, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BALŠÍNKOVÁ

256 STRÁN, VYDANIE PRVÉ

TLAČ
AEPRESS, S.R.O.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA VYCHÁDZA S PODPOROU MINISTERSTVA ZAHRANIČNÝCH VECÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

NÁZORY UVEDENÉ V PUBLIKÁCII SÚ OSOBNÝMI NÁZORMI AUTOROV A NEMUSIA KOREŠPONDOVAŤ S NÁZORMI VYDAVATEĽA.

ISBN 978-80-89356-31-7

Obsah

Predhovor 5

Ivan Gašparovič
Zahraničná politika Slovenska v roku 2010 z pohľadu prezidenta Slovenskej republiky ... 9

Mikuláš Dzurinda
Rok 2010: Nové výzvy aj odpovede 19

I. Slovenská republika v medzinárodnom prostredí

Vladimír Bilčík
Slovensko v Európskej únii 27

Ivo Samson
Bezpečnostná a obranná politika Slovenskej republiky 37

Juraj Mesík
Klimatické zmeny a rok 2010 49

Irina Mattová
Global governance a SR 61

II. Prioritné oblasti zahraničnej politiky

Juraj Marušiak
Slovensko-maďarské vzťahy – kontinuita alebo zmena? 81

Tomáš Strážay
Vyšehrad druhej generácie 105

Alexander Duleba
Vzťahy Slovenska s východnými susedmi v roku 2010 119

Július Lőrincz
Západný Balkán – úspechy i stagnácia 135

III. Nástroje slovenskej zahraničnej politiky

Nora Beňáková, Ján Mihálik, Peter Brezáni
Rozvojová spolupráca a Slovensko v roku 2010 147

Ondrej Gažovič
Verejná diplomacia SR v roku 2010 167

IV. Z histórie slovenskej zahraničnej politiky

Miroslav Musil
Diplomat Milan Rastislav Štefánik 179

V. Prílohy

Chronológia dôležitejších udalostí v slovenskej zahraničnej politike v roku 2010 193
Zmluvy, dohody a dohovory publikované v roku 2010 203
Štruktúra orgánov štátnej správy pôsobiacich v oblasti medzinárodných vzťahov a európskych záležitosti v roku 2010 212
Zoznam zastupiteľských úradov krajín EÚ, NATO a niektorých ďalších krajín v Slovenskej republike 220
Zoznam konzulátov v Slovenskej republike 228
Zoznam zastupiteľských úradov Slovenskej republiky, stálych misií, generálnych konzulátov a slovenských inštitútov 231
Zoznam konzulárnych úradov Slovenskej republiky vedených honorárnymi konzulmi 238
Počty príslušníkov OS SR v súčasných misiách na podporu mieru 245

VI. O autoroch 249

Predhovor

Len druhýkrát v histórii tejto edície sa v ročenke hodnotí rok, v ktorom došlo k úplnej politickomocenskej výmene, a teda aj k výmene tých, ktorí zahraničnú politiku tvoria a rozhodujú o nej. Bol to rok volebný, rok posunu akcentov v zahraničnej politike a rok inštitucionálnych a personálnych zmien (nielen) na ministerstve zahraničných vecí.

Po prvýkrát sa stal ministrom zahraničných vecí predseda najsilnejšej koaličnej strany, osobnosť s reálnou politickou silou pohnúť našu zahraničnú politiku (a nielen v inštitucionálnom a vo finančnom zmysle) o krok (skok) vpred. Treba už len veriť, že na takýto krok nechýba vo vláde aj politická vôľa. Čo-to však naznačilo už prvých pár povolebných mesiacov. Výrazným skokom bolo zjednotenie diplomatickej služby, o ktorom sa toho od roku 1993 už veľa narozprávalo. V roku 2010 sa konečne stalo realitou. Je to dôležitý míľnik vo fungovaní našej zahraničnej politiky.

Vo vyhrotených susedských vzťahoch nastal takisto posun. Napriek zložitej agende bilaterálnych vzťahov, mnohým otvoreným otázkam a rozdielnym prístupom vystriedal otvorenú konfrontáciu s Maďarskom vecný, (niekedy až veľmi) pokojný dialóg a pridali sa k nemu aj európske riešenia. Zmenil sa aj prístup „vedenia" SR k nášmu jedinému susedovi, ktorý funguje v inom medzinárodnom režime. Je veľmi dobré, že vláda pochopila, že bez ohľadu na politické vedenie je politika podpory integračného procesu Ukrajiny do EÚ aj súčasťou našej politiky vyrovnávania regionálnych disparít v rámci SR, a teda aj nášho štátneho záujmu.

Pokrok nastal aj v regionálnej spolupráci v oblasti bezpečnosti dodávok zemného plynu (bohužiaľ sme sa k opatreniam na predchádzanie rizikám opäť uchýlili až po tom, ako nastali, no lepšie neskoro ako vôbec). Je to nový a pozitívny fenomén našej spolupráce s partnermi v rámci V4 i s Rakúskom. Z pohľadu SR rieši regionálna spolupráca v energetike hlavne náš problém.

Veľkou predvolebnou, ale aj povolebnou témou bola pôžička Grécku a euroval. Odpovede na otázky, ktoré sa postupne vynárajú, ešte nepoznáme, ale vieme, že naším záujmom je stabilné euro, stabilná eurozóna a jej spokojní občania. Preto treba zodpovedať najskôr nasledujúcu otázku, t. j. aké rozhodnutia prispejú k dlhodobej stabilite našej meny euro.

Ešte za predchádzajúceho vedenia došlo k významnému posunu i vo vzťahoch mimovládnych organizácií a ministerstva, keď v máji 2010 podpísali predsedníčka Platformy mimovládnych rozvojových organizácií a minister zahraničných vecí Memorandum o porozumení. Je len dobré, že aj po voľbách je v tomto smere viditeľná kontinuita.

Dobrý signál – nielen do Európy, ale aj do celého sveta – vyslalo i odhodlanie našich predstaviteľov nesláviť výročia totalitných/autoritárskych režimov, ktoré potláčajú základné ľudské práva. Určite treba oceniť principiálny postoj našej diplomacie k udeleniu Nobelovej ceny čínskemu disidentovi a v otázke prepustenia mjanmarských politických väzňov a jednoznačné stanovisko k represiám bieloruského režimu voči vlastným občanom.

Tieto (i mnohé iné) udalosti (celého) roka 2010 budú mať svoje miesto už v 12. ročenke – či už pri bilancovaní nášho pôsobenia a presadzovania cieľov, resp. záujmov v medzinárodnom prostredí, analýze uskutočňovania prioritných oblastí našej zahraničnej politiky alebo pri hodnotení efektivity nástrojov na jej realizáciu. Analytické hodnotenie ponúkame, samozrejme, v určitých rámcoch, ktoré publikácia tohto typu má a ktoré nepokrýva všetky oblasti či regióny, v ktorých bola naša zahraničná politika viditeľná či aktívna.

Prvým hodnotiteľom roka 2010 je v tohtoročnom vydaní prezident SR. Aj keď má byť ročenka primárne pôdou na analytické hodnotenie, otvárací príspevok a pohľad jediného ústavného činiteľa, ktorý celý rok pôsobil vo svojej funkcii, považujem za prínos. Už tradične ponúka ročenka pohľad ministra zahraničných vecí, ktorý vo svojom príspevku hodnotí a prezentuje problémy a aspekty slovenskej zahraničnej politiky, ktoré hlbšie rozoberajú i ďalší autori, ako aj to, čo našu zahraničnú politiku s novým vedením čaká. Oba texty dávajú čitateľovi jedinečnú možnosť nazrieť v rámci jednej publikácie na ten istý „problém" z rozličných (tentoraz aj politických) uhlov pohľadu.

Odbornú časť otvára hodnotenie pôsobenia SR v medzinárodnom prostredí. Príspevok Vladimíra Bilčíka z Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (RC SPFA), ktorý sa zaoberá slovenským pôsobením v rámci EÚ, je už tradične úvodným textom tejto časti. Venuje sa najmä otázkam súvisiacim s praktickým zavádzaním Lisabonskej zmluvy a dôsledkami finančnej a hospodárskej krízy. Analyzuje, ako na postoje politikov SR v EÚ vplýval kontext kampane pred parlamentnými voľbami v júni 2010, teda problém pôžičky Grécku a vznik eurovalu, či zmeny v kompetenciách jednotlivých rezortov. Bezpečnostnú a obrannú politiku, resp. analýzu našich možností a schopností participovať na medzinárodnej bezpečnosti ponúka Ivo Samson, vedúci výskumného programu Medzinárodná bezpečnosť v RC SFPA. Vo svojom texte sa na túto oblasť pozerá cez prizmu troch kľúčových udalostí v roku 2010: volieb do NR SR, finalizácie novej Strategickej koncepcie NATO a procesu strategického hodnotenia obrany v SR. Stále aktuálnejšou a čoraz akútnejšou témou klimatických zmien sa vo

svojej štúdii zaoberá Juraj Mesík, nezávislý analytik. Detailnejšie sa pozrel na vývoj medzi samitmi v Kodani a Cancúne i na samotné výsledky samitov, zmapoval hlavné klimatické udalosti v roku 2010 – a to tak z globálnej perspektívy, ako aj z pohľadu SR – a načrtol aj to, čo nás v tejto oblasti čaká. Časť zameranú na pôsobenie Slovenska v medzinárodnom prostredí uzatvára text Iriny Mattovej z Prešovskej univerzity, v ktorom charakterizuje globálne vládnutie, mapuje agendu neformálnych zoskupení krajín (G8, G20) a v závere naznačuje hybné sily, ktoré budú ovplyvňovať obsah budúcej agendy týchto zoskupení vo vzťahu k SR.

Druhú časť ročenky, ktorá sa venuje prioritným oblastiam našej zahraničnej politiky, otvára Juraj Marušiak z Ústavu politických vied SAV témou, ktorá je bohatá na udalosti každý rok, a tou sú slovensko-maďarské vzťahy. Vzťahy s Maďarskom predstavovali špecifický problém, ktorý popri zahraničnopolitickej obsahoval aj vnútropolitickú dimenziu. Vnútropolitická sa pritom netýkala iba etnického štiepenia slovenskej politickej scény, ale aj vzťahov medzi „slovenskými" a „maďarskými" politickými stranami v SR navzájom. Tomáš Strážay, vedúci výskumného programu Stredná a juhovýchodná Európa v RC SFPA, už tradične analyzuje slovenské „stredoeurópske aktivity". Aj vzhľadom na vyšehradské jubileá v roku 2010 má jeho hodnotenie dve časti: zmapovanie kľúčových faktorov, ktoré charakterizujú vyšehradskú spoluprácu už dlhšie časové obdobie, a analýzu priorít V4 v roku 2010 s dôrazom na prípravu a realizáciu slovenského predsedníctva vo V4. Riaditeľ RC SFPA a vedúci výskumného programu Východná Európa Alexander Duleba poskytol analytický prehľad vzťahov Slovenska jednak s krajinami, ktoré sú časťou tzv. Východného partnerstva EÚ, ako aj vzťahov s Ruskom, pričom porovnáva politiku voči jednotlivým krajinám za vlády Roberta Fica a Ivety Radičovej. Slovenské aktivity na západnom Balkáne, ktorý stále patrí k prioritám slovenskej zahraničnej politiky a kde má Slovensko už určitú autoritu a hodnoverné politické pozície, hodnotil nezávislý novinár Július Lőrincz.

Tretiu časť, ktorá je venovaná nástrojom zahraničnej politiky, otvára spoločný príspevok Nory Beňákovej, predsedníčky Platformy mimovládnych rozvojových organizácií, Jána Mihálika z PDCS a Petra Brezániho z RC SFPA, ktorí svoju pozornosť upriamili na fungovanie nášho najviditeľnejšieho bilaterálneho nástroja zahraničnej politiky – rozvojovej spolupráce. Autori zhodnotili plnenie cieľov nastavených v dokumentoch v praxi, snažili sa poskytnúť sumár aktivít slovenskej rozvojovej pomoci v roku 2010 a v záujme skvalitnenia a zefektívnenia ODA predložili niekoľko návrhov a odporúčaní. Stať venovanú nástrojom zahraničnej politiky uzatvára príspevok Ondreja Gažoviča z Ústavu európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý sa zameral na zmeny v inštitucionálnom aj v obsahovom zameraní verejnej diplomacie SR v roku 2010 a poskytol prehľad praktického výkonu tejto politiky, jej využitých i premárnených príležitostí a zamyslenie sa nad ďalšou perspektívou verejnej diplomacie v kontexte zahraničnej politiky SR.

Odbornú časť ročenky uzatvára ďalšia novinka, ktorou je pravidelne nepravidelná rubrika Z histórie slovenskej zahraničnej politiky. Jej zaradenie bude podmienené pripomenutím si významného výročia súvisiaceho či už s významnými osobnosťami alebo udalosťami slovenskej zahraničnej politiky. Keďže v roku 2010 sme si pripomenuli 130. výročie narodenia významného slovenského diplomata Milana Rastislava Štefá-

nika, rozhodli sme sa ako prvú zaradiť štúdiu o jeho diplomatických a strategických úspechoch, ktorú spracoval skúsený diplomat a historik Miroslav Musil.

Expertnú časť tradične dopĺňajú prílohy – chronológia dôležitých zahraničnopolitických udalostí, zoznam medzinárodných zmlúv, informácie o štruktúre a predstaviteľoch orgánov štátnej správy pôsobiacich v zahraničnej politike, zoznam diplomatických misií a predstaviteľov SR v zahraničí, diplomatického zboru v SR, informácie o vojenských misiách v zahraničí a pod.

Pevne veríme, že aj táto ročenka si nájde svoju cestu k čitateľom a poslúži všetkým tým, ktorí sa zaujímajú o minulosť, prítomnosť i budúcnosť Slovenska a jeho zahraničnej politiky. Na záver by som sa rád poďakoval Ministerstvu zahraničných vecí SR za spoluprácu na tomto projekte a za to, že vďaka podpore MZV SR môžeme pokračovať v budovaní tejto veľmi potrebnej tradície.

Peter Brezáni
editor

Zahraničná politika Slovenska v roku 2010 z pohľadu prezidenta Slovenskej republiky

Ivan Gašparovič

Hektický medzinárodný vývoj v prvých mesiacoch roku 2011 vytvoril dojem, že rok 2010 bol z hľadiska zahraničnej politiky málo dynamický až nevýrazný. Tomuto klamu netreba podliehať. Od vypuknutia globálnej finančnej a ekonomickej krízy na prelome rokov 2008 a 2009 svetový vývoj nastúpil na dlhú cestu globálnych či lokálnych turbulencií, ktorých súčasťou bolo aj medzinárodné dianie v minulom roku a ktoré pokračujú dramatickými zmenami v krajinách arabského sveta i v roku 2011. Pre slovenskú zahraničnú politiku to bol navyše rok zmeny vlády, vedenia rezortu diplomacie i akcentov v zahraničnopolitickom pôsobení krajiny. Kde sa v tomto dianí nachádzal úrad prezidenta ako najvyššieho predstaviteľa reprezentujúceho Slovenskú republiku navonok i dovnútra?

V centre zahraničnopolitického pôsobenia prezidenta v roku 2010 bolo upevňovať priateľstvá so spojencami a spriatelenými krajinami, prispievať k zabezpečeniu priaznivých medzinárodných podmienok na posilnenie bezpečnosti, prosperity štátu a zlepšovanie životnej úrovne občanov Slovenska. Zároveň sa prezident usiloval harmonicky preklenúť obdobie striedania vládnucich garnitúr a zabezpečiť pozitívnu kontinuitu dôsledného presadzovania národnoštátnych záujmov Slovenska v medzinárodnom prostredí. Imperatívom jeho konania bolo upevňovanie postavenia Slovenska ako rešpektovaného člena medzinárodného spoločenstva, ktorý si spoľahlivo plní medzinárodné záväzky. Pre krajinu ako Slovensko je životne dôležité byť súčasťou medzinárodných spoločenstiev, ktoré rešpektujú partnerov i medzinárodné právo, ktoré dodržiavajú vlastné pravidlá a záväzky. Spoločenstiev, ktoré vo vypätých situáciách dokážu prejaviť reálnu solidaritu. Len v takom prostredí môže Slovensko obhájiť svoje záujmy, zvyšovať svoju politickú vážnosť, dôležitosť i garancie svojej bezpečnosti.

Je preto celkom prirodzené, že zahraničnopolitické aktivity hlavy štátu sa v minulom roku sústredili na rozvíjanie dobrých a pragmatických vzťahov so susedmi v stredoeurópskom regióne i s ďalšími významnými aktérmi svetovej politiky a ekonomiky, na upevňovanie priateľských vzťahov so spojencami v Európskej únii a Severoatlantickej aliancii. Kľúčovou témou rokovaní so zahraničnými partnermi bolo predovšetkým zmierňovanie dôsledkov globálnej ekonomickej krízy na občanov Slovenska, ochrana ekonomickej bezpečnosti krajiny, rozširovanie slovenských exportných možností, prílevu zahraničných investícií a hľadanie i podpora spoločných medzinárodných postupov. Tieto zámery sa prezident snažil naplňať v synergii s ostatnými vysokými ústavnými činiteľmi a rezortmi vlády SR. Vytvoril priestor na vzájomnú komunikáciu, ktorý však nebol využívaný v plnom rozsahu. Jednou z pozitívnych výnimiek bola koordinácia zahraničnopolitických postojov a aktivít prezidenta s rezortom slovenskej diplomacie.

Bezpečnostná politika

Z hľadiska národnej i medzinárodnej bezpečnosti predstavovala slovenská zahraničná politika v minulom roku nespochybniteľnú kontinuitu. Severoatlantická aliancia zostáva hlavným garantom našej bezpečnosti. Slovensko sa aktívne zapojilo do operácií medzinárodného krízového manažmentu pod velením NATO a do budovania síl rýchlej reakcie Aliancie. Kvantitatívne aj kvalitatívne posilnilo svoju účasť v operácii ISAF v Afganistane. Prezident sa o tom osobne presvedčil počas návštevy slovenského vojenského kontingentu na spojeneckej základni v afganskom Kandaháre v decembri 2010. Americký veliteľ vojenskej základne v Kandaháre generál Kendall mu na stretnutí povedal: „Tu boxujete vo vyššej váhovej kategórii, než na akú vás predurčuje vaša veľkosť.“ Slovensko podporovalo posilnenie transatlantickej väzby a spoluprácu medzi Alianciou a Európskou úniou a aktívne sa zapojilo do prípravy novej Strategickej koncepcie NATO. Zasadzovali sme sa za pokračovanie procesu rozširovania Aliancie.

Pre strednodobú perspektívu Severoatlantickej aliancie mal mimoriadny význam samit NATO v Lisabone v októbri 2010. Jeho závery sú v súlade s dlhodobými prioritami SR v Aliancii. Samit vytýčil dôležité úlohy, napr. budovanie teritoriálnej protiraketovej obrany európskych členských krajín (a spoluprácu s Ruskom v tejto oblasti) a reformu veliteľskej štruktúry a agentúr NATO. V rámci operácie ISAF má SR plán zvýšiť počet slovenských vojakov o 10 %, ako aj rozšíriť možnosti ich nasadenia vo výcviku afganských síl. V Lisabone prezident zdôraznil, že kľúčom k úspechu medzinárodného spoločenstva v Afganistane bude najmä konanie afganských lídrov. Slovensko na samite podporilo prijatie novej Strategickej koncepcie NATO ako kľúčového programového dokumentu Aliancie a privítalo aj začiatok novej etapy vzťahov so strategickými partnermi – predovšetkým s Európskou úniou a Ruskom – i spresnenie stratégie NATO v Afganistane.

V uplynulom roku sa prehĺbil tzv. vnútropolitický paradox členstva Slovenska v NATO – členstvo síce prinieslo pocit vyššej bezpečnostnej istoty, ale spôsobilo

marginalizáciu bezpečnostných tém vo vnútropolitickom dialógu krajiny. Politická podpora pre spĺňanie cieľov a úloh obrannej a bezpečnostnej politiky SR ostávala v mnohom na deklaratórnej rovine. Pred slovenskými ozbrojenými silami stoja nové úlohy, pribúdajú nové hrozby, ale vlády SR obranné výdavky stále znižujú. Ak má Slovensko konať tak, aby aj v budúcnosti bolo hodnotené ako dôveryhodný partner a angažovaný spojenec, je nevyhnutné zásadne zmeniť prístup k otázkam zvyšovania kvality Ozbrojených síl SR.

Pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe mal význam samit OBSE v kazašskej Astane začiatkom decembra 2010. Prijal záverečnú politickú deklaráciu. Za ocenenie stojí skutočnosť, že samit sa zišiel po 11 rokoch stagnácie v činnosti OBSE, že v Astane sa podarilo zísť 56 vysokým predstaviteľom členských štátov, ktorí napriek množstvu rozporov prejavili vôľu hľadať cesty oživenia činnosti OBSE. Rokovania treba považovať za mnohonásobne prijateľnejšie než vojenskú konfrontáciu, násilie a nekomunikáciu. V Astane sa prezident vyslovil za zachovanie tohto európskeho bezpečnostného formátu, lebo je svojím zložením unikátny – predstavuje regionálne fórum všetkých európskych krajín, rozšírené o USA, Kanadu a viaceré ázijské krajiny, ktoré môžu cez tri hlavné dimenzie činnosti organizácie – politicko-vojenskú, ekonomicko-environmentálnu a agendu ľudských práv – odkomunikovať možné reakcie na nové výzvy doby: medzinárodný terorizmus, prejavy agresívneho nacionalizmu a intolerancie, nelegálnu migráciu a šírenie drog, dôsledky finančných, hospodárskych a energetických kríz a pod. Samit dosiahol to, čo bolo reálne možné dosiahnuť. Vytvoril priestor na pokračovanie hľadania nových rámcov rokovaní o kontrole konvenčných ozbrojených síl v Európe i o celkovej bezpečnostnej architektúre Európy.

Pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe mal význam samit OBSE v kazašskej Astane začiatkom decembra 2010. Samit sa zišiel po 11 rokoch stagnácie v činnosti OBSE a v Astane sa podarilo zísť 56 vysokým predstaviteľom členských štátov, ktorí napriek množstvu rozporov prejavili vôľu hľadať cesty oživenia činnosti OBSE.

Najakútnejším problémom v Astane bolo dosiahnutie rámcovej dohody týkajúcej sa budúcich negociácií o modernizácii režimu kontroly zbrojenia a odzbrojenia. Nový režim kontroly by sa opäť mohol stať základným kameňom nášho bezpečnostného usporiadania. V Astane prebiehali intenzívne rokovania o tejto téme a pokračuje sa v nich aj v tomto roku. Aj to bol výsledok slovenského predsedníctva v Konzultatívnej skupine Zmluvy o kontrole konvenčných ozbrojených síl v Európe, ktorá rokovala i počas samotného samitu. Prezident na samite uviedol:

> „Nemrhajme časom a energiou na vyjasňovanie si toho, kto viac a kto menej prispel k oslabeniu základných atribútov Helsinského procesu – solidarity a dôvery. V takejto polemike sa riešenia nenachádzajú. Orientujme náš dialóg na budúcnosť, hľadanie a zadefinovanie základných životných záujmov nášho geopolitického priestoru, na rozvíjanie komplexného prístupu k bezpečnosti. Práve v tom vidím hlavný zmysel

úsilia o oživenie OBSE. Máme unikátnu a možno poslednú príležitosť definitívne dať bodku za obdobím konfrontácie a deliacich čiar."

Vyzval partnerov k rozvíjaniu tzv. mäkkých bezpečnostných nástrojov organizácie. Bez nich euroatlantická a euroázijská bezpečnostná architektúra nebude kompletná.

Európska integrácia

Postupne si zvykáme, že k európskej problematike máme pristupovať skôr ako k vnútropolitickej než zahraničnopolitickej agende. Vnútorný vývoj v Únii a prijatie akýchkoľvek opatrení v jej rámci sa bezprostredne dotýka i vnútorného fungovania nášho štátu a ekonomiky. Preto sme v minulom roku venovali toľko pozornosti EÚ, ktorá čelila a stále čelí jednému z najzložitejších období svojej histórie. V decembri 2009 vstúpila do platnosti Lisabonská zmluva, ktorá však zatiaľ nenapĺňa uspokojivo očakávania členov, že zvýši efektívnosť riadenia a prestíž EÚ vo svete.

V čase, keď sa v Európe viedla legitímna polemika o pomoci a solidarite s Gréckom, prezident sa snažil presadiť vnímanie únijnej solidarity ako kľúčovej hodnoty európskej integrácie.

S EÚ sme akosi automaticky vždy spájali úspech a prosperitu. Mnohých na Slovensku zaskočilo, že niektorí členovia organizácie, do ktorej vstup stál Slovákov toľko domáceho úsilia aj sociálnej trpezlivosti, majú odrazu existenčné starosti. Mnohých zaskočilo aj to, že v rámci rešpektovania princípu solidarity, vzájomnej pomoci a národnej i komunitárnej zodpovednosti za vývoj Únie musí aj Slovensko prispieť svojím dielom. V čase, keď sa v Európe viedla legitímna polemika o pomoci a solidarite s Gréckom, prezident sa snažil presadiť vnímanie únijnej solidarity ako kľúčovej hodnoty európskej integrácie. Tento postoj nemení ani v súčasnosti. Je presvedčený, že akútne problémy v Únii treba vždy najprv sanovať a potom konsenzuálne hľadať dlhodobo udržateľné riešenia v rámci Únie. Je nad akúkoľvek pochybnosť, že prekonávať následky pretrvávajúcej krízy bude ľahšie prostredníctvom intenzívnej komunikácie a spolupráce veľkých a malých krajín v Únii, úzkej koordinácie národných vlád vo väčšom celku, rešpektujúc zároveň demokratický princíp rovnosti štátov. Preto prezident nepodporil pochybovačov o zmysluplnosti spoločnej európskej meny eura a vyzýval k spoločnému postupu členov eurozóny na jej udržanie. Prijatie Európskeho stabilizačného mechanizmu a strategického projektu „Európa 2020" ide práve týmto smerom.

Slovensko v uplynulom roku vystupovalo dôsledne za kontinuálne rozširovanie EÚ. Silnej slovenskej podpory pre prijatie Chorvátska do Únie sa dostalo chorvátskemu prezidentovi Ivovi Josipovićovi počas jeho oficiálnej návštevy na Slovensku. Na bilaterálnych rokovaniach s prezidentom Srbska Borisom Tadićom na pôde OSN v New Yorku v septembri 2010 Slovensko podporilo srbské eurointegračné ambície rovnako, ako v rozhovore s predsedom Predsedníctva Bosny a Hercegoviny

Nebojšom Radmanovićom bosniansku cestu do EÚ. Stále však podčiarkovalo, že podmienkou vstupu nových členov musí byť plnenie rovnakých kritérií, aké muselo splniť aj Slovensko.

Minulý rok bol aj rokom začiatku nového mandátu Európskej komisie i fungovania Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Zatiaľ nevidno dostatok konkrétnych a presvedčivých výsledkov, ktoré by nás mohli utvrdiť v správnosti nastúpenej cesty v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Pre Slovensko však bolo dobrou správou, že slovenský diplomat sa stal výkonným riaditeľom tejto služby pre oblasť Ruska, východného susedstva a západného Balkánu.

Slovensko svoju budúcnosť strategicky spája s budúcnosťou zjednotenej Európy. Cítime politickú spoluzodpovednosť za náš európsky projekt a veľmi cieľavedome budeme pracovať na tom, aby nedošlo k oslabeniu dôrazu Únie na spoločný európsky postup vo veciach vnútorných i vonkajších. Je to nevyhnutné, lebo európska integrácia nemá inú rozumnejšiu, životaschopnejšiu a pokojnejšiu alternatívu.

Organizácia Spojených národov

Slovensko naďalej vychádza z presvedčenia, že univerzálnym poslaním OSN je garantovať mier a bezpečnosť vo svete na základe kolektívnej účasti štátov v súlade s medzinárodným právom, vrátane oblasti odzbrojenia. V septembri 2010 sa prezident spolu s ministrom zahraničných vecí M. Dzurindom zúčastnili na oficiálnej časti 65. zasadnutia Valného zhromaždenia OSN (VZ OSN) v New Yorku. Prezident vystúpil vo všeobecnej rozprave VZ a na samite o plnení miléniových rozvojových cieľov. Rokoval s generálnym tajomníkom OSN Panom Ki-munom a s predsedom 65. zasadnutia VZ J. Deissom.

Spoločným menovateľom všetkých vystúpení v OSN bol kontext globálnej krízy. Prezident sa pripojil k názorom, že ak má byť OSN schopná efektívne reagovať na aktuálne výzvy 21. storočia, vyžaduje si to synergické pôsobenie všetkých orgánov OSN, programov, fondov a odborných organizácií systému OSN. Poukázal na to, že rok 2010 zvýraznil trhliny vo vzájomnej koordinácii napĺňania cieľov OSN. V praxi dochádza dokonca ku kolízii záverov jednotlivých orgánov OSN či k nerešpektovaniu vlastných rozhodnutí. Zdôraznil, že vytvorenie podmienok pre spravodlivý a trvalo udržateľný rozvoj by malo ísť ruka v ruke s úctou k prírode a jej pravidlám. Podčiarkol dôležitú úlohu, ktorú zohráva OSN a jej inštitúcie pri zabezpečovaní ochrany ľudských práv. Podporil zlepšovanie inštitucionálnej spolupráce OSN s EÚ a NATO.

Na špeciálnom Miléniovom samite v New Yorku prezident vyjadril nespokojnosť so spĺňaním miléniových rozvojových cieľov, ktoré ani po desiatich rokov platnosti nestratili na aktuálnosti. Miléniové rozvojové ciele prijalo medzinárodné spoločenstvo na začiatku tohto tisícročia s ambíciou prostredníctvom trvalo udržateľného rozvoja odstraňovať chudobu, zlepšovať zdravotnú starostlivosť a rozširovať vzdelávanie. Informoval aj o slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci. Tá sa sústreďuje na najzraniteľnejších a najchudobnejších. Ide najmä o vzdelávací projekt v južnom Sudáne,

kde Slováci vzdelávajú deti aj dospelých. V Keni, Etiópii, Kambodži, vo Vietname, v Ugande, Zambii i na Haiti poskytuje Slovensko cez rozvojové projekty komplexnú zdravotnú a sociálnu starostlivosť ľuďom žijúcim s ochorením HIV/AIDS. V septembri 2010 prezident osobne takéto pracovisko v Kambodži navštívil. Slovensko bude takéto rozvojové a humanitárne aktivity podporovať aj v budúcnosti.

Bilaterálne vzťahy

Po vstupe krajín V4 do schengenského priestoru sa vzájomné kontakty krajín stredoeurópskeho regiónu stali intenzívnejšími. Osobitnú pozornosť Slovensko venovalo tradične bilaterálnym vzťahom so susedmi. Dôraz kládlo na prehlbovanie nadštandardných vzťahov s Českou republikou a Poľskom vo všetkých oblastiach spolupráce. K pozitívnemu obratu došlo v kontaktoch s vysokými predstaviteľmi Maďarska, vrátane prezidentov. V Karlových Varoch na samite V4 sa uskutočnilo prvé stretnutie s prezidentom Maďarska Pálom Schmittom. Prezident tu bilaterálne rokoval aj s prezidentom Česka Václavom Klausom a novým prezidentom Poľska Bronisławom Komorowským.

Zahraničných partnerov Slovenska v minulom roku mimoriadne zaujímali slovensko-maďarské vzťahy. Ťažko chápu, prečo dve krajiny, spojenci a partneri v NATO a EÚ, ktoré úspešne spolupracujú v rámci regionálnej Vyšehradskej skupiny, ktoré majú vzájomný obchodný obrat vyše 4,5 miliardy eur ročne, ktoré deklarujú, že vyznávajú rovnaké demokratické hodnoty a s nádejou pozerajú do spoločnej európskej budúcnosti, prečo si tieto dve krajiny nevedia porozumieť v otázke národnostných menšín. Aj Slovensko hľadá odpoveď na túto otázku. Zahraničným partnerom vysvetľujeme, že Slovensko dôsledne vychádza zo zásady medzinárodného práva, že štát, v ktorom menšiny žijú, je primárne zodpovedný za starostlivosť o svoje menšiny a etniká. Tento štát, teda Slovensko, aj vytvára potrebný právny rámec pre uplatňovanie práv príslušníkov menšiny. Po celý minulý rok však nebolo možné zbaviť sa dojmu, že pre našich maďarských susedov je to naopak – v centre ich pozornosti je maďarská národnostná menšina za hranicami Maďarska, pričom ich vlastné národnostné menšiny sú v konečnom štádiu asimilácie a netešia sa európskym menšinovým právnym štandardom, aké požívajú napr. príslušníci národnostných menšín na Slovensku. Články 33 a 34 Ústavy Slovenskej republiky precízne, humánne a sociálne formulujú práva národnostných menšín a etnických skupín. V právnom, hospodárskom i sociálnom systéme sú vytvorené také podmienky, aby bolo Slovensko pre všetky národnostné menšiny a etniká skutočnou vlasťou. Toto je zásadný záujem Slovenska.

Je ťažké porozumieť tomu, ak sa sused, namiesto susedskej úcty a opatrení susedskej dôvery, proti logike medzinárodného práva i európskej myšlienky, snaží s občanmi susedného štátu jednostranne vytvárať neštandardné právne väzby.

Je ťažké porozumieť tomu, ak sa sused, namiesto susedskej úcty a opatrení susedskej dôvery, proti logike medzinárodného práva i európskej myšlienky, snaží s občanmi

susedného štátu jednostranne vytvárať neštandardné právne väzby. Slovenská politická scéna možno reagovala na tieto snahy precitlivelo a s nedôverou. Dá sa však tomu porozumieť. Aj keď slovenská štátnosť je relatívne mladá, národ má stáročnú historickú pamäť i skúsenosť. A tá ho učí nevnímať veci izolovane od historického a politického kontextu. Preto je Slovensko znepokojené, preto chce a bude o týchto otázkach s maďarskými partnermi rokovať a v politickom dialógu hľadať racionálne východiská, ktorým porozumejú i všetci priatelia v zahraničí.

Do širokého rámca slovenských bilaterálnych aktivít voči západnému Balkánu v minulom roku sa zapísali aj rokovania prezidenta SR s partnermi z východnej i južnej Európy – oficiálne navštívil Slovinskú republiku a na Slovensko zase pricestoval chorvátsky prezident Ivo Josipović. S prezidentom Srbska Borisom Tadićom sa prezident stretol v New Yorku a s predsedom Predsedníctva Bosny a Hercegoviny Nebojšom Radmanovićom v Astane. V kontaktoch s krajinami západného Balkánu Slovensko povzbudzovalo eurointegračné snahy krajín regiónu podporou politiky otvorených dverí do EÚ i NATO a angažovaním sa pri hľadaní riešení zložitých miestnych problémov.

V novembri 2010 Slovensko navštívil prezident Cyperskej republiky Demetris Christofias, ktorý okrem iného vyjadril uznanie Slovenskej republike za jej dlhodobé angažovanie sa a podporu v bikomunitnom dialógu na Cypre, ako aj za pôsobenie slovenského kontingentu v mierovej misii UNFICYP.

Dôležitým medzníkom dvojstranných vzťahov SR a Ruskej federácie bola oficiálna návšteva prezidenta Dmitrija Medvedeva v SR v apríli 2010. Počas nej bolo podpísaných osem slovensko-ruských medzivládnych a obchodných dohôd. Ťažiskovou témou rozhovorov boli otázky dynamizácie obchodnej a ekonomickej spolupráce. Návšteva potvrdila nutnosť budovať pragmatické partnerstvo prostredníctvom pravidelného politického dialógu s dôrazom na hospodársku spoluprácu. Prezident v októbri 2010 oficiálne navštívil Ukrajinu. Rokovania s novým ukrajinským prezidentom Viktorom Janukovyčom potvrdili dôraz na hospodársku a cezhraničnú spoluprácu, na bezpečnosť energetických dodávok a podporu integračných procesov smerom k EÚ aj prostredníctvom programu Východného partnerstva. Dialóg s partnermi z Ruska a Ukrajiny posilnil energetickú a surovinovú bezpečnosť SR i Európy.

V októbri 2010 Slovensko navštívil nórsky kráľovský pár J. V. kráľ Harald V. a kráľovná Sonja. Bola to výnimočná a úspešná návšteva, ktorá zvýšila dobrý kredit Slovenska v Nórsku. Pre nórsky kráľovský pár to bola jediná zahraničná cesta v minulom roku. Počas návštevy boli podpísané Memorandum o porozumení pre implementáciu Finančného mechanizmu EHP a Memorandum o porozumení pre implementáciu Nórskeho finančného mechanizmu na najbližších 5 rokov. Návšteva aj dôstojne pripomenula 100. výročie smrti významného nórskeho obhajcu práv Slovákov v Uhorsku, nositeľa Nobelovej ceny, spisovateľa a publicistu Björnstjerneho Björnsona.

Slovensko ako proexportne orientovaná ekonomika je odkázané na intenzívne obchodné kontakty s Európou a so svetom. Preto všetky pracovné cesty prezidenta do zahraničia a prijatia partnerov na Slovensku mali silný ekonomický rozmer a boli spojené s účasťou podnikateľských delegácií a prípravou obchodno-ekonomických fór.

Takto prezident pristupoval k príprave ciest do regiónov sveta, ktoré sa ekonomicky rýchlo vzmáhajú, resp. ktoré disponujú investičnými či surovinovými zdrojmi.

V marci 2010 prezident navštívil dve stredoázijské krajiny – Kazašskú republiku a Kirgizskú republiku. Ekonomicky zaujímavá bola cesta do Šanghaja v Čínskej ľudovej republike, kde otvoril Národný deň Slovenskej republiky na svetovej výstave EXPO 2010, ktorá bola veľkolepou prehliadkou súčasného kultúrneho života planéty. Uviedol svetovú premiéru dokumentárneho filmu o živote a diele najvýznamnejšieho architekta juhovýchodnej Ázie a Ďalekého východu 1. polovice 20. storočia, krajana zo Slovenska, architekta Ladislava Hudeca. Navštívil osobitné správne oblasti Číny, Hongkong a Macao, kde prezentoval záujem SR o zahraničné investície a rozvoj obchodných a ekonomických kontaktov s týmito ekonomicky mimoriadne perspektívnymi enklávami. Uskutočnil aj historicky prvú oficiálnu návštevu hlavy SR v Kambodžskom kráľovstve, ktorého kráľ Norodom Sihamoni má osobitne pozitívny vzťah k Slovensku.

Počas roka 2010 absolvoval prezident SR celkom 13 ciest do zahraničia, počas ktorých rokoval s vyše 40 partnermi. Na Slovensku prijal takmer 30 predsedov vlád, predsedov parlamentov, zahraničných ministrov, vysokých medzinárodných hodnostárov a vyše 40 cudzích veľvyslancov.

Regionálna spolupráca

Po prevzatí predsedníctva vo Vyšehradskej skupine v lete 2010 patrilo Slovensko k motorom regionálnej spolupráce. V Karlových Varoch sa uskutočnil prezidentský samit, ktorý sa sústredil na tému Spoločný záujem krajín V4. Na samite Slovensko potvrdilo, že doterajšia dvadsaťročná spolupráca štyroch stredoeurópskych štátov bola užitočná a prispela k naplneniu pôvodných strategických cieľov – integrácie krajín V4 do EÚ a NATO. Účastníci sa zhodli, že V4 aj v nových podmienkach naďalej predstavuje užitočný nástroj na dialóg a vhodný mechanizmus koordinácie a efektívnejšieho presadzovania spoločných záujmov regiónu V4 i našich krajín v EÚ. O vecné posudzovanie budúcich iniciatív a presadzovanie spoločných záujmov a identifikovaných projektov vyšehradskej spolupráce v zahraničnopolitickej i sektorovej oblasti je záujem. Hlavy štátov V4 sa dohodli na prednostných oblastiach posilňovania koordinácie a spoločného postupu, ktorými sú energetická bezpečnosť, zachovanie princípu kohézie pri príprave Novej finančnej perspektívy EÚ, sociálna integrácia rómskeho obyvateľstva, odstraňovanie bariér, resp. regionálnych rozdielov, a podpora rozširovania EÚ. Samit zdôraznil záujem o podporu úspešnej implementácie Európskej

Hlavy štátov V4 sa dohodli na prednostných oblastiach posilňovania koordinácie a spoločného postupu, ktorými sú energetická bezpečnosť, zachovanie princípu kohézie pri príprave Novej finančnej perspektívy EÚ, sociálna integrácia rómskeho obyvateľstva, odstraňovanie bariér, resp. regionálnych rozdielov, a podpora rozširovania EÚ.

susedskej politiky najmä vo vzťahu k susedom a priateľom v regióne západného Balkánu a Východného partnerstva, pre ktorých je príklad vyšehradskej spolupráce inšpiratívny a povzbudzujúci.

V Karlových Varoch slovenský prezident vyjadril podporu maďarským a poľským prioritám počas ich predsedníctiev v Rade EÚ. Partneri z Maďarska a Poľska vyjadrili ochotu ku koordinácii s ostatnými krajinami V4.

Krajanská agenda

Slovenská politika má ústavnú povinnosť „podporovať národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporovať ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou". Prezident sa usiloval o dôsledné napĺňanie tohto ustanovenia ústavy a angažoval sa v upevňovaní duchovnej väzby Slovenska s krajanmi v zahraničí. Stretnutia so slovenskými krajanmi boli súčasťou programu viacerých jeho ciest do zahraničia.

V roku 2010 prezident prijal krajanov aj na Slovensku počas Stálej konferencie Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2010. S uznaním konštatoval, že zahraniční Slováci si dokážu zachovať lásku k vlasti svojich predkov a zároveň si ctiť krajiny, v ktorých žijú, a byť voči nim lojálni. Toto odráža aj podstatu slovenského prístupu ku krajanom v zahraničí. Zdôraznil, že napriek limitovaným zdrojom bude Slovensko podporovať krajanské aktivity aj prostredníctvom grantov poskytovaných Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Na záver

Slovenská zahraničná politika, opierajúca sa o hodnotové ukotvenie v Európskej únii a Severoatlantickej aliancii, sa aj v roku 2010 kontinuálne podieľala na udržiavaní európskej i globálnej bezpečnosti a stability, na obnove európskeho hospodárskeho rozvoja, na tvorbe nových rámcov i mechanizmov európskej integrácie. Pre predvolebnú kampaň a následnú zmenu slovenskej vládnucej garnitúry to nebol priamočiary a ľahko čitateľný proces. Slovensko z neho nevyšlo bez šrámov. Povzbudzujúce však je, že si slovenská politická scéna začína viac uvedomovať potrebu intenzívnejšej komunikácie a užšej koordinácie zahraničnopolitických postojov medzi ústavnými činiteľmi, aby sa účinnejšie darilo presadiť a ochrániť národné a štátne záujmy Slovenska a jeho občanov. Prezident na takúto spoluprácu vyzýva a je na ňu vždy pripravený.

Rok 2010: Nové výzvy aj odpovede

Mikuláš Dzurinda

Na začiatku volebného obdobia 2010 až 2014 sme považovali za nevyhnutné vniesť do našej zahraničnej politiky novú kvalitu a nový rozmer. Stabilnú hodnotovú základňu, od ktorej možno odvíjať pevné a principiálne postoje k jednotlivým konkrétnym otázkam.

Za prvý zásadný rozmer zahraničnej politiky považujem zodpovednosť – voči občanom, voči našim partnerom, ale aj voči ďalším generáciám.

Po druhé, ak má byť zahraničná politika dôveryhodná, musí byť čitateľná. Musí mať jednu a tú istú tvár pred voličmi i na medzinárodných fórach či rokovaniach na najvyššej úrovni.

Tretím rozmerom zahraničnej politiky sú základné hodnoty. Hodnoty, akými sú ľudské slobody a práva – právo na život, na slobodu prejavu, vyznania a mnohé ďalšie, ktoré tvoria pilier modernej demokratickej spoločnosti. Sú to hodnoty, na ktorých sa dokážeme zhodnúť bez ohľadu na svoje vierovyznanie či politické presvedčenie.

Hodnotová zahraničná politika, zodpovednosť a dôveryhodnosť tvoria trojicu kľúčových princípov, pomocou ktorých sme si v minulom roku zadefinovali priority a základné východiská svojho programu, symbolicky nazvaného „zahraničnopolitické desatoro“.

Pevnejšia Európska únia

Zodpovednosť, čitateľnosť a dôraz na hodnoty nás vedú k tomu, aby sme medzi absolútne priority zaradili ochranu eura a ekonomické a politické posilňovanie Európskej únie.

Vnímame Úniu ako zoskupenie, ktorého základným stavebným materiálom sú nielen ekonomické záujmy, ale najmä spoločné hodnoty a princípy. Tie nám dodávajú vôľu a motiváciu riešiť aktuálne problémy.

Z agendy uplynulého roka by som vyzdvihol ten najpálčivejší problém. Snahu vyrovnať sa s dôsledkami hospodárskej krízy a dohodnúť sa na účinných preventívnych mechanizmoch. Za úspech možno považovať fakt, že sa Slovensku podarilo do značnej miery presadiť svoju predstavu o tom, ako by mala prebiehať konsolidácia eurozóny.

Už na začiatku volebného obdobia sme boli konfrontovaní s otázkou pôžičky pre Grécko. Slovensko si zámerne nezvolilo cestu väčšinového názoru a nesúhlasilo s týmto návrhom. Naše postoje sa napriek počiatočnej kritike ukázali opodstatnené – racionálne, zodpovedné a čitateľné.

Samozrejme, potešilo nás rozhodnutie, ktoré padlo v Bruseli 22. marca 2010, že slovenský príspevok do stabilizačného mechanizmu na pomoc zadlženým krajinám eurozóny (tzv. eurovalu) bude napokon nižší o 800 miliónov eur. Nešlo však len o obhajobu vlastného záujmu. Podstatné je, aby vývoj udalostí – vrátane odmietnutia tzv. pôžičky Grécku – viedol k hľadaniu principiálneho riešenia.

Trváme na spoluzodpovednosti bankového sektora za hospodársky vývoj v jednotlivých štátoch, vrátane jeho spoluúčasti na platení účtov za prípadnú insolventnosť krajiny.

Trváme na spoluzodpovednosti bankového sektora za hospodársky vývoj v jednotlivých štátoch, vrátane jeho spoluúčasti na platení účtov za prípadnú insolventnosť krajiny. Považujeme za nevyhnutné sprísniť kritériá Paktu stability a rastu a najmä posilniť ich vymáhateľnosť. Je potrebné, aby sa kritériá plnili stále a systémovo. Rovnako je jasné, že s dôsledkami krízy sa nemôžeme vyrovnať použitím tých istých nástrojov, ktoré nás do nej priviedli.

Záujem o dobré susedstvo

Medzi naše priority patria dobré susedské vzťahy. Napokon, už naši starí otcovia dobre vedeli, že ak majú sami prosperovať, je v ich záujme, aby sa darilo aj ich susedom.

Popri veľmi intenzívnych vzťahoch s Poľskom a Rakúskom, aktívnej spolupráci s Ukrajinou a tradične nadštandardných vzťahoch s Českou republikou počas minulého roka nastal pozitívny posun v komunikácii s našimi partnermi v Maďarsku. Podarilo sa obnoviť prerušený dialóg medzi oboma krajinami. Dohodli sme sa na mechanizmoch, akými riešime otázky, na ktoré máme rozdielne názory, sfunkčnili sme zmiešané komisie. Aktuálny vývoj naznačuje, že zo vzťahov medzi našimi krajinami nevymizli sporné politické témy. Našli sme však spôsob, ako o nich hovoriť a hľadať odpovede.

Navyše naše vzájomné vzťahy predstavujú veľkú časť agendy, ktorá sa bezprostredne týka každodenného života občanov. Inými slovami, jednoznačne prevládajú momenty a témy, ktoré nás spájajú.

Medzi najsilnejšie patrí regionálna spolupráca vo formáte Vyšehradskej štvorky, ktorej predsedníctvo prevzalo Slovensko 1. júla 2010. Váha tohto zoskupenia sa prejavuje aj v rámci Európskej únie, napríklad aj v spomínanom procese jej rozširovania.

Potenciál V4 nám umožňuje riešiť problémy, ktoré presahujú rozmer jednotlivých krajín – napríklad otázky energetickej bezpečnosti a diverzifikácie zdrojov surovín.

Kľúčovou témou je v tomto smere výstavba severo-južného prepojenia plynovodu medzi Baltickým a Jadranským morom. Možnosť napojiť sa na pripravované európske plynárenské projekty Nabucco či South Stream otvára napríklad výstavba plynovodného prepojenia Veľký Krtíš – Vecsés, na ktorej sme sa dohodli s maďarskými partnermi. Dohodu podpísali premiérka Iveta Radičová a premiér Viktor Orbán v januári 2011.

Dobré susedské vzťahy nám umožnili urobiť aj ďalší významný krok k posilneniu našej energetickej bezpečnosti: otvorenie prípojky plynovodu v rakúskom Baumgartene, ktorá umožňuje reverzný tok plynu na Slovensko a tiež otvára možnosť napojiť sa na plynovod Nabucco.

Rozširovanie pásma stability

Z dôrazu na hodnotovú zahraničnú politiku vychádza aj naša angažovanosť v ďalšom rozširovaní Európskej únie predovšetkým o štáty západného Balkánu a východnej Európy. Rozširovanie pásma stability a prosperity znamená perspektívu na zlepšenie kvality života obyvateľov integrujúcich sa krajín. Ide však aj o strategický záujem celého európskeho kontinentu a jeho bezpečnosti.

Slovensko od počiatku pomáhalo v integračnom procese Chorvátsku, ktoré sa dnes úspešne blíži k jeho dovŕšeniu. Okrem podpory na medzinárodnej pôde sme Záhrebu ponúkli know-how z vlastného prístupového procesu a z harmonizácie národnej legislatívy s právnymi normami EÚ. Slovensko spolu s chorvátskymi partnermi usporiadalo 15. októbra 2010 konferenciu Communicating Europe. Dnes už môžeme Chorvátsko vnímať ako perspektívneho 28. člena Európskej únie.

Rovnako podporujeme Čiernu Horu a Srbsko, ktoré sú na štartovacej čiare.

V prípade Srbska sme sa usilovali predovšetkým pomáhať pri odstraňovaní prekážok, ktoré bránili naštartovaniu integračného procesu. V júni Rada EÚ uvoľnila ratifikačný proces Stabilizačnej a asociačnej dohody. Aj pôsobenie našej diplomacie prispelo v septembri 2010 k tomu, aby Valné zhromaždenie OSN na zasadaní prijalo kompromisnú rezolúciu v otázke Kosova, na ktorej znení sa Srbsko zhodlo s Európskou úniou. Rezolúcia vyzývajúca Srbsko a Kosovo na dialóg potvrdzuje zároveň verdikt Medzinárodného súdneho dvora v Haagu, podľa ktorého vyhlásenie nezávislosti Kosova nebolo v rozpore s medzinárodným právom. V októbri 2010 Rada EÚ za aktívnej podpory SR požiadala Európsku komisiu o posudok srbskej prihlášky na členstvo v EÚ.

Priznávam, že osud Srbska vnímam do veľkej miery osobne. V roku 1999 som stál pred mimoriadne ťažkým rozhodnutím, keď som mal vysloviť súhlas s otvorením

slovenského vzdušného priestoru pre operácie NATO proti autoritatívnemu Miloševićovmu režimu počas konfliktu v Kosove. O to väčšiu dnes cítim zodpovednosť a predovšetkým uspokojenie, že táto krajina prešla v posledných rokoch takým zásadným a pozitívnym vývojom. Jej vnútorné politické pomery sa zmenili natoľko, že sa dnes pred ňou otvárajú dvere do Európskej únie. Členstvo Srbska v EÚ a nadviazanie vecného dialógu s Prištinou považujem za dôležitú podmienku pre stabilitu Balkánu i celého európskeho kontinentu.

Uvítali sme decembrové rozhodnutie Európskej rady udeliť Čiernej Hore štatút kandidátskej krajiny. Navštívil som Čiernu Horu práve v tomto kľúčovom období v novembri minulého roka. Prednášali tu aj naši experti spolu s veľvyslancami EÚ a NATO. Otvorené verejné diskusie upevnili obyvateľov Čiernej Hory v presvedčení, aká významná je pre nich európska, resp. euroatlantická perspektíva. A ako pridaná hodnota ostalo v tejto krajine aj veľmi pozitívne vnímanie Slovenska.

V procese rozširovania Európskej únie sa významným katalyzátorom stala Vyšehradská štvorka. Našu spoločnú aktivitu zvýraznili stretnutia predstaviteľov V4 so zástupcami krajín západného Balkánu a východnej Európy – 22. októbra 2010 to bolo neformálne stretnutie ministrov zahraničných vecí z krajín V4, západného Balkánu a zástupcov belgického predsedníctva EÚ a Európskej komisie, ktorú zastupoval eurokomisár pre rozširovanie Štefan Füle.

Dobré susedské vzťahy nám umožnili urobiť aj ďalší významný krok k posilneniu našej energetickej bezpečnosti: otvorenie prípojky plynovodu v rakúskom Baumgartene, ktorá umožňuje reverzný tok plynu na Slovensko a tiež otvára možnosť napojiť sa na plynovod Nabucco.

Podobným podujatím bol už tohtoročný ministerský samit V4 a Východného partnerstva za účasti predstaviteľky EÚ Catherine Ashtonovej, eurokomisára Štefana Füleho a nemeckého ministra zahraničných vecí Guida Westerwelleho. Stretnutie vyslalo štátom Východného partnerstva jasný signál, že Európska únia má záujem aktívne s nimi spolupracovať, pričom bude uplatňovať princíp diferenciácie – čiže vo väčšej miere podporovať štáty, ktoré sa budú efektívnejšie reformovať a približovať svoje politické a ekonomické prostredie Európskej únii.

Krajiny V4 považujú za svoj strategický záujem rozširovať pásmo stability a prosperity v priestore, s ktorým bezprostredne susedia. Ponúkajú vlastné skúsenosti z transformačného a integračného procesu, no aj čosi navyše: inšpiráciu a príklad, že dobré susedské vzťahy a spolupráca predstavujú jedinú životaschopnú alternatívu.

Inštitucionálnu platformu pre našu pomoc integrujúcim sa krajinám predstavuje Centrum pre transfer skúseností z integrácie a reforiem vytvorené práve v minulom roku. Naším príspevkom k proeurópskemu smerovaniu štátov Východného partnerstva bolo otvorenie osvedčeného projektu Národného konventu na Ukrajine a v Moldavsku, ktoré má ambície stať sa pozitívnym príkladom východnej Európy.

Hodnotový rozmer zahraničnej politiky nás viedol aj k principiálnemu odsúdeniu neprijateľných praktík Lukašenkovho režimu v Bielorusku. Bratislava mu poslala jasný odkaz, že politickí väzni či manipulácia volieb nepatria do Európy 21. storočia.

Solidárne Slovensko v bezpečnom svete

Dôraz na spoločné hodnoty a princípy je takisto základným kameňom Severoatlantickej aliancie, ktorá pre Slovensko predstavuje hlavnú garanciu jeho bezpečnosti. Vývoj NATO v ďalších rokoch predurčuje Strategická koncepcia prijatá na novembrovom lisabonskom samite. Jej výsledná podoba odráža aj postoje Slovenska.

Súčasťou nášho úsilia o bezpečný svet sú aj mierové misie, na ktorých sa Slovensko zúčastňuje.

Najdôležitejšou z nich je operácia ISAF v Afganistane, kde pôsobí 313 našich vojakov. Misia NATO je zameraná nielen proti medzinárodnému terorizmu, ale aj na postupné budovanie demokratických inštitúcií v tejto krajine. Okrem uznania od partnerov v Aliancii sme vďaka svojej účasti na tejto misii získali i cennú skúsenosť s komplexným prístupom ku krízovému manažmentu. Vojenské operácie musia byť v takom prípade spojené s budovaním štátnosti, ekonomickou spoluprácou a rozvojovou pomocou.

Významnou je takisto misia OSN na Cypre UNFICYP, kde 198 slovenských vojakov odvádza naozaj dobrú prácu. Slovenská jednotka, ktorá je tu už 10 rokov, pôsobí ako jediná na oboch stranách zelenej línie oddeľujúcej obe cyperské komunity. Práve skutočnosť, že ide o cenné zahraničnopolitické aktíva Slovenska, ma viedla k presvedčeniu, že by sme mali byť v tejto misii aj naďalej zastúpení.

Slovenské ozbrojené sily sa napokon podieľajú na operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine, kde máme 46 vojakov. Ide o súčasť stratégie EÚ bezpečnostne, politicky a sociálno-ekonomicky stabilizovať túto krajinu.

Medzi udalosťami, ktoré preverili našu schopnosť spoločne reagovať, nepochybne dominovali prudké zmeny vo viacerých arabských krajinách a pretrvávajúci konflikt v Líbyi. Členské štáty EÚ a NATO sa zhodujú v názore, že režim Muammara Kaddáfího stratil legitimitu, pretože sa dopúšťa násilia na vlastných obyvateľoch. Požadujeme, aby do budúcnosti tejto krajiny hovorili predovšetkým Líbyjčania. Nielen vo vzťahu k Líbyi, ale aj k ostatným krajinám tejto oblasti platí náš zásadný postoj – o tom, akú vládu budú mať v budúcnosti a ako budú spravovať veci verejné, musia rozhodnúť miestni občania. Slovensko rozhodne podporí všetky politické sily, ktoré budú presadzovať demokratizáciu a dodržiavanie základných ľudských práv.

Hodnotový rozmer zahraničnej politiky nás vedie k potrebe pomáhať krízovým oblastiam. Ministerstvo zahraničných vecí v minulom roku podpísalo Memorandum o porozumení s Platformou mimovládnych rozvojových organizácií. Počas minulého roka MZV SR finančne podporilo celkovou sumou viac než 4,3 milióna eur rozvojové projekty zamerané na pomoc v Afganistane, Pakistane, Sudáne, Srbsku, Moldavsku či v Bosne a Hercegovine.

Slovensko tiež poskytlo humanitárnu pomoc oblastiam postihnutým prírodnými či ekologickými katastrofami. Išlo napríklad o pomoc pri vyrovnávaní sa s dôsledkami ničivého zemetrasenia na Haiti alebo o zásah slovenských záchranárov pri ekologickej havárii v mestečku Ajka v susednom Maďarsku.

Ekonomická a verejná diplomacia

Rok 2010 zaradil medzi naše priority aj posilnenie ekonomického rozmeru diplomacie: úsilie, aby sa aktívna medzinárodná spolupráca pretavila do konkrétnych benefitov pre naše firmy, aby im otvárala exportné a podnikateľské možnosti a v konečnom dôsledku pomohla vytvárať pracovné príležitosti. Slovenská ekonomika je relatívne malá a otvorená, závislá od zahraničných investícií a exportu. To ju robí zraniteľnou voči vonkajším vplyvom a prepojenou s krajinami, s ktorými máme úzke obchodné väzby (najmä so štátmi EÚ).

Výraznejší rozvoj ekonomiky nebude možné docieliť, ak budeme na chvoste EÚ v oblasti inovačnej výkonnosti či v investovaní do vedy a techniky.

O to významnejšia musí byť aktivita ekonomickej diplomacie. Významným krokom bolo jej začlenenie pod pôsobnosť MZV SR, vďaka čomu bude mať naša zahraničná služba zjednotené a efektívne politické i ekonomické pôsobenie. Skutočnosťou však je, že Slovensko má nedostatok ekonomických diplomatov – porovnateľné krajiny ich majú šesť- až pätnásťnásobne viac. Preto je nevyhnutné, aby sme tento deficit odstránili predovšetkým vzdelávaním, motiváciou či zefektívnením siete zastupiteľských úradov.

Na pôde ministerstva tiež vzniklo Podnikateľské informačné centrum (POCE) s cieľom sprostredkovať dôležité informácie, kontakty a rady týkajúce sa obchodných či investičných príležitostí.

Mimoriadne mi ležia na srdci investície v oblasti vzdelávania, inovácií, technológií, kontakty s krajinami, ktoré sú inovačnými lídrami. Výraznejší rozvoj ekonomiky nebude možné docieliť, ak budeme na chvoste EÚ v oblasti inovačnej výkonnosti či v investovaní do vedy a techniky.

Výzvy

Obraz sebavedomého a úspešného Slovenska sa nedá namaľovať za úradníckym stolom. Svet nás bude vnímať ako úspešných a dôveryhodných, ak takí naozaj budeme. Na ceste k tomuto cieľu sme si vytýčili tri kľúčové pojmy – zodpovednosť, dôveryhodnosť a hodnotový rozmer zahraničnej politiky. Realita nás presvedčila o tom, že je nevyhnutné, aby mala zahraničná politika stabilný hodnotový základ a aby bola predovšetkým odrazom nášho vnútorného presvedčenia. Aby zohľadňovala skutočnosť, že subjektom i objektom nášho pôsobenia je človek. Človek – či už na Slovensku, v Afganistane, Líbyi, Srbsku alebo v Kosove – človek so svojimi nespochybniteľnými právami a slobodami. Toto vedomie ostáva spoľahlivým indikátorom a radcom pri hľadaní odpovedí na problémy a výzvy, ktoré nás očakávajú.

I. Slovenská republika v medzinárodnom prostredí

Slovensko v Európskej únii

Vladimír Bilčík

Pôsobeniu Slovenska v Európskej únii dominovali v roku 2010 témy súvisiace s praktickým zavádzaním Lisabonskej zmluvy a s dôsledkami finančnej a hospodárskej krízy. Na postoje politikov SR v EÚ vplýval kontext kampane pred parlamentnými voľbami v júni 2010. Volebný rok ovplyvnil domáce rozhodnutia o bilaterálnej pôžičke Grécku a o vzniku takzvaného eurovalu. Koncom roka 2010 sa naštartovali zmeny v kompetenciách jednotlivých rezortov vrátane prenosu právomocí v oblasti európskych záležitostí z Úradu vlády SR na Ministerstvo zahraničných vecí SR.

Život s Lisabonskou zmluvou

Začiatkom roka 2010 poznačili politické udalosti v EÚ zmeny súvisiace s Lisabonskou zmluvou[1] (LZ). Európsky parlament schválil 9. februára 2010 novú Európsku komisiu (EK) pod vedením J. M. Barrosa na päťročné funkčné obdobie. Nová EK však začala fungovať v čase, keď sa členské krajiny vyrovnávajú s hospodárskou recesiou a hrozí zásadná kríza eurozóny. Komisia má aj po schválení LZ len obmedzené priame nástroje

[1] Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007. In: *Úradný vestník Európskej únie*, 2007, http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:SK:HTML (prístup 20. 2. 2010).

Tento príspevok podporila Agentúra na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0484-10.

na výkon hospodárskej politiky a musí sa spoliehať na členské krajiny pri riešení menovej krízy EÚ či pri napĺňaní novej stratégie hospodárskej obnovy EÚ „Európa 2020".

Medzi najvýraznejšie zmeny vyplývajúce z LZ v platnosti od novembra 2009 patria posilnené právomoci Európskeho parlamentu (EP). Parlament využil svoje nové spolurozhodovacie právomoci pri rokovaniach o dohode SWIFT o výmene informácií medzi EÚ a USA, ktorej prvú verziu odmietol vo februári 2010 a ktorú schválil až po dodatočných úpravách v júli 2010.[2] Svoje nové právomoci uplatnil aj pri rokovaniach o pravidlách pre vznik Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ)[3] či pri vyjednávaniach o rozpočte EÚ na rok 2011[4], keď Únii reálne hrozilo zavedenie rozpočtového provizória. Európska rada (ER) získala prostredníctvom LZ nový politický rozmer. Je užším fórom než v minulosti, keď v nej zasadali aj ministri zahraničných vecí. Má svojho koordinátora v osobe predsedu ER Hermana Van Rompuya, čo umožňuje dlhodobejšie plánovanie zasadnutí, ale aj efektívnejšie prijímanie záverov tejto inštitúcie. V ER dnes sedí nová generácia premiérov, ktorá je minimálne ovplyvnená skúsenosťou z druhej svetovej vojny. V prípade Rady ministrov je zásadnou zmenou rozšírenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou. Táto skutočnosť kladie zvýšené nároky na argumentačné schopnosti a koaličný potenciál jednotlivých členských krajín. Výrazným spôsobom sa ale nezmenilo fungovanie rotujúceho predsedníctva. S výnimkou samitov ER a zahraničnej politiky EÚ zostávajú úlohy predsedníctva podobné ako pred prijatím Lisabonskej zmluvy. Znamená to, že SR sa už čoskoro bude musieť začať pripravovať na svoje predsedníctvo v roku 2016.

V rámci výberu nových šéfov diplomatických misií EÚ vo svete kandidáti zo SR zatiaľ neuspeli.

Z pohľadu rezortu zahraničných vecí sú zvlášť významné zmeny, ktoré súvisia s tvorbou úplne novej inštitúcie v podobe samostatnej diplomacie EÚ, takzvanej Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ). V roku 2010 priniesla LZ do zahraničnej politiky EÚ primárne diskusiu o personálnych otázkach a mocenskom postavení novej ESVČ namiesto o samotnom obsahu vonkajšej politiky Únie. Podľa Ivana Korčoka, šéfa Stáleho zastúpenia SR pri EÚ, by táto rodiaca sa diplomacia EÚ mala fungovať ako exekutívna služba pre potreby vysokej predstaviteľky Catherine Ashtonovej, a nie ako samostatná inštitúcia alebo politický orgán EÚ. Podľa Korčoka chce Slovensko udržať Radu EÚ – inštitúciu zloženú z členských štátov – ako hlavný zdroj tvorby zahraničnej politiky Európskej únie.[5]

---

2 Pozri Parliament gives green light for SWIFT II. In: *European Parliament. Press release*, 8. 7. 2010, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=en&type=IM-PRESS&reference=20100707IPR78054 (prístup 15. 8. 2010).

3 Pozri EU foreign service: EP links budget approval to agreement on EEAS organisation. In: *European Parliament. Press release*, 16. 4. 2010, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=en&type=IM-PRESS&reference=20100416IPR72928 (prístup 25. 9. 2010).

4 Pozri dobrý sumár k rokovaniam o rozpočte EÚ: Klaus, K.: EU Budget 2011 – Parliament votes on new draft budget. EPP, 2010, http://www.eppgroup.eu/infocus/budget2011_101213_en.asp (prístup 14. 12. 2010).

5 Ivan Korčok: Východná Európa žiada férové zastúpenie v Európskej zahraničnej službe. In: *EurActiv.sk*, 25. 3. 2010, http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/interview/vychodna-europa-ziada-ferove-zastupenie-v-europskej-zahranicnej-sluzbe-014799 (prístup 25. 3. 2010).

Už vo februári 2010 predstavilo Slovensko spolu s partnermi z Poľska, Maďarska a Českej republiky v Bruseli neformálny, neverejný dokument, v ktorom krajiny V4 argumentovali, že nedostatočná účasť členských krajín na tvorbe a implementácii politík môže v konečnom dôsledku viesť „k strate ich záujmu o zahraničnú politiku EÚ a k rastúcim rozdielom medzi európskymi a národnými politikami". Podľa tohto spoločného dokumentu krajín V4 je dôležité, aby budúca diplomatická služba EÚ „zaistila adekvátnu zemepisnú rovnováhu a zmysluplnú účasť zástupcov zo všetkých členských krajín EÚ".[6] Kompromisné rozhodnutie inštitúcií EÚ o vzniku ESVČ napokon padlo v Madride 21. júna 2010.[7] Z pohľadu Slovenska je dôležité, že sa slová o zemepisnej rovnováhe a adekvátnom zastúpení členských krajín dostali do schváleného dokumentu.

ESVČ začala oficiálne fungovať 1. januára 2011. V rámci výberu nových šéfov diplomatických misií EÚ vo svete kandidáti zo SR zatiaľ neuspeli. Na druhej strane v decembri 2010 vymenovala šéfka diplomacie EÚ Catherine Ashtonová bývalého ministra zahraničných vecí SR Miroslava Lajčáka za výkonného riaditeľa diplomatických zborov pre Rusko, Východné partnerstvo a západný Balkán, pričom Lajčákovo portfólio zahŕňa aj diplomatické vzťahy s krajinami strednej Ázie či s Tureckom.[8] Lajčák sa stal jedným z deviatich najvyššie postavených diplomatov, ktorí sa v hierarchii zahraničnej politiky EÚ priamo zodpovedajú C. Ashtonovej. Je tak spolu s Poliakom Maciejom Popowským najvyššie postaveným diplomatom EÚ spomedzi postsocialistických členských krajín Únie.

Koordinácia európskej politiky

Prijatie LZ otvorilo v SR domácu debatu o tvorbe a koordinácii európskej politiky. Na konferencii o zahraničnej politike SR v apríli 2010 podpredseda EK Maroš Šefčovič navrhol, aby sa názov ministerstva zahraničných vecí doplnil o formuláciu „a pre európske záležitosti". M. Šefčovič zároveň volal po audite európskej politiky naprieč ministerstvami s cieľom identifikovať silné a slabé stránky tvorby a koordinácie domácej politiky v EÚ. Poslanec EP Eduard Kukan zase upriamil pozornosť na silnejšie právomoci EP pri rozhodovaní o legislatíve EÚ, ako aj na nové právomoci národných parlamentov pri posudzovaní legislatívnych návrhov EK.[9]

---

6 Rettman, A.: New EU states make bid for more diplomatic clout. In: *EUObserver*, 10. 3. 2010, http://euobserver.com/9/29651 (prístup 10. 3. 2010).

7 Pozri External Action Service takes form in Madrid. In: *NewEurope online*, 22. 6. 2010, http://www.neurope.eu/articles/External-Action-Service-takes-form-in-Madrid-/101618.php (prístup 22. 6. 2010).

8 Lajčák získal prestížne miesto v novej diplomatickej službe EÚ. In: *EurActiv.sk*, 15. 12. 2010, http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/lajcak-ziskal-prestizne-miesto-v-novej-diplomatickej-sluzbe-eu-016395 (prístup 15. 12. 2010).

9 Slovensko bilancuje svoju zahraničnú politiku. In: *EurActiv.sk*, 12. 4. 2010, http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/slovensko-bilancuje-svoju-zahranicnu-politiku-014900 (prístup 12. 4. 2010).

S cieľom zlepšiť domácu tvorbu a koordináciu politík v Únii Národná rada SR prijala 13. októbra 2010 zákon č. 403/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v neskoršom znení a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.[10] Na základe tohto zákona prišlo k viacerým presunom kompetencií v oblasti zahraničnej a európskej politiky. Po prvé oblasti, v ktorých má pôsobnosť ministerstvo hospodárstva v oblasti zahraničného obchodu v časti riadenia obchodno-ekonomických oddelení, prechádzajú od januára 2011 na ministerstvo zahraničných vecí. Táto zmena predstavuje potenciálny posun k integrovanej hospodárskej diplomacii SR. V minulosti pôsobili obchodní zástupcovia SR nezávisle od diplomatickej služby, keďže podliehali ministerstvu hospodárstva. Od roku 2011 im bude šéfovať ministerstvo zahraničných vecí, respektíve diplomatickí predstavitelia krajiny. Po druhé pôsobnosť Úradu vlády SR v oblasti koordinácie využívania fondov z EÚ prechádza od 1. januára 2011 na ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. Posilnia sa tak kompetencie a najmä nástroje prvého podpredsedu vlády Jána Figeľa napríklad v súvislosti s realizáciou dopravných projektov. Po tretie z pohľadu našej politiky v EÚ najzásadnejšie je, že doterajšia pôsobnosť úradu vlády v oblasti koordinácie realizácie politík EÚ prešla 1. novembra 2010 na ministerstvo zahraničných vecí.

Podľa vlády SR sú tieto zmeny vedené snahou o dosiahnutie maximálnej efektivity pri výkone činnosti v oblasti zahraničnej a európskej politiky. Samotnú realizáciu kompetenčných zmien však poznačili problémy. Koncom decembra 2010 predložilo ministerstvo zahraničných vecí na medzirezortné pripomienkové konanie návrh na úpravy vo fungovaní Ministerskej rady vlády SR pre záležitosti EÚ. Návrh odrážal zmenu kompetencií, na základe ktorej od novembra 2010 zodpovedá za koordináciu výkonu politík SR v EÚ rezort diplomacie. Ministerstvo navrhlo, aby sa predsedom Ministerskej rady vlády pre európske záležitosti stal minister zahraničných vecí, pričom v minulosti túto radu viedol podpredseda vlády SR pre európske záležitosti. Členmi rady by sa mali stať ostatní ministri s výnimkou predsedníčky vlády, pričom rada by mala slúžiť na výmenu informácií, diskusiu a koordináciu pozícií SR v Rade EÚ, kde krajinu zastupujú jednotliví členovia vlády zodpovední za výkon rezortných politík.

Návrh však narazil na odpor úradu vlády, ktorý vzniesol zásadnú pripomienku voči tomu, aby minister zahraničných vecí predsedal vládnej rade pre koordináciu politík SR v EÚ bez prítomnosti premiéra. Úrad vlády navrhol, aby SR vytvorila dvojúrovňový model koordinácie pozícií SR v EÚ, pričom na ministerskej úrovni by ministerskej rade predsedala premiérka a na pracovnej úrovni by bol na čele minister zahraničných vecí, pričom v praxi by sa pri koordinácii stretávali funkčne nižšie postavení pracovníci jednotlivých rezortov.[11] Faktom však zostáva, že predseda vlády nebol ani v minulosti prítomný v štruktúrach Ministerskej rady vlády pre záležitosti EÚ.

---

[10] Plné znenie zákona je prístupné na stránke: http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=209904&FileName=zz2010-00403-0209904&Rocnik=2010&#xml=http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?HitFile=True&FileID=418&Flags=160&IndexFile=zz2010&Text=403/2010 (prístup 15. 1. 2011).

[11] Európske záležitosti: Radičová sa s Dzurindom dohodla. In: *EurActiv.sk*, 4. 1. 2011, http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/europske-zalezitosti-radicova-sa-dzurindom-dohodla-016454 (prístup 4. 1. 2011).

Spor medzi úradom vlády a ministerstvom zahraničných vecí naznačuje, že presun kompetencií v oblasti pôsobenia SR v európskych záležitostiach nebude jednoduchý. V širšej politickej rovine odzrkadľuje problém vzájomnej dôvery medzi premiérkou Ivetou Radičovou a ministrom Mikulášom Dzurindom. Primárnou úlohou premiérky je zastupovať SR na úrovni ER, kde sa v EÚ schádzajú šéfovia vlád a hlavy členských štátov. Predsedníčka vlády má takisto možnosť aktívne zasahovať do tvorby priorít SR v EÚ na úrovni vlády SR. Rada vlády pre európske záležitosti by mala slúžiť skôr jednotlivým ministrom a ministerstvám na zlepšenie schopnosti SR hovoriť v EÚ jasnejším a jednotnejším hlasom, pričom právomoc „koordinovať realizáciu politík SR v EÚ" je dnes v rukách ministerstva.

Pôžička Grécku

Slovenskú republiku v EÚ v roku 2010 azda najviac zviditeľnila domáca diskusia o postojoch k navrhovaným opatreniam Únie voči hospodárskej kríze. Postoje politikov SR ovplyvnili júnové parlamentné voľby, ako aj obavy z prijímania nových finančných a politických záväzkov SR.

Bývalý premiér Robert Fico síce súhlasil s rámcovým rozhodnutím o finančnom balíku EÚ pre Grécko, ale rozhodnutie o konkrétnej bilaterálnej pôžičke SR Grécku ponechal na nový parlament po júnových voľbách. Predstavitelia troch z nových vládnych strán – SDKÚ-DS, SaS a Most-Híd sa k realizácii pôžičky SR Grécku vyjadrili skepticky až odmietavo, pričom použili hlavne dva argumenty: prípadná pôžička by ešte viac podkopala už nezdravé domáce verejné financie a nie je zodpovedné požičiavať peniaze notoricky nezodpovednému gréckemu štátu. Jedine niektorí zástupcovia KDH boli ochotní podporiť takúto bilaterálnu pôžičku ako nie ideálne, ale nevyhnutné riešenie finančnej krízy.[12]

Na základe odporúčaní novej koaličnej vlády pod vedením premiérky I. Radičovej vyslovila Národná rada SR 11. augusta 2010 nesúhlas s veriteľskou zmluvou medzi členskými krajinami eurozóny, ktoré sa rozhodli pomôcť Grécku pri záchrane verejných financií tejto krajiny. Nesúhlasné stanovisko podporili všetci poslanci koalície okrem Antona Marcinčina (KDH), bývalého ekonóma Svetovej banky, ktorý hlasoval za pôžičku Grécku.[13] Poslanci najväčšej opozičnej strany Smer-SD sa na hlasovaní vôbec nezúčastnili. V prípade pôžičky SR malo ísť o sumu 817 miliónov eur na záchranný balík pre Grécko, ktorého celková hodnota je 110 miliárd eur. Na pôžičku prispeli okrem Slovenska všetky krajiny eurozóny. Ak bude Grécko plne čerpať ponúknutý záchranný

---

[12] Prehľad postojov politických strán ku gréckej pôžičke ponúka: Slovensko zatiaľ nemá jasné stanovisko k pôžičke Grécku. In: *EurActiv.sk*, 17. 6. 2010, http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/slovensko-zatial-nema-jasne-stanovisko-k-pozicke-grecku-015338 (prístup 17. 6. 2010).

[13] Záznam hlasovania ku gréckej pôžičke: Národná rada Slovenskej republiky – hlasovanie poslancov. Schôdza č. 4, 11. 8. 2010, http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=27084 (prístup 12. 8. 2010).

balík, finančnú sumu na plánovanú pôžičku SR pravdepodobne pomerne pokryjú vo svojich bilaterálnych pôžičkách ostatné krajiny eurozóny.

Po parlamentných voľbách v júni 2010 boli argumenty odporcov pôžičky Grécku vnútropoliticky motivované, zdôrazňovali dominantné postavenie a legitimitu štátu v medzinárodných vzťahoch a naznačovali nedôveru voči partnerom v EÚ. Politici dôvodili tým, že Gréci si za súčasný stav môžu sami nezodpovednou politikou a podvádzaním pri informovaní o svojej finančnej situácii. Pri obhajobe vládneho návrhu odmietnuť pôžičku Grécku minister financií Ivan Mikloš hovoril, že „účet idú platiť daňoví poplatníci iných krajín, ktorí s tým nič nemali". Podľa Mikloša je to „nemorálne, a aj z ekonomického hľadiska je tu hrozba, že jednoducho vysielame signál – nerobte reformy, nesprávajte sa zodpovedne, prekrývajte staré dlhy novými, míňajte, však keď prídu problémy, ostatní sa poskladajú na to, aby ste sa z toho dostali".[14] Postoje politických strán SDKÚ-DS, SaS a Most-Híd sa nezmenili ani výsledkom júnových parlamentných volieb, pričom minister Mikloš hovoril, že politici sú rozdelení podľa toho, či majú odvahu „nazvať situáciu pravým menom alebo naopak zrážajú opätky v Bruseli".[15] Dôraz na význam legitimity parlamentného rozhodnutia SR bol zrejmý z vyjadrení Ivety Radičovej, ktorá reagovala na kritiku postoja SR zo strany komisára Olliho Rehna vyjadrením, že Rehn je nevolený administrátor. Postoj SR bol zdôvodnený aj domácimi hospodárskymi a finančnými limitmi. Politici argumentovali, že Gréci sú bohatší než obyvatelia SR. Vzhľadom na zlý stav verejných financií I. Mikloš podčiarkol, že pri pôžičke Grécku ide o peniaze, ktoré „nemáme, a ktoré by sme si museli požičať".[16] Celkovo SR argumentovala primárnym záväzkom vlády voči svojim občanom. Postoj krajiny bol takmer výlučne o vnútorných motiváciách krajiny, ako keby sa problémy eurozóny Slovenska netýkali. Rozhodnutie o pôžičke Grécku sa udialo bez širšej politickej reflexie doterajšej skúsenosti s integráciou či významu vzájomnej dôvery v eurozóne alebo dôsledkov takéhoto rozhodnutia na postavenie SR v EÚ.

Po parlamentných voľbách v júni 2010 boli argumenty odporcov pôžičky Grécku vnútropoliticky motivované, zdôrazňovali dominantné postavenie a legitimitu štátu v medzinárodných vzťahoch a naznačovali nedôveru voči partnerom v EÚ.

Ak zovšeobecníme hlavnú myšlienkovú líniu odporcov pôžičky Grécku, tá sa opierala o medzivládne chápanie projektu európskej integrácie, v ktorom hrá dominantnú úlohu členský štát a medzinárodné inštitúcie a záväzky sú druhoradé z pohľadu politických preferencií a legitimity domácich aktérov. Vládne politické strany argumentovali parlamentnou legitimitou (rozhodnutie NR SR je konečné a politicky správne), relatívnou silou či limitmi národného štátu (Gréci sú bohatší než Slováci) a kalkuláciou na báze krátkodobých výdajov a ziskov, ktorá vychádzala zo súčasných domácich finančných možností (peniaze pre Grékov nemáme).

[14] Celé vystúpenie Ivana Mikloša je prístupné na prepise parlamentnej diskusie z 11. 8. 2010 na http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze%2frozprava (prístup 12. 8. 2010).

[15] Tamže.

[16] Tamže.

V diskusii o pomoci SR však chýbala širšia reflexia politického projektu spoločnej meny. Moderná existencia samostatného Slovenska je silne previazaná s procesom európskej integrácie, a teda aj s eurom ako vrcholom integračného projektu, z ktorého SR svojho času mimoriadne profitovala pri konsolidácii vlastných verejných financií či pri finančnej stabilizácii v kontexte súčasnej hospodárskej krízy. Pokiaľ sa o tomto projekte politici bavia len v rovine krátkodobých kalkulácií, vytvára to otázniky nad dlhodobou účasťou SR na integračnom projekte. Pobyt v eurozóne od začiatku prinášal výhody a riziká, no vládni politici neprijali momentálne náklady, ktoré z členstva v tomto zoskupení plynú. Postoj vlády a parlamentu SR síce mal svoju domácu legitimitu a vnútropolitické zdôvodnenia, prekvapil však partnerov v EÚ.

Argumentácia založená na individuálnom postupe členských krajín bola v prípade SR doteraz skôr výnimočná. Slovensko sa od vstupu do EÚ správalo ako dobrý žiak európskej integrácie, úspešne vstúpilo do eurozóny a Schengenu, sústredilo sa na preberanie pravidiel EÚ a čerpanie solidarity bohatších členov Únie cez implementáciu štrukturálnych a kohéznych fondov. Jean Claude Juncker, predseda tzv. euroskupiny, pravidelného grémia ministrov financií krajín eurozóny, označil postoj SR k pôžičke Grécku za absolútne neakceptovateľný.[17] Šéf Európskej centrálnej banky (ECB) Jean Claude Trichet podľa agentúry Reuters na zasadnutí euroskupiny povedal, že ak by ECB vedela, ako sa SR zachová, nikdy by nesúhlasila s prijatím Slovenska do eurozóny.[18] Aj keď zo strany Únie oficiálne nijaký trest nehrozí, sú spôsoby, ako môžu dať partneri SR svoju nespokojnosť pocítiť bilaterálne či v rámci medzivládnych vyjednávaní. Členské štáty a inštitúcie EÚ môžu politikom SR pripomínať ich postoj pri zostavovaní rozpočtu EÚ, pri poskytovaní a kontrole eurofondov, pri plánovaní budúcich spoločných projektov či pri presadzovaní priorít SR pri reforme kohéznej politiky alebo spoločnej poľnohospodárskej politiky. Krajine sa nemusí dariť získavať pre svojich kandidátov politické posty či pridelenie rôznych úradov a inštitúcií. Hrozí jej väčšia obozretnosť a zdržanlivosť partnerov.

Okrem toho sa vyjadrenie šéfa ECB dotýka aj možných opatrení voči ďalším novým členom EÚ. Ich cesta do eurozóny bude na základe nedôveryhodnej skúsenosti so SR náročnejšia. V tejto súvislosti zaujal postoj Poľska, ktorého čelní predstavitelia sa ponúkli, že sa budú podieľať aj na projektoch EÚ, v ktorých v súčasnosti plne neparticipujú. Varšava by tak teoreticky mohla Grékom požičať namiesto Slovenska.[19] Poľsko má obavu, že odmietavé rozhodnutie SR bude mať negatívny vplyv na budúcu ochotu bohatších členov a inštitúcií EÚ podporovať solidárny prístup, ako aj na zásadnú diskusiu o novej finančnej perspektíve Únie, charaktere kohéznej a spoločnej poľno-

---

[17] Slovenská pôžička Aténam nie je mŕtva téma. In: *EurActiv.sk*, 8. 9. 2010, http://www.euractiv.sk/verzia-pre-tlac/clanok/slovenska-pozicka-atenam-nie-je-mrtva-tema-015838 (prístup 8. 9. 2010).

[18] Trichet: Krajinu ako Slovensko už do eurozóny neprijmeme. In: *Sme*, 10. 9. 2010, http://ekonomika.sme.sk/c/5544023/trichet-krajinu-ako-slovensko-uz-do-eurozony-neprijmeme.html (prístup 10. 9. 2010).

[19] Poliaci možno požičajú Grékom miesto Slovákov. In: *EurActiv*, 2. 9. 2010, http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/clanok/poliaci-mozno-pozicaju-grekom-miesto-slovakov-015803 (prístup 2. 9. 2010).

hospodárskej politiky či debate o definícii priorít vo veľkých spoločných projektoch EÚ, ako sú celoeurópske dopravné koridory či prepojenia energetických sietí. Ochota bohatších krajín prihliadať na záujmy menej rozvinutých oblastí EÚ môže byť výrazne nižšia než v minulosti.

Euroval

Inak sa vyvinula situácia s podporou SR pre vznik Európskeho finančného stabilizačného nástroja (EFSF[20]), takzvaného eurovalu, t. j. spoločného finančného nástroja Európskej únie a členských krajín eurozóny na prípadnú sanáciu ďalších štátov s problematickými verejnými financiami. Bývalý predseda vlády R. Fico tento obranný val síce verbálne podporil, ale pred parlamentnými voľbami jeho vláda nepodpísala dokument potrebný na aktiváciu Európskeho finančného stabilizačného nástroja. Podobne ako v prípade pôžičky Grécku, SDKÚ-DS, SaS a Most-Híd euroval odmietli podporiť, pričom predstavitelia KDH vyjadrili myšlienke vlažnú podporu s tým, že mechanizmus musia ďalej študovať.[21]

Koncom júna 2010 však viacerí predstavitelia rodiacej sa budúcej koaličnej vlády začali meniť svoj postoj a tvrdili, že proti obrannému valu v princípe nie sú, ale sa im napríklad nepáči výška očakávaného príspevku SR.[22] Podiel SR v eurovale je 6,5 % HDP krajiny, zatiaľ čo Luxembursko ako najbohatšia krajina eurozóny má podiel 2,8 % HDP. Vláda I. Radičovej argumentovala, že vláda R. Fica vyjednala zlé podmienky účasti SR v eurovale a v čase, keď súčasná vláda nastúpila k moci, už nebol priestor na vyjednávanie o týchto podmienkach.[23] Vláda napokon dohodu o eurovale podpísala a začala následné legislatívne kroky na prípravu krajiny na účasť v tomto mechanizme. Minister financií vysvetľoval rozdiel medzi postojom voči pôžičke Grécku a spustením eurovalu v charaktere prijatého finančného záväzku. V parlamentnej rozprave Ivan Mikloš zhrnul, „že zásadný rozdiel je, že pri gréckej pôžičke ide o reálne požičiavanie reálnych peňazí, pri vale je to vlastne záruka, ktorá sa nebude musieť naplniť".[24]

V deň zamietnutia bilaterálnej pôžičky Grécku (11. augusta 2010) tak poslanci Národnej rady SR podporili prijatie rámcovej zmluvy medzi členskými krajinami eurozóny a Európskym finančným a stabilizačným nástrojom, takzvaným eurovalom.

---

20 Skratka EFSF pochádza z anglického názvu European Financial Stability Facility.

21 Kern, M., Ragáčová, K.: Fico a pravica bojujú o podpis. In: *Sme*, 18. 6. 2010, http://ekonomika.sme.sk/c/5428915/fico-a-pravica-bojuju-o-podpis.html (prístup 18. 6. 2010).

22 Pozri Slovensko zatiaľ nemá jasné stanovisko k pôžičke Grécku. In: *EurActiv*, 17. 6. 2010, http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/clanok/slovensko-zatial-nema-jasne-stanovisko-k-pozicke-grecku-015338 (prístup 17. 6. 2010).

23 Výška slovenského podielu vo vale sa otvárať nebude. In: *rannespravy.sk*, 13. 7. 2010, http://www.rannespravy.sk/clanok/vyska-slovenskeho-podielu-vo-vale-sa-otvarat-nebude.html (prístup 13. 7. 2010).

24 Viac pozri v prepise parlamentnej diskusie zo 4. schôdze NR SR, 11. 8. 2010, http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze%2frozprava (prístup 12. 8. 2010).

140 poslancov bolo za, jedine Ondrej Dostál z OKS hlasoval proti. Európsky finančný a stabilizačný nástroj vyplynul zo záverov Rady EÚ pre hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN) z 9. mája 2010. Na základe návrhu rámcovej ručiteľskej zmluvy sa bude SR podieľať na celkovej výške záruk podielom 4,37 miliardy eur, čo zodpovedá podielu SR na základnom imaní ECB (0,99 %).

Euroval umožňuje poskytnúť finančnú pomoc členskému štátu eurozóny, ktorý je v ťažkostiach v dôsledkoch mimoriadnych okolností, ktoré sú mimo kontroly predmetného štátu. Vďaka garanciám členských krajín eurozóny je EFSF schopný poskytnúť pomoc až do výšky 500 miliárd eur. Rozhodnutie o prípadnej pomoci pre členský štát eurozóny je v rukách akcionárov eurovalu, čiže jednotlivých členských krajín vrátane SR. Euroval sa má použiť v prípade finančnej a hospodárskej krízy, v ktorej si krajina nevie pomôcť sama. Súčasťou prípadnej pomoci z eurovalu má byť aj ozdravný plán na obnovu krízou postihnutej ekonomiky.

Zmluva pre SR neprináša priame finančné záväzky. Poskytuje garancie v prípade, že by si euroval požičal peniaze na záchranu niektorej z členských krajín eurozóny. Pri schvaľovaní tejto rámcovej zmluvy prijala vláda komuniké, v ktorom sa zdôraznili tri priority pri ďalších rokovaniach o budúcnosti eura. Po prvé, vláda SR trvá na tom, že euroval je len dočasné riešenie, pričom bol zriadený na obdobie troch rokov. Po druhé, SR chce sprísniť posudzovanie dodržiavania maastrichtských kritérií, a po tretie, SR je za definíciu podmienok pre riadený bankrot štátov v eurozóne.[25]

Na konci roka 2010 budúcnosť eura nebola pozitívna.

Koniec roka 2010 poznačila diskusia o budúcnosti eura a hlavne o prijatí ďalších nástrojov na ochranu spoločnej európskej meny. Decembrový samit ER priniesol politickú dohodu lídrov členských krajín na budúcej úprave LZ, ktorá má zabezpečiť permanentné vytvorenie EFSF. Súčasná dohoda o eurovale je časovo obmedzená do roku 2013. ER sa dohodla, že EÚ upraví LZ tak, aby sa z eurovalu stal stály ochranný mechanizmus, s tým, že na prípadnej záchrane spoločnej meny sa bude podieľať aj súkromný sektor a základom pre budúcnosť eura je politická a hospodárska zodpovednosť jednotlivých členských krajín.[26] Očakáva sa sprísnenie kontroly rozpočtovej politiky členských krajín. EÚ očakáva, že stály ochranný mechanizmus bude pôsobiť hlavne preventívne a pomôže upokojiť finančné trhy. Na konci roka 2010 však budúcnosť eura nebola pozitívna. Euroval už poskytol finančnú pomoc krachujúcemu Írsku a finančná situácia je zlá aj v Portugalsku.

Viacerí predstavitelia SR pôvodne odmietali stály ochranný finančný mechanizmus, ale pri tvorbe politickej dohody o zmene LZ premiérka Radičová akceptovala víziu stáleho eurovalu pod podmienkou spoluúčasti súkromného sektora pri riešení hospodárskych problémov členských krajín EÚ. Na septembrovom samite EÚ bola premiérka takisto spokojná s formuláciou, ktorá má v ďalších rokoch zabezpečiť, že

---

[25] Onnuferová, M.: Radičovej vláda povie eurovalu áno. In: *Sme*, 14. 7. 2010, http://ekonomika.sme.sk/c/5465265/radicovej-vlada-povie-eurovalu-ano.html (prístup14. 7. 2010).

[26] Pozri závery Európskej rady z decembra 2010, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/118578.pdf (prístup 26. 1. 2011).

náklady spojené s reformou dôchodkového systému sa nebudú započítavať pri posudzovaní výšky deficitu členských krajín EÚ. Inak by SR mala obrovský problém spĺňať politickú dohodu o fiškálnej zodpovednosti EÚ. Téma budúcnosti eura bude dominovať diskusiám v EÚ aj v roku 2011 a súčasná situácia naznačuje, že scenáre budúceho vývoja spoločnej európskej meny zostávajú veľmi otvorené a postoj politických lídrov SR k záchrane spoločnej meny nie je pevný. Ratifikácia ďalších dohôd smerujúcich k záchrane eurozóny je v prípade SR otázna a predstavuje podstatnú skúšku súdržnosti vládnej koalície, ako aj širšieho domáceho strategického konsenzu o pôsobení SR v EÚ a účasti krajiny na projekte spoločnej meny.

Záver

Udalosti v roku 2010 naznačujú, že v krajine zďaleka neexistuje taký jednoznačný konsenzus o prioritách SR vo vzťahu k EÚ ako v období pred vstupom do Únie a v prvých rokoch členstva. Nie je to nový trend. Už pri schvaľovaní LZ v parlamente roku 2008 SDKÚ-DS spolu s ďalšími vtedy opozičnými stranami prerušili obdobie širokého domáceho konsenzu voči strategickým otázkam v EÚ, keď nepodporili zmluvu pre nespokojnosť s vládnym návrhom tlačového zákona. Diskusie o pôžičke Grécku a eurovale ukázali, že Slovensko nie je takým predvídateľným hráčom v EÚ ako v minulosti. Krátkodobé domáce politické spory a záujmy zohrávajú čoraz významnejšiu úlohu pri diskusiách o európskej politike. Politici, ktorí sa výrazným spôsobom pričinili o vstup SR do EÚ, majú väčšiu tendenciu prehliadať strednodobé a dlhodobé politické a hospodárske zisky plynúce z členstva v tomto klube. Navyše v roku 2010 sa do vlády dostala politická strana (SaS), ktorá je nová, nemá priamu skúsenosť s významom prístupového procesu do EÚ a na Úniu nazerá takmer výlučne cez prizmu momentálne vyčísliteľných finančných výhod.

Krátkodobé domáce politické spory a záujmy zohrávajú čoraz významnejší úlohu pri diskusiách o európskej politike.

Z diskusie o fungovaní SR v EÚ sa tak vytrácajú koncepčnejšie úvahy, ktoré by krajine pomohli vidieť súčasné problémy v historickom kontexte pôsobenia nového, postkomunistického štátu v Únii, ktorý významne profitoval z členstva v klube politicky a hospodársky silných európskych krajín. Výsady tohto členstva nie sú automatické a zvlášť v prípade malých krajín môže byť ich povaha veľmi vratká. SR čaká v najbližšom čase hľadanie možných riešení na účinnejšiu koordináciu európskej politiky, lepšie personálne zastúpenie SR v inštitúciách EÚ, ale aj na prijímanie politických rozhodnutí o eurovale či pomoci iným v čase krízy. Práve miera schopnosti uvažovať o týchto otázkach v rôznych časových horizontoch a politických priestoroch podstatne ovplyvní miesto Slovenska v EÚ v nadchádzajúcom období.

Bezpečnostná a obranná politika Slovenskej republiky

Ivo Samson

Rok 2010 (s presahom do roku 2011) sa do bezpečnostnej a obrannej politiky premietol tromi základnými udalosťami.

Prvou boli voľby do Národnej rady SR v júni 2010, po ktorých vládu zostavili politické strany „pravého stredu", teda také politické sily, od ktorých sa tradične očakáva vyváženejší prístup k bezpečnosti založenej na kolektívnej obrane a fungujúcom transatlantickom zväzku, ako aj podpora účasti na operáciách krízového manažmentu pod velením NATO.

Druhým dôležitým momentom bezpečnostného uvažovania nielen na Slovensku, ale aj v celom transatlantickom regióne bol proces finalizácie konečného textu novej Strategickej koncepcie NATO a jej prijatie – spolu s inými dokumentmi – na vrcholnej schôdzke Aliancie v Lisabone v novembri 2010.[1] Tým, že Slovenská republika menom prezidenta ako vrchného veliteľa Ozbrojených síl Slovenskej republiky podporila novú Strategickú koncepciu NATO, stala sa automaticky súčasťou deklamovanej stratégie aj cieľov na najbližšie roky.

S povolebnou zmenou vlády, teda aj s novým vedením Ministerstva obrany SR, a zároveň v súvislosti s prípravou a neskorším prijatím novej Strategickej koncepcie NATO v Lisabone sa spája i tretia významná udalosť, konkrétne úsilie o vypracovanie nového strategického dokumentu, ktorý by kriticky zhodnotil stav obrany a stal sa východiskom na obranné plánovanie v nasledujúcom období. Dokument, na ktorom sa po zmene vlády začalo pracovať, sa nazýva Strategické hodnotenie obrany a má sa stať východiskom pre Bielu knihu, oficiálnu vládnu publikáciu, ktorá má zhodnotiť všetky aspekty problémov rezortu obrany SR. Popri týchto troch udalostiach neskôr, už na

---

1 *Summit Guide. Lisbon Summit – 19-20 November 2010*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67814.htm (prístup 12. 12. 2010).

počiatku roka 2011, situácia v južnom susedstve NATO (a EÚ) len potvrdila mimoriadnu zraniteľnosť Európy v dôsledku sociálnej, politickej aj bezpečnostnej nestability krajín Stredného východu a severnej Afriky. Vyhodnotenie hrozieb prichádzajúcich z tejto oblasti nakoniec počas jednej dekády viedlo nečakane rýchlo k zapojeniu NATO ako celku do ozbrojenej vojenskej operácie proti ďalšej muslimskej krajine po Afganistane, aj keď táto operácia na základe rezolúcie BR OSN zo 17. marca 2011[2] dostala všeobecný mandát len na zabezpečovanie bezletovej zóny a s tým súvisiacich opatrení, pričom konkrétne implementačné vojenské vymedzenia súvisiace s mandátom OSN nie sú presne definované a ostávajú nedoriešené z hľadiska medzinárodného práva.[3] Preto sú možnosti Slovenska zapojiť sa do operácie mimoriadne obmedzené najmä deficitom vojenských (námorných či leteckých) kapacít. Avšak vzhľadom na veľké množstvo zámenných faktorov pri vývoji situácie v susedstve bezpečnostného priestoru NATO/EÚ je otázka efektivity Aliancie – jej politického vplyvu založeného na vojenskom odstrašení – v životnom záujme SR.

Otázka bezpečnosti a obrany po parlamentných voľbách 2010

Zodpovednosť Slovenska – konkrétne vlády SR – za bezpečnosť a obranu krajiny v rámci najdôležitejších svetových a regionálnych inštitúcií bezpečnosti (popri NATO predovšetkým EÚ, OSN a OBSE) možno manifestovať na základe deklarácií, poprípade skutočného prínosu.

Deklaratívny vklad pre bezpečnosť Slovenska a jeho prínos pre regionálnu aj globálnu bezpečnosť predstavovalo bezprostredne po voľbách 2010 Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014, konkrétne podkapitola 4.3 (Bezpečnostná politika a obrana) a čiastočne aj 4.4 (Zahraničná politika).[4]

Samotné programové vyhlásenie vlády, podobne ako politické deklamácie a deklarácie všeobecne, ešte nemožno považovať za reálny prínos pre bezpečnosť a obranu krajiny. Napriek tomu predstavuje tento dokument záväzok, podľa ktorého sa dá posudzovať serióznosť vlády, a možno ho merať reálnymi výsledkami. V programovom vyhlásení vlády na rok 2010 o bezpečnosti a obrane (4.3) sa Severoatlantická aliancia uvádza explicitne ako rozhodujúca bezpečnostná záruka Slovenska z hľadiska kolektívnej obrany, zatiaľ čo EÚ (jej Spoločná bezpečnostná a obranná politika) sa spomína paralelne ako súčasť rozhodujúcich bezpečnostných záruk. Ostatné medzinárodné organizácie sa síce menovite nespomínajú, ale aj tie predstavujú „primárne nástroje

---

2 *Resolution 1973 (2011). Adopted by the Security Council at its 6498th meeting on 17 March 2011*, http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/268/39/PDF/N1126839.pdf?OpenElement (prístup 20. 3. 2011).

3 Schmitt, M. N.: Wings over Libya: The no-fly zone in legal perspective. In: *The Yale Journal of International Law*, jar 2011, roč. 36 (online), http://www.yjil.org/docs/pub/o-36-schmitt-wings-over-libya.pdf (prístup 3. 4. 2011).

4 *Občianska zodpovednosť a spolupráca. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2010 – 2014*. Bratislava: Vláda SR, august 2010.

na presadzovanie a obhajobu bezpečnostných záujmov" SR. Vláda preberá záväzok, že bude primerane a včas reagovať na situácie, ktoré okrem iného ohrozujú aj bezpečnosť spojencov. Teoreticky by z takého záväzku mala vyplývať aj pozitívna reakcia na dlhodobejšie vyhlásenia Aliancie o nedostatočnom finančnom úsilí niektorých členských krajín vrátane Slovenska pri zabezpečovaní obrany spoločného priestoru NATO, ako ho v máji 2011 prezentoval v Bratislave generálny tajomník NATO Fogh Rasmussen[5], ale taký konkrétny záväzok v programovom vyhlásení absentuje. Na deficity pri financovaní rezortu obrany sa okrem iných viackrát sťažovali minister obrany aj hlava štátu.[6]

V novom programovom vyhlásení vlády na rok 2010 sa vláda hlási nielen k (vtedy ešte stále pripravovanej) novej Strategickej koncepcii NATO, ale zaväzuje sa vykonať aj strategické hodnotenie obrany s cieľom pomenovať politicko-strategický rámec pre dlhodobý rozvoj obranného potenciálu Slovenskej republiky a ozbrojených síl vrátane „zabezpečenia stabilného zdrojového rámca" (podkapitola 4.3). Ako vyplýva z programového vyhlásenia, má ísť o proces, na základe ktorého má vláda výsledný dokument (analýza stavu) využiť na posúdenie súčasného medzinárodného bezpečnostného prostredia a na základe výsledkov hodnotiaceho procesu prehodnotí „základné bezpečnostné a obranné dokumenty, aby korešpondovali so súčasnými reáliami globálnych vzťahov a medzinárodného bezpečnostného prostredia" (podkapitola 4.3).

V programovom vyhlásení vlády na rok 2010 o bezpečnosti a obrane sa NATO uvádza explicitne ako rozhodujúca bezpečnostná záruka Slovenska z hľadiska kolektívnej obrany, zatiaľ čo EÚ sa spomína paralelne ako súčasť rozhodujúcich bezpečnostných záruk.

Keďže z týchto záväzkov formulovaných v štandardne nekonkrétnom a paušálnom jazyku nijaké finančné záväzky novej vlády voči Ozbrojeným silám SR nevyplývajú, textom programového vyhlásenia vlády na rok 2010 sa nedá argumentovať v prospech zvyšovania personálnej a technickej kvality ozbrojených síl formou zvýšenia či aspoň zastavenia poklesu objemu finančnej podpory pre rezort obrany SR.

Proces strategického hodnotenia obrany má byť podľa tohto programového vyhlásenia konzultovaný v rámci širšieho dialógu s expertnou komunitou (dokument nepoužíva dnes už bežný termín „slovenská bezpečnostná komunita") a verejnosťou vôbec v záujme dosiahnutia celospoločenského konsenzu o otázkach bezpečnostnej politiky a obrany štátu. Programové vyhlásenie predpokladá, že závery a odporúčania strategického hodnotenia obrany budú predložené na verejnú diskusiu do konca roka 2012 a stanú sa súčasťou základných strategických a koncepčných dokumentov a súvisiacej legislatívy.

V programovom vyhlásení sa vláda tiež zaväzuje, že udrží vysokú angažovanosť ozbrojených síl v operáciách medzinárodného krízového manažmentu „pod vedením

---

5 *V 17 krajinách NATO sa obranné rozpočty prepadajú*, 20. 5. 2011, http://www.ata-sac.org/article-88-568-Rasmussen-V-17-krajinach-NATO-sa-obranne-rozpocty-prepadaju (prístup 20. 5. 2011).

6 Prezident: Rasmussenovi sa sťažoval na škrty v rozpočte armády. In: *SITA*, 19. 5. 2011, http://udalosti.noviny.sk/politika/19-05-2011/prezident-rasmussenovi-sa-stazoval-na-skrty-v-rozpocte-armady.html (prístup 19. 5. 2011).

medzinárodných organizácií a pri tvorbe síl vysokej pripravenosti NATO a EÚ" (podkapitola 4.3). Vláda sa hlási k už dlhodobejšej stratégii angažovanosti ozbrojených síl v medzinárodných misiách a ako prioritu zahraničnej a obrannej politiky SR podporuje ideu menšieho počtu operácií krízového manažmentu „nasadzovaním kompaktných kontingentov budovaných na základe organických jednotiek". Prednosť pri nasadzovaní Ozbrojených síl SR do medzinárodných operácií má mať ISAF v Afganistane. Cieľom tejto vlády v oblasti nasadenia v zahraničí má byť teda redukcia kvantity v prospech menšieho počtu operácií.

Na programovom vyhlásení je pozoruhodné, že vláda sa odvoláva na Vyšehradskú skupinu ako na nástroj posilnenia stredoeurópskej spolupráce v otázke bezpečnostnej politiky a ako na možnosť vo zvýšenej miere presadzovať záujmy SR v NATO a EÚ. Bezpečnostná dimenzia Vyšehradskej skupiny doteraz síce nebola úplne zaznávaná, ale zdôrazňovali sa skôr iné aspekty spolupráce. Vzhľadom na charakter dokumentu (programové vyhlásenie vlády) nebolo možné očakávať, že začínajúca vláda bude špecifikovať, ako chce SR zvýšiť úlohu V4 pri obhajovaní spoločnej bezpečnosti NATO a EÚ.

V podkapitole venovanej v programovom vyhlásení vlády na rok 2010 zahraničnej politike (4.4) dokument nevybočuje zo všeobecného deklaratívneho rámca. Najviac s bezpečnostnou a obrannou politikou korešpondujú pasáže o dobrosusedských vzťahoch, regionálnej bezpečnosti a spolupráci, ďalej o aktívnej európskej politike a takisto o garanciách bezpečnosti a transatlantických vzťahoch. Tam sa ako inštitúcie aktívne v bezpečnostnej politike spomínajú popri NATO a EÚ aj OSN a OBSE. Záväzok posilňovať transatlantickú väzbu sa javí ako štandardný, ale formuláciou sa odlišuje od programového vyhlásenia predchádzajúcej vlády z roku 2006, kde sa len konštatuje, že Slovensko je súčasť euroatlantického priestoru, ale záväzok posilňovať transatlantickú väzbu v danej časti (časť 8 programového vyhlásenia z roku 2006) chýba.[7]

NATO a nová strategická koncepcia

Vrcholná schôdzka NATO v Štrasburgu a Kehli v apríli 2009 poverila generálneho tajomníka NATO vypracovaním novej strategickej koncepcie. Tým sa prekonal určitý odpor v časti členskej základne NATO k vypracovaniu nového kľúčového a smerodajného dokumentu. Základná výhrada zo strany odporcov prijatia nového strategického dokumentu spočívala v obave, že pri príprave stratégie sa zbytočne prejavia doteraz neventilované rozdielnosti v tábore členských krajín NATO.

K iným argumentom, ktoré bolo ešte aj v roku 2010 počuť na adresu prijímania novej Strategickej koncepcie NATO, patril názor, že tieto dokumenty (strategické koncepcie NATO) sú programovo zamerané menej na budúcnosť než na akúsi konštatáciu a kodifikáciu predchádzajúcich politicko-vojenských krokov NATO. Ako príklad sa uvádzala

[7] *Programové vyhlásenie vlády 2006*, august 2006, http://www.mepoforum.sk/kniznica-dokumentov/sr/zakladne-dokumenty/ (prístup 20. 3. 2011).

práve strategická koncepcia z roku 1999, ktorá sa javí skôr ako revízia strategickej koncepcie z roku 1991, keď teória kopírovala praktické kroky a koncepcie vychádzali z predchádzajúcich udalostí.

Argumentácia v prospech nového strategického dokumentu vychádzala zo skutočnosti, že doterajší hlavný strategický dokument, t. j. strategická koncepcia z roku 1999, nemohol reflektovať také prevratné udalosti ako 11. september 2001, vojenskú operáciu NATO v Afganistane, účasť väčšiny členských krajín NATO v operácii Iracká sloboda, vývoj bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ a nové aspekty ruskej vojenskej politiky, ako sa prejavila v rusko-gruzínskej vojne v roku 2008.

Diskusia o prijatí novej Strategickej koncepcie NATO sledovala niekoľko cieľov: redefiníciu zmyslu existencie a úlohy NATO; nastolenie optimálnej rovnováhy medzi kolektívnou obranou a operáciami mimo článku 5; vyrovnanie globálnych a regionálnych ambícií; zlepšenie komunikácie medzi EÚ a NATO; korigovanie vzťahov s Ruskou federáciou v dôsledku pokračujúceho odklonu Ruska od niekdajšej jeľcinovskej politiky a asertívnej bezpečnostnej aj vojenskej politiky Ruska v jeho bezprostrednom susedstve (Gruzínsko); udržanie si postavenia dôveryhodného partnera pre obe strany arabsko-izraelského konfliktu; zaujatie pozície k problematike iránskeho jadrového programu; návrh postupu v otázkach procesu nešírenia terorizmu, útokov chemickými a biologickými zbraňami, organizovaného zločinu, pirátstva a námornej bezpečnosti; stanovisko k problému energetickej bezpečnosti a kybernetickej bezpečnosti; dotknutie sa vzťahu medzi klimatickými zmenami a potravinovou bezpečnosťou; vyjasnenie otázok spojených s protiraketovou obranou členských krajín NATO; postoj k spolupráci s OSN a ďalšími medzinárodnými i mimovládnymi organizáciami; reflektovanie existencie a pôsobenia súkromných vojenských organizácií, resp. inštitúcií; stanovenie princípov pôsobenia v operáciách krízového manažmentu; otázku nových partnerstiev; otázku ďalšieho rozširovania NATO.

Nová Strategická koncepcia chcela splniť náročnú úlohu, ktorá spočíva nielen v deklarácii politickej vôle v komplexnom okruhu uvedených otázok. NATO sa zároveň potrebovalo vyrovnať s vnútornými pnutiami, ktoré sa v Aliancii prejavili v medziobdobí od prijatia strategickej koncepcie z roku 1999.

Nová Strategická koncepcia NATO tak chcela splniť náročnú úlohu, ktorá spočíva nielen v deklarácii politickej vôle v komplexnom okruhu uvedených otázok. NATO sa zároveň potrebovalo vyrovnať s vnútornými pnutiami, ktoré sa v Aliancii prejavili v medziobdobí od prijatia strategickej koncepcie z roku 1999. Často diametrálne rozdielne postoje sa darilo odsúvať iba za pomoci deklarácií vydávaných pri príležitosti periodických vrcholných stretnutí (samity hláv štátov a vlád, prípadne tzv. ministeriály). V novej stratégii by sa mali – či už otvorene alebo „tichou procedúrou" – vymedziť nielen úlohy, ktoré je Aliancia schopná zvládať, ale aj úlohy a kompetencie, ktoré nechce alebo nemôže riešiť. Fakticky by teda malo ísť o zastavenie trendu používať NATO ako organizáciu vojenského, resp. policajného manažmentu pre každý typ medzinárodných kríz a medzinárodných ozbrojených konfliktov.

Prípravnú prácu ešte pred vypracovaním konečného znenia novej Strategickej koncepcie NATO splnil medzinárodný expertný tím pod vedením bývalej ministerky zahraničných vecí USA Madeleine Albrightovej. Výsledný produkt práce tímu – publikácia NATO 2020[8] – sa stal zdrojom pre text novej strategickej koncepcie.

Ako hlavný dôvod na vypracovanie novej koncepcie sa uvádzajú tak zmeny v bezpečnostnom prostredí od roku 1999, ako aj nový charakter bezpečnostných hrozieb a existencia nových „výziev" vrátane konkretizácie niektorých špecifických bezpečnostných hrozieb a rizík (dokument sa nepokúšal diferencovať medzi kategóriami „bezpečnostná hrozba" a „bezpečnostné riziko").

Dokument NATO 2020 avizoval, že nová Strategická koncepcia NATO z roku 2010 sa nevyhne určitej kontinuite s Harmelovou správou (1967) ani s druhou strategickou koncepciou NATO (1999).

Nová Strategická koncepcia NATO[9] bola podľa očakávaní prijatá počas vrcholnej schôdzky NATO v Lisabone 19. – 20. novembra 2010.[10] Ide o prvý programový, ucelený a koncepčný dokument Aliancie v 21. storočí a na obdobie prinajmenšom niekoľkých rokov sa v ňom predstavuje pohľad na budúcnosť NATO. Prijatie novej strategickej koncepcie bolo jednoznačne najdôležitejším bodom agendy lisabonskej vrcholnej schôdzky.

Prakticky sa, samozrejme, všetkých 38 kapitol novej strategickej koncepcie týka priamo či nepriamo aj Slovenska ako člena NATO a ako krajiny, ktorá novú Strategickú koncepciu NATO odobrila na najvyššej zastupiteľskej úrovni (prezident SR ako formálne najvyšší veliteľ OS SR).

Nový strategický dokument sa dá analyzovať bod po bode, ale možno z neho aj vybrať niekoľko kľúčových tém, ktoré sú rozhodujúce pre budúcnosť Aliancie a pre jej obranyschopnosť[11]: nedotknuteľnosť článku 5 Washingtonskej zmluvy; závislosť bezpečnosti Aliancie od obrany územia NATO aj od angažovania sa „mimo článku 5"; nutnosť, aby NATO pristúpilo k vyváženejšiemu deleniu sa o spoločné náklady na obranu; kontinuita rozširovania; dôraz na hrozbu zo strany kybernetických útokov.

Nová strategická koncepcia v zjednodušenej, niekedy až heslovitej forme predstavila výsledky predchádzajúcich prác a analýz, ktoré slúžili ako podklady na vytvorenie novej

---

8 *NATO 2020: Assured security; Dynamic engagement. Analysis and recommendations of the group of experts on a new Strategic concept for NATO.* 17. 5. 2010, http://www.nato.int/strategic-concept/expertsreport.pdf (prístup 19. 1. 2011).

9 *Strategic concept. For the defence and security of the members of the North Atlantic Treaty Organization*, 19. 11. 2010, http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf (prístup 19. 1. 2011).

10 V slovenčine vyšiel v decembri 2010 autorizovaný preklad ako výsledok spolupráce Slovenskej atlantickej komisie a MZV SR pod názvom Strategická koncepcia obrany a bezpečnosti členov organizácie Severoatlantickej zmluvy, http://www.ata-sac.org/article-289-501-Slovensky-preklad-novej-Strategickej-koncepcie-NATO (prístup 19. 1. 2011).

11 McNamara, S.: NATO Summit 2010: Time to turn words into action. In: *Backgrounder* (Heritage Foundation), č. 2498, 10. 12. 2010, http://www.heritage.org/research/reports/2010/12/nato-summit-2010-time-to-turn-words-into-action (prístup 15. 12. 2010).

stratégie.[12] Najautoritatívnejším materiálom pre novú Strategickú koncepciu NATO sa stala analýza NATO 2020[13], keďže bola produktom reprezentatívnej skupiny expertov vytvorenej priamo z iniciatívy generálneho tajomníka NATO s cieľom vypracovať podklady pre novú koncepciu Aliancie.

Smerodajné podklady na zverejnenie novej Strategickej koncepcie NATO v novembri 2010 kládli v prvom rade dôraz na princíp kolektívnej obrany založenej na článku 5 Washingtonskej zmluvy. Ďalšími nedotknuteľnými princípmi, ktoré sa v priamej či len pozmenenej forme objavili v novom strategickom dokumente z novembra 2010, sú: obrana pred konvenčným útokom; stanovenie zásad operácií mimo územia Aliancie; vytvorenie podmienok na úspešné dokončenie operácie v Afganistane[14]; konzultácie s cieľom prevencie proti krízam; potreba obnovenia, preformulovania a prehĺbenia doterajších partnerstiev a vytvorenie nových partnerstiev; „komplexný" prístup k problémom v zmysle kombinovania vojenských a civilných prvkov; konštruktívny prístup k Rusku pri dodržaní zásad kontinuity s predchádzajúcimi úpravami vzťahov (Zakladajúci akt, Rada NATO – Rusko); politika otvorených dverí smerom k ďalšiemu rozširovaniu NATO; budovanie nových spôsobilostí; nemennosť pozície v otázke nukleárnych zbraní ako prostriedku na udržanie mieru (dokument NATO 2020 sa vyhýba termínu „odstrašenie"); možnosť flexibility pri geografickom rozmiestňovaní nukleárnych zbraní v Európe pod podmienkou, že rozhodnutia o takých krokoch bude robiť Aliancia ako celok; podpora úsilia o nešírenie nukleárnych zbraní; „nová misia" protiraketovej obrany, ktorá spočíva v tom, že tento druh obrany bude v Európe plne v kompetenciách NATO, pričom sa ako priorita uvádza dosiahnutie konsenzu s Ruskou federáciou; adekvátna odpoveď na „kyberútoky"; iniciovanie administratívnej a „inej" reformy (o vojenských reformách sa explicitne nehovorí) s cieľom vytvoriť „štíhlejšiu" a pritom efektívnejšiu Alianciu; verejná diplomacia, čím sa má výslovne na zreteli popularizácia NATO tak v členských krajinách Aliancie, ako aj inde vo svete; odmietnutie trendu (v období medzi rokmi 2010 a 2020) smerujúceho k pretváraniu Aliancie na svetového policajta.

Prakticky sa, samozrejme, všetkých 38 kapitol novej strategickej koncepcie týka priamo či nepriamo aj Slovenska ako člena NATO a ako krajiny, ktorá novú Strategickú koncepciu NATO odobrila na najvyššej zastupiteľskej úrovni.

---

[12] Hamilton, D., Barry, CH., Binnendijk, H., Flanagan, S., Smith, J., Townsend, J.: *Alliance reborn: An Atlantic compact for the 21st century*. Atlantic Council; Center for Strategic and International Studies; Center for Technology and National Security Policy; Center for Transatlantic Relations, Johns Hopkins University 2009, http://www.acus.org/files/publication_pdfs/65/NATO-AllianceReborn.pdf (prístup 19. 1. 2011); Naumann, K., Shalikashvili, J., Inge, The Lord, Lanxade, J., van den Breement, H.: *Towards a grand strategy for an uncertain world. Renewing transatlantic partnership*. Lunteren 2007, http://csis.org/files/media/csis/events/080110_grand_strategy.pdf (prístup 19. 1. 2011); *Multiple Futures Project: Navigating Towards 2030, Final Report*. Allied Command Transformation, Norfolk 2009, http://www.iris-france.org/docs/pdf/up_docs_bdd/20090511-112315.pdf (prístup 19. 1. 2011).

[13] *NATO 2020: Assured Seurity; Dynamic Engagement*, http://www.nato.int/strategic-concept/expertsreport.pdf (prístup 19. 1. 2011).

[14] Všeobecne oficiálne dokumenty NATO neveľmi operujú termínom „exit strategy", ktorý sa navyše v slovenčine často (a veľmi nepresne) prekladá ako „ústupová stratégia".

Nová Strategická koncepcia NATO, ku ktorej sa prihlásilo aj Slovensko, je výsledkom intenzívneho predchádzajúceho úsilia celej medzinárodnej transatlantickej komunity a jej implementácia predstavuje aj plnenie záväzkov každej členskej krajiny.

Strategické hodnotenie obrany

V nadväznosti na programové vyhlásenie vlády sa v jeseni 2010 začal proces Strategického hodnotenia obrany SR (SHO), ktorý – v súlade s predstavou vyjadrenou v programovom vyhlásení vlády – má podať komplexnú analýzu situácie v rezorte obrany a súčasne predstaviť dlhodobú víziu rozvoja Ozbrojených síl SR. Stojí za zmienku, že zatiaľ čo v členských krajinách NATO podobné procesy strategických hodnotení obrany nie sú výnimočné, na Slovensku sa taká odborná iniciatíva uskutočňuje prvýkrát.[15]

Ministerstvo obrany SR zriadilo na tento účel riadiaci výbor a pracovné skupiny, ktoré spoločne s externými konzultantmi zo slovenskej bezpečnostnej komunity (Konzultačná rada) pracujú na základných výstupoch SHO. Predsedom Riadiaceho výboru je štátny tajomník MO SR a jeho členmi sú vrcholní predstavitelia OS SR. V septembri 2010 sa zároveň vytvorili štyri pracovné skupiny, ktoré hodnotili súčasný stav a scenáre budúceho vývoja v štyroch oblastiach: bezpečnostná a obranná politika, bezpečnostné prostredie a hrozby; obranné plánovanie a manažment zdrojov; spôsobilosti a úlohy ozbrojených síl; špecifické oblasti: vojenské školstvo, vojenské zdravotníctvo, vojenský šport, sociálne otázky, zbrojársky priemysel.[16]

Cieľom pracovných skupín podľa oficiálne zverejnenej informácie MO SR[17] je okrem iného využiť nástroj hodnotenia obrany, štandardný v iných krajinách NATO a EÚ, na komplexné zhodnotenie súčasného stavu OS SR a splniť tak úlohu vyplývajúcu z Programového vyhlásenia vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014. SHO sa chápe aj ako príležitosť vstúpiť do dialógu so spoločnosťou a informovať ju o potrebách OS SR a tomu zodpovedajúcom „zdrojovom rámci". Komplexná analýza sa tak – spolu so splnením úlohy vytýčenej programovým vyhlásením vlády – stáva aj prostriedkom civilnej a demokratickej kontroly ozbrojených síl zo strany verejnosti.[18]

Program implementácie SHO je na prvý pohľad príliš ambiciózny. Predstavuje takmer štvorročný proces, na ktorého konci sa má začať uplatňovanie legislatívy, ktorú medzitým prijala Národná rada SR. Časový plán aktivít[19] predpokladá nasledujúci harmonogram:

---

15 Ondrejcsák, R.: *Strategické hodnotenie obrany. Kde sme a kam smerujeme*, http://www.mosr.sk/20076/?mnu=518 (prístup 19. 1. 2011).

16 *Zloženie pracovných skupín*, http://www.mosr.sk/20082/zlozenie-expertnych-skupin.php?mnu=531 (prístup 19. 1. 2011).

17 *Čo je Strategické hodnotenie obrany*, http://www.mosr.sk/20077/co-je-strategicke-hodnotenie-obrany.php?mnu=526 (prístup 19. 1. 2011).

18 Tamže.

19 *Časový plán aktivít*, http://www.mosr.sk/20081/casovy-plan-aktivit.php?mnu=530 (prístup 19. 1. 2011).

- Fáza I: Prípravná fáza – august až september 2010 (vytvorenie štyroch pracovných skupín, stretnutia s predstaviteľmi akademických, mimovládnych inštitúcií a profesijných združení, ako aj diplomatickými zástupcami z členských krajín NATO a EÚ).
- Fáza II: Analytická fáza – október až december 2010 (pripomienkovanie prvých návrhov dokumentu, expertné stretnutia, brífingy o Strategickom hodnotení obrany SR pre poslancov NR SR a prezidenta SR).

Tieto dve fázy, ako informuje MO SR[20], prebehli úspešne. Momentálne (od januára 2011) prebieha:

- Fáza III: Projekčná fáza SHO (vypracovanie Bielej knihy a jej prezentovanie odbornej verejnosti spolu s predstavením strednodobého plánu rozvoja rezortu obrany, koncepčných a legislatívnych dokumentov v systéme obrany štátu verejnosti). Na tretiu fázu má nakoniec nadväzovať:
- Fáza IV: Implementačná fáza SHO (zavádzanie legislatívnych noriem do praxe).[21]

Od začiatku práce na SHO dospeli experti zatiaľ len k čiastkovým záverom, ktoré však nepôsobia veľmi optimisticky. Oficiálna – akokoľvek predbežná – verzia doterajších výsledkov práce na SHO nebola oficiálne publikovaná, ale je možné vychádzať z interných, pre odbornú verejnosť však otvorených Záverov z analytickej fázy Strategického hodnotenia obrany SR (2011)[22].

Predbežné závery v prvom rade apelujú na to, aby SR prakticky potvrdila politickú vôľu realizovať deklamované ciele svojej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a plniť si tak spojenecké medzinárodné záväzky. Po prehľade nedávneho historického kontextu (od roku 1993) sa dokument venuje problému nerovnováhy medzi úlohami, ktoré má rezort obrany plniť, a zdrojmi, ktoré má k dispozícii.

- Konkrétne sa uvádzajú viackrát formulované záväzky vlády z čias prístupových rokovaní do NATO vyčleňovať na obranu 2 % z HDP ako nevyhnutný predpoklad na realizáciu dlhodobých transformačných plánov rezortu obrany[23]. Od týchto záväzkov jednotlivé vlády SR napokon postupne ustupovali.
- Požadovaný garantovaný zdrojový rámec sa pri jednotlivých strategických dokumentoch MO SR postupne menil. Pri modeli do roku 2010[24] sa v rokoch 2002 – 2005 pohyboval v rozmedzí 1,89 – 2 % HDP. Pri modeli do roku 2015 klesol v rokoch 2006 až 2010 na úroveň 1,85 % HDP a v návrhu pripravovaného modelu do roku 2020 (z roku 2009) sa už požaduje 1,53 % HDP.

---

20 Tamže.

21 Tamže.

22 Autor – po konzultácii s pracovníkmi MO SR – využíva svoj prístup k predbežným výsledkom SHO a pripravovanej Bielej knihe na základe členstva v Konzultačnej rade pre Strategické hodnotenie obrany SR. *Konzultačná rada*, http://www.mosr.sk/20319/konzultacna-rada.php?mnu=534 (prístup 19. 1. 2011).

23 Uznesenie vlády SR č. 604/2002, Uznesenie vlády SR č. 133/2003, Uznesenie vlády SR č. 607/2004 a Uznesenie NR SR č. 2403/2002.

24 Pri modeli 2010 a nasledujúcich modeloch (2015, 2020) ide o oficiálne strategické dokumenty „aktualizovanej reformy OS SR“, ktoré sú všeobecne dostupné na webovej stránke MO SR (www.mosr.sk).

Dokument v tejto fáze nehovorí o tom, že v roku 2011 predstavuje rozpočet na obranu len 1,13 % HDP. Predbežné trendy na ďalšie dva roky však ukazujú, že nie je pravdepodobné zvrátenie vývoja, skôr sa verejne deklamuje ďalší pokles, ktorý je len ťažko zlučiteľný s programovým vyhlásením vlády z roku 2010 o podpore rozvoja a modernizácie OS SR, poprípade o úlohe OS SR v medzinárodných operáciách krízového manažmentu. Neoficiálne sa hovorí o rozpočte 0,98 % v roku 2012 a 0,92 % HDP v roku 2013.[25]

So znižovaním rozpočtu na obranu súvisí aj kvalita a stabilita vojenského personálu. Dokument Závery z analytickej fázy SHO SR konštatuje problém pri získavaní vysokokvalifikovaných špecialistov pre službu v OS SR a hovorí o „neudržateľnom stave". Rovnako sa zastavila modernizácia OS SR; v dokumente sa píše, že za celé obdobie od roku 1993 nebol v podmienkach ozbrojených síl dokončený žiadny rozsiahlejší modernizačný projekt pre hlavné druhy pozemnej a leteckej techniky. Mimochodom, podľa dokumentu je 70 % pozemnej techniky už po dobe životnosti a bojové komplety vzdušných síl aj hlavná bojová technika sa k hranici svojej technickej životnosti blížia.

V roku 2011 predstavuje rozpočet na obranu len 1,13 % HDP. Verejne sa deklamuje ďalší pokles, ktorý je len ťažko zlučiteľný s programovým vyhlásením vlády z roku 2010. Neoficiálne sa hovorí o rozpočte 0,98 % v roku 2012 a 0,92 % HDP v roku 2013.

Dokument SHO v doterajšej forme navrhuje spolu tri strategické voľby: zachovanie *status quo*, odstránenie nerovnováhy medzi úlohami a prideľovaným zdrojovým rámcom cestou rezignácie na deklamované medzinárodné záväzky SR (čo je zrejmá výzva určená autorom programového vyhlásenia vlády) a zvýšenie zdrojov na obranu (realistický kompromis medzi limitovanými zdrojovými možnosťami štátu a potrebami krajiny).

Treba povedať, že prvý apel vo vláde SR nepadol na úrodnú pôdu v zmysle tretej strategickej voľby, ako ju predostiera dokument SHO. Minister financií Ivan Mikloš sa vo svojom vystúpení v NR SR fakticky priklonil k ďalšiemu zoštíhľovaniu v rezorte obrany, potvrdil, že treba cvičiť s obmedzenými zdrojmi, a spochybnil okrem iného potrebu vydržiavania, čiže existencie nadzvukového letectva na Slovensku[26].

Už vopred teda možno povedať, že komplexná analýza problematiky obrany v SR sa predbežne nestretáva s pochopením, aj keď si treba počkať na reakciu vlády, ktorá sa bude zaoberať vyhodnotením ďalšieho smerovania rezortu obrany.

Medzinárodné mierové misie a operácie

Medzinárodné mierové misie a operácie (všeobecný názov pre rôzne typy misií a operácií podľa klasifikácie OSN), resp. operácie medzinárodného krízového manažmentu tvorili aj v rokoch 2010 – 2011 dôležitú súčasť príspevku SR ku globálnej bezpečnostnej stabilite.

---

25 Armáda sa mení na „odzbrojené sily". In: *Hospodárske noviny*, 24. 5. 2011, http://hnonline.sk/c1-51916340-armada-sa-meni-na-odzbrojene-sily (prístup 24. 5. 2011).

26 Mikloš uvažuje, či Slovensko naozaj potrebuje nadzvukové letectvo. In: *Hospodárske noviny*, 26. 5. 2011, http://hnonline.sk/c1-51916340-armada-sa-meni-na-odzbrojene-sily (prístup 26. 5. 2011).

Podľa oficiálnych údajov ministerstva obrany sa od vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 vystriedalo v operáciách medzinárodného krízového manažmentu (pod hlavičkou OSN, NATO, EÚ a OBSE) do 10 000 slovenských vojakov.[27] Všetky operácie, resp. misie sú zaštítené mandátom OSN, ale rozlišuje sa tzv. priamy mandát, t. j. účasť na misii, resp. operácii pod konkrétnou hlavičkou organizácie.

Pod hlavičkou OSN pokračovala účasť OS SR v operácii UNFICYP na Cypre s počtom 198 príslušníkov, čo z tejto operácie robí druhú najväčšiu vojenskú misiu Slovenskej republiky.[28] Popri Cypre Slovensko symbolicky – účasťou dvoch príslušníkov – participuje na pozorovateľskej misii OSN (UNTSO) na Strednom východe na hraniciach Libanonu a Sýrie s Libanonom (Golanské výšiny).

Pod hlavičkou EÚ sa Slovensko zúčastňuje na operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine[29] v počte 41 príslušníkov a súčasne má 4 príslušníkov na operácii ALTHEA v rámci veliteľstva EUFOR[30] (obe operácie majú základňu v Sarajeve).

Pod hlavičkou OBSE pôsobí SR len v úlohe pozorovateľa (jeden príslušník) v pozorovateľskej misii OBSE v Gruzínsku.[31]

Kvantitatívne aj kvalitatívne sa za najdôležitejšie považujú operácie pod vedením (hlavičkou) NATO. V rokoch 2010 – 2011 sa Slovensko podieľalo na najdôležitejšej súčasnej operácii NATO v Afganistane (ISAF) v počte 314 príslušníkov (december 2010).[32] Popritom Slovensko symbolicky zastupuje jeden príslušník na veliteľstve NATO v Bosne a Hercegovine v Sarajeve.[33]

Budúcnosť bezpečnosti a obrany na Slovensku z perspektívy rokov 2010 – 2011

Treba povedať, že nová vláda vo svojom základnom programovom dokumente z roku 2010 venuje bezpečnosti a obrane relatívne dôstojné miesto, ale vyhýba sa špecifikácii konkrétnych krokov, ktoré chce podniknúť v záujme rezortu obrany, ktorý už

---

27 *Operácie medzinárodného krízového manažmentu*, http://www.mod.gov.sk/313/operacie-medzinarodneho-krizoveho-manazmentu.php?mnu=171 (prístup 19. 1. 2011).

28 *Operácie medzinárodného krízového manažmentu – Operácia UNFICYP, Cyprus*, http://www.mod.gov.sk/index.php?ID=319 (prístup 19. 1. 2011).

29 *Operácie medzinárodného krízového manažmentu – Operácia ALTHEA, Bosna a Hercegovina, LOT*, http://www.mosr.sk/321/operacia-althea-bosna-a-hercegovina-lot.php?mnu=184 (prístup 19. 1. 2011).

30 *Operácie medzinárodného krízového manažmentu – Operácia ALTHEA, Bosna a Hercegovina, HQ EUFOR*, http://www.mosr.sk/index.php?ID=13854 (prístup 19. 1. 2011).

31 *Pozorovateľská misia OBSE, Gruzínsko*, http://www.mod.gov.sk/322/pozorovatelska-operacia-obse-gruzinsko.php?mnu=185 (prístup 19. 1. 2011).

32 *Operácie medzinárodného krízového manažmentu – Operácia ISAF, Afganistan*, http://www.mod.gov.sk/330/operacia-isaf-afganistan.php?mnu=181 (prístup 19. 1. 2011).

33 *Operácie medzinárodného krízového manažmentu – Veliteľstvo v Sarajeve, Bosna a Hercegovina*, http://www.mod.gov.sk/index.php?ID=329 (prístup 19. 1. 2011).

niekoľko rokov po sebe trpí najväčšími škrtmi v rozpočte pre jednotlivé rezorty. Dodatočne a empiricky tento deklamovaný záujem novej vlády o bezpečnosť a obranu pre ďalší rozpočtový rok znamenal opätovné a drastické zníženie financií na obranu krajiny. V roku 2011 až 86 % vyčleneného rozpočtu tvoria výdavky na platy, odvody či energie a len 14 % ostáva na rozvoj, do ktorého spadajú aj zahraničné misie. Pri kontinuite tohto trendu, ako upozorňuje minister obrany, už bude percentuálny pomer nie 86 : 14, ale 90 : 10.[34]

V nasledujúcom období treba počkať jednak na konečné závery strategického hodnotenia obrany, jednak na reakcie slovenskej exekutívy a legislatívy (vláda SR a NR SR).

[34] Rozpočet ministerstva obrany môže byť likvidačný. In: *TASR* 24. 3. 2011, http://dnes.atlas.sk/slovensko/vlada-a-parlament/737311/rozpocet-ministerstva-obrany-moze-byt-likvidacny (prístup 24. 3. 2011).

Klimatické zmeny a rok 2010

Juraj Mesík

Politický proces od Kodane po Cancún

V decembri 2009 po strastiplnom a pre Európsku komisiu a vlády vedúcich štátov EÚ frustrujúcom vývoji bola kodanská konferencia OSN o zmene klímy zavŕšená dokumentom, ktorého podstatným zmyslom bolo zakryť pred svetom globálne politické fiasko. Výsledkom rokovaní nebola dohoda, ktorou by sa krajiny zaviazali plniť jasne definované ciele znižovania svojich emisií CO_2 a ďalších skleníkových plynov, dokonca ani dohoda o režime, ktorý by po roku 2012 nahradil Kjótsky protokol regulujúci obchodovanie so skleníkovými emisiami. Z diplomatického hľadiska bolo pre Európu ponižujúce, že záverečný dokument bol vypracovaný za zavretými dverami v réžii USA, Číny, Indie, Brazílie a Juhoafrickej republiky.[1] Neprekvapuje, že z hľadiska úsilia o spomalenie globálneho otepľovania ide o úplne neúčinný a navyše nezáväzný dokument.

Akokoľvek nepríjemný je samotný fakt diplomatického poníženia EÚ spojencom[2], ktorý sa radšej dohodol na ničnerobení s komunistickou Čínou a niekoľkými rozvojovými krajinami, je však len nemilou kuriozitou na pozadí neporovnateľne vážnejšej

---

1 Copenhagen climate summit held to ransom, Gordon Brown. In: *BBC*, 22. 12. 2009, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/8423831.stm (prístup 22. 12. 2009).

2 V tlači sa objavili aj špekulácie o tom, že problémom v Kodani bolo príliš veľa – až osem – významných reprezentantov Európskej únie, resp. rozhodujúcich členských štátov na rokovaní. Podľa týchto špekulácií by EÚ dosiahla viac, keby ju v Kodani reprezentoval len jeden predstaviteľ hovoriaci za celú Úniu. Iní analytici však argumentujú, že kľúčovým problémom bol očividný a až arogantne demonštrovaný nezáujem Číny o dosiahnutie dohody v kombinácii s ambivalentným postojom USA. Pozri napríklad: How do I know China wrecked Copenhagen deal? I was in the room. In: *The Guardian*, 22. 12. 2009, http://www.guardian.co.uk/environment/2009/dec/22/copenhagen-climate-change-mark-lynas (prístup 22. 12. 2009).

skutočnosti. Tou je potvrdenie bezmocnosti globálneho spoločenstva pochopiť, čo sa s klímou deje, aké bude mať súčasný vývoj dôsledky, a podľa toho inteligentne konať. Figovým listom na tomto zlyhaní svetových politikov je určitý pokrok v oblasti obmedzovania odlesňovania a prísľuby finančnej pomoci rozvojovým krajinám pri adaptácii na zmeny klímy, dosiahnutý v roku 2010 v Cancúne. Komisárka EÚ pre klimatické zmeny Connie Hedegaard na margo Kodane lakonicky konštatovala: „Pokiaľ sa rokovania niekam pohli, potom to bolo dozadu."[3]

EUrópa po kodanskom fiasku

Spojené štáty americké a Čína, dvaja najväčší emitenti skleníkových plynov na svete, v Kodani svojím prístupom jasne deklarovali, že nemajú politickú vôľu (Čína), resp. moc (demokratická administratíva Baracka Obamu zoči-voči republikánom v snemovni) presadiť na domácej scéne záväzné ciele znižovania emisií. V roku 2009 Čína[4] vyprodukovala 25 % (7,7 miliardy ton) z celkových globálnych emisií CO_2, ktoré predstavujú 30,4 miliardy ton hlavného skleníkového plynu. V roku 2008 to pritom bolo ešte „len" približne 6,8 a v roku 2007 „len" 6,3 miliardy ton. Produkcia USA klesla v krízovom roku 2009 na 5,4 miliardy ton (18 % globálnych emisií). Je zrejmé, že bez kooperácie týchto dvoch hráčov nie je reálne rast globálnych emisií CO_2 zastaviť a začať ich množstvá znižovať. Tretí najväčší producent CO_2 – Európska únia so svojimi 500 miliónmi obyvateľov – ich totiž sama produkuje „len" 14 %. Nasleduje India s 5,2 % podielom, Rusko s 5,2 % a Japonsko s 3,6 %. Len na pohľad z perspektívy V4 dodajme, že Poľsko sa na globálnych emisiách CO_2 v roku 2009 podieľalo 0,94 %, čomu zodpovedalo 21. miesto medzi krajinami sveta, Česko 0,31 % (40. miesto), Maďarsko 0,16 % (61. miesto) a Slovensko 0,11 % (73. miesto). Kumulovaný podiel emisií CO_2 krajín V4 predstavuje 1,52 % – čiže dosahuje takmer podiel Veľkej Británie s 1,68 %, ktorý z nej robí desiateho najväčšieho emitenta CO_2 na svete. Ako blok teda krajiny V4 nie sú celkom irelevantný spolupáchateľ globálneho otepľovania – a ako klimaticky ľahostajní a progresívne politiky brzdiaci členovia EÚ sú dokonca neproporčne významnými medzinárodnými hráčmi. Tomu, žiaľ, zďaleka nezodpovedá poznatková a hodnotová báza stredoeurópskych politických elít, mentálne stále uviaznutých v postkomunistických časoch a témach.

Ešte extrémnejší sa ukáže rozdiel medzi relatívnym príspevkom jednotlivých krajín ku globálnym emisiám CO_2 pri prepočítaní množstva emisií na obyvateľa. Tam spomedzi významných ekonomík sveta dlhodobo stabilne dominuje USA so 17,7 tony CO_2 na hlavu (2009). Od roku 1990 do roku 2007 sa táto hodnota skoro vôbec nezmenila,

---

3 Faith in U.N. climate talks hinges on Cancun: Hadegaard. In: *Reuters,* 13. 10. 2010, http://www.reuters.com/article/2010/10/13/us-climate-summit-hedegaard-idUSTRE69C3UP20101013 (prístup 13. 10. 2010).

4 Zdroj dát o emisiách CO_2 je United States Energy Information Agency; vo februári 2011 boli posledné dostupné údaje z roku 2009 na http://tonto.eia.doe.gov/cfapps/ipdbproject/IEDIndex3.cfm?tid=90&pid=44&aid=8 (prístup 15. 2. 2011).

mierne klesla až v dôsledku krízy. Na porovnanie s inými významnými znečisťovateľmi predstavovali merné emisie CO_2 Ruska na hlavu 11,2 tony, Japonska 8,6 tony, Nemecka 9,3 tony (od roku 1990 poklesli z 12 ton), Veľkej Británie 8,35 tony, Talianska 7 ton a Francúzska 6,3 tony – teda asi tretinu merných emisií CO_2 v USA. Merné emisie Číny v roku 2009 dosiahli 5,83 tony na obyvateľa, ich objem od roku 1990 stúpol z 2,2 tony viac ako dvaapolnásobne. Emisie v Indii sú iba 1,4 tony na obyvateľa – v roku 1990 však išlo o ešte menej – 0,8 tony. Ani v krajinách V4 nie je pohľad na tento parameter nezaujímavý: v roku 2009 dosahovali české merné emisie 9,33 tony, poľské 7,43 tony, slovenské 6,54 tony a maďarské 5 ton. Tieto čísla umožňujú nahliadnuť do pozadia predovšetkým českého a poľského tlaku – vnútri zoskupenia V4 aj v rámci EÚ – proti akýmkoľvek ambicióznejším cieľom v oblasti znižovania emisií CO_2. Ich príčinou je predovšetkým vysoká závislosť energetiky oboch krajín od ťažby a spaľovania uhlia, ktoré je na jednotku vyprodukovanej energie mimoriadne silným producentom CO_2. Horšia pozícia Českej republiky je popri štruktúre českého priemyslu do značnej miery výsledkom aj nižšej kvality uhlia spaľovaného v českých elektrárňach. Ich prechod na spaľovanie kvalitnejšieho poľského čierneho uhlia v rámci hypotetickej klimatickej kooperácie V4 by mohol viesť k zníženiu českých emisií, samozrejme, za cenu prepúšťania českých baníkov (a ochrany českej krajiny devastovanej povrchovou ťažbou).

Napriek podstatne menšiemu príspevku EÚ ku globálnym emisiám CO_2 v porovnaní s podielom Číny a USA navrhla Európska komisia už v marci 2010 spoločnú stratégiu EÚ pre budúce medzinárodné klimatické rokovania na pôde OSN.

Napriek podstatne menšiemu príspevku EÚ ku globálnym emisiám CO_2 v porovnaní s podielom Číny a USA navrhla Európska komisia už v marci 2010 spoločnú stratégiu EÚ pre budúce medzinárodné klimatické rokovania na pôde OSN. 26. mája 2010 Komisia predstavila ekonomické vyhodnotenie dôsledkov prípadného zvýšeného cieľa redukcie skleníkových plynov do roku 2020 z pôvodne navrhovaných 20 % na 30 %. Ambicióznejší cieľ redukcie emisií Európska komisia odôvodňuje jednak rastúcim vedeckým poznaním dynamiky otepľovania Zeme, jednak potrebou viesť globálne úsilie v boji proti zmene klímy vlastným príkladom. Zvýšenie cieľa je však nateraz podmienené tým, že sa ostatné, najmä bohaté krajiny zaviažu k podobnému zníženiu emisií. Nič však nenasvedčuje tomu, že by sa USA alebo Čína uberali týmto smerom. Čínska vláda odmieta prijať akékoľvek špecifické medzinárodné záväzky, hoci predstavila svoj zámer znížiť množstvo CO_2 produkovaného na jednotku ekonomického produktu. V lete 2010 administratíva USA vzdala akékoľvek snahy o legislatívne zmeny, ktoré by vyvinuli účinnejší tlak na znižovanie amerických emisií CO_2 alebo viedli k výraznejšej podpore využitia obnoviteľných zdrojov energie. Dôvodom tejto takpovediac rezignácie demokratickej administratívy na tému klimatických zmien je kombinácia nesmiernych ekonomických ťažkostí USA s vnútropolitickou realitou krajiny, v ktorej sa popieranie samotného faktu globálneho otepľovania stalo ideologickými zákopmi a definujúcou črtou príslušnosti k Republikánskej strane. Demokrati sami túto realitu akceptovali a ich jazyk ani pri navrhovaní zmien vedúcich správnym smerom nehovorí o globálnej zmene klímy, ale používa „republikánsky“ pojmový aparát, napríklad „energy security“ alebo „energy independence“.

Napriek zamrznutiu diskusií v USA komisárka Connie Hedegaard Európanom zdôrazňuje, že radikálne zníženie emisií CO_2 je v najlepšom záujme ich samých, a odborná verejnosť pripomína, že len v dôsledku finančnej a ekonomickej krízy došlo v EÚ k takému výraznému zníženiu emisií, a preto je 20 % cieľ úplne neadekvátne nízky.[5] Hedegaard argumentuje, že prijatím 30 % cieľa EÚ podporí svoju konkurencieschopnosť, posilní energetickú bezpečnosť, stimuluje inovatívnosť ekonomiky a vytvorí nové pracovné miesta.

Postoj eurokomisárky má podporu vyspelých členov Únie, ako napríklad Veľkej Británie, Holandska, Švédska či Dánska.[6] V júli 2010 návrh na jednostranné zvýšenie cieľa znížiť emisie CO_2 v EÚ do roku 2020 o 30 % podporili v spoločnom vyhlásení ministri troch kľúčových krajín Únie – Nemecka, Francúzska a Veľkej Británie.[7] Z diplomatického hľadiska je jednostranné prijatie 30 % cieľa zníženia emisií nevyhnutné aj preto, aby sa Európska únia vrátila do pozície globálneho lídra v otázke klimatických zmien po tom, ako ju z nej v Kodani vytlačila americko-čínska aliancia. Jednostranné nastavenie cieľa EÚ na 30 a neskôr aj menej percent by mohlo vyvažovať zavedenie uhlíkového cla na výrobky importované z krajín, ktorých znečisťujúci priemysel by teoreticky mohol získať kompetitívnu výhodu nad európskymi výrobcami. Takýto postup ochrany globálnej klímy aj európskej ekonomiky výrazne podporujú napríklad Francúzi. Nemecko ako najväčší exportér na svete má z takéhoto prístupu obavy, keďže by mohol viesť k rozpútaniu obchodnej vojny a ohrozeniu exportných pozícií a záujmov nemeckej ekonomiky. Francúzi argumentujú, že uhlíkové clo by sa dalo zaviesť tak, aby bolo kompatibilné s pravidlami WTO, a poukazujú aj na rast podpory tejto myšlienky medzi členskými krajinami EÚ.[8] Komisia samotná však v roku 2010 nedospela k podpore tohto klimaticky potenciálne veľmi efektívneho návrhu.

Cancún a budúcnosť obchodu s horúcim vzduchom

Rok 2010 ponechal nezodpovedanú aj otázku budúcnosti Kjótskeho protokolu, ktorého platnosť uplynie v roku 2012. Pripomeňme si, že v čase jeho vzniku a ratifikácie k nemu

---

5 „V důsledku hospodářské krize klesly v Evropské unii v roce 2009 emise CO_2 o rekordních 7,2 %. Státy tak s rezervou plní své cíle v oblasti snižování emisí skleníkových plynů. Uvedla to tento týden Evropská agentura pro životní prostředí (EEA)... Emise skleníkových plynů klesly již po páté v řadě a jsou tak o 17,6 % nižší než 5,59 miliard tun, které Evropa vypouštěla do ovzduší v roce 1990.“ Emise CO_2 klesly v EU díky hospodářské recesi o 7,2 %. In: *euracitv.cz,* 22. 4. 2011, http://www.euractiv.cz/zivotni-prostredi/clanek/emise-co2-klesly-v-eu-diky-hospodarske-recesi-o-72--008699 (prístup 22. 4. 2011)

6 France, UK, Sweden want deep CO2 cut, Italy opposed. In: *Reuters*, 11. 6. 2010, http://www.reuters.com/article/2010/06/11/us-eu-climate-france-idUSTRE65A4XM20100611 (prístup 11. 6. 2010); http://www.iea.org/textbase/pm/?mode=re&id=4031&action=detail (prístup 11. 6. 2010).

7 „Veľká trojka“ žiada zníženie emisií o 30%. In: *euractiv.cz*, 19. 7. 2010, http://www.euractiv.sk/zivotne-prostredie/clanok/velka-trojka-ziada-znizenie-emisii-o-30-015553 (prístup 19. 7. 2010).

8 France, Italy demand EU consider carbon tax on imports. In: *EUbusiness*, 15. 4. 2010, http://www.eubusiness.com/news-eu/france-italy-tax.459/ (prístup 15. 4. 2010).

najväčší producent skleníkových emisií USA nikdy nepristúpil a jeho vstup do platnosti umožnila až ratifikácia Ruskom, ktorá bola predovšetkým výsledkom diplomatického úsilia EÚ.[9] Kjótsky protokol, resp. systém globálneho obchodovania s emisiami sa ukázal ako objektívne úplne neefektívny nástroj na znižovanie globálnych emisií a mitigáciu zmien klímy; navyše ide o príliš komplikovaný nástroj. Systém má však svojich víťazov, a teda aj podporovateľov. Nejde len o firmy, ktoré vďaka jeho zneužitiu v podmienkach skorumpovaných štátov bezprácne a beztrestne nadobudli rozprávkové bohatstvo, tak ako to flagrantne ilustruje smutne známa slovenská Interblue story[10], ale aj o rozvojové krajiny, ktorým umožnil prístup k financovaniu rozličných projektov zavádzania čistých technológií. Samozrejme, výhercom boli aj postkomunistické krajiny (medzi nimi Slovensko, Česko, Maďarsko a Poľsko), ale i veľkí hráči ako Rusko a Ukrajina, ktorí dostali emisné kvóty vysoko prekračujúce posttransformačné úrovne ich emisií skleníkových plynov. Obrovské objemy prebytočných emisných kvót mohli predať na trhoch s „horúcim vzduchom" za miliardy bez nutnosti pohnúť prstom.

Kým bohaté krajiny sa v súčasnosti usilujú o presadenie postkjótskeho režimu, v rámci ktorého by špecifické limity pre emisie skleníkových plynov prijali aj rozvojové krajiny, krajiny reprezentované G77 si želajú pokračovanie pôvodného režimu, ktorý na ne nekladie žiadne požiadavky. Rozvojové krajiny vrátane Číny a Indie pritom argumentujú poukazovaním na fakt, že bohaté krajiny sa stali bohatými vďaka dvom storočiam nekontrolovaného spaľovania fosílnych palív, a preto majú morálnu povinnosť obmedziť dnes svoje emisie aj bez toho, aby to isté žiadali od krajín, ktorých akumulovaný príspevok ku globálnym emisiám skleníkových plynov je historicky miniatúrny. Voči tejto argumentácii možno namietať poukázaním na skutočnosť, že po väčšinu modernej histórie ľudia a národy nemali poznatky o súvislosti medzi spaľovaním fosílnych palív a zmenami klímy. Toto tvrdenie však len vysvetľuje, nemení základný fakt zodpovednosti bohatých. Navyše možno argumentovať, že o globálnom otepľovaní vie veda a politické elity USA, Európy, Kanady, Austrálie a ďalších bohatých krajín už najmenej tri desaťročia, ale napriek tomu z čisto ekonomických dôvodov pokračovali vo svojich vysokých emisiách CO_2 bez ohľadu na zvyšok sveta.

Kým bohaté krajiny sa v súčasnosti usilujú o presadenie postkjótskeho režimu, v rámci ktorého by špecifické limity pre emisie skleníkových plynov prijali aj rozvojové krajiny, krajiny reprezentované G77 si želajú pokračovanie pôvodného režimu, ktorý na ne nekladie žiadne požiadavky.

---

9 Russia backs Kyoto climate treaty. In: *BBC News*, 30. 9. 2004, http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3702640.stm (prístup 15. 4. 2010).

10 V roku 2008 predalo Ministerstvo životného prostredia SR vedené nominantom SNS Jánom Chrebetom garážovej firme Interblue Group so sídlom v USA 15 miliónov ton emisných povoleniek pridelených Slovenskej republike v rámci Kjótskeho mechanizmu za cenu 5,05 eura za tonu. Česká republika v tom istom čase predala svoje povolenky za zhruba dvojnásobnú cenu. Slovenská republika tak bola okradnutá o zhruba 75 miliónov eur. Americká firma po uskutočnení tohto obchodu v decembri 2009 právne zanikla. Do mája 2011 nebolo za okradnutie Slovenskej republiky o 75 miliónov eur, resp. za zneužitie právomoci verejných činiteľov a porušenie povinností pri správe verejného majetku vznesené obvinenie voči žiadnej osobe.

Európska komisia je pripravená rokovať o protokole, ktorého súčasťou by boli len bohaté krajiny. Pred konferenciou v Cancúne Komisia prijala stanovisko, v ktorom konštatovala, že si želá, „ aby budúci globálny rámec po roku 2012 nadobudol formu jediného nového právne záväzného nástroja, ktorý bude obsahovať základné prvky Kjótskeho protokolu", ale je pripravená prijať aj súbor samostatných dohôd. Rozdiely medzi blokmi v Cancúne neboli prekonané a účastníci konferencie sa iba „dohodli, že sa dohodnú".[11] Achillovou pätou celého procesu zostáva všeobecné vedomie, že tak ako USA neratifikovalo Kjótsky protokol, politicky nepriechodná sa v USA môže ukázať aj ratifikácia nového postkjótskeho protokolu. Zaručené nie je ani to, že ho príjmu v Rusku, Kanade, ba dokonca v Japonsku. Mnohé krajiny sa preto v roku 2010 začali vo zvýšenej miere zameriavať na bilaterálne partnerstvá.

Popri emisiách skleníkových plynov sa ďalšia časť klimatickej agendy OSN týka využitia pôdy a lesníctva. Poľnohospodárstvo a odlesňovanie dnes totiž zodpovedajú zhruba za tretinu klimatickej zmeny. Kodanská dohoda vyzvala na vytvorenie mechanizmu, ktorý by podporil snahy predchádzať odlesňovaniu, najmä likvidácii tropických pralesov. V Cancúne bola takáto schéma začlenená do prijatej dohody. Hlavnými finančnými podporovateľmi boja proti klčovaniu lesov a pralesov sú škandinávske krajiny. Ďalej sa v Cancúne vyjasnili niektoré otázky okolo financovania pomoci rozvojovým krajinám v ich adaptácii na dôsledky klimatických zmien. Vyspelé krajiny sa zaviazali, že do konca roka 2012 poskytnú rozvojovým krajinám na tieto ciele 30 miliárd eur, z čoho 7,2 miliardy sa zaviazala poskytnúť EÚ.[12] Má pritom ísť o „nové peniaze", teda nie o realokáciu prostriedkov aj tak určených na rozvojovú pomoc. Zo svojho záväzku EÚ v roku 2010 poskytla 2,2 miliardy eur. Pre domácich skeptikov je dobré porovnať tieto prostriedky určené na pomoc celému rozvojovému svetu s miliardami obyvateľov s pomocou, ktorú od EÚ dostáva päťmiliónové a v svetovom porovnaní bohaté Slovensko. Po roku 2020 sa bohaté štáty zaviazali ročne do klimatického fondu na podporu rozvojových krajín poskytovať až 100 miliárd dolárov[13] – zásadná otázka, kto poskytne koľko a najmä odkiaľ, zostala v Cancúne nezodpovedaná.[14] To nad reálnosťou týchto deklaratívnych

Dá sa odôvodnene predpokladať, že keby klimatické rokovania prebiehali v letnom období, keď sa najviac prejavujú klimatické extrémy ako tepelné vlny, hurikány, tajfúny alebo povodne, bola by atmosféra rokovaní v roku 2010 významne odlišná a konštruktívnejšia.

[11] *Zmena klímy: Otázky a odpovede o konferencii OSN o zmene klímy v Cancúne*, 29. 11. 2010, http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/627&format=HTML&aged=0&language=SK&guiLanguage=en (prístup 29. 11. 2010).

[12] *From Copenhagen to Cancun: Climate Finance*, World Resources Institute, 30. 11. 2010, http://www.wri.org/stories/2010/11/copenhagen-cancun-climate-finance (prístup 30. 11. 2010). Slovenská republika sa v Kodani zaviazala do tohto štartovacieho mechanizmu prispieť sumou 9 miliónov eur – 1 milión v roku 2010, 4 milióny v roku 2011 a 4 milióny v roku 2012.

[13] Tamže.

[14] Podľa rozličných spôsobov výpočtov by podiel EÚ 27 na tejto sume mohol predstavovať 27 až 40 %, čiže 27 až 40 miliárd dolárov ročne. Na porovnanie: EÚ dnes poskytuje až približne 60 % rozvojovej pomoci poskytovanej všetkými bohatými krajinami.

prísľubov vyvoláva prinajmenšom vážne otázniky; zvlášť keď si spomenieme na osud iného deklarovaného záväzku bohatých krajín, ktorým je poskytovať na rozvojovú pomoc 0,7 % HDP. Návrh mechanizmu rozdeľovania týchto hypotetických príspevkov má byť predložený na rokovanie v rámci ďalšej klimatickej konferencie OSN v Durbane v decembri 2011.

V súvislosti s konferenciami OSN o globálnom otepľovaní – Kodanskej, Cancúnskej, budúcej Durbanskej aj ďalších – stojí za povšimnutie jedna z mnohých zdanlivo drobných, ale reálne nezanedbateľných absurdností globálnych klimatických rokovaní. Je ňou načasovanie týchto konferencií na dátumy, keď je na severnej pologuli – teda tam, kde sa nachádza drvivá väčšina bohatých krajín sveta – zima. Toto absurdné plánovanie politických rokovaní dokonale vystihuje odtrhnutosť politických elít od reálneho sveta. Dá sa odôvodnene predpokladať, že keby rokovania prebiehali v letnom období, keď sa najviac prejavujú klimatické extrémy ako tepelné vlny, hurikány, tajfúny alebo povodne, bola by atmosféra rokovaní v roku 2010 významne odlišná a konštruktívnejšia. Pre tie krajiny, ktoré o úspešné rokovania v skutočnosti nemajú záujem, je načasovanie konferencií na december naopak optimálne.

Fiasko rokovaní v Kodani aj konferencia v Cancúne, od ktorej informovaný svet už okrem kozmetických debát s účelom zachraňovať tvár svetovej diplomacie neočakával nič skutočne zásadné, viedli k množstvu špekulácií o presunutí podstatných klimatických rokovaní mimo rámec OSN, napríklad na pôdu G8 alebo G20. Takéto úvahy sú výrazom frustrácie z uviaznutia rokovaní v patovej situácii a z vecného hľadiska sú úplne logické: 80 % globálnych emisií CO_2 produkuje len 17 krajín; dosiahnuť dohodu medzi nimi by mohlo byť jednoduchšie. Oponenti argumentujú, že takáto dohoda by nemala globálnu legitimitu. Otázka je, čo svet potrebuje viac – reálne dohody smerujúce k stabilizácii alebo aspoň spomaleniu otepľovania klímy, alebo neskoré a zrejme aj nedostatočné dohody legitimizované desiatkami vlád, ktorých podiel na vzniku aj riešení problému môže byť zákonite len minimálny, respektíve symbolický?

Hlavné klimatické udalosti v roku 2010

Napriek tomu, že globálna klimatická diplomacia v roku 2010 nedosiahla nijaký pokrok, ktorý by bol reálnou a účinnou odpoveďou na bezprecedentne rýchlo pokračujúce ohrievanie planéty, rok 2010 bol naopak mimoriadne bohatý na klimatické udalosti.

Z hľadiska klimatických udalostí globálneho významu bol minulý rok mimoriadne zaujímavý. Podľa autoritatívnych National Air and Space Agency[15] a National Oceanic and Atmospheric Administration[16] bol spolu s rokom 2005 globálne najteplejším od začiatku systematických meraní. Tento rekord bol dosiahnutý napriek tomu, že posledné roky pred-

[15] *NASA Research Finds 2010 Tied for Warmest Year on Record*, http://www.nasa.gov/topics/earth/features/2010-warmest-year.html (prístup 15. 2. 2011).

[16] *NOAA: 2010 Tied for Warmest Year on Record*, http://www.noaanews.noaa.gov/stories2011/20110112_globalstats.html (prístup 15. 2. 2011).

stavovali hlboké minimum slnečnej aktivity v rámci malého jedenásťročného slnečného cyklu. Deväť z desiatich globálne najteplejších rokov bolo v prvej dekáde 21. storočia – tá sa teda, samozrejme, stala najteplejšou dekádou od začiatku meraní.[17]

Rýchlosť topenia sa ľadovcov v Arktíde dokumentovaná satelitmi v priamom prenose, rast počtu a intenzity extrémnych klimatických udalostí a nimi spôsobených ekonomických strát, merania teploty na pevninách aj v oceánoch po celej Zemi a rastúci počet vedeckých prác dokumentujú rapídne otepľovanie. Rýchlosť rastu koncentrácie CO_2 prekonáva aj tie zatiaľ najpesimistickejšie scenáre Medzinárodného panelu pre klimatické zmeny (IPCC)[18]. Arbitrárne stanovené „prijateľné" globálne oteplenie o 2 °C do roku 2100 sa čoraz viac javí ako nereálne nízky odhad. Iluzórna je pritom samotná téza o „prijateľnosti" dvojstupňového oteplenia, pretože – ako to výrazne ilustroval vývoj v roku 2010 – poľnohospodárske systémy, od ktorých naša globálna civilizácia bytostne závisí, citlivo reagujú aj na podstatne nižší vzostup priemernej teploty.

V lete 2010 zasiahla európsku časť Ruska, najmä jeho južnú a centrálnu časť, extrémna tepelná vlna. Ruskí meteorológovia tvrdia, že bola najdlhšia a najextrémnejšia prinajmenšom za posledných 1 000 rokov.[19] Teploty, ktoré boli v júli v niektorých častiach Ruska o 8 až 9 °C vyššie ako dlhodobý júlový priemer, viedli k výraznému rastu úmrtnosti obyvateľov Ruska, ktorých v lete 2010 predčasne zomrelo viac ako 56 tisíc.[20] Omnoho významnejšie ako táto „len ruská" tragédia sa ukázali jej globálne dôsledky. Sucho a požiare znížili úrodu pšenice v Rusku takmer o 40 % a prinútili ruskú vládu vyhlásiť embargo na export obilnín[21]: Rusko bolo pritom v roku 2009 druhým najväčším vývozcom pšenice na svete – hneď po USA. Zákaz vývozu ruskej pšenice ešte zrýchlil prudký rast cien obilnín a ďalších potravinových komodít na globálnych burzách, kde ceny začiatkom roka 2011 prekonali všetky doterajšie rekordy.[22]

Vysoké ceny potravín veľmi rýchlo politicky destabilizovali najmä tie krajiny, ktoré sú výrazne závislé od ich dovozu. Začiatkom roka 2011 sa po samovraždách občanov upálením na protest proti biede a vysokým cenám potravín spustila vlna nepokojov a krvavých revolúcií, ktoré viedli k pádu desiatky rokov starých autokratických režimov v Tunisku a Egypte, k vojne a vojenskej intervencii Západu v Líbyi a krvavým konfliktom a represáliám v Jemene, Sýrii, Bahrajne a ďalších krajinách regiónu Stredného východu a severnej Afriky (MENA). Masová bieda a hlad sa rozšírili aj v ďalších krajinách sveta, ktoré však vzhľadom na svoj menší politický význam zostávajú bez pozornosti západných médií, verejnosti a politikov.

---

17 *NASA Research Finds Last Decade was Warmest on Record*, http://www.nasa.gov/home/hqnews/2010/jan/HQ-10-017-waemest_temps.html (prístup 15. 2. 2011).

18 Raupach, M. R., Marland, G., Ciais, P., Le Quéré, C., Canadell, J. G., Klepper, G., Field, C. B.: Global and regional drivers of accelerated CO2 emissions. In: *PNAS*. Jún 2007, roč. 104, č. 24, s. 10 288 –10 293, http://www.pnas.org/content/104/24/10288.ful (prístup 15. 2. 2011).

19 Deadly Russian heat wave gravest over millennium. In: *Ria Novosti*, 9. 8. 2010, http://en.rian.ru/russia/20100809/160128496.htm (prístup 9. 8. 2010).

20 Russia confirms death rate rose by quarter in heat wave. In: *BBC,* 8. 10. 2010, http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11503550 (prístup 8. 10. 2010).

21 Russia extends grain exports embargo. In: *Xinhuanet*, 23. 10. 2010, http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2010-10/23/c_13571254.htm (prístup 23. 10. 2010).

22 *FAO Food Price Index, 03 February 2011*, http://www.fao.org/worldfoodsituation/FoodPricesIndex/en/.

Kým Rusko horelo, Pakistan zasiahli počas leta 2010 extrémne monzúnové dažde, ktoré spôsobili rozsiahle záplavy na veľtoku Indus a jeho prítokoch. Povodne priamo zasiahli 20 miliónov zo 180-miliónovej populácie krajiny, zničili 1,2 milióna obydlí, úrodu a infraštruktúru. Na pomoc zničenému Pakistanu sa rozvojovým agentúram podarilo vyzbierať asi 1 miliardu dolárov, ekonomické straty sú však rádovo vyššie.[23] Už pred povodňami patril jadrovými zbraňami vyzbrojený Pakistan do desiatky najzlyhávajúcejších krajín na svete (2010 Failed States Index[24]); katastrofálne povodne riziko jeho úplného kolapsu ďalej prehĺbili.

Tretia spomedzi mnohých klimatických udalostí globálneho dosahu, ktoré sa v roku 2010 udiali, je ďalšie „storočné" sucho v Amazonskej nížine. Ďalšie preto, lebo predchádzajúce, označované doterajšími prognózami ako sucho storočia, zasiahlo Amazonskú nížinu v roku 2005. Sucho v minulom roku bolo ešte rozsiahlejšie a intenzívnejšie a v dôsledku neho do atmosféry hynúce časti amazonského pralesa uvoľnili 5 miliárd ton CO_2 – čo je porovnateľné s ročnými emisiami CO_2 Spojených štátov amerických.[25] Z pralesov, ktoré počas rastu pohlcujú CO_2 a viažu ho v drevnej hmote, sa tak v dôsledku sucha stal významný zdroj emisií ďalej posilňujúci globálne otepľovanie vedúce k ďalším suchám.

Okrem klimatických udalostí a politických zlyhaní v oblasti ochrany klímy Zeme priniesol rok 2010 aj veľké množstvo zásadných vedeckých prác, ktoré posunuli naše chápanie toho, čo sa s atmosférou planéty deje, ako sa môže situácia vyvíjať ďalej a aké to môže mať dôsledky pre ľudstvo a ekosystémy Zeme, od ktorých všetci bytostne závisíme.

Jeden z najprestížnejších vedeckých časopisov na svete *Nature* uverejnil štúdiu dokumentujúcu, že globálne otepľovanie zodpovedá za 40 % pokles fytoplanktónu v oceánoch.[26] Fytoplanktón je základom potravinového reťazca oceánov, ale aj obrovským producentom kyslíka a pohlcovačom CO_2.

Rovnako prestížny časopis *Science* priniesol prácu dokumentujúcu zrýchľujúce sa uvoľňovanie metánu z rozľahlých šelfových morí Východnej Sibíri.[27] „Uvoľnenie čo i len časti metánu uloženého v šelfe by mohlo spustiť skokové (‚abrupt') zohriatie

---

23 Pakistan floods: Damage and Challenges. In: *BBC,* 26. 8. 2010, http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-11104310 (prístup 26. 8. 2010); *Pakistan floods 2010 damage and needs assessment*. World Bank, 15. 11. 2010, http://siteresources.worldbank.org/PAKISTANEXTN/Resources/DNAbyadb-worldbankPresentation.pdf (prístup 15. 11. 2010).

24 *The Failed States Index, Foreign Policy*, http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/21/2010_failed_states_index_interactive_map_and_rankings (prístup 15. 11. 2010).

25 Two severe Amazon droughts in five years alarms scientists. In: *Science Daily*, 3. 2. 2011, http://www.sciencedaily.com/releases/2011/02/110203141820.htm (prístup 3. 2. 2011); Romm, J.: Science: Second '100 years' Amazon drought in 5 years caused huge CO2 emissions. In: *Climate Progress,* 8. 2. 2011, http://climateprogress.org/2011/02/08/science-amazon-drought-co2-emissions-source-sink-simon-lewis/ (prístup 8. 2. 2011).

26 Romm, J.: Nature Stunner: "Global warming blamed for 40% decline in the ocean's phytoplankton". In: *Climate Progress,* 29. 7. 2010, http://climateprogress.org/2010/07/29/nature-decline-ocean-phytoplankton-global-warming-boris-worm/ (29. 7. 2010).

27 Romm, J.: Science Stunner: Vast East Siberian Arctic Shelf methane stores destabilizing and venting. In: *Climate Progress,* 4. 3. 2010, http://climateprogress.org/2010/03/04/science-nsf-tundra-permafrost-methane-east-siberian-arctic-shelf-venting/ (prístup 4. 3. 2010).

klímy," konštatujú jej autori a dokazujú, že destabilizácia podmorského permafrostu Východosibírskeho mora sa už začala a do atmosféry z neho uniká metán. Počas prvých 20 rokov pobytu v atmosfére je pritom metán 72-násobne silnejší skleníkový plyn ako CO_2 a počas sto rokov 25-násobne účinnejší (v atmosfére CH_4 pomaly oxiduje na menej účinný CO_2). Výskum National Center for Atmospheric Research (NCAR) zase viedol k záveru, že devastujúce globálne suchá, podobné katastrofálnemu obdobiu Dust Bowl v amerických prériách začiatkom 30. rokov 20. storočia, môžu sprevádzať aj scenáre mierneho rastu emisií skleníkových plynov. „Dustbowlifikácia" – premena rozľahlých poľnohospodárskych území na vyprahnuté púšte zahalené prachovými búrkami – pritom podľa projekcií NCAR v blízkych dekádach zasiahne nielen stredozápad USA, ale aj rozľahlé oblasti severnej Afriky, Blízkeho a Stredného východu, Turecka, Balkánu a Apeninského aj Pyrenejského polostrova.

Z hľadiska Slovenskej republiky priniesol rok 2010 rozsiahle povodne, ktoré boli dôsledkom rekordne vysokých zrážok od počiatkov meraní najmä na jar a v lete. Vzhľadom na charakter zrážok si povodne našťastie nevyžiadali veľký počet obetí na životoch ani nemali devastujúce účinky na veľkú infraštruktúru, spôsobili však pomerne veľké hospodárske škody obyvateľom desiatok postihnutých obcí a mestečiek.

Z hľadiska Slovenskej republiky priniesol rok 2010 rozsiahle povodne, ktoré boli dôsledkom rekordne vysokých zrážok od počiatkov meraní najmä na jar a v lete.

Povodne zasiahli SR vo volebnom roku 2010, a preto sa stali politickou záležitosťou. Nespokojnosť obyvateľov s reakciou bývalej vlády zrejme prispela k tesnému preklopeniu volebných výsledkov v prospech bývalej opozície. Nová vláda SR spoznala v povodniach politicky významný fenomén a zareagovala na riziko ich opakovania zriadením postu splnomocnenca vlády pre ochranu pred povodňami. Premiérka Iveta Radičová dokonca ochranu pred povodňami zaradila medzi svoje osobné priority.[28] Zriadenie postu splnomocnenca vlády pre povodne je jednoznačne stratenou príležitosťou – klimaticky gramotná vláda by na povodne reagovala zriadením postu splnomocnenca vlády pre klimatické zmeny, čím by vo vládnej štruktúre zároveň vznikla kompetentná partnerská štruktúra pre komisárku EÚ pre klimatické zmeny. Povedané obrazne, Connie Hedegaard ani v novej vláde SR „nemá komu zavolať". Pravdaže, ak sa nechceme tváriť, že má volať mocensky tradične veľmi slabému ministrovi životného prostredia. Povodne sú pritom len jedným z aspektov zmeny klímy, iné – a Slovensko im bude čoraz viac exponované – sú nemenej významné: potenciálne devastujúce tepelné vlny, suchá, požiare a ďalšie. Samozrejme, nie je to nič neznáme ani nové – v januári 2010 uverejnilo slovenské ministerstvo životného prostredia dokument „Piata národná správa SR o zmene klímy", ktorý obsahuje množstvo relevantných informácií potrebných na to, aby sa v problematike klimatických zmien začala vláda SR správať racionálne. Žiaľ, táto správa ani jej predchodkyne zjavne nenašli cestu zo zásuviek nižších úradníkov

28 Pozri webovú stránku predsedníčky vlády SR: http://www.premierkasr.sk/23960/priority-predsednicky-vlady-sr.php (prístup 15. 2. 2011).

a akademikov na stoly poradcov premiérky, ministrov financií, poľnohospodárstva, hospodárstva, šéfov politických strán a ďalších, ktorí robia rozhodnutia.

Plne v súlade so stavom klimatickej negramotnosti vlády sú aj dotácie, ktoré vláda Ivety Radičovej napriek množstvu rétoriky o ekonomickej zodpovednosti a šetrení verejných zdrojov naďalej poskytuje hnedouhoľným baniam a dotuje tak z verejných zdrojov emitovanie CO_2. Pracovné miesto každého slovenského baníka bolo v roku 2010 dotované mesačne asi 1 800 eurami, čiže sumou o 700 eur prevyšujúcou jeho plat.[29]

Zriadenie postu splnomocnenca pre povodne a s ním súvisiaca rétorika navyše predstavuje pre súčasnú vládu a premiérku osobne enormné politické riziko, pretože vytvára nereálne a potenciálne nebezpečné očakávania verejnosti. Vládou presadzované a realizované nízkonákladové opatrenia smerujúce k zvýšeniu vododržnosti územia nemajú reálny potenciál absorbovať mimoriadne veľké zrážky v podobe prívalových búrok, ale u obyvateľov v povodiach potokov a riek môžu vytvárať falošný a nebezpečný pocit bezpečia. Doterajšia prax vlády SR navyše pokračuje v zanedbávaní environmentálnych rizík typu preliatia skládok toxických odpadov (Dubová a mnohé iné). Neriešenie týchto rizík môže viesť k toxickému zamoreniu rozsiahlych častí povodí, tak ako sa to v roku 2010 stalo v Maďarskej republike.

Namiesto záveru

Ľudstvu nechýba dostatok vedeckých informácií na to, aby začalo brať globálne otepľovanie ako jeden z najvážnejších, ak nie absolútne najvážnejší problém, pred ktorým bude v 21. storočí stáť. Je ilúziou domnievať sa, že globálne procesy, ktoré zmeny klímy spúšťajú do chodu, dokáže „pevnosť Európa" zvládnuť, a ak nie, že sa to stane bez mimoriadne ťažkých otrasov. Už v podstate miniatúrna, biedou a násilím spustená emigračná vlna zo severnej Afriky do Talianska otriasa shengenským systémom, jedným z najväčších výdobytkov polstoročia európskej integrácie. Nie je až také ťažké predstaviť si, čo s Európskou úniou urobia procesy, ktoré budú rádovo stonásobne väčšie.

Ako rýchlo sa takéto scenáre globálnej destabilizácie v dôsledku zmeny klímy naplnia, je v rukách politikov a závisí to od ich klimatickej gramotnosti a predvídavosti. Pri všetkej skromnosti a pochopení relatívne malého významu Slovenska vo svete, ako aj relatívne malého príspevku Slovenska ku klimatickým zmenám, problém klimatickej gramotnosti a predvídavosti sa týka aj slovenských politických elít a ich medzinárodných, ale aj domácich politík.

29 Baníkom dotujeme viac ako celú mzdu. In: *Sme*, 3. 3. 2011, http://ekonomika.sme.sk/c/5790318/banikom-dotujeme-viac-ako-celu-mzdu.html (prístup 3. 3. 2011).

Global governance a SR

Irina Mattová

Pojem *global governance* (globálne vládnutie) sa objavil koncom 80. rokov 20. storočia, frekvencia jeho používania však vzrástla až o takmer desaťročie neskôr.[1] Vznik tohto pojmu a jeho prijatie odbornou verejnosťou súviseli najmä s uvedomením si zmien, ktoré prebiehali v medzinárodnej politike od konca druhej svetovej vojny. V snahe vyvarovať sa opakovaniu celosvetového konfliktu a na základe potreby riešiť niektoré problémy na globálnej úrovni štáty zakladali rôzne multilaterálne inštitúcie so špecifickým zameraním (OSN, Medzinárodný menový fond, Svetová banka a mnohé iné). Tieto inštitúcie predstavovali platformu kolektívneho rozhodovania o globálnych záležitostiach, nepredstavovali však globálnu vládu. Ich fungovanie bolo založené najmä na regulovaní vzájomných vzťahov, vytváraní záväzných noriem, prediskutovaní problémov na multilaterálnych fórach a na prítomnosti medzinárodných autorít pri realizácii vzájomných dohôd a dohľade nad nimi.[2] Tento mechanizmus fungovania multilaterálnych inštitúcií sa však v priebehu ďalšieho vývoja v mnohých situáciách prejavil ako neefektívny. Z tohto dôvodu začalo medzinárodné spoločenstvo hľadať nové platformy spolupráce, ktoré by pristupovali k riešeniu globálnych problémov flexibilnejšie. Okrem multilaterálnych inštitúcií sa na riešení globálnych problémov začali v čoraz väčšej miere podieľať aj neformálne skupiny krajín (G8[3],

---

1 Bevir, M., Hall, I.: Global Governance. In: *The Sage Handbook of Governance*. Sage Publications, 2010, http://www.sage-ereference.com/hdbk_governance/Article_n23.html (prístup 9. 3. 2011).

2 *Global Governance 2025: At a Critical Juncture*. [s. l.]: National Intelligence Council, USA; Institute of Security Studies, EU. September 2010, s. 18.

3 G8 (Group of 8) predstavuje skupinu 7 najväčších industrializovaných krajín sveta (Francúzsko, Nemecko, USA, Veľká Británia, Japonsko, Taliansko, Kanada) a Ruska. Začala sa formovať v 70. rokoch 20. storočia z tajných neformálnych stretnutí ministrov financií (Library Group,

G20[4], BRIC[5] a i.), regionálne zoskupenia (EÚ a i.) a rôzni neštátni aktéri medzinárodnej spolupráce (mimovládne organizácie, siete expertov, nadnárodné korporácie a pod.). Ich zapojenie do rozhodovacieho procesu v súčasnosti funguje predovšetkým na báze vzájomných konzultácií a vytváraní nezáväznejších kódov správania a regionálnych iniciatív, pričom sú pri realizácii vzájomných dohôd a dohľade nad nimi rešpektované národné princípy.[6] Práve táto zmena kvantity i kvality aktérov, ktorí sa podieľajú na rozhodovacom procese na globálnej úrovni, je zovšeobecnená v pojme globálne vládnutie. Na presnom vymedzení tohto pojmu sa však mnohí teoretici globálneho vládnutia nezhodujú.[7] Vzhľadom na túto skutočnosť príspevok vychádza z najširšieho ponímania daného pojmu. Pod globálnym vládnutím rozumieme „všetky inštitúcie, režimy, procesy, partnerstvá a siete, ktoré sa podieľajú na kolektívnom konaní a riešení problémov na medzinárodnej úrovni"[8].

Slovenská republika sa na globálnom vládnutí podieľa buď *priamo* ako členská krajina rôznych multilaterálnych organizácií (OSN a pod.), alebo *nepriamo* ako členská krajina Európskej únie, ktorá sa ako medzištátna organizácia zúčastňuje napr. na zasadnutiach neformálnych skupín G8 a G20. EÚ bola v roku 2010 na fórach G8 a G20 po prvýkrát reprezentovaná v zmysle Lisabonskej zmluvy jednotnou delegáciou: predsedom Európskej rady Hermanom Van Rompuyom a predsedom

---

neskôr G5). V roku 1975 boli stretnutia na úrovni ministrov rozšírené o pravidelné samity najvyšších predstaviteľov členských štátov (spočiatku G6, od roku 1976 po pripojení Kanady G7, od roku 1998 po prijatí Ruska G8; v roku 1977 získalo postavenie pridruženého člena G8 aj EHS). V súvislosti so vznikom a vývojom G8 bližšie pozri Hajnal, P. I.: *The G8 System and the G20: Evolution, role and documentation*. Hampshire, England; Burlington, USA: Ashgate, 2007, s. 11 – 35. Počas nasledujúcich rokov sa z G8 stalo významné medzinárodné fórum, ktoré sa zaoberalo širokou škálou otázok a vytváralo „kolektívny rámec na regulovanie globalizácie". V roku 2009 po rozhodnutí medzinárodného spoločenstva o presune hlavného medzinárodného ekonomického fóra na neformálnu skupinu krajín G20 bola G8 nútená znova zadefinovať svoju úlohu. Tzv. „nová G8" sa v súčasnosti zameriava najmä na geopolitické a bezpečnostné otázky, partnerstvo s Afrikou a na oblasti spoločného záujmu svojich členských krajín. Viac pozri na *What is the G8?*, http://www.g20-g8.com/g8-g20/root/bank/print/847.htm (prístup 4. 6. 2010).

4 G20 (Group of 20) je skupinou 19 ekonomicky najsilnejších krajín sveta (Argentína, Austrália, Brazília, Čína, Francúzsko, India, Indonézia, Japonsko, Južná Afrika, Kanada, Kórejská republika, Mexiko, Nemecko, Rusko, Saudská Arábia, Taliansko, Turecko, Veľká Británia, USA) a Európskej únie. Bola založená v roku 1999 z iniciatívy krajín G7 vyvolanej potrebou riešiť finančnú krízu z konca 90. rokov 20. storočia aj za spoluúčasti rozvíjajúcich sa krajín. Pozri *What is the G-20*, http://www.g20.org/about_faq.aspx (prístup 4. 6. 2010). Okruh problémov, ktorými sa G20 v priebehu svojho vývoja zaoberala, sa postupne rozširoval, jadrom však ostalo jej zameranie predovšetkým na otázky ekonomického charakteru. Jej význam vzrástol po vypuknutí finančnej a hospodárskej krízy koncom prvej dekády 21. storočia, keď bola uznaná za hlavné medzinárodné ekonomické fórum.

5 BRIC je označenie pre ekonomiky Brazílie, Ruska, Indie a Číny, ktoré by sa podľa investičnej banky Goldman Sachs mali v roku 2025 stať najsilnejšími na svete. Od roku 2011 k tomuto zoskupeniu formálne pristúpila aj Južná Afrika, čím sa zmenil jeho názov na BRICS.

6 Bevir, M., Hall, I.: c. d., s. 18.

7 Rôzne ponímania globálneho vládnutia bližšie pozri napr. Mariusová, R.: *Transformace světového řádu: Aktéři a globální vládnutí.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 59.

8 Bevir, M., Hall, I.: c. d., s. 1.

Európskej komisie Josém Manuelom Barrosom. Spôsob prípravy spoločnej pozície EÚ na samity G8 a G20 však nie je právne zakotvený a prebieha len na základe neformálnych praktík. Miera možnosti participácie Slovenska na procese prípravy spoločnej pozície EÚ na samit G8 je v súčasnosti pomerne nízka. Slovensko ako súčasť tzv. EÚ23 (krajiny EÚ, ktoré nie sú priamo členmi G8 a G20) je o príprave a výsledkoch samitu G8 len informovaná prostredníctvom svojich zástupcov vo Výbore stálych zástupcov (COREPER) bez reálnej možnosti participácie na danom procese.[9] V prípade prípravy pozícií EÚ na samit G20 je možnosť zapojenia Slovenska do tohto procesu vyššia, a to najmä prostredníctvom inštitúcií, akými sú Ministerstvo financií SR (štátny tajomník MF SR prerokúva návrh pozície G20 vypracovaný predsedníctvom Rady EÚ v jej Hospodárskom a finančnom výbore, minister financií odsúhlasuje návrh pozície G20 vypracovaný predsedníctvom Rady EÚ, ktorý sa prerokúva na stretnutí ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk G20), Národná banka Slovenska (zástupca NBS prerokúva návrh pozície G20 vypracovaný predsedníctvom Rady EÚ v jej Hospodárskom a finančnom výbore), Ministerstvo zahraničných vecí SR (v spolupráci s MF SR a NBS môže pripraviť stanovisko SR pred samitom G20), poslanci Európskeho parlamentu (možnosť zapojenia sa do diskusie o príprave samitu G20) alebo predseda vlády SR (schvaľuje pozíciu EÚ na samit G20 v Európskej rade).[10]

Agenda globálneho vládnutia

Otázky, ktorými sa jednotliví aktéri globálneho vládnutia zaoberajú, sú veľmi rozmanité a dotýkajú sa viacerých oblastí spoločenského života. Táto agenda sa neustále mení a vyvíja podľa závažnosti problémov, ktoré je potrebné v určitom období riešiť. Vývoj agendy neformálnych skupín G8 a G20 od obdobia ich vzniku po rok 2010 je zobrazený v nasledujúcich tabuľkách.

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že prevažná časť problémov prediskutovaných na fórach G8 a G20 v roku 2010 bola súčasťou agendy aj predchádzajúcich stretnutí týchto neformálnych skupín. Dominovali medzi nimi predovšetkým otázky ekonomického, vojensko-bezpečnostného, sociálneho a environmentálneho charakteru.

---

9 Viac pozri Huigens, J., Nieman, A.: The EU within the G8: A case of ambiguous and contested actorness. In: *EU Diplomacy Papers*, 2009, č. 5, s. 17, 22, http://www.coleurope.eu/file/content/studyprogrammes/ird/research/pdf/EDP2009/EDP_5_2009_HuigensNiemann.pdf (prístup 12. 6. 2010).

10 V súvislosti s podielom EÚ a jej členských krajín na procese prípravy rokovaní G8 a G20 pozri v Debaere, P.: The output and input dimension of the European representation in the G20. In: *Studia Diplomatica*, 2010, roč. LXIII, č. 2, s. 141 – 154; Nasra, S. a kol.: The EU in the G8 system: Assessing EU member states' involvement. In: *EUI Working Paper RSCAS 2009/45*, 2009.

Tabuľka 1. *Vývoj agendy G8 od roku 1975 do roku 2010*

hlavné témy	1975 Francúzsko	1976 USA	1977 Veľká Británia	1978 Západné Nemecko	1979 Japonsko	1980 Taliansko	1981 Kanada	1982 Francúzsko	1983 USA	1984 Veľká Británia	1985 Západné Nemecko	1986 Japonsko	1987 Taliansko	1988 Kanada	1989 Francúzsko	1990 USA	1991 Veľká Británia	1992 Nemecko	1993 Japonsko	1994 Taliansko	1995 Kanada	1996 Rusko	1996 Francúzsko	1997 USA	1998 Veľká Británia	1999 Nemecko	2000 Japonsko	2001 Taliansko	2002 Kanada	2003 Francúzsko	2004 USA	2005 Veľká Británia	2006 Rusko	2007 Nemecko	2008 Japonsko	2009 Taliansko	2010 Kanada
finančné krízy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X		X		X	
reforma medzinárodných finančných inštitúcií	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X		X	X		X	X		X	X	X	X				X	X	X	
rozvoj	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
potraviny, poľnohospodárstvo	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
energia	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
nukleárna energia			X	X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
nešírenie jadrových zbraní			X	X	X	X	X					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
vzdelanie			X							X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
deti			X																		X		X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
zdravie					X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
migrácia					X	X					X		X	X			X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X		X		X	X	X	X	
klimatické zmeny					X						X		X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X	X	X
Čína					X								X		X	X	X	X			X		X	X			X	X		X		X	X	X	X	X	X
demografia						X	X	X			X	X			X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X							
Irán						X				X			X	X					X	X	X		X	X						X	X	X	X	X	X	X	
prírodné katastrofy										X	X				X		X	X			X			X	X					X	X	X	X		X	X	
Balkán													X	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X						X			
Egypt																	X						X							X	X	X	X			X	X

Spracované na základe *G8 Conclusions: Compiled by the G8 Research Group*. Toronto: University of Toronto; G8 Research Group, 2. 2. 2011, http://www.g8.utoronto.ca/conclusions/index.html (prístup 3. 3. 2011), a *G7/G8 Summits*. Toronto: University of Toronto; G8 Research Group, 24. 1. 2011, http://www.g8.utoronto.ca/summit/index.htm (prístup 3. 3. 2011).

Tabuľka 2. *Vývoj agendy G20 od roku 1999 do roku 2010*

Hlavné témy	Nemecko 1999	Kanada 2000	Kanada 2001	India 2002	Mexiko 2003	Nemecko 2004	Čína 2005	Austrália 2006	Južná Afrika 2007	Brazília 2008	Washington 2008	Veľká Británia 2009	USA 2009	Kanada 2010	Južná Kórea 2010
prevencia kríz	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	X
výzvy globalizácie		X	X	X	X	X									
boj proti financovaniu terorizmu			X	X	X	X									
rozvoj a pomoc				X	X		X	X		X	X	X	X	X	X
finančná kriminalita					X	X	X								
finančný sektor					X	X					X	X	X	X	X
starnutie populácie						X	X	X							
regionálna ekonomická integrácia						X									
dohľad/domáce politiky						X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
reforma Bretton-Woods							X	X	X	X	X	X	X	X	X
komodity a ekonomické dôsledky								X	X	X					
fiškálne politiky									X	X		X		X	X
monetárna politika										X				X	X
Doha a bariéry obchodu							X	X	X	X	X	X	X	X	X
energetická bezpečnosť													X	X	X
klimatické zmeny											X	X	X	X	X
boj proti korupcii														X	X

Prevzaté z Cihelková, E. a kol.: *Regionalizmus a multilateralizmus*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 292, doplnené a aktualizované na základe záverečných komuniké zo samitov G20. Pozri *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26–27, 2010*, http://www.g20.utoronto.ca/2010/g20_declaration_en.pdf (prístup 3. 3. 2011); a *The G20 Seoul Summit Leader's Declaration. November 11–12, 2010*, http://media.seoulsummit.kr/contents/dlobo/E1._Seoul_Summit_Leaders_Declaration.pdf (prístup 3. 3. 2011).

Ekonomická agenda

V ekonomickej oblasti predstavovala ústredný bod agendy globálneho vládnutia reakcia medzinárodného spoločenstva na stav ekonomiky po vypuknutí svetovej finančnej a hospodárskej krízy v roku 2008. Touto otázkou sa zaoberali viaceré medzinárodné fóra (Svetové medzinárodné ekonomické fórum v Davose, G8 v kanadskej Muskoke, BRIC v brazílskej Brasílii a i.). Z rozhodnutia medzinárodného spoločenstva sa však v roku 2010 hlavným fórom medzinárodnej ekonomickej spolupráce po prvýkrát stali samity krajín G20, ktoré sa konali v kanadskom Toronte (26. – 27. júna 2010) a juhokórejskom Soule (11. – 12. novembra 2010).[11]

Na oboch samitoch predstavitelia krajín G20 nadviazali na vzájomnú spoluprácu, ktorú zintenzívnili počas krízy. Zároveň zopakovali svoj zámer stabilizovať svetovú ekonomiku, obnoviť jej rast v pokrízovom období a uskutočniť reformy, ktoré by zabránili opakovaniu krízy podobných rozmerov.[12] V snahe podporiť rast svetovej ekonomiky nadviazali na závery prijaté na pittsburskom samite v roku 2009 zhrnuté v dokumente Rámec pre silný, udržateľný a vyvážený rast. Jeho úlohou bolo „iniciovať spoločný proces vzájomného hodnotenia rámcov vnútroštátnych politík a ich vplyvu na podobu a udržateľnosť globálneho rastu“[13]. Na samite G20 v novembri 2010 bola spolupráca v tejto otázke prehĺbená prijatím Soulského akčného plánu, v ktorom sa každá z členských krajín zaviazala realizovať konkrétnu politiku podporujúcu silný, udržateľný a vyvážený rast. Tento akčný plán sa týka piatich oblastí: monetárnej politiky a politiky výmenných kurzov, obchodnej a rozvojovej politiky, fiškálnej politiky, finančných reforiem a štrukturálnej reformy. Vo vzťahu k Slovensku vyplývajú z jeho prijatia dôsledky súvisiace so záväzkami EÚ.[14]

V snahe o predchádzanie finančným a hospodárskym krízam sa krajiny G20 v roku 2010 zaviazali pokračovať v reformách, na ktorých sa dohodli na predchádzajúcich samitoch. Rozhodli sa zrealizovať reformu medzinárodných finančných inštitúcií a finančného sektora, ako aj zamerať sa na boj s protekcionizmom a na podporu obchodu a investícií.

---

[11] Rozhodnutie o určení G20 za hlavné fórum medzinárodnej ekonomickej spolupráce prijalo 19 najvyspelejších ekonomík sveta a EÚ na pittsburgskom samite v septembri 2009. Toto nové postavenie G20 bolo uznané aj OSN, skupinou krajín G8 a krajinami BRIC. Pozri Ban, K. M.: *Remarks to the G-20 Summit.* Pittsburgh 25. 9. 2009, http://www.un.org/apps/news/infocus/sgspeeches/search_full.asp?statID=598 (prístup 20. 3. 2011); *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*. Muskoka 25. – 26. 6. 2010, http://canadainternational.gc.ca/g8/assets/pdfs/2010-declaration_eng.pdf (prístup 20. 3. 2011); *Joint Statement of the BRIC Countries' Leaders*. Jekaterinburg 16. 6. 2009, http://archive.kremlin.ru/eng/text/docs/2009/06/217963.shtml (prístup 20. 3. 2011).

[12] Bližšie pozri *The Seoul Summit Leader's Declaration November 11-12, 2010*, odseky 2 a 3, http://media.seoulsummit.kr/contents/dlobo/E1._Seoul_Summit_Leaders_Declaration.pdf (prístup 21. 2. 2010).

[13] *A framework for strong, sustainable, and balanced growth,* odsek 6. Pittsburgh 24. – 25. 9. 2009, http://www.pittsburghsummit.gov/mediacenter/129639.htm (prístup 25. 3. 2011).

[14] Konkrétne o záväzkoch EÚ pozri *Table: Policy commitments by G20 members*, http://www.seoulsummit.kr/filedown.g20?boardDTO.boardfile_seq=201011120000003813 (prístup 30. 3. 2010).

Reforma medzinárodných finančných inštitúcií by sa mala vzťahovať na modernizáciu Medzinárodného menového fondu (MMF), zdokonalenie dohľadu medzinárodných finančných inštitúcií, kapitálové posilnenie multilaterálnych rozvojových bánk a posilnenie globálnych sietí finančného zabezpečenia.[15]

Z uvedených reforiem bude mať najväčší a priamy dosah na Slovensko modernizácia MMF, ktorá spočíva o. i. v zmene členských kvót a hlasovacích práv a zmene v riadení MMF.[16] Cieľom týchto reforiem je zapojiť do rozhodovacieho procesu v MMF rozvíjajúce sa a rozvojové krajiny (s ohľadom na ich rastúcu pozíciu v svetovej ekonomike), ako aj krajiny s nízkymi príjmami. V súvislosti s touto zmenou predstavoval rok 2010 obdobie, keď na jednej strane doznievali prípravy na realizáciu reformy členských kvót a hlasov v MMF schválenej v roku 2008[17] a na druhej strane bolo prijaté rozhodnutie o novej reforme MMF, ktorá by mala byť zavŕšená v októbri 2012.

Z reforiem medzinárodných finančných inštitúcií bude mať najväčší a priamy dosah na Slovensko modernizácia MMF, ktorá spočíva aj v zmene členských kvót a hlasovacích práv a zmene v riadení MMF.

Reforma prijatá Radou guvernérov MMF v roku 2008 priniesla nový vzorec pre výpočet kvót, jednorazové zvýšenie kvót 54 členským krajinám MMF (vrátane Slovenska), zvýšenie základných hlasov na trojnásobok, zavedenie pravidelného prepočtu kvót, ktorý by sa mal uskutočňovať najmenej každých päť rokov, a vytvorenie ďalšieho postu alternáta vo Výkonnej rade pre africké konštituencie.[18] Pre Slovensko z tejto reformy

---

15 Viac pozri v *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27, 2010*, http://www.g20.utoronto.ca/2010/g20_declaration_en.pdf (prístup 3. 3. 2011); a *The G20 Seoul Summit Leader's Declaration. November 11 – 12, 2010*, c. d.

16 V súvislosti s podrobnosťami reformy pozri Maskaľ, J., Országhová, Ľ.: Nové riadenie s novými kvótami (o aktuálnej reforme v Medzinárodnom menovom fonde). In: *Biatec: odborný bankový časopis*, 2011, roč. 19, č. 3, s. 12 – 16; *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27, 2010*, c. d.; *The G20 Seoul Summit Leader's Declaration. November 11 – 12, 2010*, c. d.

17 Reforma z roku 2008 nadobudla platnosť 3. marca 2011 po ratifikácii Dodatku k Dohode o MMF, ktorého schválenie 3/5 všetkých členov krajín MMF, ktorí reprezentujú 85 % celkového súhrnu členských hlasov, bolo podmienkou na realizáciu tejto reformy. Martvoň, V.: Reforma členských kvót v MMF. In: *Biatec: odborný bankový časopis*, 2010, roč. 18, č. 1, s. 13. Vláda Slovenskej republiky schválila zvýšenie členskej kvóty SR v MMF 1. apríla 2009 a 30. septembra 2009 odsúhlasila Návrh na uzavretie Dodatku k Dohode o Medzinárodnom menovom fonde s cieľom zvýšiť počet hlasov a mieru účasti v MMF. NR SR vyslovila súhlas s Dodatkom k Dohode o MMF 1. decembra 2009. Pozri *Uznesenie Vlády Slovenskej republiky č. 261 z 1. apríla 2009 k návrhu na zvýšenie členskej kvóty Slovenskej republiky v Medzinárodnom menovom fonde*, http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-5216?prefixFile=u_ (prístup 3. 3. 2011); *Uznesenie Vlády Slovenskej republiky č. 639 z 30. septembra 2009 k návrhu na uzavretie Dodatku k Dohode o Medzinárodnom menovom fonde s cieľom zvýšiť počet hlasov a mieru účasti v Medzinárodnom menovom fonde a Dodatku k Dohode o Medzinárodnom menovom fonde s cieľom rozšíriť právomoci Medzinárodného menového fondu pri investovaní*, http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-4924?prefixFile=u_> (prístup 3. 3. 2011); *Detaily medzinárodnej zmluvy*, http://www.nrsr.sk/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=4&CPT=1264 (prístup 3. 3. 2011).

18 Pozri Cihelková, E.: *Regionalismus a multilateralismus: Základy nového světového obchodních řádu?* Praha: C. H. Beck, 2010, s. 288.

vyplývalo zvýšenie členskej kvóty z 357,5 milióna SDR (0,16 % z celkovej kvóty MMF) na 427, 5 milióna SDR (0,17 %).[19]

Vzhľadom na pretrvávajúcu nespokojnosť mnohých rozvíjajúcich sa a rozvojových krajín s výsledkami reformy z roku 2008 pristúpilo medzinárodné spoločenstvo v roku 2010 k novej reforme MMF. Rozhodnutie o nej bolo prijaté na novembrovom stretnutí ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk G20 v juhokórejskom Kjongdžu a v decembri schválené Radou guvernérov MMF. Jeho výsledkom bola dohoda o presune viac ako 6 % hlasovacích práv na rozvíjajúce sa krajiny, zdvojnásobení členských kvót, obmedzení počtu zástupcov krajín rozvinutej Európy v prospech rozvíjajúcich sa ekonomík, celkovom prehodnotení vzorca na výpočet kvót a voľbe všetkých členov výkonnej rady.[20] Na základe tejto reformy by sa členská kvóta Slovenska mala zvýšiť na 1 001 miliónov SDR, čo predstavuje 0,22 % z celkovej kvóty MMF.[21]

Slovensko sa v roku 2010 podieľalo aj na kapitálovom posilnení multilaterálnych rozvojových bánk (MDB), ktoré bolo v súlade so závermi samitov krajín G20. Tieto krajiny sa zaviazali navýšiť kapitál multilaterálnych rozvojových bánk o 85 %, čo predstavuje približne 350 miliárd dolárov, s cieľom zvýšiť pôžičky rozvojovým krajinám z 37 na 71 miliárd dolárov ročne.[22] Slovensko sa zapojilo do procesu kapitalizácie MDB najmä v rámci 15. doplnenia zdrojov Medzinárodnému združeniu pre rozvoj (IDA) vo výške 680 tisíc eur a prostredníctvom financovania Iniciatívy na multilaterálne odpustenie dlhov (MDRI) vo výške 30 tisíc eur. V budúcnosti má Slovensko záujem participovať aj na 16. doplnení zdrojov.[23]

---

[19] Vzhľadom na to, že na zvýšenie členskej kvóty sa viaže nielen nárast podielu hlasovacích práv krajiny v MMF, ale aj výška zdrojov, ktorými členská krajina do MMF prispieva, bolo stanovisko SR k tejto otázke napriek odobreniu reformy Vládou SR obozretné. Na uvedenú reformu SR reagovala vo svojom stanovisku pred londýnskym samitom G20 usporiadanom v apríli 2009 takto: „Navýšenie zdrojov MMF v princípe podporujeme, avšak predstavuje v súčasnosti pre SR problém, pretože príslušné požadované objemy momentálne nemá k dispozícii a rovnako tak nie sú známe podmienky, za ktorých by sa tak mohlo stať; pri súčasnom úročení SDR by bolo poskytnutie akýchkoľvek zdrojov pre SR výrazne stratové, pričom tento rozdiel by sa musel vyrovnať z verejných zdrojov na úkor zvýšenia rozpočtového deficitu." *Stanovisko SR pred stretnutím krajín G20 v Londýne 2. apríla 2009*, http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_B52C19FF4AD0757EC125766700526EC5_SK/$File/stanovisko_SR_ku%20G20.pdf (prístup 5. 4. 2011). Podobné stanovisko bolo zo strany SR zaujaté aj pred samitom G20, ktorý sa konal v septembri toho istého roka v Pittsburgu: „Jasné definovanie úlohy a miesta MMF v tomto procese, jeho nového mandátu, vrátane explicitného definovania jeho právomocí a dodržanie princípu transparentnosti by mohli byť významným príspevkom. Je však nevyhnutné, aby bola zabezpečená účinná kontrola celého procesu a toho, aby celá snaha o reformu zastúpenia rozvinutých a rozvíjajúcich sa krajín v manažmente MMF a SB neviedla len k vybudovaniu neefektívnych administratívnych štruktúr." *Stanovisko SR pred samitom G20 v Pittsburghu*, http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_82A1E69C36C04D15C12576670052DFBA_SK/$File/Stanovisko_ku_G20_Pittsburgh.pdf (prístup 5. 4. 2011).

[20] *The Seoul Summit Document*, odsek 16, http://media.seoulsummit.kr/contents/dlobo/E2._Seoul_Summit_Document.pdf (prístup 3. 3. 2011).

[21] Maskaľ, J., Országhová, Ľ.: c. d., s. 13.

[22] *ANNEX III: Enhancing the Legitimacy, Credibility and Effectiveness of the IFIs and Further Supporting the Needs of the Most Vulnerable,* odsek 5, http://www.g20.utoronto.ca/2010/g20_declaration_en.pdf (prístup 3. 3. 2011).

[23] *Výročná správa 2010.* Bratislava: Národná banka Slovenska, 2011, s. 65, http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/VSNBS10.PDF.

Ďalšiu z oblastí, ktorá by podľa záverov krajín G20 mala byť podrobená reforme, predstavuje finančný sektor. Cieľom tejto reformy je odstrániť jednu z hlavných príčin krízy, za ktorú krajiny G20 považujú „ľahkovážne a nezodpovedné riziko, ktoré podnikli banky a iné finančné inštitúcie, v kombinácii so zlyhaním regulácie a dohľadu"[24]. Otázkou reformy finančného sektora sa krajiny G20 začali intenzívnejšie zaoberať od washingtonského samitu v novemberi 2008. V prijímaní postupných krokov smerujúcich k dosiahnutiu stanoveného cieľa pokračovali aj v roku 2010. V Torontskej deklarácii vytýčili 4 piliere, na ktorých by mala byť uvedená reforma postavená: 1. na silnom regulačnom rámci, 2. na efektívnom dohľade, 3. na budovaní systémovo významných inštitúcií, 4. na transparentnom medzinárodnom hodnotení a mechanizme *peer review* (vzájomného hodnotenia medzi členmi).[25] Na novembrovom samite v Soule pokročili najmä pri realizácii prvého piliera, v rámci ktorej schválili nový medzinárodný regulačný rámec pre bankový kapitál a likviditu nazývaný Bazilej III (Basel III).[26]

Ďalšiu z oblastí, ktorá by podľa záverov krajín G20 mala byť podrobená reforme, predstavuje finančný sektor. Cieľom tejto reformy je odstrániť jednu z hlavných príčin krízy, za ktorú krajiny G20 považujú „ľahkovážne a nezodpovedné riziko, ktoré podnikli banky a iné finančné inštitúcie, v kombinácii so zlyhaním regulácie a dohľadu".

Regulačný rámec Bazilej III[27] bude mať dosah aj na bankový sektor v SR.[28] Tento regulačný rámec by mal nahradiť existujúci, no v súčasnosti už nevyhovujúci rámec

---

24 *The Seoul Summit Document*, odsek 27, http://media.seoulsummit.kr/contents/dlobo/E2._Seoul_Summit_Document.pdf (prístup 3. 3. 2011).

25 Viac pozri v *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27, 2010*, odsek 17 – 22, http://www.g20.utoronto.ca/2010/g20_declaration_en.pdf (prístup 3. 3. 2011).

26 Krajiny G20 na tomto samite zároveň stanovili ďalšiu agendu, ktorou bude potrebné zaoberať sa v súvislosti s reguláciou finančného sektora v budúcnosti: rámec makroprudenciálnych politík, regulačná reforma, regulácia a dohľad nad tieňovým bankovníctvom, regulácia a dohľad nad derivátmi komodít, integrita a efektivita trhu, ochrana spotrebiteľa. *The Seoul Summit Document*, c. d., odsek 41.

27 Hlavným cieľom rámca Bazilej III je, aby „po ukončení reformy boli banky schopné (bez zvláštnej pomoci štátu) odolať kríze takých rozmerov, akou bola globálna finančná kríza v roku 2008". *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27, 2010*, c. d., odsek 18. Podľa Bazilejského výboru pre bankovú reguláciu, ktorý bol poverený vypracovaním návrhu nového regulačného rámca krajinami G20, je potrebné na tento účel zvýšiť kvalitu, konzistentnosť a transparentnosť kapitálovej základne na výpočet kapitálovej primeranosti, prijať nový prístup k pákovému efektu v komerčných bankách s cieľom zaviesť dodatočné záruky proti modelovému riziku a chybám merania rizika, urobiť opatrenia na podporu osobitnej časti kapitálových rezerv, ktoré sú určené na tlmenie vplyvu ekonomického cyklu na finančný sektor (proticyklické tlmiče), predstaviť celosvetový štandard minimálnej likvidity pre medzinarodne aktívne banky, ktorý obsahuje požiadavku na 30-dňovú likviditu podporenú zmenou štruktúry likvidity smerom k dlhšiemu časovému horizontu, a preskúmať potrebu dodatočného kapitálu, likvidity a iných kontrolných opatrení na obmedzenie externalít, ktoré vytvarájú systémovo dôležité finančné inštitucie. Belás, J., Lambovska, M.: Niekoľko poznámok k bankovej regulácii. In: *Biatec: odborný bankový časopis*, 2011, roč. 19, č. 3, s. 28.

28 V súvislosti s možným vplyvom rámca Bazilej III na Slovensko pozri napr. Zimková, E.: *Basel III – Pomalé kroky správnym smerom*, http://www.derivat.sk/files/fsn%202011/Zimkova.pdf (prístup 23. 3. 2011).

Bazilej II (Slovenská republika ho ratifikovala v roku 2007). Za začiatok implementácie opatrení sformulovaných v novom regulačnom rámci bol stanovený rok 2013, proces zavedenia tohto rámca by sa mal skončiť v roku 2019.

V snahe čeliť finančnej a hospodárskej kríze sa krajiny G20 na washingtonskom samite zaviazali ponechať svoje trhy otvorené, aby podporili ekonomický rast a vyhli sa nadmernej regulácii ekonomiky.[29] S odstupom času toto rozhodnutie na torontskom samite vyhodnotili ako v danom momente správne a rozhodli sa predĺžiť tento záväzok do roku 2013.[30] Svoje rozhodnutie odmietnuť protekcionizmus v akejkoľvek forme zopakovali aj na soulskom samite.[31] Na oboch vyjadrili aj snahu čo najskôr úpešne skončiť aktuálne kolo rokovaní v rámci WTO (prebiehajúce od roku 2001).

Závery G20 týkajúce sa rozhodnutia nezvyšovať bariéry obchodu sú v súlade s programovým vyhlásením Vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014.[32] Na rokovaniach WTO má svoje zastúpenie aj SR, jednak prostredníctvom predstaviteľov Stálej misie pri OSN v Ženeve a jednak ako člen EÚ. Postoj SR v rámci týchto rokovaní vychádza z nasledujúcich predpokladov:

1. rokovania by mali priniesť vyvážené záväzky v rámci jednotlivých oblastí, ako aj celkového výsledného balíka;
2. výsledný efekt má napomôcť hospodárskemu rastu všetkých krajín, s dôrazom na potreby rozvojových a najmenej rozvinutých krajín;
3. výsledky nového kola musia byť prijaté všetkými členskými krajinami WTO (princíp konsenzu).[33]

Výsledkom rokovaní krajín G20 v Soule bolo aj prepojenie riešenia otázok ekonomického rastu a rozvoja. S vedomím, že zmenšenie ekonomických rozdielov a zníženie chudoby je možné len prostredníctvom maximalizácie rastového potenciálu rozvojových krajín, prijali Konsenzus o rozvoji pre spoločný rast. Jeho súčasťou je aj Viacročný akčný plán pre rozvoj, v rámci ktorého stanovili deväť oblastí vyžadujúcich si zmenu v strednodobom horizonte na dosiahnutie stanoveného cieľa: infraštruktúra, rozvoj ľudských zdrojov, obchod, súkromné investície a podpora zamestnanosti,

---

[29] Pozri *Declaration of the Summit on Financial Markets and the World Economy.* Washington DC 15. 11. 2008, http://www.g20.utoronto.ca/2008/2008declaration1115.html (prístup 15. 4. 2011).

[30] *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27, 2010*, c. d., odsek 35. Rovnaký záväzok prijala aj skupina krajín G8 na svojom stretnutí v kanadskej Muskoke (25. – 26. júna 2010). Otvorenosť ekonomík bola jedna z mála ekonomických otázok, ktorými sa G8 v roku 2010 zaoberala. Bližšie pozri *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*, c. d.

[31] *The Seoul Summit Document*, c. d., odsek 42.

[32] V programovom vyhlásení vlády SR sa uvádza, že „pre slovenský typ ekonomiky je nevyhnutné podporovať ďalšiu liberalizáciu svetového obchodu, odstraňovať obchodné prekážky s cieľom zlepšiť prístup slovenských exportérov na trhy tretích krajín". *Občianska zodpovednosť a spolupráca: Programové vyhlásenie Vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2010 – 2014*, august 2010, http://www.government.gov.sk/data/files/6257.pdf (prístup 20. 4. 2011).

[33] V súvislosti s pozíciami SR k jednotlivým bodom agendy z Dohy pozri *Rozvojová agenda z Dohy (DDA)*, Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, http://www.economy.gov.sk/rokovanie-rozvojovej-agendy-z-dohy-6598/128283s (prístup 20. 4. 2011).

potravinová bezpečnosť, pretrvávajúci rast, finančná inklúzia, mobilizácia domácich zdrojov, sprístupnenie poznatkov.[34] Táto agenda bude predmetom ďalších rokovaní krajín G20.

Agenda rozvojovej pomoci

Rozvojová pomoc je súčasťou agendy mnohých aktérov globálneho vládnutia (multilaterálnych inštitúcií, neformálnych skupín krajín, regionálnych zoskupení, ako aj rôznych neštátnych aktérov). Spomedzi neformálnych skupín krajín sa v roku 2010 touto agendou najintenzívnejšie zaoberali krajiny G8.[35] Na samite v kanadskej Muskoke (25. – 26. júna 2010) zamerali pozornosť najmä na otázky potravinovej bezpečnosti[36], zlepšenia zdravia matiek, zníženia úmrtnosti detí a obmedzenia výskytu niektorých chorôb (HIV/AIDS, detská obrna, tropické choroby). Zvlášť sa sústredili na pomoc Afrike.

Rozhodnutia G8 v otázke poskytovania rozvojovej pomoci sú pre Slovensko smerodajné len prostredníctvom členstva SR v EÚ alebo v iných multilaterálnych organizáciách, ktoré podporujú závery G8.

Dominantnou otázkou v rámci agendy rozvojovej pomoci na samite v Muskoke bola snaha G8 o progres pri dosahovaní miléniových cieľov 4 a 5, týkajúcich sa zlepšenia zdravia matiek a zníženia úmrtnosti detí. V tomto úsilí po konzultácii s viacerými expertnými skupinami prijali Muskockú iniciatívu pre zdravie matiek, novorodencov a detí do piatich rokov, v ktorej sa zaviazali zmobilizovať na tieto účely 5 miliárd dolárov počas piatich rokov.[37]

---

[34] Viac pozri *Annex II: Multi-year action plan on development*, http://media.seoulsummit.kr/contents/dlobo/E5._ANNEX3.pdf (prístup 15. 4. 2011).

[35] Krajiny G20 sa problematikou rozvojovej pomoci v roku 2010 zaoberali iba okrajovo, krajiny BRIC vo svojom záverečnom vyhlásení všeobecne vyjadrili podporu naplneniu miléniových cieľov do roku 2015. Pozri *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27,* 2010, c. d.; *The Seoul Summit Document*, c. d.; *II BRIC Summit – Joint Statement.* 16. 4. 2010, http://www.unaoc.org/docs/II-BRIC-Summit.pdf (prístup 3. 3. 2011).

[36] Pri riešení otázky potravinovej bezpečnosti krajiny G8 nadviazali na svoju spoluprácu z predchádzajúceho stretnutia v talianskej L'Aquile (8. – 10. júla 2009). Na tomto samite prijali L'Aquilskú iniciatívu pre potravinovú bepečnosť (L'Aquila Food Security Iniciative), v ktorej sa zaviazali zmobilizovať 20 miliárd dolárov počas troch rokov na dosiahnutie udržateľného rozvoja poľnohospodárstva pri zabezpečení dostatku núdzovej potravinovej pomoci. *L'Aquila Joint Statement on Global Food Security L'Aquila Food Security Initiative (AFSI)*, odsek 12, http://www.g8italia2009.it/static/G8_Allegato/LAquila_Joint_Statement_on_Global_Food_Security%5B1%5D,0.pdf (prístup 15. 4. 2011). Na kanadskom samite v roku 2010 krajiny G8 konštatovali, že k 30. aprílu 2010 sa v súlade s uvedenou iniciatívou podarilo alokovať 6,5 miliardy dolárov. Zvyšné financie sa zaviazali alokovať do roku 2012. *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*, c. d., odsek 16.

[37] *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*, c. d., odsek 10. Taliansko a EÚ prisľúbili prispieť čiastkou 525 miliónov dolárov. Svetová zdravotnícka organizácia však odhaduje, že na dosiahnutie miléniových cieľov 4 a 5 do roku 2015 bude potrebné vynaložiť v rokoch 2009 – 2015 náklady vo výške 30 miliárd dolárov. Guebert, J., Tanna, S.: *Canada's Leadership at the G8 Muskoka Summit.* 10. 11. 2010, http://sciencepolicy.ca/news/canada%E2%80%99s-

Dosah rozhodnutí neformálnej skupiny krajín G8 v uvedených otázkach na Slovensko je len nepriamy. Hoci poskytovanie rozvojovej pomoci je v súlade s programovým vyhlásením Vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014[38], Slovensko realizuje rozvojovú pomoc najmä prostredníctvom väzieb na multilaterálne organizácie, ako napr. OSN, skupiny Svetovej banky, MMF, OECD a pod. Rozhodnutia G8 v otázke poskytovania rozvojovej pomoci sú pre Slovensko smerodajné len prostredníctvom členstva SR v EÚ alebo v iných multilaterálnych organizáciách, ktoré podporujú závery G8.[39]

Vojensko-bezpečnostná agenda

Vojensko-bezpečnostná agenda je predmetom rokovaní predovšetkým na pôde multilaterálnych organizácií (OSN, NATO, OBSE a i.). Problematickosť flexibility v dosahovaní spoločných rozhodnutí v týchto organizáciách spôsobila postupný presun vojensko-bezpečnostných otázok aj do agendy neformálnych skupín krajín (G7/G8, BRIC a i.). V roku 2010 vo vojensko-bezpečnostnej agende krajín G8 dominovali otázky týkajúce sa jadrovej bezpečnosti a globálnych bezpečnostných hrozieb, akými sú šírenie zbraní hromadného ničenia, terorizmus, medzinárodný organizovaný zločin, pirátstvo, politické a etnické konflikty.

V otázke jadrovej bezpečnosti krajiny G8 nadviazali na svoju doterajšiu spoluprácu, ako aj na výsledky činnosti iných organizácií a inštitúcií usilujúcich sa o zaistenie jadrovej bezpečnosti. Podporili závery 8. hodnotiacej konferencie Zmluvy o nešírení jadrových zbraní (3. – 28. mája 2010 v New Yorku)[40], podpísanie novej zmluvy START medzi

---

leadership-g8-muskoka-summit (prístup 20. 4. 2011). Podľa odhadov Svetovej zdravotníckej organizácie a Svetovej banky by realizácia týchto záväzkov mala zachrániť životy 1,3 miliónu detí do 5 rokov a 64 000 matkám a zároveň umožniť prístup k moderným metódam plánovaného rodičovstva 12 miliónom párom. *G8 Muskoka Declaration : Recovery and New Beginnings*, c. d., odsek 12.

38 *Občianska zodpovednosť a spolupráca: Programové vyhlásenie Vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2010 – 2014*, c. d., s. 53.

39 Muskocká iniciatíva bola napr. podporená Radou OSN pre ľudské práva (SR je jej členom od roku 2008) v rezolúcii *Preventable maternal mortality and morbidity and human rights*, ktorá víta nedávne iniciatívy relevantné pri prevencii úmrtnosti matiek, morbidity a ľudských práv... vrátane inicitívy G8 z Muskoky. Pozri *Preventable maternal mortality and morbidity and human rights: follow-up to Council resolution 11/8*, Rada OSN pre ľudské práva, Valné zhromaždenie OSN, 7. 10. 2010, http://www.wunrn.com/news/2010/11_10/11_08_10/110810_maternal_files/Maternal%20Mortality,%20Morbidity,%20Human%20Rights-UN%20HRC%2015%20Resolution.pdf (prístup 20. 4. 2011).

40 Slovenská republika bola na 8. hodnotiacej konferencii Zmluvy o nešírení jadrových zbraní (NPT) reprezentovaná štátnou tajomníčkou MZV O. Algayerovou, ktorá vystúpila s prejavom 5. mája 2010. Prejav štátnej tajomníčky O. Algayerovej bližšie pozri v *Statement by H.E. Ms. Oľga Algayerová: State Secretary of the Ministry of Foreign Affairs of Slovakia at the General Debate of the 2010 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons,* New York 5. 10. 2010, https://www.foreign.gov.sk/App/WCM/Aktualit.nsf/vw_ByID/ID_8A25D6580BC8E7D-2C125771B002C1120_SK/$File/2585_NYp3.doc (prístup 20. 4. 2011).

Ruskom a USA (8. apríla 2010)[41] a vyzvali ostatné štáty, aby sa k medzinárodnému úsiliu o odzbrojenie pripojili. Tiež vyzvali krajiny na uzatvorenie dohôd o komplexných bezpečnostných zárukách a dodatkových protokolov s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energie (MAAE).

Slovenská republika je signatárom Zmluvy o nešírení jadrových zbraní (SR do zmluvy sukcedovala v roku 1993) a prijala aj dohodu o bezpečnostných zárukách a dodatkových protokoloch s MAAE (trilaterálna dohoda INFRIC/193 medzi MAAE, Euratomom a SR platná od 1. decembra 2005[42]). Podľa Informácie o vykonávaní medzinárodných zmlúv za rok 2010, ktorú podalo MZV, „neboli v oblasti odzbrojenia, kontroly zbrojenia a nešírenia zbraní hromadného ničenia uzatvorené žiadne medzinárodné zmluvy a nie sú známe žiadne porušenia pri plnení medzinárodných zmluvných záväzkov"[43].

V súvislosti s otázkou jadrovej bezpečnosti sa krajiny G8 dohodli aj na dokončení bezpečnostných a stabilizačných projektov v Černobyle a vyzvali krajiny, ktoré budujú nové jadrové zariadania na mierové účely, aby dodržiavali najvyššie bezpečnostné opatrenia.[44] Zároveň zopakovali svoj záväzok dokončiť prioritné projekty v Rusku v rámci iniciatívy Globálne partnerstvo proti šíreniu zbraní a materiálov hromadného ničenia,[45] ktorá bola spustená na samite G8 v Kananaskise (25. – 26. júna 2002). Prostriedky z tejto iniciatívy čerpala aj SR.[46]

V súlade so závermi Samitu o jadrovej bezpečnosti (12. – 13. apríla 2010 vo Washingtone)[47] krajiny G8 označili za jednu z najväčších bezpečnostných hrozieb v súčasnosti nukleárny terorizmus a zaviazali sa spolupracovať na zaistení všetkého nechráneného nukleárneho materiálu do štyroch rokov, aby zabránili jeho potenciálnemu zneužitiu teroristickými skupinami.[48] Na kanadskom samite v Muskoke zároveň prijali spoločné Vyhlásenie lídrov

---

41 SR v roku 2010 podporovala úsile o odzbrojenie a privítala podpísanie novej zmluvy START. Pozri *Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2010*, https://lt.justice.gov.sk/Attachment/spr%C3%A1va%20-%20fin%C3%A1l%20PS%20-%2012APR2011.doc?instEID=-1&attEID=33629&docEID=169847&matEID=3836&langEID=1&tStamp=20110413092810903 (prístup 20. 3. 2011).

42 Bližšie pozri *Záruky na jadrové materiály*, http://www.ujd.gov.sk/ujd/web.nsf/viewByKeyMenu/Sk-04-02 (prístup 20. 3. 2011).

43 *Informácia o vykonávaní medzinárodných zmlúv za rok 2010*, <www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-130291 (prístup 20. 3. 2011).

44 *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*, c. d., odsek 29. Muskoka 25. – 26. jún 2010, http://canadainternational.gc.ca/g8/assets/pdfs/2010-declaration_eng.pdf (prístup 20. 3. 2011).

45 *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*, c. d., odsek 31.

46 Viac pozri v *Global PartnershipWorking Group – GPWG Annual Report 2010*: *Consolidated Report Data: ANNEX A*, http://www.canadainternational.gc.ca/g8/assets/pdfs/FINAL%20-%20GPWG%20Report%202010%20-%20Annex%20A%20-%20June%2017%20_2_.pdf (prístup 20. 3. 2011); *Nuclear Safety Program*, december 2009, http://www.decc.gov.uk/assets/decc/what%20we%20do/uk%20energy%20supply/energy%20mix/nuclear/nonproliferation/global_threat/annual_report/1_20100105102651_e_@@_deccnspreportukfinal.pdf (prístup 20. 3. 2011).

47 SR sa na samite priamo nezúčastnila, mala však na ňom zastúpenie ako členská krajina EÚ. Pozri *World Leaders and Heads of Delegation Attending the Nuclear Security Summit.* Biely dom, Tlačová kancelária, 10. 4. 2010, http://www.whitehouse.gov/the-press-office/world-leaders-and-heads-delegation-attending-nuclear-security-summit (prístup 20. 3. 2011).

48 *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*, c. d., odsek 30.

G8 o boji proti terorizmu (G-8 Leaders Statement on Countering Terrorism), v ktorom uznali, že terorizmus nemožno poraziť iba prostredníctvom použitia sily, ale je nevyhnutné zaoberať sa podmienkami spôsobujúcimi jeho rozširovanie.[49] Vo vyhlásení krajiny G8 uznali centrálnu úlohu OSN v boji proti terorizmu a podporili implementáciu Globálnej stratégie OSN v boji proti terorizmu a príslušných rezolúcií BR OSN. V tejto súvislosti vyzvali aj iné krajiny, aby sa pripojili k medzinárodnému boju s terorizmom.

Boj proti terorizmu je v súlade s Programovým vyhlásením Vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014, ako aj s bezpečnostnou stratégiu MZV SR Úspešné Slovensko v bezpečnom svete. Slovensko sa podieľa na spolupráci v tejto otázke prevažne s multilaterálnymi inštitúciami (OSN, EÚ, NATO, OBSE, OECD).[50] V roku 2010 sa však SR zapájala aj do aktivity krajín G8 nazvanej Globálna iniciatíva pre boj s jadrovým terorizmom (GICNT)[51], ktorú predložili USA a Rusko na samite v Petrohrade v roku 2006 a odobrili ostatné členské krajiny.[52] SR na tejto iniciatíve participuje od roku 2007.[53]

V boji proti iných globálnym hrozbám sa v roku 2010 krajiny G8 zaviazali spustiť tri inciatívy:

1. *Civilian Reinforcements for Stabilization, Peacebuilding and Rule of Law* na posilnenie zložky občianskej spoločnosti pri stabilizácii, budovaní mieru a vlády zákona;
2. *Maritime Security Capacity* na zabezpečenie pobreží v súvislosti s bojom proti pirátstvu;
3. *International Police Peace Operations* na zlepšenie kvality a dostupnosti vojenských a policajných síl pri medzinárodných mierových operáciách.[54]

V roku 2010 Vláda SR zahrnula do svojho programového vyhlásenia aj otázku nových výziev, ktorých riešeniu sa plánuje venovať najmä v spolupráci s multilaterálnymi

---

[49] Krajiny G8 vo svojom vyhlásení tiež zdôraznili, že pre efektívnu stratégiu boja proti terorizmu je dôležité rešpekovanie ľudských práv, základných slobôd a vlády zákona a spoločné akcie proti terorizmu musia byť v súlade s Chartou OSN a platným medzinárodným právom. *G-8 Leaders Statement on Countering Terrorism*, s. 1, http://www.canadainternational.gc.ca/g8/summit-sommet/2010/muskoka-statementterrorism-muskoka.aspx?lang=eng (prístup 20. 3. 2011).

[50] V súvislosti so zapojením SR do boja proti medzinárodnému terorizmu bližšie pozri *Terorizmus*. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, http://www.minv.sk/?teror (prístup 20. 3. 2011).

[51] Cieľom GICNT je vytvorenie dynamicky sa rozširujúcej dobrovoľnej siete partnerských krajín podporujúcich systematické a efektívne opatrenia, smerujúce k vybudovaniu systému ochrany voči hrozbám jadrového terorizmu. *Vyhodnotenie plnenia Aktualizovaného harmonogramu úloh k programu ďalšieho rozvoja ochrany obyvateľov Slovenskej republiky proti chemickým zbraniam na roky 2008 – 2010 a návrh na predĺženie úloh na roky 2011 – 2015.* Úrad Vlády SR, 2010, http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-128391?prefixFile=m_ (prístup 20. 3. 2011).

[52] *The Global Initiative To Combat Nuclear Terrorism*. 24. 11. 2010, http://www.international.gc.ca/arms-armes/nuclear-nucleaire/gicnt.aspx?lang=en (prístup 20. 3. 2011).

[53] *Slovensko v rámci boja proti terorizmu.* Ministerstvo zahraničných vecí SR, http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/bezpecnostna_politika-slovensko_v_ramci_boja_proti_terorizmu (prístup 20. 3. 2011). V súvislosti so zapojenosťou SR do Globálnej iniciatívy pre boj s jadrovým terorizmom v roku 2010 pozri *Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2010*, c. d.

[54] *Annex II: Strengthening Civilian Security Systems Muskoka, Canada, June 26, 2010.* Muskoka 25 – 26. 6. 2010, http://canadainternational.gc.ca/g8/assets/pdfs/2010-declaration_eng.pdf (prístup 20. 3. 2011).

inštitúciami ako EÚ a NATO. Za najzávažnejšie hrozby, ktoré môžu priamo ovplyvniť SR, označila klimatické zmeny, chudobu, nedostatok zdrojov pitnej vody, migráciu, zlyhávajúce štáty a kybernetické útoky.[55]

Energetická a environmentálna agenda

Energetická bezpečnosť a ochrana životného prostredia v roku 2010 v agende neformálnych skupín krajín G8 a G20 nedominovali, ale boli jej súčasťou, spravidla naviazanou na ekonomické aspekty týchto problémov. Krajiny oboch zoskupení sa v tejto súvislosti zamerali najmä na tieto otázky: nezákonné drancovanie a obchodovanie s prírodnými zdrojmi (G8), potreba znížiť dotácie na fosílne palivá (G20), nestabilita cien fosílnych palív (G20), potreba dobre fungujúceho a transparentného trhu s ropou na rast svetovej ekonomiky (G20), ochrana pobrežného životného prostredia v súvislosti s haváriou v Mexickom zálive (G20), klimatické zmeny, obnova zelene a zachovanie udržateľného rastu (G20, G8), biodiverzita (G8). Krajiny G8 a krajiny G20 uznali a podporili aktivity iných multilaterálnych organizácií a inštitúcií v energetickej a environmentálnej oblasti (OSN, skupinu Svetovej banky, OECD, OPEC a i.[56]), neprijali však v súvislosti s touto agendou nijaký záväzok, vlastnú iniciatívu či program, ktorými by mohli ovplyvniť aktivity medzinárodného spoločenstva.

Sociálna agenda

V roku 2010 rozpracovali krajiny G20 otázku boja proti korupcii ako nový problém vo svojej agende, na ktorého riešení by sa chceli podieľať spoločným úsilím. Na pittsburskom samite v roku 2009[57] a na torontskom samite v roku 2010 vyzvali všetky členské krajiny G20, aby ratifikovali Dohovor OSN proti korupcii.[58] Na torontskom samite v roku 2010 zároveň vytvorili pracovnú skupinu, ktorú poverili vypracovaním odporúčaní v tejto otázke do nasledujúceho samitu. V novembri 2010 v Soule prijali Protikorupčný akčný plán.[59] Zároveň sa dohodoli, že túto agendu budú ďalej rozvíjať na najbližšom samite v Paríži.

Slovensko prijalo Dohovor OSN proti korupcii v roku 2003 (platnosť nadobudol v roku 2006). Problematika boja proti korupcii je prioritou súčasnej Vlády SR, čo po-

---

55 *Občianska zodpovednosť a spolupráca: Programové vyhlásenie Vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2010 – 2014*, c. d., s. 13.

56 Pozri *G8 Muskoka Declaration: Recovery and New Beginnings*, c. d.; *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27, 2010*, c. d.; *The Seoul Summit Document*, c. d.

57 *Leaders' Statement: The Pittsburgh Summit: September 24 – 25, 2009,* odsek 42, http://www.pittsburghsummit.gov/mediacenter/129639.htm (prístup 3. 3. 2011).

58 Pozri *The G-20 Toronto Summit Declaration. June 26 – 27, 2010*, c. d., odsek 40.

59 Pozri *G20 Anti-Corruption Action Plan: G20 Agenda for Action on Combating Corruption, Promoting Market Integrity, and Supporting a Clean Business Environment*, s. 1 – 3, http://media.seoulsummit.kr/contents/dlobo/E5._ANNEX3.pdf (prístup 3. 3. 2011).

tvrdila vo svojom programovom vyhlásení.[60] V roku 2010 sa SR angažovala v otázke boja proti korupcii v medzinárodnom kontexte ako jeden zo zakladajúcich členov Medzinárodnej protikorupčnej akadémie.[61] Dohoda o zriadení tejto organizácie nadobudne pre SR účinnosť 23. mája 2011.[62]

Administratívna agenda

V minulom roku sa na fórach samitov G8 a G20 viedla diskusia aj o mechanizmoch fungovania týchto neformálnych skupín štátov. Na pôde G8 sa táto diskusia týkala najmä otázky informovania o implementácii záväzkov prijímaných členskými krajinami. O tejto potrebe začali krajiny G8 otvorene uvažovať od samitu v Hokkaidó Toyako v roku 2008. Výsledkom ich úsilia bolo zverejnenie prvej správy o implementácii záväzkov (*Accountability Report*) v kanadskej Muskoke. Správa z roku 2010 bola zameraná na preskúmanie implementácie záväzkov v rozvojovej agende.[63] V roku 2011 by mala byť vypracovaná ďalšia správa zameraná na problematiku zdravia a potravinovej bezpečnosti.

V prípade G20 súvisela diskusia o administratívnej agende s potrebou zintenzívniť konzultácie tohto zoskupenia so širším medzinárodným spoločenstvom. Krajiny G20 sa na soulskom samite vyjadrili za výraznejšie systematizovanie konzultácií a budovanie konštruktívneho partnerstva s medzinárodnými organizáciami, zvlášť OSN, regionálnymi organizáciami, občianskou spoločnosťou, odbormi a inteligenciou. V snahe o zvýšenie svojej reprezentatívnosti a efektívnosti sa toto fórum bude usilovať aj o stanovenie pravidiel účasti na zasadnutiach samitu pre nečlenské krajiny. Dohodli sa však, že počet prizvaných účastníkov samitov by nemal presiahnuť päť krajín a z tohto počtu by mali byť dve krajiny z Afriky.[64]

Na záver

Slovenská republika sa v roku 2010 podieľala na globálnom vládnutí neformálnych skupín G8, G20 zväčša nepriamo ako členská krajina EÚ. Priamo participovala na riešení agendy G20 týkajúcej sa kapitalizácie multilaterálnych rozvojových bánk a agendy G8 zapojením sa do Globálnej iniciatívy pre boj s jadrovým terorizmom. Väčšina riešení globálnych problémov navrhovaných krajinami G8, G20 bola v súlade so záujmami

---

60 *Programové vyhlásenie Vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2010 – 2014*, c. d., s. 44.

61 Pozri *IACA - Medzinárodná protikorupčná akadémia*. Úrad Vlády SR, 2007 – 2010, http://bojprotikorupcii.vlada.gov.sk/24067/iaca.php (prístup 20. 4. 2011).

62 *Stav legislatívneho procesu.* Úrad Vlády SR, 2007 – 2010, http://bojprotikorupcii.vlada.gov.sk/24077/stav-legislativneho-procesu.php (prístup 20. 4. 2011).

63 *Muskoka Accountability Report: Assessing action and results against development-related commitments*, http://www.g8.utoronto.ca/summit/2010muskoka/accountability/muskoka_accountability_report.pdf (prístup 20. 4. 2011).

64 *The Seoul Summit Document*, c. d., odsek 75.

SR. Dosah rozhodnutí skúmaných neformálnych skupín krajín na SR bol zjavný najmä v ekonomickej oblasti (reforma MMF, perspektívne Bazilej III). Slovenská republika však participovala na paralelnom riešení obdobnej agendy najmä prostredníctvom zapojenia sa do aktivít multilaterálnych organizácií a inštitúcií (OSN, NATO, OECD, OBSE a i.).

Globálne problémy sa dynamicky menia, preto sa v budúcnosti budú meniť aj reakcie medzinárodného spoločenstva na ne. Zmene bude podliehať jednak obsah (agenda rokovaní), jednak forma globálneho vládnutia. Slovenská republika by mala tieto zmeny aktívne vnímať, aby bola schopná na ne pružnejšie reagovať a zapájať sa do rozhodovacieho procesu globálneho vládnutia v rámci jeho rozmanitých foriem.

Neformálne zoskupenia krajín predstavujú relatívne novú formu globálneho vládnutia, ktorá sa veľmi dynamicky mení. V období finančnej a hospodárskej krízy sa ukázala potreba širšej spolupráce medzinárodného spoločenstva, čo v roku 2010 znamenalo reálny presun najmä ekonomickej agendy na väčšie fórum (z G8 do G20). Prax však ukáže, či sa táto platforma širšej spolupráce udrží. Medzinárodné spoločenstvo má sklon spolupracovať v čase akútnej potreby riešenia určitých globálnych problémov (napr. kríza v roku 2008), v ostatnom období prevláda presadzovanie individuálnych alebo skupinových záujmov krajín.

Neformálne zoskupenia krajín predstavujú relatívne novú formu globálneho vládnutia, ktorá sa veľmi dynamicky mení. Prax však ukáže, či sa táto platforma širšej spolupráce udrží.

Pokiaľ bude dominovať hybná sila potreby vzájomnej spolupráce, bude sa posilňovať multilateralizmus, prípadne pôsobenie neformálnych zoskupení krajín, môže sa objaviť aj tendencia vytvárať efektívnejšie formy medzinárodnej spolupráce. V prípade, ak budú prevažovať hybné sily presadzovania individuálnych či skupinových záujmov, môže dôjsť k posilneniu regionalizmu, prípadne až k situácii, keď si krajiny budú vytvárať vlastné paralelné a nezávisle fungujúce zoskupenia. Obe tieto tendencie sa môžu navzájom dopĺňať a posilňovať, pokiaľ budú poháňané objektívnymi a subjektívnymi hybnými silami, ktoré sú progresívne vo vzťahu k zachovaniu ľudstva a životnému prostrediu. Môžu však viesť aj k oslabeniu vládnutia na globálnej úrovni, ak v tomto vzťahu prevládnu hybné sily regresívne v súvislosti s ďalším smerovaním ľudstva a so životným prostredím.

II. Prioritné oblasti zahraničnej politiky

Slovensko-maďarské vzťahy – kontinuita alebo zmena?

Juraj Marušiak

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2010 a v prvých mesiacoch roku 2011[1] predstavovali slovensko-maďarské vzťahy špecifický problém, ktorý popri zahraničnopolitickej obsahoval aj vnútropolitickú dimenziu. Tá vnútropolitická sa netýkala iba etnického štiepenia slovenskej politickej scény, ale aj vzťahov medzi „slovenskými" a „maďarskými" (t. j. v etnickom zmysle) politickými stranami v SR navzájom.

Otázka bilaterálnych vzťahov bola tematizovaná s ohľadom na väčšinovo-menšinovú diskusiu v SR a parlamentné voľby v oboch štátoch. Prvý raz od roku 1989 rozdeľovala otázka vzťahov s Maďarskom nielen etnicky slovenské politické strany, ale po rozkole v Strane maďarskej koalície (SMK) a vytvorení strany Most-Híd aj strany reprezentujúce maďarskú menšinu na Slovensku. Vzájomné vzťahy zohrávali značnú mobilizačnú rolu vo volebnej kampani, aj keď v porovnaní s prezidentskými voľbami v roku 2009 jej účinok nesplnil očakávania viacerých aktérov. Slovensko-maďarské vzťahy teda predstavovali dôležitú súčasť vnútropolitickej agendy a tému profilácie jednotlivých politických subjektov.

Parlamentné voľby na Slovensku i v Maďarsku priniesli zmenu vlád. V Maďarsku viedli k jednoznačnému víťazstvu volebného bloku strán Fidesz – Kresťanskodemokratická ľudová strana (Fidesz-KDNP). Nová vládna väčšina si zvolila kurz radikalizácie a nacionalizácie zahraničnej politiky voči susedným štátom. Týka sa to predovšetkým tendencií budovania inštitucionálnych väzieb medzi Maďarskom a etnickými Maďarmi žijúcimi v susedných štátoch.

Na druhej strane priniesli parlamentné voľby v SR neúspech strán, ktoré presadzovali konfrontačné tendencie v slovensko-maďarských vzťahoch, a nová vládna koalícia, resp. kabinet Ivety Radičovej (SDKÚ-DS) sa orientovali na zmiernenie napätia jednak

---

[1] Časovým rámcom predkladanej štúdie je obdobie január 2010 – marec 2011.

vo vnútropolitickej rovine, t. j. vo vzťahoch medzi slovenskou väčšinou a maďarskou menšinou, jednak v rovine medzištátnej. Prispela k tomu aj účasť zástupcov maďarskej menšiny, reprezentovanej stranou Most-Híd, vo vládnej koalícii.

Popri prelínaní vnútropolitických a bilaterálnych medzištátnych prvkov slovensko-maďarské vzťahy rámcovalo predsedníctvo SR vo V4, ktoré sa začalo v júni 2010 a v mnohých aspektoch nadväzovalo na predchádzajúce predsedníctvo Maďarska, ako aj maďarské predsedníctvo v Rade EÚ v prvom polroku 2011. Uvedené multilaterálne aspekty prispievali k zmierňovaniu trecích plôch, ktoré sa vyskytovali vo vzájomných vzťahoch.

Slovensko-maďarské vzťahy v kontexte parlamentných volieb v oboch štátoch

„Maďarská karta" predstavovala dôležitú zložku politickej agendy vládnej koalície, zloženej zo strán Smer-SD, SNS a HZDS, a zatienila aj tie úspechy, ktoré sa v oblasti politického dialógu na úrovni premiérov podarilo dosiahnuť medzi Robertom Ficom a Gordonom Bajnaiom v roku 2009. Predstavovala mobilizačný faktor voličov koaličných strán. Predseda strany Smer-SD napr. najsilnejšiu opozičnú stranu v Maďarsku a očakávaného víťaza parlamentných volieb Fidesz označoval za „šovinistickú a nacionalistickú stranu"[2], kým SNS využívala problémové momenty na vznášanie takých požiadaviek, ktoré predpokladali posilnenie represívnych nástrojov štátu, akým bola aj požiadavka na rozšírenie trestného zákona o ustanovenia na ochranu republiky.[3] Snahy SNS o eskaláciu medzištátnej konfrontácie, ako napr. požiadavka na prijatie osobitného uznesenia NR SR v marci 2010 v reakcii na vyjadrenia poslanca ultranacionalistického Hnutia za lepšie Maďarsko (Jobbik) Csanáda Szegediho v Európskom parlamente, ktorý požadoval o. i. uznanie maďarčiny ako druhého štátneho jazyka v SR, resp. vylúčenie Slovenska z EÚ, pokiaľ nezmení sporný zákon o štátnom jazyku z roku 2009[4], a otvorenie tzv. Benešových dekrétov, sa nestretli s podporou ostatných parlamentných zoskupení.[5]

Snahy SNS o eskaláciu medzištátnej konfrontácie sa nestretli s podporou ostatných parlamentných zoskupení.

Vystúpenia predstaviteľov maďarských opozičných strán Fidesz a Jobbik, ale aj aktivity oficiálnych predstaviteľov Maďarska týkajúce sa viacerých sporných otázok

[2] K výrokom V. Orbána pozri tiež Vyhlásenie NR SR k opakovaným nacionalistickým výrokom Viktora Orbána, predsedu FIDESZ-MPP, a niektorých ďalších predstaviteľov počas volebnej kampane do Európskeho parlamentu, ktoré smerovali k etnickej separácii, popieraniu suverenity susedných krajín, ako aj k spochybňovaniu územnej celistvosti Slovenskej republiky a podnecovaniu nestability v strednej Európe. Uznesenie NR SR č. 1454. NR SR, 3. 6. 2009.

[3] O päť minút dvanásť. STV1, 31. 1. 2010.

[4] Novotný, P.: Paľba Maďarov nás nepotopila. In: *Hospodárske noviny*, 20. 1. 2010.

[5] Pozri napr. Rádiožurnál, *Rozhlasová stanica Slovensko*, 10. 3. 2010. Csanád Szegedi wants Hungarian to become one of the official languages of Slovakia. In: *Hungarian Ambiance*, 9. 4. 2010, http://www.hungarianambiance.com/2010/04/csanad-szegedi-wants-hungarian-to.html (prístup 9. 4. 2010).

v bilaterálnych vzťahoch sa niesli v duchu politickej mobilizácie domácich voličov v predvečer parlamentných volieb.

V dôsledku toho sa dialóg na úrovni najvyšších predstaviteľov oboch štátov v predvolebnom období dostal takmer na bod mrazu. Preto napr. 15. výročie základnej zmluvy medzi SR a Maďarskom z roku 1995 oficiálni predstavitelia Maďarska fakticky ignorovali. Na konferencii, ktorú pri tejto príležitosti 25. marca 2010 organizovalo Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, sa za maďarskú stranu s výnimkou vyslanca Maďarska v SR Lajosa Váradiho nezúčastnil žiadny oficiálny predstaviteľ Maďarska, kým za slovenské MZV vystúpili o. i. minister Miroslav Lajčák a veľvyslanec Miroslav Mojžita.[6]

Výsledok parlamentných volieb v Maďarsku, ktoré sa konali 11. a 25. apríla 2010[7], patrí v dejinách modernej demokracie medzi výnimočné z hľadiska zisku mandátov pre najsilnejšie politické zoskupenie. Koalícii Fidesz-KDNP umožnil realizovať zahraničnú politiku vrátane politiky voči etnickým Maďarom žijúcim v zahraničí v plnom rozsahu podľa svojich predstáv, omnoho radikálnejších ako koncepcie Maďarskej socialistickej strany usilujúcej sa o konsenzus so susednými štátmi.

Aj napriek konfrontačnej tematizácii medzištátnych bilaterálnych vzťahov premiér R. Fico deklaroval pripravenosť na dialóg s novým vedením Maďarska a prejavil záujem o stretnutie s designovaným maďarským premiérom V. Orbánom.[8] Podobne aj pravicová opozícia reagovala na výsledok maďarských volieb bez výraznejších emócií. Kým pravicové strany argumentovali svojou programovou blízkosťou s víťazným Fideszom, s ktorým majú spoločné členstvo v Európskej ľudovej strane (EPP), R. Fico varoval pred zhoršením medzinárodného imidžu oboch štátov na pôde EÚ a NATO v prípade pokračovania konfrontácie.[9] Pred voľbami do NR SR sa však už žiadne bilaterálne rokovania neuskutočnili, naopak, prvé kroky novej parlamentnej väčšiny v Maďarsku priniesli zvýšenie napätia a názorových nezhôd medzi oboma štátmi.

Zákon o štátnom jazyku a zákon o používaní jazykov menšín

Problematickým miestom vzájomných vzťahov zostávala novela zákona o štátnom jazyku SR z roku 2009, ktorá sa stretla aj s kritikou medzinárodných organizácií, napr.

---

6 *Základná zmluva medzi Slovenskom a Maďarskom po pätnástich rokoch – pohľad do minulosti a budúcnosti*. Program konferencie. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., odborné podujatia, 25. 3. 2010, http://www.sfpa.sk/sk/podujatia/odborne-podujatia/968?rok=2010 (prístup 25. 3. 2010).

7 Parlamentné voľby priniesli víťazstvo národno-konzervatívnej koalície Fidesz – Kresťanskodemokratická ľudová strana (Fidesz-KDNP), ktorá so ziskom 52,73 % hlasov pri kombinovanom pomerno-väčšinovom volebnom systéme získala v Národnom zhromaždení 263 z 386 mandátov, t. j. ústavnú väčšinu 67,88 % mandátov. Pozri *2010 Parliamentary Elections*. National Elections Office 2010, http://www.valasztas.hu/en/parval2010/298/298_0_index.html (prístup 12. 11. 2011).

8 Fico: Sme pripravení na dialóg s Maďarskom. In: *Euractiv.sk*. 14. 4. 2010.

9 Slovenská pravica sa neobáva Fideszu. In: *Új Szó*, roč. 63, 16. 4. 2010.

OBSE.[10] Zákon sa stal aj predmetom záujmu tzv. Benátskej komisie Rady Európy, ktorej predstavitelia navštívili v januári 2010 SR a Maďarsko. Rokovali so zástupcami maďarskej menšiny i s podpredsedom vlády SR Dušanom Čaplovičom, ktorý pripustil potrebu vypracovania jednotnej legislatívnej úpravy práv národnostných menšín.[11] Vysoký komisár OBSE pre národnostné menšiny Knut Vollebaek pozitívne zhodnotil prijatie vykonávacích predpisov k zákonu na základe jeho odporúčaní, aj keď varoval pred možnosťou neprimeraného obmedzovania používania menšinových jazykov a sankcií za nedodržiavanie zákona o štátnom jazyku SR.[12] Aj po prijatí uvedených predpisov však menšinová politika SR zostala predmetom kritiky zo strany SMK, ktorá vykonávacie predpisy označila za bezzubé.[13]

Hoci slovenský zákon o štátnom jazyku mohol oprávnene vyvolávať pochybnosti o garanciách pre využívanie menšinových jazykov, k vyvolávaniu konfrontácie prispeli aj neštandardné reakcie predstaviteľov Maďarska, ako napr. zriadenie tzv. Jazykového fondu, ktorého účelom bolo financovanie platenia pokút za porušenie zákona o štátnom jazyku SR. Tento krok kritizoval počas svojej návštevy Bratislavy 8. februára 2010 aj K. Vollebaek.[14] Kontraproduktívnymi boli aj výroky prezidenta Lászlóa Sólyoma z 12. a 13. marca 2010 v srbskom Novom Sade a Horgoši. Podľa jeho slov by sa mali príslušníci maďarských menšín v Srbsku, Rumunsku a na Slovensku štátny jazyk učiť ako cudzí. Zároveň požadoval, aby sa umožnilo používať učebnice vydávané v Maďarsku na menšinových školách.[15] Popri oficiálnom proteste MZV SR[16] a vyjadreniach premiéra R. Fica adresovaných domácim voličom, keď Sólyomove vyjadrenia označil za „zákerný útok proti Slovensku“, prejav snahy rozbiť Slovensko a zasahovanie do vnútorných záležitostí SR, vyjadrenia maďarského prezidenta kritizovali aj ľudia, ktorí sa dlhodobo angažujú za zlepšenie vzťahov, ako napr. bývalý veľvyslanec SR v Budapešti Štefan Markuš.[17]

Hoci slovenský zákon o štátnom jazyku mohol oprávnene vyvolávať pochybnosti o garanciách pre využívanie menšinových jazykov, k vyvolávaniu konfrontácie prispeli aj neštandardné reakcie predstaviteľov Maďarska.

Záujem o zlepšenie slovensko-maďarských bilaterálnych vzťahov, ale predovšetkým snaha o obnovenie konsenzuálnych vzťahov medzi majoritným a minoritným obyvateľstvom zo strany novej vlády v SR bol impulzom na prijatie novelizácie zákona o štátnom jazyku z 9. decembra 2010, ktorá bola po vete prezidenta I. Gašparoviča

10 *Opinion of the OSCE High Commissioner on National Minorities on amendments to the „Law on the State Language of the Slovak Republic“*. Organization for Security and Co-operation in Europe. High Commissioner on National Minorities. Haag 22. 7. 2009.

11 Jelentés csak hónapok. In: *Új Szó*, roč. 63, č. 15, 20. 1. 2010.

12 *OSCE High Commissioner on National Minorities issues statement on Slovakia's language law.* Organization for Security and Co-opeeration in Europe. High Commissioner on National Minorities. Haag 4. 1. 2009.

13 *SITA*, 16. 12. 2009.

14 Rádiožurnál. *Rozhlasová stanica Slovensko*, 8. 2. 2010.

15 Sólyom: Maďari v SR by sa mali slovenčinu učiť ako cudzí jazyk. In: *TASR*, 14. 3. 2010.

16 Sólyomove vyjadrenia sú kontraproduktívne, tvrdí diplomacia. In: *TASR*, 15. 3. 2010.

17 Z prvej ruky. *Rozhlasová stanica Slovensko*, 17. 3. 2010.

opätovne schválená vo februári 2011 a do platnosti vstúpila 1. marca 2011.[18] Novelizácia zmierňuje sankcie za nedodržiavanie zákona, aj keď ich úplne neodstránila, ako to požadovala Benátska komisia.[19] Most-Híd prijatie novely akceptoval ako zmiernenie existujúceho stavu, keďže predstavitelia KDH a ministerstva kultúry trvali na zachovaní sankcií, avšak podľa spolupredsedníčky Zmiešanej komisie pre záležitosti menšín a zástupkyne štátneho tajomníka Úradu štátneho tajomníka pre národnú politiku Zsuzsanny Répásovej vyvolala nespokojnosť Maďarska.[20] V roku 2010 prebiehali aj politické rokovania na úrovni vládnej koalície týkajúce sa novelizácie zákona o používaní jazykov menšín, požadované predstaviteľmi Benátskej komisie v súvislosti so zákonom o štátnom jazyku SR.

Zákon o dvojakom občianstve a dni národnej spolupatričnosti

Jednou z najvýznamnejších politických priorít avizovaných maďarskou víťaznou koalíciou, ktorá sa bezprostredne dotýkala nielen maďarskej domácej politiky, ale aj etnických Maďarov žijúcich v zahraničí, bola otázka dvojakého občianstva. Fidesz sa o poskytnutie možnosti získať občianstvo Maďarska aj príslušníkom maďarských menšín v zahraničí s občianstvom štátu, v ktorom majú trvalý pobyt, bez toho, aby bolo jeho priznanie viazané na trvalý pobyt v Maďarsku, prvý raz pokúšal prostredníctvom referenda v decembri 2004. V tom čase bola jeho snaha neúspešná v dôsledku nízkej účasti voličov.[21] Fidesz však na svoj zámer nerezignoval a táto otázka bola súčasťou jeho volebnej kampane. Nová parlamentná väčšina avizovala zámer prijať príslušnú novelu zákona o štátom občianstve na ustanovujúcej schôdzi novozvoleného Národného zhromaždenia. Zároveň však prostredníctvom designovaného ministra zahraničných vecí Maďarska Jánosa Martonyiho odmietla o tomto kroku komunikovať s vládou SR aj napriek odmietavým stanoviskám ministra Lajčáka a premiéra Fica, ktorý avizovaný zámer označil za bezpečnostné riziko pre SR.[22]

---

18 Zákon č. 35/2011 Z. z. z 2. februára 2011, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Zbierka zákonov č. 35/2011, č. 16, s. 388 – 389. Po vete prezidenta I. Gašparoviča bola novela opätovne schválená vo februári 2011 a do platnosti vstúpila 1. marca 2011.

19 Kern, M.: Jazykový zákon zmiernili. In: *Sme*, 9. 12. 2010.

20 Slovensko-maďarská komisia rokuje o praktických otázkach života menšín. In: *TASR*, 2. 2. 2011.

21 V Maďarsku, podobne ako v SR, je podmienkou uznania výsledkov referenda za platné účasť minimálne 50 % voličov. Na referende, ktoré sa konalo 5. decembra 2004, sa zúčastnilo 37,49 % voličov, z čoho priznanie dvojakého občianstva exteritoriálnou formou Maďarom žijúcim v zahraničí podporilo 65,01 % zúčastnených voličov. *National Referendum 2004.* National Election Office 2004, http://www.valasztas.hu/en/onkval2010/197/197_0.html (prístup 12. 1. 2011); Kovács, Mária M.: The Politics of Non-resident Dual Citizenship in Hungary. In: *Regio – Minorities, Politics, Society* – English Edition. Zv. 15, č. 1, 2005, s. 51 – 52.

22 Bariak, L. ml.: Fico: Dvojité občianstvo je bezpečnostným rizikom. In: *Aktuálne.sk,* 13. 5. 2010.

Reakcie politických strán potvrdili, že v slovenských politických elitách panujú rozdielne predstavy o spôsobe reagovania na také kroky maďarskej politickej reprezentácie, ktoré sú, podobne ako v prípade novely zákona o štátnom občianstve, v rozpore so zásadami dobrých susedských vzťahov. Ak zástupcovia Smeru-SD avizovali prijatie protiopatrení, SNS opakovane volila konfrontačný prístup tým, že navrhla stiahnutie veľvyslanca P. Weissa z Budapešti a vypovedanie Zmluvy o dobrých susedských vzťahoch z roku 1995. Bezprostredné reakcie na ohlásenú novelu maďarského zákona o občianstve však rozdelili aj vtedajšiu opozíciu. Jej predstavitelia odmietali využívanie návrhu maďarského zákona na politickú mobilizáciu voličov. Zatiaľ čo predseda SDKÚ-DS Mikuláš Dzurinda označil návrh zákona za politickú provokáciu, ktorá však nepredstavuje dôvod na vyvolávanie pocitov ohrozenia v SR, KDH pripravovaný maďarský zákon jednoznačne odmietlo. Predseda strany Ján Figeľ konštatoval, že ide o „jednostranný premyslený krok, ktorý ide proti duchu spoločnej Európy a dobrého susedstva" a pripomína revizionizmus z minulosti. Vyzval maďarský parlament, aby sa týchto krokov zdržal a aby predstavitelia novej maďarskej vlády nadviazali bilaterálne rokovania o uvedenej otázke so slovenskou stranou. KDH podporilo aj zámer prijať zákonnú úpravu avizovanú R. Ficom.[23]

Zákon rozdelil aj maďarskú politickú reprezentáciu v SR podľa postoja k politike Fideszu a V. Orbána. Predstavitelia SMK sa síce usilovali presvedčiť predstaviteľov Fideszu, aby novelizáciu zákona o štátnom občianstve neprezentovali pred voľbami do NR SR, a boli predloženým návrhom prekvapení, zároveň však neodmietli jeho podstatu. Naopak, predseda strany Pál Csáky odmietal tvrdenia o bezpečnostných rizikách vzhľadom na členstvo oboch štátov v NATO a EÚ. Zástupcovia strany Most-Híd reagovali na Martonyiho zámer kriticky, vyslovili sa za umožnenie diskusie k avizovanému návrhu zákona: „Nechceme, aby tento netaktný ťah dopadol na hlavu občanov maďarskej národnosti na Slovensku."[24] Uvedené reakcie predznamenali rozdelenie politickej scény v SR na otázky „dvojakého občianstva" i v ďalších mesiacoch sledovaného obdobia.

Aj napriek názorovým nezhodám na spôsob reagovania na krok maďarskej strany sa politické strany v SR s výnimkou SMK zhodli na odmietavom postoji k zákonu a na tom, že uvedený krok je v rozpore so zásadami dobrých susedských vzťahov. Premiér R. Fico sa usiloval prijatiu zákona i protiopatrení zo strany SR zabrániť prostredníctvom diplomatických rokovaní a konzultácií, predseda najsilnejšej opozičnej strany SDKÚ-DS M. Dzurinda a volebná líderka strany I. Radičová sa usilovali o dosiahnutie rovnakého cieľa prostredníctvom medzistraníckych rokovaní na pôde EPP, navrhovaných počas stretnutia s jej predsedom Wilfriedom Martensom.[25] Návrh na bilaterálne stretnutie s R. Ficom[26] aj okrúhly stôl slovenských a maďarských členských strán EPP však V. Orbán odmietol.[27]

---

23 Tamže; Orbánov zákon: Pobúrenie, aj zbytočná hystéria. In: *SITA*, 13. 5. 2010.

24 Premiér varuje pred dvojakým občianstvom. Podľa Csákyho reaguje hystericky. In: *SITA*, 13. 5. 2010.

25 SDKÚ-DS: Sme radi, že slovenská vláda pochopila silu diplomacie. In: *TASR*, 18. 5. 2010.

26 Fico: Arogantné Maďarsko. Chcem rokovať s Orbánom. In: *Aktuálne.sk*, 19. 5. 2010.

27 Tamže.

NR SR na mimoriadnej schôdzi 25. mája 2010 označila napriek nesúhlasu časti opozície pripravovanú novelu zákona o štátnom občianstve Maďarska za „jednostranný krok smerujúci k vytváraniu inštitucionálnych väzieb medzi Maďarskom a príslušníkmi menšín na území Slovenska formou získania štátneho zväzku" a spochybnila súlad chystanej novely s medzinárodným právom.[28] Poslanci NR SR označili za neakceptovateľné prijatie akejkoľvek právnej normy s exteritoriálnymi účinkami na občanov SR bez predchádzajúcej konzultácie s predstaviteľmi SR, ako to predpokladá zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi oboma štátmi. Vyslovili aj varovanie pred spochybňovaním Trianonskej mierovej zmluvy z roku 1920 a povojnového usporiadania Európy.

Ani nesúhlasné stanovisko NR SR však nezabránilo maďarskému Národnému zhromaždeniu prijať sporný zákon v nasledujúci deň, 26. mája 2010. Novela umožňuje udeľovanie maďarského štátneho občianstva aj cudzím štátnym príslušníkom na individuálnom princípe, pokiaľ bol ich predok maďarským občanom, dokáže pravdepodobnosť svojho pôvodu z Maďarska a preukáže znalosť maďarského jazyka. Maďarské štátne občianstvo môžu pritom žiadatelia získať aj vtedy, keď nespĺňajú podmienku nepretržitého pobytu na území Maďarska.[29] V máji 2010 sa tak sformulovali dve zásadne odlišné a ťažko zlučiteľné stanoviská k problematike „dvojakého občianstva". Väčšina politických síl v SR tento krok s rozličnou mierou intenzity odmieta, kým v maďarskej spoločnosti sa práve jeho podpora stala predmetom politického konsenzu naprieč politickými stranami. Popri poslancoch vládnej koalície Fidesz-KDNP a zástupcoch Jobbiku zákon v prevažnej miere podporili aj predstavitelia tých politických strán, ktoré sa vyslovovali za budovanie priateľských vzťahov so susedmi, založených na konsenzuálnom princípe. Spolu hlasovalo za prijatie zákona 334 poslancov z 352 prítomných, t. j. 97,7 %, a žiadna významnejšia politická sila sa proti zákonu nepostavila.[30]

Poslanci NR SR označili za neakceptovateľné prijatie akejkoľvek právnej normy s exteritoriálnymi účinkami na občanov SR bez predchádzajúcej konzultácie s predstaviteľmi SR.

V priebehu diskusie o novelizácii zákona o štátnom občianstve sa v Maďarsku fakticky z inštitucionálneho hľadiska sformovali dve línie diplomacie. Prvú líniu reprezentuje rezort diplomacie na čele s ministrom J. Martonyim, druhú líniu podpredseda

[28] Uznesenie bolo prijaté jednohlasne všetkými prítomnými poslancami, na hlasovaní sa nezúčastnili poslanci strán SMK, Most-Híd, členovia strany Konzervatívni demokrati Slovenska a ôsmi poslanci SDKÚ-DS. Spoločne s poslancami vládnej koalície hlasovali aj poslanci KDH, jeho podpredseda Daniel Lipšic tento krok zdôvodňoval ochranou národno-štátnych záujmov SR. Uznesenie NR SR č. 2075 k návrhu novelizácie zákona o štátnom občianstve, o ktorom rokuje Národné zhromaždenie Maďarskej republiky (tlač 1543). 4. volebné obdobie NR SR, 52. schôdza. NR SR, 25. 5. 2010.

[29] Maďarský parlament prijal návrh zákona o dvojakom občianstve. In: *TASR*, 26. 5. 2010.

[30] Zákon podporilo 32 poslancov zvolených za Maďarskú socialistickú stranu vrátane jej predsedu Attilu Mesterházyho a 11 poslancov zoskupenia LMP. Proti prijatiu zákona hlasovali iba traja poslanci Maďarskej socialistickej strany, o. i. bývalý premiér Ferenc Gyurcsány, hlasovania sa zdržali traja poslanci MSZP a dvaja poslanci LMP. Zvyšných 34 poslancov nehlasovalo. Informácia poskytnutá Veľvyslanectvom SR v Budapešti.

vlády pre „národnú politiku" Zsolt Semjén z Kresťanskodemokratickej ľudovej strany. Z hľadiska vládnej koalície, ktorá sa v Maďarsku dostala k moci po parlamentných voľbách v apríli 2010, problematika vzťahov s diaspórou nepredstavuje iba súčasť zahraničnej politiky, ale úzko sa prelína s politikou vnútornou. Zároveň si pozornosť zasluhuje spôsob, akým bolo prijatie zákona odôvodňované. Podľa Zs. Semjéna prijatie zákona jednoznačne súviselo so snahou o prekonanie dôsledkov Trianonskej mierovej zmluvy, pričom neúspešné referendum v parlamentnej rozprave označil ako „duševný Trianon pre zahraničných Maďarov". Zároveň podľa jeho slov pod „pôvodom z Maďarska", ako sa uvádza v zákone, je potrebné rozumieť „historické Maďarsko", t. j. z hľadiska súčasnej maďarskej vlády je Maďarsko bezprostredným nástupcom zaniknutého Uhorska. Prijatá novela zákona o štátnom občianstve síce negarantovala maďarským občanom žijúcim v zahraničí volebné právo, ale Zs. Semjén pri predkladaní zákona naznačil, že táto otázka sa bude upravovať neskôr: „Neexistuje prvoradý a druhoradý štátny občan, je jeden maďarský národ, jedno maďarské občianstvo." Semjén tiež vyhlásil, že Maďarsko nie je ochotné zohľadňovať počas diskusie o návrhu zákona názory EÚ a susedných štátov, pretože „maďarský parlament zodpovedá za univerzálne maďarstvo". Štátny tajomník MZV Maďarska Zs. Németh však naznačil aj širšie implikácie predkladanej novely o štátnom občianstve. Podľa jeho slov je dvojaké občianstvo „súčasťou budovania novej strednej Európy". Prostredníctvom neho sa má maďarský štát stať „štátom 15-miliónového maďarstva". Zároveň uviedol, že „autonómia a dvojaké občianstvo nezoslabuje, ale jedno druhé vzájomne posilňuje".[31]

Podľa očakávaní prevažná väčšina poslancov (302 hlasov za, 55 proti, 12 sa zdržali) maďarského Národného zhromaždenia schválila 31. mája aj zákon o Dni národnej spolupatričnosti (4. jún) ako spomienku na Trianonskú mierovú zmluvu z roku 1920. Predkladateľ návrhu zákona, predseda maďarského parlamentu László Kövér (Fidesz), označil Trianon za najkritickejšiu tragédiu pre Maďarsko. Zároveň v rozprave o zákone konštatoval, že maďarstvo si vyhradzuje právo, aby boli príslušníci národa oprávnení požadovať všetky záruky, ktoré sa sústreďujú na zachovanie jeho národnej identity a národnej identity jeho spoločenstiev vrátane spoločenského sebaurčenia, ktoré je primerane naplňané formami autonómie fungujúcimi v Európe.[32] Pozmeňovací návrh opozičných socialistov, aby zákon obsahoval formuláciu, podľa ktorej „trianonskú ranu nemožno zahojiť revíziou hraníc", poslanci maďarského Národného zhromaždenia zamietli.[33] Aj tento zákon vyvolal negatívnu reakciu. Odmietli ho všetky slovenské politické strany s výnimkou SMK, ktorá ho označila za súčasť politiky „národnej spolupatričnosti ponad štátnymi hranicami".[34]

---

31 Informácia poskytnutá Veľvyslanectvom SR v Budapešti.
32 Informácia poskytnutá Veľvyslanectvom SR v Budapešti.
33 Rádiožurnál. *Rozhlasová stanica Slovensko*, 31. 5. 2010.
34 Ďalší maďarský zákon vyvolal u slovenských politikov obavy. In: *Pravda*, 1. 6. 2010.

Bezprostredná reakcia SR na zákon o dvojakom občianstve

V nasledujúci deň po schválení maďarskej novely zákona o štátnom občianstve prijala NR SR v skrátenom legislatívnom konaní „protizákon", t. j. novelu zákona o štátnom občianstve SR, podľa ktorej každý občan, ktorý slobodne prijme občianstvo iného štátu, prestane byť občanom Slovenska. Jedinými výnimkami sú podľa dikcie novely zákona vstup do manželstva a narodenie dieťaťa. Novela predpokladá v súvislosti so stratou občianstva SR aj stratu pracovného pomeru v povolaniach, kde je občianstvo SR podmienkou, ako napr. v armáde, polícii, na prokuratúre a v hasičskom zbore. Novela zákona, ktorú časť opozície kritizovala vzhľadom na to, že postihuje radových občanov, vychádzala z praxe, aká sa uplatňuje vo viacerých štátoch EÚ, ktoré dvojaké občianstvo nepripúšťajú, resp. pripúšťajú iba vo výnimočných prípadoch (napr. Česko, Rakúsko, pobaltské štáty, Dánsko, Slovinsko, Holandsko, Španielsko), prípadne v Nórsku.[35]

Podobne ako predchádzajúca rozprava o uznesení NR SR, aj diskusia k návrhu zákona polarizovala slovenskú politickú scénu. Novelu zákona podporilo 90 poslancov vládnej koalície a KDH, proti hlasovalo sedem poslancov. Rokovanie NR SR bojkotovali poslanci SMK a Most-Híd, najsilnejšia opozičná strana SDKÚ-DS sa hlasovania zdržala, resp. jej poslanci neboli počas hlasovania prítomní v rokovacej sále. Výnimku tvorili Magdaléna Vášaryová a Alexander Slafkovský, ktorí hlasovali proti.[36] Pozmeňovací návrh predsedu M. Dzurindu, podľa ktorého mala NR SR deklarovať, že neuznáva zákony, ktoré boli schválené v rozpore s medzinárodným právom, a teda neuznáva ani účinky maďarského zákona, nebol prijatý. Opozičná SMK označila novelu zákona za „kryštalický prejav protimaďarskej orientácie súčasnej vládnej koalície a za neprijateľnú hysterizáciu slovenského verejného života pred parlamentnými voľbami"[37], R. Fico zas nastolil otázku legitimity pôsobenia poslancov SMK v NR SR v prípade, ak by prijali maďarské občianstvo, na základe ktorého by sľubovali vernosť Maďarsku.[38] Predstavitelia Smeru-SD argumentovali, že maďarský zákon sleduje „ruský model" použitý napr. v Gruzínsku vo vzťahu k obyvateľom separatistických provincií Abcházsko a Južné Osetsko, čo predseda SMK P. Csáky odmietol s poukázaním na členstvo Slovenska a Maďarska v NATO ako súčasti kolektívneho bezpečnostného systému.[39] Maďarský zákon o dvojakom občianstve odmietol aj prezident I. Gašparovič, podľa

Po schválení maďarskej novely zákona o štátnom občianstve prijala NR SR v skrátenom legislatívnom konaní „protizákon", podľa ktorého každý občan, ktorý slobodne prijme občianstvo iného štátu, prestane byť občanom Slovenska.

---

35 Informácia poskytnutá Veľvyslanectvom SR v Budapešti.

36 Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (tlač 1545) – tretie čítanie. Hlasovanie o návrhu zákona ako o celku. 52. schôdza NR SR. Bratislava, NR SR, 26. 5. 2010.

37 Gašparovič: Spájať občianstvo s Trianonom je riziko. In: *Aktuálne.sk*, 27. 5. 2010.

38 Autorizovaná rozprava, 52. schôdza NR SR. NR SR, 26. 5. 2010.

39 Dvojaké občianstvo sleduje ruský model, tvrdí Smer. In: *Aktuálne.sk*, 22. 5. 2010.

jeho slov maďarská politická reprezentácia „ignoruje dobré európske mravy, popiera zásady medzinárodného práva“, ako aj ducha a literu dvojstranných a mnohostranných zmlúv, ktoré podpísala.[40] Prijatie slovenského „protizákona“ vyvolalo negatívnu reakciu Maďarska[41], ktorého prioritou v bilaterálnych vzťahoch sa stala jeho revízia.

Dôvody znepokojenia slovenskej politickej reprezentácie spočívajú v skutočnosti, že novela maďarského zákona o dvojakom občianstve predstavuje pokračovanie politiky budovania exteritoriálnych inštitucionálnych väzieb medzi maďarským štátom a etnickými Maďarmi, príslušníkmi maďarských menšín žijúcimi v zahraničí.

Štátne občianstvo vytvára medzi jeho poskytovateľom, t. j. štátom, a jeho nositeľom právny vzťah, z ktorého obom stranám vyplývajú vzájomné práva a povinnosti, ktoré môžu byť v rozpore s analogickým právnym vzťahom občana k inému štátu, napr. v otázke povinnosti podieľať sa na obrane štátu. Vyjadrenia viacerých maďarských predstaviteľov, ako napr. Zs. Semjéna v kontexte novely zákona o občianstve, a napokon aj samotné prijatie zákona o Dni národnej spolupatričnosti spochybňujú usporiadanie Európy po prvej a druhej svetovej vojne, ktorej súčasťou je Trianonská mierová zmluva a Parížska mierová zmluva z roku 1946. V neposlednom rade napätie vyvolalo odmietnutie Maďarska zohľadniť postoj SR, prípadne EÚ k prijatým zákonom.

Kauza „dvojakého občianstva“ a maďarská politika pamäti po voľbách do NR SR v júni 2010

Hoci maďarské politické strany v SR sa usilovali o zmenu zákona o štátnom občianstve v SR s ohľadom na zrušenie ustanovenia o neprípustnosti dvojakého občianstva, otázka vzťahu k maďarskému zákonu ich naďalej rozdeľovala. Pozícia SMK, ktorá sa ocitla mimo parlamentu, sa výrazne priblížila línii V. Orbána a jej nový predseda József Berényi sa s ňou na rozdiel od svojho predchodcu stotožnil a avizoval zámer uchádzať sa o získanie maďarského občianstva.[42] Jeho aktivity kritizoval predseda strany Most-Híd B. Bugár, ktorý za hlavné riziko postoja SMK považuje stratu partnerov na slovenskej politickej scéne.[43]

Nová vláda I. Radičovej sa vo svojom programovom vyhlásení z augusta 2010 zaviazala zmeniť novelu zákona o štátnom občianstve SR, aby „zmena eliminovala nežiaduce negatívne účinky tohto zákona na občanov Slovenskej republiky.“[44] Tento zámer tlmočila ako ústretový krok s cieľom dosiahnuť zlepšenie v slovensko-maďarských vzťahoch aj počas prvého – neformálneho – stretnutia s premiérom V. Orbánom počas

---

40 Gašparovič, I.: Mimoriadne vystúpenie v STV, 27. 5. 2010.

41 Papucsek, G. M.: Martonyi: Budeme sa sťažovať. In: *Pravda*, 28. 5. 2010.

42 Berényi: Chce maďarské občianstvo. In: *Plus jeden deň*, 3. 1. 2011.

43 B. BUGÁR: J. Berényi žiadosťou o maďarské občianstvo zbytočne riskuje. In: *TASR*, 5. 1. 2011.

44 *Občianska zodpovednosť a spolupráca. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014*. Bratislava: Úrad vlády SR, august 2010, s. 48.

samitu šéfov vlád V4 v Budapešti 20. júla 2010. Vtedy avizovala prijatie zákona, ktorý by stanovil, že maďarský zákon nemôže byť uplatňovaný na území SR.[45]

Vo vnútri vládnej koalície však v interpretácii tohto záväzku nepanuje konsenzus, pričom deliace čiary boli načrtnuté ešte v predvolebnom období. Väčšina koaličných strán (SDKÚ-DS, SaS, Most-Híd) presadzuje, aby dôsledkom prejavenia záujmu o získanie štátneho občianstva iného štátu nebola strata štátneho občianstva SR. Navrhovali doplnenie zákona o formuláciu, podľa ktorej SR „neuznáva účinky udelenia štátneho občianstva cudzieho štátu štátnym občanom Slovenskej republiky, pokiaľ toto štátne občianstvo bolo udelené v rozpore s medzinárodným právom, medzinárodnou obyčajou a so všeobecne uznávanými zásadami medzinárodného práva týkajúcimi sa občianstva, a to najmä v rozpore s podmienkou, že občianstvo je založené na silnejších faktických väzbách medzi jednotlivcom a štátom, za ktoré sa považuje obvyklý pobyt jednotlivca, centrum záujmov jednotlivca, jeho rodinné väzby a jeho účasť na verejnom živote".[46]

Táto formulácia však nemení zásadnú skutočnosť, ktorou je potenciálne vytváranie exteritoriálnych právnych väzieb medzi občanmi SR a cudzími štátmi. Výhrady voči uvedenej novelizácii prezentovali aj poslanci KDH, predovšetkým Radoslav Procházka. Poslanci za stranu Smer-SD navrhovali takú novelizáciu zákona z mája 2010, ktorá by umožnila vznik dvojakého občianstva v prípade občanov SR, ktorí majú v druhom štáte povolený, registrovaný alebo inak evidovaný pobyt najmenej šesť mesiacov.[47]

Na 12. schôdzi NR SR 10. februára 2011 nebol návrh opozičných poslancov posunutý do druhého čítania, zároveň však 76 poslancov (poslanci za Smer-SD, SNS, štyria poslanci za SaS okolo Igora Matoviča a poslanec KDH Radoslav Procházka) schválilo pozmeňovací návrh poslanca I. Matoviča, ktorý podmieňoval umožnenie dvojakého občianstva v prípade, ak štátny občan SR nadobudol občianstvo cudzieho štátu, v ktorom mal povolený, registrovaný alebo inak evidovaný pobyt najmenej 12 mesiacov bezprostredne predchádzajúcich nadobudnutiu cudzieho štátneho občianstva, resp. ak bol rovnaký čas v danom štáte zamestnaný, podnikal vo vlastnom mene alebo študoval. Pozmeňovací návrh predpokladal umožnenie dvojakého občianstva aj v prípade, ak sa v cudzom štáte narodil niekto z rodičov žiadateľa alebo ich rodičov a územie, na ktorom sa narodili, patrilo aj v čase nadobudnutia iného štátneho občianstva inému

---

45 Radičová po schôdzke s Orbánom: Vzťahy s Maďarskom sa zlepšili. In: *TASR*, 20. 7. 2010.

46 Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Gábora GÁLA, Pavla KUBOVIČA a Szilárda SOMOGYIHO na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. In: *Parlamentná tlač* č. 149. Bratislava, NR SR, 19. 10. 2010.

47 Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Roberta FICA, Vladimíra FAIČA a Dušana ČAPLOVIČA na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. In: *Parlamentná tlač* č. 217. NR SR, 13. 1. 2011.

štátu.[48] Následne predkladatelia stiahli „koaličný" návrh zákona.[49] NR SR 24. marca 2011 zamietla v prvom čítaní ďalší návrh novelizácie zákona o štátnom občianstve predložený poslancami za Smer-SD s podobnou dikciou ako predchádzajúci Matovičov návrh, rozšírený o výkon vrcholovej športovej, resp. charitatívnej alebo misijnej činnosti.[50] Do marca 2011 sa vládnej koalícii nepodarilo dospieť ku konsenzu v otázke novelizácie zákona o štátnom občianstve SR ani k dohode o uvedenej problematike naprieč politickým spektrom, ako ju presadzuje I. Matovič.[51]

Ministerstvo zahraničných vecí predložilo 16. februára 2011 maďarskej strane návrh dohody, ktorej cieľom bolo upraviť podmienky nadobúdania štátneho občianstva druhej strany.[52] Minister J. Martonyi však slovenský návrh odmietol ako „zjavne neprijateľný a nerokovateľný", pretože (podľa jeho slov) je v rozpore s dohodou uzavretou na úrovni premiérov, ktorá predpokladá zrušenie ustanovení o strate občianstva SR pri nadobudnutí občianstva iného štátu. Štátny tajomník Zs. Németh a minister J. Martonyi napokon podmienili ďalšie rokovania o bilaterálnej dohode zmenou zákona o občianstve.[53] Ako ďalší problém sa ukázala absencia konsenzu o obsahu návrhu dohody aj vo vládnej koalícii v SR, predložený návrh dohody odmietol najmä Most-Híd, ktorý jednoznačne odmieta možnosť zániku občianstva SR v prípade prijatia občianstva iného štátu. Na druhej strane poslanec KDH R. Procházka vo svojom návrhu predloženom 14. februára 2011 navrhoval, aby boli stratou občianstva SR postihnuté iba osoby, ktoré nadobudnú iné štátne občianstvo dobrovoľne bez akejkoľvek relevantnej väzby na daný štát, až pokým sa nedosiahne bilaterálne riešenie s Maďarskom, s čím sa však vládna koalícia takisto nestotožnila.[54] Oficiálne odmietnutie návrhu medzištátnej dohody tlmočil J. Martonyi M. Dzurindovi počas svojej návštevy v Bratislave 12. mája 2011.[55]

Podľa odhadov publikovaných v slovenských a maďarských médiách s odvolaním sa na predstaviteľov konzulátov v Bratislave a v Košiciach je záujem občanov maďarskej národnosti o získanie maďarského štátneho občianstva relatívne nízky.

[48] Pozmeňujúci návrh poslancov Igora Matoviča, Eriky Jurinovej, Martina Fecka a Jozefa Viskupiča k zákonu, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. In: *Parlamentná tlač* č. 149. NR SR, 10. 2. 2011.

[49] Národná rada SR, 10. 2. 2011. Dôsledkom konfliktu vo vnútri vládnej koalície bolo vylúčenie poslanca I. Matoviča z poslaneckého klubu SaS.

[50] Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Roberta FICA, Vladimíra FAIČA, Dušana ČAPLOVIČA, Roberta KALIŇÁKA a Mareka MAĎARIČA na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. In: *Parlamentná tlač* č. 289. NR SR, 3. 3 2011.

[51] Jancová, D.: Budapešť odmietla rokovať o občianstve. In: *Pravda*, 25. 2. 2011.

[52] Rádiožurnál. Rozhlasová stanica Slovensko, 16. 2. 2011.

[53] Maďarsko sa zmluvou o občianstve zatiaľ zaoberať nebude. In: *TASR*, 17. 2. 2011; Jancová, D., c. d.

[54] Televízne noviny. TV Markíza, 18. 2. 2011; Hlavné správy. Televízna stanica TA3, 14. 2. 2011.

[55] Maďari neberú slovenský návrh medzištátnej dohody. In: *SITA*, 12. 5. 2011.

Maďarská zákonná úprava nadobudla účinnosť 1. januára 2011. Od januára do konca apríla 2011 požiadalo o zjednodušené poskytnutie maďarského občianstva viac než 70 000 Maďarov žijúcich mimo Maďarska a takmer 1 000 z nich už zložilo aj prísahu.[56] Očakávania maďarských úradov z konca roka 2010 pritom hovorili o približne 400 000 žiadostiach v prvom polroku 2011.[57] Hoci predstavitelia maďarského ministerstva pre verejnú správu a právo odmietajú uvádzať štatistické údaje o počte záujemcov o maďarské občianstvo v SR, podľa odhadov publikovaných v slovenských a maďarských médiách s odvolaním sa na predstaviteľov konzulátov v Bratislave a v Košiciach je záujem občanov maďarskej národnosti o získanie maďarského štátneho občianstva relatívne nízky. Podobne rezervovane sa k politike budovania inštitucionálnych väzieb medzi maďarským štátom a príslušníkmi menšín v zahraničí stavala prevažná časť maďarského obyvateľstva v SR aj v minulosti, keď si preukaz zahraničného Maďara z viac než 500 000 občanov SR maďarskej národnosti vyžiadalo 120 000 ľudí.[58]

Z hľadiska „politiky pamäti" vyvolala v slovenskej spoločnosti nevôľu séria oslavných podujatí venovaných pamiatke grófa Jánosa Esterházyho, ktoré organizovalo veľvyslanectvo Maďarska na Slovensku, a Esterházyho pamätné dni organizované v rámci programu predsedníctva Maďarska v Rade EÚ. Tieto podujatia na počesť medzivojnového predstaviteľa Maďarskej kresťanskosocialistickej strany v ČSR a neskôr poslanca Maďarskej strany v Slovenskom sneme, ktorý bol po druhej svetovej vojne v rámci tzv. retribučných procesov odsúdený na doživotie za zradu ČSR, vyvolalo protest značnej časti slovenských historikov, ktorý však maďarské veľvyslanectvo odmietlo a obvinilo ich z dvojakého metra. Na odhalení jeho busty v Košiciach sa pritom zúčastnili aj mladí ľudia s neonacistickou symbolikou.[59]

Medzinárodná dimenzia slovensko-maďarských vzťahov

Napäté vzťahy sa prenášali z bilaterálnej roviny aj na pôdu inštitúcií EÚ. Popri už spomínaných výrokoch poslanca Cs. Szegediho[60] vážnejšiu dimenziu nadobudlo spochybnenie kandidatúry slovenského diplomata Maroša Šefčoviča na post komisára EÚ poslancom EP Józsefom Szájerom (Fidesz), ktorý Šefčoviča obvinil z rasistických výrokov na adresu Rómov z roku 2005. So Szájerovými výhradami sa stotožnila aj poslanecká frakcia Európska ľudová strana (EPP) v Parlamente.[61] Kauza nominácie M. Šefčoviča však potvrdila existenciu prvkov konsenzu z hľadiska chápania národ-

---

56 Maďarsko prijalo 70-tisíc žiadostí o občianstvo. In: *TASR*, 30. 4. 2011.

57 Berényi: Chce maďarské občianstvo. In: *Plus jeden deň*, 3. 1. 2011.

58 O maďarské občianstvo na Slovensku je malý záujem. In: *TASR*, 3. 1. 2011.

59 Vyhlásenie Historického ústavu SAV k osobe Jánosa Esterházyho. Bratislava, HU SAV, 2011, http://www.history.sav.sk/esterhazy.htm; Esterházy ide cez ambasádu. In: *Sme*, 29. 3. 2011. Správy STV. *STV1*, 14. 3. 2011.

60 Novotný, P.: Paľba Maďarov nás nepotopila. In: *Hospodárske noviny*, 20. 1. 2010.

61 Průběh „grilování" potenciálních komisařů se vyostřil. In: *EurActiv.cz*, 14. 1. 2010; Ľudovcom nestačí Šefčovičovo vysvetlenie. In: *TASR*, 19. 1. 2010.

noštátnych záujmov SR. Predseda najsilnejšej opozičnej strany SDKÚ-DS Mikuláš Dzurinda sa dištancoval od vyjadrenia premiéra R. Fica, ktorý kampaň v EP označil za „protislovenský útok"[62] a na rokovaniach s lídrami EPP, predsedom EP Jerzym Buzekom a predsedom Európskej komisie Josém Manuelom Barrosom sa zasadzoval za zmenu pozície tejto najsilnejšej frakcie v EP.

Politika národného populizmu presadzovaná stranou Fidesz a jej lídrom vyvolávala už na jar 2010 kritické reakcie západných médií[63], ktoré poukazovali aj na možné nepriaznivé medzinárodné dôsledky tzv. národnej politiky. Európske politické elity však v roku 2010 bez ohľadu na kritické postoje k niektorým krokom maďarskej vládnej koalície napr. v oblasti hospodárskej politiky alebo vo vzťahu k médiám nevenovali podstatnejšiu pozornosť zahraničnopolitickým aspektom Orbánovej politiky. Dôvodom boli na jednej strane viaceré kroky vládnej koalície Smer-SD – SNS – HZDS, predovšetkým kontroverzný zákon o štátnom jazyku z roku 2009, ako aj protimaďarské výroky predsedu SNS Jána Slotu, ale aj relatívne silná pozícia V. Orbána v štruktúrach EPP, kde zastáva pozíciu podpredsedu. Volebný úspech strany Fidesz vo voľbách do EP v roku 2009 a následne bezprecedentné víťazstvo v parlamentných voľbách v apríli 2010 pritom posilnili Orbánov imidž ako úspešného konzervatívneho politika. Aj preto bola reakcia najvyšších predstaviteľov Únie na zákony prijaté maďarským parlamentom, ktoré slovenská politická reprezentácia považovala za zdroj bezpečnostných rizík, zdržanlivá.

Predseda EK J. M. Barosso vyzval V. Orbána počas jeho úvodnej návštevy v Bruseli, aby o dvojakom občianstve rokoval s dotknutými krajinami, odmietol však komentovať prijatie zákona o Dni národnej spolupatričnosti, čo bolo údajne motivované jeho priateľstvom s V. Orbánom. Predseda EP J. Buzek, ktorý zastupuje EPP rovnako ako Barosso a Orbán, sa k uvedeným otázkam vyjadriť odmietol a označil ich za bilaterálny spor.[64] Azda najvýraznejšie podporil stanovisko SR prezident ČR Václav Klaus, ktorý „vyjadril Slovenskej republike solidaritu a potvrdil svoje dlhodobé znepokojenie nad týmito nezodpovednými tendenciami".[65]

Predstavitelia EPP svoje výhrady voči jednostranným krokom Maďarska formulovali opatrne. S vlažnou reakciou sa však slovenské argumenty stretli aj u vedúcich predstaviteľov frakcie Progresívnej aliancie socialistov a demokratov v EP, v rámci ktorej pôsobia aj poslanci Smeru-SD. Podpredseda poslaneckej skupiny v EP Hannes Swoboda, ktorý je členom Sociálnodemokratickej strany Rakúska (SPÖ), počas stretnutia s ministrom M. Lajčákom konštatoval, že je potrebné vytvoriť takú slovenskú vládu, ktorá bude „proeurópsky orientovaná bez účasti extrémizmu". Podľa Swobodu by Maďarsko „malo myslieť na svoje budúce európske predsedníctvo, ktoré má

---

62 Rádiožurnál. *Rozhlasová stanica Slovensko*, 19. 1. 2010.

63 Pozri napr. Swartz, R.: Phantomschmerz. Ungarn: Premierminister Viktor Orban. In: *Sueddeutsche.de*, 1. 5. 2010, http://www.sueddeutsche.de/politik/ungarn-premierminister-viktor-orban-phantomschmerz-1.937380 (prístup 1. 5. 2010).

64 Rádiožurnál. *Rozhlasová stanica Slovensko*, 3. 6. 2010.

65 Klaus se zastal Slováků ve věci dvojího občanství. In: *První zprávy*, 26. 5. 2010, http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/style=default/zpravy/z-domova/klaus-se-zastal-slovaku-ve-veci-dvojiho-obcanstvi/ (prístup 26. 5. 2010).

budovať mosty medzi Európanmi a nie rozdeľovať ich".[66] Pozíciu SR na európskej úrovni v takých dôležitých otázkach spochybňovala účasť SNS vo vládnej koalícii v rokoch 2006 – 2010.

Slovenská diplomacia nebola úspešná ani v snahe o získanie podpory v kauze dvojakého občianstva zo strany Srbska a Rumunska, ktorých sa maďarská novela týka tiež. Reakciu Srbska podmieňovali úzke vzťahy s Maďarskom, ktoré sa zasadzuje o jeho rýchlu integráciu do EÚ, ako aj špecifický srbský systém dvojakého občianstva týkajúci sa etnických Srbov v bývalej Juhoslávii.[67] Pozíciu Rumunska ovplyvnil záujem o spoluprácu s Maďarskom v oblasti regionálnej politiky EÚ a masové udeľovanie rumunského občianstva občanom susedného Moldavska.[68]

Úspechom slovenskej diplomacie bolo rozhodnutie EK, ktorá odmietla podporiť Maďarsko v spore so SR v súvislosti s rozhodnutím štátnych orgánov nepustiť na územie Slovenska maďarského prezidenta L. Sólyoma 21. augusta 2009, keď sa mal bez konzultácie s najvyššími predstaviteľmi SR zúčastniť na oslavách maďarského národného sviatku sv. Štefana v Komárne. EK sa nestotožnila s obvinením, že SR porušila predpisy EÚ, a potvrdila, že prezident jednej členskej krajiny nemôže navštíviť inú krajinu EÚ bez jej súhlasu, pričom takéto návštevy sa nepovažujú za súkromné.[69]

Voľby do NR SR 2010 a hľadanie priestoru na spoluprácu

Aj napriek vystupňovanej konfrontácii v súvislosti s predvolebnou atmosférou v oboch štátoch a s prijatím dvoch kontroverzných zákonov v maďarskom Národnom zhromaždení priniesli parlamentné voľby v SR 12. júna 2010 porážku síl, ktoré sa profilovali na slovensko-maďarskej konfrontácii.[70] Nová vláda pravého stredu si v programovom vyhlásení ako osobitnú prioritu vytýčila zlepšenie vzťahov s Maďarskom. Za základ rozvoja bilaterálnych vzťahov považuje zmluvu o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci, ako aj členstvo oboch krajín v EÚ a NATO. V tomto rámci sa zaviazala hľadať „priesečníky spoločných záujmov a presadzovať pozitívnu a perspektívnu agendu vo vzájomných vzťahoch pre dobro občanov oboch štátov". Programové

---

66 Správy STV, *STV1*. 9. 6. 2010.

67 Lajčák: Postoj Slovenska ku Kosovu sa nezmení. In: *SITA*, 3. 6. 2010.

68 Gniazdowski, M., Groszkowski, J.: Slovak-Hungarian Dispute over Double Citizenship. In: *Central Europe Weekly*, 19. 5. 2010. Varšava, Centre for Eastern Studies, 2010, http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/ceweekly/2010-05-19/slovak-hungarian-dispute-over-double-citizenship (prístup 19. 5. 2010).

69 MZV k rozhodnutiu EK zamietnuť maďarský podnet ohľadom nevpustenia L. Sólyoma do SR. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, 24. 6. 2010.

70 S výsledkom tesne nad hranicou zvoliteľnosti sa ocitla SNS (5,07 %), príslušníci maďarskej menšiny uprednostnili umiernenú slovensko-maďarskú formáciu Most-Híd (8,12 %) pred SMK (4,33 %), ktorá sa do NR SR vôbec nedostala. *Voľby do NR SR 2010. Počet a podiel platných hlasov odovzdaných pre politické strany*. Štatistický úrad SR 2010, http://app.statistics.sk/nrsr_2010/sr/tab3.jsp?lang=sk (prístup 3. 3. 2010).

vyhlásenie naznačilo ako jednu z možných oblastí spolupráce napr. zvýšenie cezhraničnej kapacity prepojení elektrizačnej sústavy s Maďarskom, avizovalo aj zmenu zákonnej úpravy o štátnom občianstve SR, aby sa eliminovali „nežiaduce negatívne účinky tohto zákona na občanov SR".[71] Výsledky volieb boli pozitívne prijaté aj v Maďarsku, minister J. Martonyi označil nástup vlády I. Radičovej za šancu na lepšie vzťahy. Zároveň však odmietol názor, že maďarská novela zákona o štátnom občianstve predstavuje ohrozenie integrity Slovenska.[72] Tým do veľkej miery naznačil rámec diskusie medzi SR a Maďarskom o otázkach štátneho občianstva. Nová vláda SR však vynaložila značné úsilie o zlepšenie atmosféry v dvojstranných vzťahoch, čo sa prejavilo aj v zintenzívnení kontaktov.

Neoficiálne stretnutie premiérov Slovenska a Maďarska v Budapešti 20. júla 2010 naznačilo priestor na spoluprácu v oblasti riešenia problémov pohraničných regiónov, ako napr. podporu programov regionálneho rozvoja vrátane infraštruktúry, riešenia dôsledkov povodní a vytvárania pracovných miest. Zároveň sa premiéri oboch štátov dohodli na zmene spôsobu medzištátnej komunikácie. Jej základom sa mala stať bezprostredná komunikácia na úrovni politikov, nie výmena názorov prostredníctvom médií.[73] Orbán na jednej strane pozitívne ocenil povolebný vývoj v SR, na druhej strane demonštroval veľmi rezervovaný postoj voči slovenskej premiérke, keď o spoločnom dvojstrannom rokovaní neinformoval maďarských novinárov. Absencia spoločnej tlačovej konferencie a spôsob komunikácie V. Orbána s I. Radičovou signalizujú rozpačitý priebeh prvého spoločného stretnutia[74] bez ohľadu na to, že sa konalo počas stretnutia premiérov štátov V4. To môže spochybňovať úmysel V. Orbána posilniť spoluprácu štátov V4 a jeho slová, podľa ktorých „ciele Vyšehradskej skupiny sú vždy dôležitejšie než akékoľvek bilaterálne konflikty", čo prezentoval počas svojej prvej zahraničnej návštevy vo funkcii premiéra vo Varšave na stretnutí s poľským premiérom Donaldom Tuskom.[75]

Výsledky volieb boli pozitívne prijaté aj v Maďarsku, minister J. Martonyi označil nástup vlády I. Radičovej za šancu na lepšie vzťahy.

Pragmatickejší charakter mala návšteva ministra M. Dzurindu v Budapešti 27. septembra 2010. Jej výsledkom bolo obnovenie tzv. systému včasného varovania, vďaka ktorému sa majú oba štáty navzájom informovať o problematických témach, ktoré sa budú riešiť v jednom z nich. Jeho súčasťou sú aj zmiešané dvojstranné komisie, ktorých pôsobenie zakotvuje zmluva o dobrom susedstve z roku 1995.

Popri stretnutí s maďarským šéfom diplomacie J. Martonyim sa M. Dzurinda stretol s troma najvyššími ústavnými činiteľmi – premiérom V. Orbánom, preziden-

[71] *Občianska zodpovednosť a spolupráca. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014*, c. d. s. 13, 48, 51.

[72] Maďarský šéf diplomacie: Radičovej vláda je šanca na lepšie vzťahy. In: *TASR*, 6. 7. 2007.

[73] Radičová po schôdzke s Orbánom: Vzťahy s Maďarskom sa zlepšili. In: *TASR*, 20. 7. 2010.

[74] Kósa, A.: Higgadt Magyar-Szlovák prábeszéd. In: *Új Szó*, roč. 64, č. 166, 21. 7. 2010.

[75] Spotkanie premierów Polski i Węgier. Warszawa, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – Centrum Prasowe, 1. 6. 2010, http://www.premier.gov.pl/centrum_prasowe/wydarzenia/spotkanie_premierow_polski_i_w,4868/ (prístup 1. 6. 2010).

tom P. Schmittom a predsedom parlamentu L. Kövérom. Dzurinda na bilaterálnych rokovaniach prezentoval tri princípy, na ktorých mali byť založené slovensko-maďarské medzištátne vzťahy: dobrý úmysel, pohľad do budúcnosti a „politika pre ľudí". Rokovania sa týkali spoločných infraštruktúrnych projektov, napr. výstavby nových mostov cez Ipeľ a Dunaj medzi Komárnom a Komáromom. Úspešne sa podarilo zavŕšiť aj niekoľko rokov stagnujúce rozhovory o konzulárnej spolupráci podpisom bilaterálnej dohody, podľa ktorej budú maďarské diplomatické misie zastupovať SR v oblasti vydávania tzv. schengenských víz v Saudskej Arábii, Tirane a Moldavsku, t. j. v štátoch, v ktorých Slovensko nemá priame diplomatické, resp. konzulárne zastúpenie. Symbolickým gestom záujmu SR o zlepšenie slovensko-maďarských vzťahov bola účasť M. Dzurindu na Budapeštianskom maratóne, ktorý odštartoval maďarský prezident P. Schmitt.[76]

Šéf slovenskej diplomacie prezentoval ochotu podniknúť ústretové kroky v tých oblastiach menšinovej politiky, ktoré boli predmetom kritiky maďarskej politickej reprezentácie v rokoch 2009 – 2010. V Budapešti ohlásil návrh novely zákona o štátnom jazyku, ktorú vláda prijala 24. septembra 2010, deklaroval aj vôľu zmeniť zákon o štátnom občianstve, ktorého májovú novelizáciu označil za zlé riešenie. Nepriamo však naznačil, že ústretový krok v otázke štátneho občianstva očakával aj od maďarskej strany: „My to naše zlé riešenie opravíme, nie preto, že by sme museli, ale preto, že chceme, nebudeme predsa trestať občanov."[77]

Druhé stretnutie na úrovni premiérov sa uskutočnilo 14. decembra 2010 v Bratislave. Pracovná návšteva V. Orbána bola súčasťou okružnej cesty maďarského premiéra, v rámci ktorej navštívil i Švédsko, Dánsko, Litvu, Lotyšsko, Grécko a Cyprus v súvislosti s nadchádzajúcim predsedníctvom Maďarska v Rade EÚ. Predstavitelia oboch štátov sa zhodli na podpore a dôležitosti ďalšieho rozširovania EÚ, V. Orbán avizoval na stretnutí zámer ukončiť prístupové rokovania s Chorvátskom a začleniť Bulharsko a Rumunsko do schengenského priestoru. Ďalšie rokovania sa týkali spolupráce v oblasti posilňovania energetickej bezpečnosti. Ich výsledkom bolo podpísanie dohody o výstavbe prepojenia medzi plynovodnými sieťami oboch štátov, ktoré bude súčasťou severo-južného prepravného plynovodného koridoru spájajúceho štáty strednej Európy. Zhoda bola zaznamenaná aj v otázkach regionálnej spolupráce, konkrétne v oblasti tvorby nových pracovných miest v pohraničných oblastiach, pričom práve juh a východ SR patria medzi regióny s najvyššou nezamestnanosťou na Slovensku. I. Radičová však naďalej konštatovala diametrálne odlišné postoje oboch štátov v otázkach dvojakého občianstva.[78]

---

[76] Slovenské víza budú Arabom, Albáncom a Moldavcom udeľovať Maďari. In: *TASR*, 28. 9. 2010.

[77] Dzurinda a Martonyi si v Budapešti rozumeli. In: *Sme*, 27. 9. 2009; SR – MR: Atmosféra vzťahov sa od základu zmenila. In: *SITA*, 27. 9. 2010.

[78] Predsedníčka vlády Iveta Radičová rokovala s maďarským premiérom Viktorom Orbánom. Bratislava 14. 12. 2010, http://www.vlada.gov.sk/23624/predsednicka-vlady-iveta-radicova-rokovala-s-madarskym-premierom-viktorom-orbanom.php (prístup 14. 12. 2010).

Infraštruktúra a energetická bezpečnosť – spoločný záujem Maďarska a Slovenska

Za pozitívny posun v bilaterálnych vzťahoch možno označiť uskutočnenie oficiálnej návštevy V. Orbána v Bratislave 28. januára 2011. Išlo o prvé oficiálne bilaterálne stretnutie na úrovni premiérov po takmer desiatich rokoch a prvú oficiálnu návštevu maďarského premiéra v SR po dvanástich rokoch. (Naposledy sa stretli v roku 2001, keď M. Dzurinda navštívil Budapešť.[79]) Premiéri rokovali o už otvorených projektoch obnovy mostov cez Ipeľ, čo predstavuje súčasť maďarského plánu obnovy 84 ciest, ktoré v minulosti pretínali spoločné hranice, a o projekte výstavby nového mosta v Komárne.[80] Ďalším spoločným infraštruktúrnym projektom je výstavba diaľnice Miškovec – Košice, ktorá bude súčasťou slovenskej rýchlostnej komunikácie R4 a umožní spojenie Maďarska a Poľska cez východné územie SR.[81]

V nadväznosti na dohodu potvrdzujúcu zámer o spolupráci na výstavbe severo-južného plynárenského koridoru z chorvátskeho Omišalja do poľského Świnoujścia, podpísanú v predvečer Orbánovej návštevy na úrovni ministrov hospodárstva štátov V4[82], bola počas stretnutia premiérov podpísaná dohoda o politickej podpore oboch vlád pre výstavbu plynovodného prepojenia medzi Slovenskom a Maďarskom.[83] Výstavbu 115 km dlhého úseku majú realizovať slovenský prevádzkovateľ prepravnej siete Eustream, a. s., a maďarská spoločnosť FGSZ. Príslušné memorandum o porozumení obe firmy podpísali ešte v júni 2009, prvý prieskum o výhodnosti projektu, tzv. *Open Season*, vyhlásila maďarská strana za neúspešný. V súčasnosti prebieha opakovaný prieskum záujmu komerčných subjektov o využitie plánovanej prepravnej trasy. Hoci maďarská strana sa zatiaľ nevyjadrila, hovorkyňa spoločnosti Eustream Danica Beharsková považuje výsledky druhého *Open Season* za pozitívne. Projekt a technický dizajn budúcej trasy sú podľa jej slov už pripravené. V prípade, že sa projekt realizuje, bude znamenať výrazné posilnenie energetickej bezpečnosti regiónu strednej Európy a zníženie závislosti od dodávok plynu z Ruska, pretože prostredníctvom projektovaných terminálov pre skvapalnený zemný plyn v Chorvátsku a Poľsku umožní prepravu plynu zo vzdialenejších regiónov, napr. z Blízkeho východu.[84]

Po parlamentných voľbách v oboch štátoch nastalo oživenie kontaktov na úrovni prezidentov, ktoré v minulosti narušili vlažné vzťahy medzi I. Gašparovičom a L. Sólyomom.

V. Orbán na stretnutí pripustil aj zváženie prekvapujúceho návrhu I. Radičovej, aby spornú otázku dvojakého občianstva riešila medzištátna dohoda, ktorá by upravovala podmienky jeho udeľovania, hoci v minulosti akékoľvek rokovania o kontroverznom

[79] Morvay, P.: Orbán a Radičová sa aspoň stretli. In: *Sme*, 14. 12. 2010.
[80] Maďari neberú slovenský návrh medzištátnej dohody. In: *SITA*, 12. 5. 2011.
[81] Slovensko a Maďarsko majú viac spájať cesty. In: *SITA*, 28. 1. 2011.
[82] Rádiožurnál. Rozhlasová stanica Slovensko, 25. 1. 2011.
[83] Slovensko a Maďarsko vybuduje plynovod. In: *RUVR.ru*, 28. 1. 2011.
[84] Orbán a Radičová podpíšu dohodu o plynovodnom prepojení v piatok. In: *Energia.sk*, 26. 1. 2011.

zákone odmietal. Premiérka sa zaviazala predložiť príslušný návrh dohody na zasadnutie zmiešanej slovensko-maďarskej komisie do 14. februára 2011. I. Radičová aj prezident I. Gašparovič tlmočili plnú podporu Slovenska začínajúcemu maďarskému predsedníctvu v EÚ.[85]

Po parlamentných voľbách v oboch štátoch nastalo oživenie kontaktov na úrovni prezidentov, ktoré v minulosti narušili vlažné vzťahy medzi I. Gašparovičom a L. Sólyomom. Prvé dvojstranné rokovania s novozvoleným prezidentom Maďarska P. Schmittom prebehli počas stretnutia prezidentov štátov V4 v novembri 2010 v Karlových Varoch. P. Schmitt konštatoval blízkosť názorov na väčšinu otázok bilaterálnych vzťahov a problematiky vyšehradskej spolupráce, dokonca aj v porovnaní so vzťahmi s inými členmi vyšehradského zoskupenia: „Vo väčšine národných a medzinárodných otázok boli názory Maďarska a Slovenskej republiky v rámci V4 najviac totožné alebo blízke." Prioritou P. Schmitta bola realizácia cieľov tzv. Dunajskej stratégie. Konštatoval tiež pozitívnu dynamiku vo vzájomných vzťahoch a zmiernenie napätia.[86]

Oficiálna návšteva maďarského prezidenta v SR sa uskutočnila po viac než piatich rokoch.[87] Rokovania sa týkali aj sporných otázok zákona o štátnom jazyku SR a problematiky úpravy dvojakého občianstva. Prezident SR zdôraznil požiadavku „absolútnej lojality" príslušníkov maďarskej menšiny, podľa jeho slov predstavujú menšiny prirodzené spojivo oboch štátov, ktoré by sa nemalo „narúšať nejakými historickými udalosťami, aj keď reálnymi, a vychovávať mladé generácie v duchu nadradenosti, revanšu a potrieb nejakých náprav historických krívd". V otázke občianstva sa I. Gašparovič vyslovil v prospech zrušenia oboch sporných zákonov. Maďarský prezident sa vyslovil za to, aby bolo občanom SR, ktorí prejavia záujem o maďarské občianstvo, umožnené ponechať si slovenské občianstvo. Obhajoval mediálny zákon prijatý maďarským parlamentom, ktorý sa stretol s kritikou zo strany novinárov a politikov v členských štátoch EÚ pre ustanovenia umožňujúce zneužívanie represívnych nástrojov voči novinárom.[88] Maďarský prezident absolvoval aj stretnutie s I. Radičovou a predstaviteľmi maďarskej menšiny.[89]

Napriek pomerne vecnej atmosfére v dialógu premiérov sa ani po parlamentných voľbách v SR nepodarilo nadviazať dialóg na úrovni politických strán. Fidesz naďalej udržiava úzke kontakty iba s predstaviteľmi SMK. Odmieta komunikovať s koaličnou stranou Most-Híd, nízka je aj intenzita dialógu s inými členskými stranami EPP zo Slovenska. Prejavilo sa to počas Orbánovej návštevy v Bratislave v decembri 2010, ale aj návštevy L. Kövéra 16. – 17. decembra 2010, ktorý sa odmietol stretnúť s predsedom strany Most-Híd B. Bugárom. Most-Híd ignoroval aj maďarský prezident P. Schmitt počas svojej návštevy Slovenska v januári 2011.[90] Bojkot tejto najvýznamnejšej strany reprezentujúcej maďarskú menšinu v SR, ktorá však vyslovuje kritické výhrady napr. k činnosti Fóra poslancov Karpatskej kotliny alebo k zákonu umožňujúcemu exteri-

---

85 Morvay, P.: Radičová chce o občianstve medzištátnu zmluvu. In: *Sme*, 28. 1. 2011.

86 Napätie so Slovenskom sa stráca, tvrdí maďarský prezident. In: *TASR*, 6. 11. 2011.

87 Prezident Maďarskej republiky László Sólyom absolvoval poslednú pracovnú návštevu SR 6. decembra 2008.

88 Maďarský prezident Pál Schmitt na jednodňovej návšteve Slovenska. In: *SITA*, 21. 1. 2011.

89 Zrušte Ficov zákon, vyzval nás maďarský prezident. In: *ČTK*, 20. 1. 2011.

90 Vražda, D.: Most žiadal o stretnutie maďarského premiéra aj prezidenta. In: *Sme*, 28. 1. 2011.

toriálne udeľovanie maďarského občianstva, je predmetom kritiky časti maďarskej politickej opozície, najmä Maďarskej socialistickej strany.[91]

Obnovenie činnosti dvojstranných komisií a spolupráca na úrovni rezortov

Obnovenie činnosti dvojstranných komisií, ktorých pôsobenie predpokladá medzištátna zmluva z roku 1995, je pozitívnym prejavom zlepšujúcej sa atmosféry v bilaterálnych vzťahoch. Výsledkom rokovania Zmiešanej komisie pre záležitosti menšín 2. februára 2011 v Bratislave bola výzva obom vládam, aby spoločne financovali výstavbu Slovenského domu v obci Mlynky.[92] Boj proti organizovanému zločinu a obchodu s drogami, ako aj spolupráca Migračného úradu SR a Úradu pre imigráciu a štátne občianstvo Maďarska, boj proti korupcii, spolupráca orgánov väzenskej stráže, colných riaditeľstiev, ochrana bezpečnosti cestnej premávky, problematika cezhraničného sledovania, kontrolovanej dodávky a ochrany svedkov boli predmetom rokovaní Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre otázky spolupráce v oblasti vnútra 14. – 15. februára 2011. Rokovania ministrov vnútra 6. decembra 2010 sa zas týkali koordinácie regulovania vodných tokov v povodí Hornádu a Slanej.[93] Témou rokovaní zmiešanej komisie pre európsku a euroatlantickú integráciu, respektíve iné zahraničnopolitické otázky 17. februára 2011 boli spoločné projekty infraštruktúry, napr. rokovanie o zriadení centra prekládky širokorozchodnej železnice Záhony – Čop.[94]

Priestor pre slovensko-maďarskú spoluprácu sa vytvára popri bilaterálnych projektoch a spolupráci na úrovni V4 aj v rámci novej regionálnej Stratégie EÚ pre dunajský región, ktorej vytvorenie ohlásila EK 9. decembra 2010 spolu s príslušným akčným plánom. V jej rámci sú Slovensko a Maďarsko poverené spoločnou koordináciou prioritnej oblasti č. 4 – Obnova a zachovanie kvality vôd.[95]

Oficiálna podpora slovensko-maďarskej spolupráce

Ešte v roku 2008 sa podarilo ministrom zahraničných vecí Kinge Gönczovej a Jánovi Kubišovi dosiahnuť dohodu o pravidelnom udeľovaní Ceny za dobré susedstvo a po-

---

91 Továbbra is kerüli a Hidat. In: *Új Szó*, 15. 12. 2010.

92 V Bratislave sa uskutočnilo 10. zasadnutie Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, 2. 2. 2011.

93 Zápisnica z 11. zasadnutia Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre otázky spolupráce v oblasti vnútra. Budapešť 14. – 15. február 2011.

94 Maďarsko sa zmluvou o občianstve zatiaľ zaoberať nebude. In: *Sme*, 17. 2. 2011.

95 Rada pre všeobecné záležitosti na svojom zasadnutí dňa 13. apríla 2011 schválila závery Rady k Dunajskej stratégii. Dunajská stratégia bola schválená na zasadnutí Európskej rady 24. 6. 2011.

rozumenie. Za roku 2010 ju získali tatranskí záchranári z Horskej služby za záchranu života troch maďarských turistov v januári 2010 a spoločná slovensko-maďarská jednotka na Cypre.[96] Predstavitelia strany Most-Híd zas oživili myšlienku zriadenia slovensko-maďarského fondu, ktorá bola aj predmetom rokovaní bývalých premiérov R. Fica a G. Bajnaia, ale nepodarilo sa ju už uviesť do praxe. Podpredseda vlády SR Rudolf Chmel navrhol, aby sa fond zaoberal podporou programov stretnutí a výmeny mládeže, bilingválnych škôl, podporou vzdelávacích projektov, spolupráce v oblasti vedy, kultúry a umenia, ako aj vyučovania jazykov. Fond by mal financovať spoluprácu miest a obcí a obnovu historických pamiatok, ako aj podporu aktivít národnostných menšín. Podľa R. Chmela by činnosť fondu mala byť financovaná v prvých rokoch jeho existencie zo štátnych rozpočtov Slovenska a Maďarska paritne sumou 1 – 2 milióny eur, neskôr by jeho financovanie mohlo byť doplnené aj z darov.[97]

Záver

Slovensko-maďarské vzťahy v roku 2010 a v prvej polovici roka 2011 prešli komplikovaným vývojom. Z hľadiska zahraničnej politiky je azda málo otázok, ktorých agenda je natoľko rôznorodá s takou vysokou pluralitou aktérov, hodnôt i záujmov. Problematika slovensko-maďarských vzťahov zostala predmetom intenzívneho záujmu verejnosti a politických elít. Popri zahraničnopolitickej dimenzii obsahuje aj silnú dimenziu vnútropolitickú, stala sa zdrojom polarizácie slovenskej politickej scény. Podobným spôsobom je však polarizovaná aj maďarská politická scéna a také kontroverzné zákonodarné akty, akými bola novelizácia zákona o štátnom občianstve Maďarska, resp. prijatie zákona o Dni národnej spolupatričnosti a napokon nového Základného zákona Maďarska, boli takisto súčasťou vnútropolitického zápasu v Maďarsku.

Výmena vládnych garnitúr v oboch štátoch prispela k zmene charakteru slovensko-maďarského dialógu. Obe strany sú zainteresované na zmiernení konfrontačnej atmosféry. Kým v prípade vládnej koalície v SR je táto zainteresovanosť motivovaná vnútropoliticky, snahou dištancovať sa od štýlu vládnutia predchádzajúcej vládnej garnitúry a odmietnutím konfrontačného správania zo strany voličov slovenskej aj maďarskej národnosti, správanie maďarskej vládnej koalície je motivované zahraničnopolitickými dôvodmi, keďže ekonomická politika vlády V. Orbána, ako aj vzťah k médiám a charakter novej maďarskej ústavy sú predmetom kritiky Maďarska na medzinárodnej scéne. Vzhľadom na silné populistické tendencie, ktoré môžu viesť k podpore charizmatických politických lídrov aj na Slovensku, je dôležité venovať pozornosť aj takýmto tendenciám v susedných štátoch. V prípade SR, ktorá mala negatívne skúsenosti s obmedzovaním

---

96 *Péter Balázs and Miroslav Lajcák presented the "Good neighbourly relations and understanding" awards*. Ministerstvo zahraničných vecí Maďarskej republiky, 2. 3. 2010, http://mfa.gov.hu/kum/en/bal/actualities/spokesman_statements/SK_dijak-eng_100302.htm (prístup 2. 3. 2010).

97 Most-Híd navrhuje spoločný slovensko-maďarský fond. In: *SITA,* 15. 3. 2010.

priestoru pre nezávislú žurnalistiku, je zarážajúca absencia oficiálneho stanoviska jej najvyšších predstaviteľov k maďarskému mediálnemu zákonu.[98]

Napriek tomu, že atmosféra vo vzájomných vzťahoch sa zmenila a predovšetkým najvyšší predstavitelia SR opustili jazyk konfrontácie, ktorý bol v oficiálnych vystúpeniach pred voľbami do NR SR v roku 2010 bežný predovšetkým v dôsledku účasti SNS vo vláde, viaceré zásadné problémy vzťahov zostávajú nevyriešené. Platí to aj napriek symbolickým ústretovým gestám maďarskej strany, akým bolo napr. riešenie prípadu maďarského konzula v Bratislave Gézu Farkasa, ktorý bol po nevhodných výrokoch na adresu Slovenska stiahnutý na konzultácie a maďarská diplomacia sa od jeho vyjadrení dištancovala.[99] Slovenská strana sa tiež snažila riešiť problém diskrétne a zdržanlivo reagovala na oslavy J. Eszterházyho v snahe neexponovať momenty, ktoré na charakter vzťahov pôsobia deštruktívne.

Problém predstavujú tendencie maďarských politických elít k budovaniu exteritoriálnych inštitucionálnych väzieb medzi maďarským štátom a príslušníkmi maďarských menšín v zahraničí. Maďarská novela zákona o štátnom občianstve, prijatá v máji 2010, ktorá v súčasnosti predstavuje najkritickejší bod bilaterálnych vzťahov, je len jedným z prvkov tejto politiky, ktorej súčasťou bolo prijatie zákona o Maďaroch žijúcich v zahraničí (2001) a neskôr zriadenie Fóra poslancov Karpatskej kotliny, koncipovaného ako poradný orgán maďarského Národného zhromaždenia, a napokon prijatie novej ústavy, predpokladajúcej o. i. priznanie volebného práva maďarským občanom žijúcim v zahraničí. Ak v iných aspektoch bilaterálnych vzťahov možno hovoriť o konštruktívnej atmosfére, v oblasti tzv. národnej politiky, ktorú súčasná maďarská garnitúra špecifickým spôsobom vyčleňuje z inštitucionálneho rámca zahraničnej politiky, postupujú maďarskí predstavitelia metódou jednostranných krokov. Takáto politika je nielen v rozpore s princípmi dobrých susedských vzťahov, ktorých dodržiavanie požadujú o. i. Bolzanské odporúčania vysokého komisára OBSE pre otázky národnostných menšín o národnostných menšinách v medzištátnych vzťahoch alebo Správa Benátskej komisie o preferenčnom zaobchádzaní s menšinami príbuzenských štátov z roku 2001, ale aj s princípmi vzťahov, ktoré by mali platiť medzi spojeneckými štátmi spolupracujúcimi medzi sebou v takých zoskupeniach, akými sú EÚ alebo NATO. Tieto opatrenia v konečnom dôsledku prekonávajú oficiálne deklarovaný rámec duchovnej a kultúrnej spolupatričnosti príslušníkov maďarského národa žijúcich v rozličných štátoch, ale vytvárajú priestor na exteritoriálne rozširovanie maďarského politického národa. Je pravda, že vo viacerých európskych štátoch je rozšírená prax poskytovania dvojakého občianstva na etnickom, resp. historickom princípe. Takmer vo všetkých prípadoch podobná prax nevedie k stabilizácii susedských vzťahov, ale má opačné účinky a v rozličných momentoch prispieva, resp. prispievala k vytváraniu napätia.

Napriek tomu, že atmosféra vo vzájomných vzťahoch sa zmenila, viaceré zásadné problémy vzťahov zostávajú nevyriešené.

[98] Krčmárik, R.: Orbánov mediálny zákon Slovensko nekritizuje. In: *Pravda*, 7. 1. 2011.

[99] Maďarsko stiahlo svojho konzula za nevhodné výroky o Slovensku. In: *ČTK*, 29. 3. 2011.

Zlepšovanie atmosféry v bilaterálnych vzťahoch, ktoré skutočne nastalo po voľbách v oboch štátoch v roku 2010, a to predovšetkým vďaka konštruktívnemu a ústretovému prístupu vlády SR v oblasti menšinovej politiky, nemôže zastrieť skutočnosť, že oficiálne vystúpenia maďarských predstaviteľov a prijímané legislatívne akty minimálne z morálneho hľadiska spochybňujú legitimitu viacerých multilaterálnych a bilaterálnych dohôd, ktoré predstavujú súčasť politickej a bezpečnostnej architektúry Európy, resp. základ dobrých susedských vzťahov medzi Slovenskom a Maďarskom. Týka sa to jednak Trianonskej mierovej zmluvy, ale aj bilaterálnej československo-maďarskej dohody o štátnom občianstve z roku 1960, *de facto* vylučujúcej možnosť vzniku dvojakého občianstva, ktorú maďarskí predstavitelia považujú za neplatnú.[100] Uvedená rétorika môže aj v budúcnosti vytvárať priestor na podporu takých riešení v bilaterálnych vzťahoch, ktoré sa budú odlišovať od štandardov bežných medzi politickými spojencami.

Problém nepredstavuje iba fakt, že atmosféra bilaterálnych stretnutí na úrovni premiérov nemá srdečný charakter a vzájomná komunikácia v niektorých prípadoch má ďaleko od diplomatických štandardov, ako to konštatujú viacerí pozorovatelia[101], ale aj vývoj verejnej mienky, napr. v podobe narastania popularity hnutia Jobbik v Maďarsku[102]. Takýto vývoj politických nálad verejnosti môže viesť k radikalizácii tzv. národnej politiky. Aj na Slovensku však máme do činenia s trendom nacionalizácie verejnej diskusie, hoci v súčasnosti naň spoločnosť reaguje odmietavým postojom k radikálnym riešeniam, ako to ukázali aj výsledky parlamentných volieb v roku 2010. Potvrdzuje to prieskum Sociologického ústavu SAV, realizovaný v septembri 2009 v rámci medzinárodného programu sociálneho výskumu International Social Survey Programme (ISSP). Jeho výsledky hovoria, že etnické problémy považujú obyvatelia SR za prvoradé.[103] Prieskumy Inštitútu pre verejné otázky tento trend nepotvrdzujú jednoznačne. Hoci signalizujú nárast percepcie etnického napätia v hierarchii spoločenských problémov v porovnaní s rokom 2007, problémy zahraničnej politiky, resp. susedských vzťahov v nej zaujímajú dlhodobo okrajovú pozíciu.[104] Obyvatelia SR však necítia veľký optimizmus z hľadiska vývoja slovensko-maďarských vzťahov v budúcnosti,

---

[100] Hlavné správy. TV TA3, 3. 6. 2010.

[101] Kósa, A.: Higgadt Magyar-Szlovák prábeszéd. In: *Új Szó*, roč. 64, č. 166, 21. 7. 2010; Morvay, P.: Radičová chce o občianstve medzištátnu zmluvu. In: *Sme*, 28. 1. 2011.

[102] Novotný, P.: Orbán rýchlo stráca popularitu. In: *Hospodárske noviny*, 20. 5. 2011.

[103] Podľa zistení prieskumu konflikty medzi Slovákmi a Maďarmi považuje za ostré, resp. veľmi ostré 22 resp. 35,6 % respondentov, konflikty medzi Slovákmi a Rómami 23,5, resp. 47,4 % respondentov, kým konfliktom medzi bohatými a chudobnými ľuďmi prikladá rovnaký význam 8,0, resp. 27,8 % respondentov; Džambazovič, R., Zeman, M., Pikulík, L.: Sociálne nerovnosti. ISSP Slovensko 2009 – 2010. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského – Sociologický ústav SAV 2010, s. 109.

[104] Ak v novembri 2007 považovalo etnické napätie a problémy spolunažívania (t. j. slovensko-maďarské vzťahy i spolužitie Rómov a Nerómov) za najzávažnejšie problémy 6 % respondentov, v novembri 2008 ich bolo už 16 %. Podľa prieskumov z februára a novembra 2010 ich za prioritné považovalo 12, resp. 11 % opýtaných. Problémy zahraničnej politiky, resp. susedských vzťahov po roku 2008 za najzávažnejšie považuje približne 1 % respondentov.

ich zlepšenie do jedného, resp. dvoch rokov očakávala v novembri 2010 iba menšina respondentov, čo platilo aj v prípade prívržencov vládnej koalície.[105]

Napriek niektorým pozitívnym signálom preto nemožno jednoznačne hovoriť o zlepšení slovensko-maďarských medzištátnych vzťahov, tým skôr, že práve o sporných otázkach najvyšší predstavitelia Maďarska neprejavujú ochotu rokovať so slovenskou stranou a napr. v prípade problematiky štátneho občianstva dokonca predkladajú ultimatívne požiadavky. Na druhej strane najvyšší predstavitelia SR zrejme nemajú jasnú stratégiu, ako zabrániť účinkom zákonov, ktoré predpokladajú svoju implementáciu za hranicami Maďarska, na území SR. Slovensko aj Maďarsko však intenzívne spolupracujú, či už na bilaterálnej úrovni alebo na pôde medzištátnych organizácií ako EÚ, NATO, resp. V4, kde patria medzi najbližších partnerov. Ako kľúčové oblasti vzájomnej spolupráce sa javia otázky budovania cezhraničnej infraštruktúry, energetickej bezpečnosti, spolupráce na pôde EÚ, podpora jej ďalšieho rozširovania o štáty Západného Balkánu a účasť v programe Východného partnerstva. S cieľom rozšíriť priestor na prehlbovanie konštruktívnej spolupráce je potrebné zásady slovensko-maďarských bilaterálnych vzťahov, ktoré prezentoval minister M. Dzurinda na stretnutí s maďarským kolegom J. Martonyim v septembri 2010 v Budapešti, čiže dobrý úmysel, pohľad do budúcnosti a „politiku pre ľudí", doplniť o bezvýhradný rešpekt voči hodnotám demokracie, ľudským právam, medzinárodným normám upravujúcim práva národnostných menšín, ale aj voči zásadám medzinárodného práva a rovnoprávnosti členských štátov EÚ.

[105] Zlepšenie slovensko-maďarských vzťahov do 1 – 2 rokov očakávalo spolu 23 % respondentov, zhoršenie 52 %. V prípade stúpencov vládnej koalície bol pomer optimistov a pesimistov 43 : 44, kým u voličov opozície až 12 : 59. Bútorová, Z., Gyárfášová, O.: Verejná mienka. In: Kollár, M., Mesežnikov, G., Bútora, M. (eds): *Slovensko 2010. Správa o stave spoločnosti a demokracie a o trendoch na rok 2011*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2011, s. 174, 180.

Vyšehrad druhej generácie

Tomáš Strážay

Vyšehradskú skupinu považuje Slovensko dlhodobo za dôležitý nástroj na prehĺbenie spolupráce v regióne a realizáciu vlastných aj zahraničnopolitických priorít. Rok 2010 však možno považovať v tomto kontexte za výnimočný. Nebolo to tak iba preto, že sa SR v polovici roka ujala už svojho tretieho predsedníctva vo V4, ale aj dvomi významnými jubileami, ktoré viedli politických predstaviteľov i analytikov k tomu, aby vo väčšej miere než inokedy bilancovali dosiahnuté úspechy i neúspechy a zamysleli sa nad perspektívou ďalšieho fungovania vyšehradskej regionálnej spolupráce. Rok 2010 bol teda posledným rokom druhého desaťročia fungovania V4, a počnúc rokom 2011 možno symbolicky hovoriť o Vyšehrade druhej generácie.

Vzhľadom na spomínané jubileá – desiate výročie založenia Medzinárodného vyšehradského fondu a dvadsiate výročie vzniku Vyšehradskej skupiny – je text príspevku rozdelený do dvoch základných častí. Prvá je orientovaná na kľúčové faktory, ktoré charakterizujú vyšehradskú spoluprácu už dlhšie časové obdobie. Predstavuje stručné zhodnotenie aktuálnej situácie, v ktorej sa spolupráca nachádza – vzhľadom na jubileum autor dáva do popredia pozitívne momenty. Druhá časť sa zameriava na priority V4 v roku 2010 s dôrazom na prípravu a implementáciu slovenského predsedníctva vo V4. Vzhľadom na zameranie publikácie, ktorej primárnym cieľom je analyzovať konkrétny kalendárny rok, v tomto prípade rok 2010, je analýza limitovaná obdobím január 2010 – marec 2011.

Jubilujúci Vyšehrad

Nie je žiadnym tajomstvom, že V4 prekonala počas dvoch desaťročí svojej existencie popri úspešných obdobiach aj dosť problematických momentov. Obraz V4 zo začiatku

i z konca deväťdesiatych rokov je do značnej miery odlišný od toho aktuálneho. Práve s ohľadom na tzv. povstupové obdobie, v rámci ktorého definovali vyšehradské krajiny nové priority spolupráce, azda nie je nezmyselné pokúsiť sa stručne identifikovať, respektíve pripomenúť faktory, ktoré aktuálne definujú vyšehradskú spoluprácu. Popri rastúcej reputácii, ktorú získava vyšehradská skupina z pohľadu partnerov z EÚ aj spoza nej, možno poukázať na kontinuitu v prioritách, ako aj postupné posilňovanie mechanizmov spolupráce. Navyše sa V4 stáva v čoraz väčšej miere inšpiráciou pre iné regionálne iniciatívy v jej susedstve, najmä regióny východnej Európy a západného Balkánu.

Rastúca reputácia

Možno s istou mierou uspokojenia konštatovať, že napriek prebiehajúcej finančnej kríze a turbulenciám v oblasti ekonomického vývoja neutrpela značka V4 v roku 2010 nijakú významnejšiu ujmu. A to aj napriek tomu, že vývoj v jednotlivých krajinách bol značne nerovnomerný – na jednej strane figuruje Poľsko, ktoré ako jediná krajina V4 a dokonca celej EÚ prekonalo finančnú a hospodársku krízu s rastúcou ekonomikou, a na strane druhej Maďarsko, ktoré svojimi ekonomickými problémami vyčnievalo nielen z priemeru V4, ale celej EÚ. Tak ako v roku 2010, i naďalej možno konštatovať, že V4 ostáva najefektívnejšou a najperspektívnejšou regionálnou iniciatívou v rámci strednej Európy. O Vyšehrade sa pochvalne vyjadrujú nielen predstavitelia krajín V4, ale aj lídri okolitých krajín.

Kontinuita v prioritách

K dobrej reputácii V4 prispieva aj kontinuita týkajúca sa priorít Vyšehradskej skupiny a nadväznosť, respektíve previazanosť jednotlivých predsedníctiev. Tak ako bolo možné v roku 2009 pozorovať nadväznosť maďarského predsedníctva V4 na poľské, rovnako to bolo aj v prípade slovenského a maďarského predsedníctva. Týka sa to predovšetkým výberu kľúčových tém – dlhodobo medzi ne patria spolupráca s východnými susedmi a krajinami západného Balkánu, energetická bezpečnosť či rozvoj vzťahov s ďalšími nevyšehradskými partnermi v rámci formátu V4 plus. V kontexte maďarského a následne i slovenského predsedníctva možno vyzdvihnúť realizovaný zámer venovať jedno z dvoch stretnutí vyšehradských ministrov zahraničných vecí východnému susedstvu, druhé zasa západnému Balkánu.

Posilňovanie mechanizmov spolupráce

Napriek konsenzu medzi vyšehradskými partnermi v súvislosti s ďalšou inštitucionalizáciou, prípadne rozšírením Vyšehradskej skupiny – v oboch prípadoch sa zhodujú na neaktuálnosti takejto potreby – V4 ako taká neustále posilňuje mechanizmy spolupráce, a to tak na vládnej, ako aj expertnej úrovni. Stalo sa pravidlom, že predstavitelia vyše-

hradských krajín sa stretávajú na konzultácie pred zasadnutím Európskej rady, pričom časť rokovaní prebieha aj za účasti vysokých predstaviteľov EÚ, respektíve zástupcu predsedajúcej krajiny. Posilňovanie kooperačných mechanizmov je evidentné aj na sektorovej úrovni, za príkladnú možno považovať napríklad spoluprácu v oblasti energetiky, respektíve energetickej bezpečnosti. Popri záujme, ktorý téme venujú predstavitelia štátov V4, treba vyzdvihnúť skutočnosť, že na pravidelných zasadnutiach sa zúčastňujú aj experti, pričom oficiálne aktivity – zďaleka nie len v tejto oblasti – vhodne dopĺňajú iniciatívy mimovládneho sektora, ktoré sú často podporované z grantov MVF.

V4 AKO INŠPIRÁCIA

V čoraz väčšej miere sa vyšehradský model spolupráce stáva inšpiráciou pre ďalšie regionálne iniciatívy, a to predovšetkým v juhovýchodnej Európe (západný Balkán) a vo východnom susedstve EÚ. Popri úspešnom „exporte" Stredoeurópskej zóny voľného obchodu do juhovýchodnej Európy (CEFTA 2006), ktorý možno oprávnene považovať za spoločnú iniciatívu krajín V4 zameranú na prenos konkrétnych skúseností a know-how, sa záujem partnerov zo susedných regiónov zameriava aj na iné oblasti, kde by mohla V4 slúžiť ako inšpirácia. Záujem o prenos skúseností sa týka aj jedinej vyšehradskej „kamennej" inštitúcie – Medzinárodného vyšehradského fondu, ktorého skúsenosti by mohli zúročiť tak v krajinách východného partnerstva, ako aj na západnom Balkáne.[1]

Záujem o prenos skúseností sa týka aj Medzinárodného vyšehradského fondu, ktorého skúsenosti by mohli zúročiť tak v krajinách východného partnerstva, ako aj na západnom Balkáne.

V kontexte doterajšieho rozvoja spolupráce treba spomenúť rastúcu úlohu predsedníctva skupiny. Inštitúcia predsedníctva predstavuje pre predsedajúcu krajinu príležitosť vnášať do vyšehradskej agendy inovatívne prvky, respektíve riešenia, a to z hľadiska obsahového i procedurálneho, a následne sa podieľať na implementácii vlastných iniciatív. To je však podmienené konsenzuálnou zhodou vyšehradských partnerov na jednotlivých prioritách predsedníctva. Rok 2010 možno z pohľadu SR vnímať v dvoch rovinách – prvý polrok ako prípravu na predsedníctvo vo V4 a druhý polrok ako praktickú implementáciu programových cieľov vyplývajúcich z predsedníctva. Slovensko sa v prvom polroku podieľalo aj na realizácii programu maďarského predsedníctva V4 (júl 2009 – jún 2010), ktoré možno z viacerých aspektov hodnotiť ako veľmi úspešné.

[1] V tomto kontexte možno spomenúť vypracovanie tzv. *feasibility study*, ktorá sa zamerala na možnosti etablovania inštitúcie podobného formátu, akým disponuje Medzinárodný vyšehradský fond. Štúdia vznikla s podporou MVF, pričom autorsky sa na jej príprave podieľali experti z viacerých krajín a zastrešujúcou inštitúciou bolo budapeštianske Medzinárodné centrum pre demokratickú tranzíciu (International Centre for Democratic Transition – ICDT).

Prieniky medzi maďarským a slovenským predsedníctvom

Druhý polrok maďarského predsedníctva V4 rámcovalo predovšetkým usporiadanie dvoch významných samitov. Premiérsky samit bol primárne venovaný otázkam súvisiacim s energetickou bezpečnosťou regiónu a popri predsedoch vlád krajín V4 sa na ňom zúčastnili predstavitelia Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Chorvátska, Rakúska, Slovinska, Srbska a Rumunska. Vyšehradské krajiny predstavujú jednak tranzitné územia na prepravu strategických surovín, jednak vzhľadom na značnú závislosť od jedného zdroja patria medzi najohrozenejšie výpadkami v dodávkach, čo sa v zásadnej miere prejavilo začiatkom roka 2009 v prípade takzvanej plynovej krízy. Charakteristickou črtou regiónu sú tiež chýbajúce interkonektory predovšetkým v smere sever – juh. V záujme vyšehradských krajín, ako aj ďalších krajín širšie definovanej strednej a juhovýchodnej Európy je preto posilnenie energetickej bezpečnosti, čo zdôrazňuje aj prijatá deklarácia.[2] Medzi konkrétne výsledky premiérskeho „energetického" samitu sa zaradili aj zavedenie pravidelných stretnutí na vysokej úrovni, v rámci ktorých by sa mali prediskutovávať konkrétne otázky súvisiace s problematikou energetickej bezpečnosti, vrátane budovania infraštruktúry (plynovody, terminály na stlačený plyn) a diverzifikácie zdrojov. Za konkrétny výsledok možno považovať aj etablovanie pracovných skupín, ktoré by mali jednotlivé otázky prediskutovať na expertnej úrovni. Dôležitým záverom samitu je vyzdvihnutie európskej dimenzie energetickej bezpečnosti a záujem hľadať prostriedky na infraštruktúrne projekty v rámci existujúcich finančných mechanizmov, ktorými EÚ disponuje.[3]

Druhou z významných udalostí uskutočnených počas druhého polroka maďarského predsedníctva, na ktorom sa zúčastnili ministri zahraničných vecí, bol samit zameraný na Východné partnerstvo, takže popri ministroch V4 sa na ňom zúčastnili predstavitelia Ukrajiny, Bieloruska, Gruzínska, Moldavska, Arménska a Azerbajdžanu, ako aj zástupcovia Európskej komisie, Švédska, Španielska, Belgicka a pobaltských krajín. V prijatom vyhlásení ministri zahraničných vecí krajín V4 označili Východné partnerstvo za vhodný nástroj na prehlbovanie spolupráce s partnermi za východnou hranicou EÚ, pričom zdôraznili špecifický vzťah krajín V4 k štátom východného susedstva.[4] Vyzdvihnutá bola aj príležitosť, ktorá sa v tejto súvislosti naskytuje v súvislosti s predsedníctvom Maďarska a Poľska v Rade EÚ. Maďarské predsedníctvo dokázalo vhodným spôsobom nájsť rovnováhu medzi oboma zásadnými teritoriálnymi zahraničnopolitickými prioritami V4, čím vytvorilo pozitívny model i pre nasledujúce predsedníctva. Podobná

---

2 *Declaration of the V4 Plus Energy Security Summit*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=27720&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 15. 2. 2011).

3 Pozri tiež *Press Statement of Prime Minister Gordon Bajnai as delivered after the extended Energy Security Summit of the V4 Countries*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=27721&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 15. 2. 2011).

4 *Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group at their meeting in Budapest, 2. 3. 2010*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=27803&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 15. 2. 2011).

logika sa uplatnila aj počas nasledujúceho slovenského predsedníctva vo V4, o čom vypovedal už jeho samotný program.[5]

Vo všeobecnosti sa dá povedať, že program slovenského predsedníctva nadviazal na ten predchádzajúci. Na jednej strane možno v tejto súvislosti zdôrazniť kontinuitu, ktorá je v kontexte dlhodobejšej implementácie regionálnych záujmov veľmi podstatná, na strane druhej možno konštatovať, že program slovenského predsedníctva nepriniesol nijaké zásadnejšie inovatívne myšlienky, respektíve agendu, na základe ktorej by sa mohlo jednoznačnejšie profilovať. Naopak, program sa sústredil skôr na udržiavanie, rozvíjanie osvedčených tém nastolených inými predsedníctvami, pričom vo významnejšej miere zostal nevyužitý aj priestor, ktorý sa inovatívnym návrhom ponúkal v súvislosti s blížiacim sa dvadsiatym výročím založenia skupiny, ktoré sa malo pripomínať práve v rámci slovenského predsedníctva. O istom konzervativizme svedčí aj samotné motto predsedníctva: „Efektívny Vyšehrad – kontinuita, súdržnosť, solidarita a informovanosť".[6] Programovej profilácii slovenského predsedníctva by preto prospela väčšia koncentrácia na niekoľko vybraných prioritných tém, v rámci ktorých by sa SR mohla snažiť o intenzívnejší príspevok.

Priestor na intenzifikáciu spolupráce v rámci V4 hneď na začiatku slovenského predsedníctva formoval aj fakt, že vlády vo všetkých štyroch vyšehradských krajinách vytvorili pravicové, respektíve stredo-pravicové koalície. V novodobej histórii vyšehradských krajín ide o unikátnu situáciu, ktorej potenciál však zostáva nateraz nevyčerpaný.

Priority slovenského predsedníctva zhrnula pri oficiálnom preberaní predsedníckej štafety od Maďarska premiérka I. Radičová a odzrkadlili sa aj v spoločnom vyhlásení premiérov V4.[7] Podľa jej slov je strategickou úlohou V4 spoločne posilniť stredoeurópsky región a upevniť jeho súdržnosť a solidaritu v rámci EÚ. Zámerom SR je sústrediť sa na kľúčové témy, akými sú napríklad nová finančná perspektíva EÚ, energetická bezpečnosť, implementácia stratégie Európa 2020, rozvoj infraštruktúry, ekonomická spolupráca či sociálna integrácia rómskeho obyvateľstva. Vyhlásenie podčiarkuje výnimočnosť roka 2011 v dvoch rovinách – jednak z pozície pripomenutia si dvadsiateho výročia založenia vyšehradskej spolupráce, jednak v kontexte dvoch po sebe nasledujúcich vyšehradských predsedníctvach v Rade EÚ. [8] Spoločné vyhlásenie obsahovalo aj zmienku o pripravovanej Stratégii EÚ pre dunajský región (Dunajská stratégia)[9] a jej prínose pre stredoeurópsky región, hoci už bolo v tom čase zrejmé, že

---

5 *Program slovenského predsedníctva Vyšehradskej skupiny – V4 (júl 2010 – jún 2011)*, http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_C65E90D9E284F0BBC1257767004DD46C_SK/$File/100609_finalny_text_programu_predsednictva_SR_vo_V4.pdf (prístup 10. 7. 2010).

6 Tamže.

7 *Joint Statement – Summit of the Heads of Government of the Visegrad Group, 20 July 2010, Budapest*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=29804&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 20. 7. 2010).

8 Maďarsko 1. januára 2011 – 30. júna 2011, Poľsko 1. júla 2011 – 31. decembra 2011.

9 Pozri *EU Strategy for the Danube Region*, http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/danube/index_en.htm (prístup 15. 2. 2011).

Poľsko sa na jej príprave podieľať nebude.[10] Strohá zmienka sa do vyhlásenia dostala zrejme na podnet Maďarska, ktoré považovalo Dunajskú stratégiu dlhodobo za jednu z vlajkových lodí svojho predsedníctva v EÚ.

Priestor na intenzifikáciu spolupráce v rámci V4 hneď na začiatku slovenského predsedníctva formoval aj fakt, že vlády vo všetkých štyroch vyšehradských krajinách vytvorili pravicové, respektíve stredo-pravicové koalície. V novodobej histórii vyšehradských krajín ide o unikátnu situáciu, ktorej potenciál však zostáva nateraz nevyčerpaný. Azda najvýraznejšie sa zmena vlád prejavila na úrovni bilaterálnych vzťahov medzi Slovenskom a Maďarskom, kde prišlo k zmene komunikačného štýlu medzi predstaviteľmi obidvoch krajín.

Prekvapujúca dynamika slovenského predsedníctva

Treba zdôrazniť, že SR sa ujala predsedníctva vo V4 v období, ktoré bolo ešte stále významne poznačené finančnou krízou a s ňou spojenými dozvukmi recesie, ako aj diskusiou o ďalšom fungovaní eurozóny. V druhej spomínanej oblasti bolo Slovensko vzhľadom na svoje členstvo v eurozóne v kvalitatívne odlišnej situácii ako jeho vyšehradskí susedia. Ako jedinej krajine V4 mu bolo tiež umožnené priamo sa podieľať na rozhodnutiach, ktoré svojím významom priamo ovplyvňujú aj ostatné krajiny Vyšehradu. V súvislosti s eurom sa v európskom diskurze objavovalo čoraz viac negatív; nie je preto žiadnym prekvapením, že zámer podeliť sa s vyšehradskými partnermi o know-how týkajúci sa vstupu do eurozóny, jeden z bodov v predsedníckom programe Slovenska, zostal do značnej miery nenaplnený.

Pozitívnejšie ako samotný program slovenského predsedníctva možno vnímať jeho implementáciu, hoci dynamika sa zvyšovala postupne, s vyvrcholením v treťom štvrťroku. Prispeli k tomu aj vonkajšie faktory – na tretí štvrťrok slovenského predsedníctva pripadlo aj pripomenutie si dvadsiateho výročia spolupráce, ani dianie v arabskom svete nemohlo zostať bez povšimnutia a nezanedbateľnú časť úspešného priebehu – hovoríme stále iba o jeho troch štvrtinách – možno pripísať aktívnemu prístupu slovenského predsedníctva.

Teritoriálne priority

V kontexte orientácie na dve teritoriálne priority – východné susedstvo a západný Balkán – možno za najviditeľnejšiu aktivitu slovenského predsedníctva v prvom polroku označiť rozšírené stretnutie ministrov zahraničných vecí, na ktorom sa popri ministroch krajín V4 zúčastnili aj ministri z krajín západného Balkánu a komisár pre

[10] Dôvody vysvetľujúce absenciu Poľska na príprave Dunajskej stratégie sa rôznia a sú pomerne diskutabilné – nízky záujem poľskej strany, príliš malé územie Poľska spadajúce do povodia Dunaja, účasť Poľska v inej makroregionálnej (Baltskej) stratégii a pod.; jeho nezačlenenie však zostáva faktom.

rozširovanie Štefan Füle. Ministri nielen deklarovali podporu integračným ambíciám krajín západného Balkánu, ale smerom k EÚ jednoznačne podporili pokračovanie procesu jej rozširovania. Závery stretnutia zhrnulo spoločné stanovisko, ktoré obsahuje aj vôľu krajín V4 podeliť sa s vlastnými transformačnými a integračnými skúsenosťami. Ministri tiež deklarovali pripravenosť Vyšehradskej skupiny slúžiť ako model pre regionálne iniciatívy na západnom Balkáne.[11] Nóvum v porovnaní s podobným podujatím uskutočneným počas maďarského predsedníctva vo V4 predstavovala konferencia organizovaná v spolupráci s mimovládnym sektorom, ktorá sa uskutočnila v predvečer ministerského stretnutia. Jej cieľom bolo okrem prediskutovania aktuálnych otázok súvisiacich s integráciou regiónu západného Balkánu do EÚ vypracovanie konkrétnych odporúčaní pre ministrov, respektíve vlády vyšehradských krajín. Túto iniciatívu zo strany MZV možno vnímať nielen ako príspevok do diskusie o prioritných témach vyšehradskej agendy, ale aj ako ďalšiu možnosť prehĺbenia spolupráce s mimovládnym sektorom. Zapájanie vyšehradských ministrov do sprievodných aktivít s dôrazom na konferencie predstavuje výraznejší charakteristický rys slovenského predsedníctva, ktorým by sa mohli vyznačovať aj nadchádzajúce.[12] V rámci pripomínania aktivít slovenského predsedníctva voči západného Balkánu treba pripomenúť podporu, ktorú poskytla V4 Čiernej Hore v súvislosti so získaním statusu kandidátskej krajiny. Hoci išlo o iniciatívu V4 ako celku, vklad SR možno považovať za kľúčový vzhľadom na jej štatút predsedníckej krajiny.

Zapájanie vyšehradských ministrov do sprievodných aktivít s dôrazom na konferencie predstavuje výraznejší charakteristický rys slovenského predsedníctva, ktorým by sa mohli vyznačovať aj nadchádzajúce.

Špecifikom spoločného stretnutia a vyhlásenia ministrov zahraničných vecí v súvislosti s Východným partnerstvom v marci bola účasť nemeckého ministra Guida Westerwelleho. Vyhlásenie zhrnulo všetky základné priority Vyšehradskej skupiny voči krajinám Východného partnerstva, medzi inými aj vôľu poskytnúť svoje transformačné skúsenosti či zasadiť sa za úplnú liberalizáciu vízového režimu. Vyhlásenie tiež obsahuje apel, aby EÚ v rámci politiky voči východným partnerom zabezpečila dostatočné financovanie.[13]

Za vhodne načasované a vo vyšehradskom kontexte veľmi inovatívne treba považovať vyhlásenie ministrov zahraničných vecí V4 a Nemecka o situácii v južnom susedstve EÚ, respektíve južnej dimenzii Európskej politiky susedstva. Vzhľadom na dva zásadné vektory zahraničnopolitickej orientácie Vyšehradskej skupiny – východný

---

[11] *Visegrad Group Ministerial Statement on the Western Balkans (Bratislava 22 October 2010)*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=31130&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 22. 10. 2010).

[12] Predstavitelia rezortov zahraničných vecí sa stretli aj v rámci panela V4 – Energized na konferencii GLOBSEC, realizovanej 14. septembra 2010. Zúčastnili sa aj na ďalšom ročníku konferencie uskutočnenom v marci 2011.

[13] *The Visegrad Group and Germany Foreign Ministers Statement on the Eastern Partnership, Bratislava, March 3, 2011*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=32897&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 3. 3. 2011).

a juhovýchodný (balkánsky) – je vyhlásenie tohto typu vo vyšehradskej agende skutočnou novinkou.[14] Hoci na iniciovanie vyhlásenia mali nepochybne vplyv vonkajšie faktory, predovšetkým vývoj v Egypte a Líbyi (nemalú úlohu zohrala zrejme aj samotná prítomnosť spolkového ministra zahraničných vecí), promptnú reakciu V4 na aktuálne dianie možno hodnotiť jednoznačne pozitívne. Táto reakcia zároveň potvrdzuje výhody tzv. slabej inštitucionalizácie Vyšehradskej skupiny, ktorá sa – vzhľadom na faktickú absenciu „kamenných" inštitúcií – môže zachovať oveľa flexibilnejšie ako silne inštitucionalizované zoskupenia s hierarchickou štruktúrou. Je tiež pravdepodobné, že južný vektor zostane vzhľadom na dynamický vývoj v krajinách susediacich s EÚ na juhu v pomyselnom zornom poli zahraničnopolitických priorít jednou z ústredných tém V4 na dlhšie časové obdobie.[15]

Sektorová spolupráca

Pri hodnotení aktivít V4 počas slovenského predsedníctva v oblasti zahraničnej a európskej politiky nemožno obísť ani sektorovú spoluprácu, hoci stupeň dosiahnutých výsledkov sa v jednotlivých sektoroch dosť výrazne líšil. Napríklad problematika začleňovania sociálne vylúčených rómskych komunít, spadajúca v programe predsedníctva do rezortu sociálnych vecí, sa stala témou, ktorú akcentovalo už aj maďarské predsedníctvo vo V4. Dominovala tiež na stretnutí prezidentov krajín V4, ktoré sa konalo 5. – 7. novembra v Karlových Varoch. Prezidenti konštatovali, že žiadna z krajín V4 nie je schopná riešiť túto otázku iba vlastnými silami, vyzvali preto k európskym riešeniam. Keďže problematika začleňovania rómskych komunít sa stala takisto jednou z priorít maďarského predsedníctva v EÚ, určité očakávania boli spojené s možným využitím synergického efektu medzi obidvoma predsedníctvami. V období, na ktoré sa text analýzy zameriava (január 2010 – marec 2011) však boli konkrétne výsledky v tejto oblasti veľmi skromné, pričom – vzhľadom na nižšiu naliehavosť problematiky v prípade ČR a Poľska – možno v najbližších dvoch predsedníctvach očakávať skôr utlmenie záujmu o túto tému.

Výrazné napredovanie bolo naopak možné zaznamenať v oblasti energetickej bezpečnosti, predstavujúcej ďalšiu z priorít slovenského predsedníctva V4. Zásadnú úlohu v tejto oblasti zohráva budovanie severo-južného prepojenia plynovodov medzi Maďarskom a Poľskom. Za významný posun v súvislosti s realizáciou projektu možno považovať ohlásenie bilaterálnej dohody s Maďarskom, ktoré urobili obaja premiéri ešte počas decembrovej návštevy V. Orbána v Bratislave. Premiérka I. Radičová v tomto kontexte vyslovila presvedčenie, že prepojenie plynovodov medzi Slovenskom a Poľskom je realizovateľné v dohľadnom čase. Prínosné prepojenie politickej a expertnej úrovne dokazuje septembrové stretnutie Pracovnej skupiny

[14] *Common Declaration of Germany and the Visegrad Group on the EU Southern Neighbourhood Policy, March 3, 2011*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=32900&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 3. 3. 2011).

[15] Akékoľvek hodnotenie aktivít V4 je v tomto kontexte predčasné, hoci aktuálne je skôr badateľná tendencia angažovania sa jednotlivých vyšehradských krajín, a nie V4 ako celku.

vysokých predstaviteľov pre energetickú bezpečnosť, ako aj zasadnutie Pracovnej skupiny V4 plus. Stretnutia obidvoch pracovných skupín sa uskutočnili aj v januári, pričom v krátkom slede za nimi nasledovalo aj stretnutie ministrov V4 zodpovedných za energetiku. So septembrovým stretnutím úzko súvisí list ministrov, prevádzkovateľov a regulátorov komisárovi pre energetiku Güntherovi Oettingerovi, ktorý v mene V4 pripravilo Slovensko. V liste apelovali na inštitúcie EÚ, aby maximalizovali úsilie v súvislosti so severo-južným prepojením, na ktorého realizáciu by sa mala využiť aj finančná pomoc EÚ.[16] Výstupom zo zasadnutia ministrov zodpovedných za energetiku bola zasa deklarácia, ktorá popri posilnení koordinácie v oblasti energetiky vrátane výskumu apelovala i na potrebu vytvoriť mechanizmy na krízové obdobia a zosúladiť aktivity realizované v oblasti energetiky v rámci V4 s tými na úrovni EÚ.[17] V oblasti energetickej bezpečnosti sa tak podarilo nielen posilniť koordinačné mechanizmy V4, ale aj prepojiť aktivity v rámci regiónu s EÚ, čím sa okrem iného splnili očakávania týkajúce sa synergického efektu medzi slovenským predsedníctvom vo V4 a maďarským predsedníctvom v EÚ. Potvrdzuje to aj vytvorenie Skupiny na vysokej úrovni o severo-južnom prepojení v strednej a východnej Európe (High Level Expert Group on North-South Interconnections in Central and Eastern Europe), na ktorej sa podieľajú predstavitelia Európskej komisie a relevantných členských štátov, vo februári 2011. Energetická bezpečnosť bola nosnou témou aktivít realizovaných na vyšehradskej úrovni, avšak mimovládnymi aktérmi. Spomenúť možno prvé zasadnutie vyšehradskej think-tankovej platformy zo začiatku roka 2011, ktorého výsledkom bol súbor odporúčaní pre vlády vyšehradských krajín, respektíve stanovisko určené Európskej komisii, či o niečo staršia analýza z dielne vyšehradských energetických expertov.[18]

V oblasti energetickej bezpečnosti sa podarilo nielen posilniť koordinačné mechanizmy V4, ale aj prepojiť aktivity v rámci regiónu s EÚ, čím sa okrem iného splnili očakávania týkajúce sa synergického efektu medzi slovenským predsedníctvom vo V4 a maďarským predsedníctvom v EÚ.

V oblasti rezortu financií sa hlavné aktivity sústredili na rokovania o príprave budúceho viacročného finančného rámca. Sústredili sa však primárne na expertnú úroveň, pričom konzultácie boli zamerané tak na prednegociačnú, ako aj samotnú negociačnú fázu. Naopak na tému budovania novej makroregionálnej Dunajskej stratégie, ktorej

---

16 Pozri napr. Zástupcovia krajín V4 rokovali o energetických projektoch. In: *energia*, 22. 10. 2010, http://www.energia.sk/tlacova-sprava/energeticka-bezpecnost/zastupcovia-krajin-v4-rokovali-o-energetickych-projektoch/0878/ (prístup 22. 10. 2010).

17 *Declaration of V4 Energy Ministers, Bratislava, 25 January 2011*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=32574&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 25. 1. 2011).

18 Pozri napr. *Recommendations for Governments of V4 Countries with respect to Regional Energy Cooperation adopted after the 1st Meeting of the Working Group on Energy Security of the V4 Think-Tank Platform*, http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/317 (prístup 15. 2. 2011); *V4 Think-Tank Platform – Working Group "Energy Security": Opinion on the Communication of the European Commission "The Future Role of Regional Initiatives"*, http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/319 (prístup 15. 2. 2011); Nosko, A., Orbán, A., Paczyński, W., Černoch, F., Jaroš, J.: *Energy Security – Policy Paper*. Slovenská atlantická komisia, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=923 (prístup 15. 2. 2011).

fungovanie priamo súvisí aj s budúcim viacročným finančným rámcom, respektíve využívaním štrukturálnych fondov a priamo sa dotýka napríklad aj rezortov dopravy či životného prostredia, sa na rokovaniach v rámci V4 skôr pozabúdalo.

Formula V4 plus

Slovenské predsedníctvo pokračovalo vo využívaní už dlhodobo adaptovanej formuly V4 plus, ktorá umožňuje Vyšehradskej skupine efektívne spolupracovať s inými krajinami, respektíve regiónmi. Potvrdzuje to napríklad stretnutie ministrov V4 zodpovedných za politiku súdržnosti s partnermi z Bulharska, Rumunska a zo Slovinska či stretnutie politických riaditeľov MZV krajín V4 s riaditeľom pre európske záležitosti japonského MZV. Za obzvlášť prínosné možno považovať zapojenie predstaviteľov Nemecka do aktivít realizovaných v rámci V4 – na spoločnom zasadnutí premiérov krajín V4 sa (spolu s premiérmi Rakúska a Ukrajiny) zúčastnila kancelárka Angela Merkelová, na druhom samite ministrov zahraničných vecí krajín V4 zasa minister Guido Westerwelle. Osobitú rovinu spolupráce s nevyšehradskými partnermi predstavujú konzultácie s najvyššími predstaviteľmi EÚ, realizované spravidla pred zasadnutiami Európskej rady. V septembri sa uskutočnilo stretnutie predsedov vlád s predsedom Európskej rady H. Van Rompuyom, spomenúť možno tiež decembrové stretnutie s predsedom Európskej komisie J. M. Barrosom. Legitimitu vyšehradskej spolupráce v rozvíjaní spolupráce s krajinami východného susedstva potvrdila svojou prítomnosťou na rozšírenom samite ministrov zahraničných vecí, ktoré sa konalo v Bratislave, aj najvyššia predstaviteľka Európskej služby pre vonkajšiu činnosť Catherine Ashtonová.

Premiérsky samit (a jeho pridaná hodnota)

Za významnejšie ako samotné vyhlásenie premiérov krajín V4 a susedných krajín, teda Nemecka, Rakúska a Ukrajiny, možno považovať skutočnosť, že sa stretnutie v takomto formáte uskutočnilo. Išlo bezpochyby o najprestížnejšie podujatie uskutočnené v rámci slovenského predsedníctva s vysokou pridanou symbolickou hodnotou. Účasť premiérov troch susedných krajín vyšehradskej skupiny na takpovediac „internom" podujatí vyšehradských predsedov vlád vyjadruje význam, ktorý vyšehradskej spolupráci prikladajú susedia. Obzvlášť treba oceniť – vzhľadom na pozíciu Nemecka v rámci EÚ – vyjadrenia nemeckej kancelárky Angely Merkelovej.[19] Jedným z výstupov premiérskeho samitu však bolo aj prijatie tzv. Bratislavskej deklarácie, podpísanej štyrmi vyšehradskými premiérmi, ktorá vytýčila zásadné priority spolupráce na ďalšie obdobie. Zatiaľ čo prvá deklarácia prijatá v roku 1991 vymedzovala základy regionálnej spolupráce a formulovala ciele na obdobie

[19] Merkelová: V4 je dôležitá pre silné Východné partnerstvo. In: *hnonline*, 15. 2. 2011, http://hnonline.sk/svet/c1-50252790-merkelova-v4-je-dolezita-pre-silnevychodne-partnerstvo (prístup 15. 2. 2011).

postkomunistickej transformácie a druhá – Kroměřížská – určovala ciele na obdobie po vstupe do Európskej únie, Bratislavská deklarácia bola prijatá po dvadsiatich rokoch úspešnej existencie Vyšehradu skutočne plnoprávnymi členskými krajinami Únie a vytyčuje priority na ďalšie úspešné pôsobenie skupiny v rámci EÚ. Popri dostatočne známych prioritách, ktoré sú rozpracované aj v tejto stati, deklarácia v samostatnom bode vyzdvihuje potrebu rozvoja, respektíve kultivácie transatlantického partnerstva, keďže práve ono je považované za kľúčové z pohľadu boja s globálnymi hrozbami.[20] V kontexte premiérskeho samitu treba spomenúť spoločné vyhlásenie predsedov vlád v súvislosti so situáciou v Bielorusku, ktorého jadrom je poukázanie na spoločné hodnoty a demokratické princípy signatárskych krajín, ktoré sú tiež pilierom vyšehradskej spolupráce, ako aj apel na predstaviteľov bieloruského režimu zameraný na prepustenie politických väzňov a zabezpečenie demokratickej volebnej súťaže. Prekvapením azda nebolo, že premiér Ukrajiny sa k vyhláseniu nepridal.[21]

Bratislavská deklarácia bola prijatá po dvadsiatich rokoch úspešnej existencie Vyšehradu skutočne plnoprávnymi členskými krajinami Únie a vytyčuje priority na ďalšie úspešné pôsobenie skupiny v rámci EÚ.

Medzinárodný vyšehradský fond

MVF ako jediná „kamenná" inštitúcia vyšehradskej spolupráce si plnil aj v roku 2010 úlohu jedného z kľúčových pilierov vyšehradskej spolupráce. Obzvlášť vysoko možno hodnotiť jeho pokračujúcu orientáciu na mimovládnu sféru, respektíve občiansku spoločnosť a cezhraničnú spoluprácu. Fond pokračoval aj v udeľovaní grantov a štipendií uchádzačom spoza Vyšehradskej skupiny. V roku 2010 smerovala na podporu takýchto aktivít približne jedna pätina celkového rozpočtu.[22] To logicky otvára otázku, ako výzve rastúceho záujmu čeliť. Jednou z možností je participovať priamo na vytvorení fondov s podobnou profiláciou priamo v zainteresovaných regiónoch, ktoré kopírujú teritoriálne priority zahraničnej politiky Vyšehradskej skupiny – východné susedstvo a západný Balkán, prípadne iniciovať vznik akejsi formy „podfondu", ktorý by síce formálne spadal pod pôsobnosť MVF, orientoval by sa však výlučne na podporu žiadateľov z krajín východného susedstva, respektíve západného Balkánu. Vylúčiť v budúcnosti nemožno ani kombináciu obidvoch prístupov.

---

20 *The Bratislava Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the occasion of the 20th anniversary of the Visegrad Group, 15 February 2011, Bratislava*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=32697&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 15. 2. 2011).

21 *Statement by the Heads of Governments of Austria, the Czech republic, Hungary, Poland and Slovakia on Belarus*, http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=32694&ctag=articlelist&iid=1 (prístup 15. 2. 2011).

22 Informácia získaná v rámci rozhovoru s riaditeľom MVF Petrom Vágnerom a PR manažérom MVF Jiřím Sýkorom (február 2011).

Hoci slovenské predsedníctvo vo svojom programe – napokon, tak ako všetky ostaté doterajšie predsedníctva – uvádza podporu MVF, ten je v rámci fungovania Vyšehradskej skupiny do značnej miery samostatnou inštitúciou s vlastným vedením. Ani reformu v oblasti grantových schém, ktorú začal fond implementovať od začiatku roka 2011, nemožno pripísať medzi zásluhy samotného predsedníctva, ale vedenia fondu a tým, ktorí ju v mene vyšehradských krajín schválili. Reforma grantového systému je v každom prípade vnímaná veľmi pozitívne, a to predovšetkým vďaka zjednodušeniu aplikačných postupov a nastúpenému trendu odbúravania prílišných byrokratických procedúr.

Záverečné zhodnotenie – implikácie pre budúce predsedníctva

Hoci k hodnoteniu slovenského predsedníctva vo V4 bude možné pristúpiť až po odovzdaní pomyselnej štafety Českej republike, už po analyzovaní jeho troch štvrtín sa dajú vykonať určité zábery, prípadne profilovať implikácie pre ďalšie predsedníctva Vyšehradskej skupiny. V záujme väčšej prehľadnosti ich možno zhrnúť do šiestich bodov.

- Je zrejmé, že ďalšie predsedníctva vo V4 budú pokračovať v nastúpenom trende a profilovať každé z dvoch pravidelných stretnutí ministrov zahraničných vecí smerom k jednej z dvoch teritoriálnych priorít – k východnému susedstvu a západnému Balkánu. Vzhľadom na charakter spolupráce s dôrazom na slabú inštitucionalizáciu by však vyšehradská skupina mohla byť veľmi flexibilná nielen v reagovaní na dianie v ďalších okolitých krajinách, respektíve regiónoch, ale aj v rozvoji spolupráce s partnermi z týchto regiónov. Určitý vzor pre takýto postup ponúka vyhlásenie ministrov V4 a Nemecka v súvislosti s južnou dimenziou Európskej politiky susedstva. Zároveň však bude potrebné tieto výzvy selektovať v takom zmysle, aby – parafrázujúc známe konštatovanie o Balkáne – Vyšehrad nevyprodukoval viac iniciatív, ako je sám schopný zvládnuť.
- Angažovanie sa v susedných, teda nevyšehradských krajinách a regiónoch by nemalo byť na úkor vnútornej súdržnosti a efektívnosti samotnej Vyšehradskej skupiny. V tomto kontexte je naďalej potrebné cizelovať existujúce nástroje a prichádzať s novými iniciatívami, ktoré pomôžu ďalej zefektívňovať mechanizmy spolupráce.
- Je zrejmé, že prím medzi sektorovými politikami v roku 2010 zohrávala energetika a problematika zabezpečenia energetickej bezpečnosti. Zvýšenú pozornosť však treba venovať aj ďalším sektorom – jedným z doteraz skôr prehliadaných patrí rezort dopravy, pričom nesplnené výzvy zostávajú vo všetkých jej typoch, od vodnej cez železničnú až po cestnú dopravu. Zaujímavé bude sledovať, akým spôsobom sa bude profilovať spolupráca v rezorte obrany, keďže doterajšie skúsenosti s etablovaním regionálnych iniciatív v tejto oblasti neponúkajú najperspektívnejšie vyhliadky.
- Rok 2010 potvrdil, že napriek redukcii otvorených konfliktných situácií a zmene rétoriky, ku ktorej prišlo po výmene vlád, zostávajú najcitlivejšou bilaterálnou

reláciou v rámci Vyšehradskej skupiny naďalej slovensko-maďarské vzťahy. Je pritom viac-menej zrejmé, že toto konštatovanie zostane platné aj v ďalšom období a počas ďalších predsedníctiev. Z hľadiska fungovania V4 však bude naďalej dôležité, aby sa bilaterálne napätie neprenieslo na regionálnu úroveň, čomu sa v súčasnosti – na rozdiel od deväťdesiatych rokov – darí úspešne čeliť.

- Výzvou zostáva efektívne využívanie koordinačných mechanizmov v rámci skupiny, a to tak v rámci záležitostí týkajúcich sa regiónu, ako aj na úrovni EÚ. Spoločné konzultácie pred zasadnutiami Európskej rady sa stali pravidlom, nemali by však predstavovať stereotyp, ale možnosť oboznámiť sa s postojmi ostatných krajín voči európskym politikám, ktoré sa bezprostredne týkajú každej z vyšehradských krajín, a v prípade záujmu dospieť k spoločným stanoviskám. Perspektívnym tiež zostáva rozvoj konzulárnej spolupráce, respektíve budovanie spoločných zastupiteľstiev typu Vyšehradský dom v krajinách či regiónoch spoločného záujmu.
- Novým nástrojom na rozvoj regiónov v rámci EÚ sa pravdepodobne v čoraz väčšej miere stanú makroregionálne stratégie.[23] Ich dôležitosť sa môže prejaviť aj v nadväznosti na schvaľovanie nového viacročného finančného rámca a budúcu perspektívu politiky súdržnosti EÚ. Doterajšie dve etablované makroregionálne stratégie – Baltská a Dunajská – rozdelili Vyšehradskú skupinu pomyselnou čiarou na dve časti: na Poľsko a ostatné tri krajiny V4. Je v záujme rozvoja vyšehradskej spolupráce pôsobiť ako komunikačný kanál medzi obidvomi stratégiami a efektívne využívať možnosti, ktoré im poskytuje každá z nich.

[23] Popri už existujúcej Baltskej a Dunajskej stratégii sa potenciálne uvažuje aj o vytvorení ďalších makroregionálnych iniciatív – jadransko-iónskej, respektíve čiernomorskej – pričom existujúce dve stratégie by v prípade úspešnej implementácie mali slúžiť ostatným ako vzor.

Vzťahy Slovenska s východnými susedmi v roku 2010

Alexander Duleba

Príspevok ponúka analytický prehľad vzťahov Slovenska s východnými susedmi počas roka 2010. Jeho prvá časť sa venuje vzťahom s krajinami, ktoré sú časťou tzv. Východného partnerstva (VP) EÚ, a druhá vzťahom s Ruskom. Vzťahy s krajinami VP sú uvedené podľa ich významu pre SR, nie podľa abecedného poradia. Text mapuje kľúčové stykové aktivity medzi Slovenskom a východnými susedmi na politickej úrovni, sleduje hlavné otázky bilaterálnych vzťahov, vrátane hospodárskej a obchodnej spolupráce, a porovnáva politiku voči jednotlivým krajinám za vlády Roberta Fica a Ivety Radičovej.

Vzťahy s krajinami Východného partnerstva

Ukrajina

Vzťahy s Ukrajinou sa po plynovej kríze v januári 2009 dostali na mŕtvy bod. Vtedajší predseda vlády R. Fico označil ukrajinskú stranu za vinníka plynovej krízy, ktorá spôsobila Slovensku hospodárske škody vo výške zhruba 1 miliardy eur, a vyzval na prehodnotenie slovenskej podpory integračným ambíciám Ukrajiny.[1] V roku 2009 sa tak neuskutočnili žiadne bilaterálne kontakty na úrovni členov vlád. „Plynové ľady“

[1] Viac pozri Duleba, A.: Vzťahy Slovenska s východnými susedmi. In: Brezáni, P. (ed.): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2008*. 1. vyd. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2009, s. 103 – 122.

v slovensko-ukrajinských vzťahoch sa pohli až po zmene vládnej garnitúry na Ukrajine vo februári 2010. Novým ukrajinským prezidentom sa stal líder strany Regióny Ukrajiny Viktor Janukovyč a novým predsedom vlády Mykola Azarov.

Prvou bilaterálnou aktivitou na oficiálnej diplomatickej úrovni po plynovej kríze bola až návšteva ministra zahraničných vecí Miroslava Lajčáka v Kyjeve v apríli 2010. Jej hlavným cieľom bolo nadviazanie dialógu s novou ukrajinskou vládou a príprava oficiálnej návštevy prezidenta Ivana Gašparoviča na Ukrajinu. Pred odletom do Kyjeva M. Lajčák konštatoval: „Chceme mať čo najlepšie vzťahy. Ukrajina je náš najväčší sused a kontakty bežia na všetkých úrovniach, od občianskej po politickú. Pre nás je dôležité, aby bola Ukrajina spoľahlivý a predvídateľný partner."[2] V Kyjeve následne rokoval s novým ministrom zahraničných vecí Konstantynom Hryščenkom, premiérom Mykolom Azarovom, predsedom parlamentu Volodymyrom Lytvynom a prezidentom Viktorom Janukovyčom. Ministri zahraničných vecí podpísali protokol o spolupráci oboch ministerstiev. Slovensko poskytlo Ukrajine zoznam konkrétnych aktivít na spoluprácu pri transformácii a približovaní sa k štandardom EÚ. Na stretnutí s V. Janukovyčom M. Lajčák zdôraznil, že plynulosť tranzitu surovín cez územie Ukrajiny je pre Slovensko otázkou energetickej bezpečnosti a aj jedným z kritérií, podľa ktorých je posudzovaná zodpovednosť a serióznosť Ukrajiny. V. Janukovyč ubezpečil M. Lajčáka, že plynová kríza sa už opakovať nebude.[3]

Vetu o dôležitosti predvídateľnosti Ukrajiny ako partnera M. Lajčák zdôrazňoval pri všetkých príležitostiach počas prvej polovice roku 2010, vrátane rokovaní s predchádzajúcim ministrom zahraničných vecí Ukrajiny Petrom Porošenkom počas stretnutia ministrov zahraničných vecí V4 s partnermi z krajín VP počas maďarského predsedníctva v Budapešti 2. marca 2010, pri rozlúčke s veľvyslankyňou Ukrajiny v SR Innou Ohnivcovou, ktorá skončila svoju sedemročnú misiu v apríli 2010, i pri neformálnom stretnutí ministrov zahraničných vecí členských krajín EÚ s ministrom zahraničných vecí Ukrajiny K. Hryščenkom, ktoré sa uskutočnilo v Bruseli 10. mája 2010.[4] Napriek snahe M. Lajčáka sa vzťahy s Ukrajinou za Ficovej vlády nepodarilo zbaviť „plynovej horkosti".

K zmene v slovenskom prístupe voči Ukrajine i k oživeniu bilaterálnych vzťahov došlo po nástupe vlády I. Radičovej v júli 2010. V programovom vyhlásení novej vlády sa uvádza:

> „Bezpečná, ekonomicky napredujúca, demokratická a slobodná Ukrajina predstavuje významný prvok celoeurópskej stability. Vláda SR bude naďalej aktívne podporovať integračné a modernizačné zámery Ukrajiny, približujúce ju k priestoru bezpečnosti a prosperity, v ktorom je Slovenská republika ukotvená. S týmto cieľom bude vláda SR viesť intenzívny dialóg s predstaviteľmi vlády aj občianskej spoločnosti na

---

2 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 14. 4. 2010, www.mzv.sk (prístup 4. 2. 2011).

3 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 14. 4. 2010, 15. 4. 2010, 24. 5. 2010, www.mzv.sk (prístup 4. 2. 2011).

4 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 12. 3. 2010, 6. 4. 2010, 10. 5. 2010, www.mzv.sk (prístup 4. 2. 2011).

Ukrajine. Modernizácia Ukrajiny, zlepšenie fungovania jej vnútorného trhu a posilnenie jej hospodárskeho rastu môžu vytvoriť aj viac príležitostí pre východ Slovenska."[5]

Podpora približovania sa Ukrajiny EÚ je štátnym záujmom SR. Ukrajina je posledným bezprostredným susedom SR, ktorý sa nachádza v inom medzinárodnom režime. Táto skutočnosť zásadným spôsobom obmedzuje možnosti hospodárskeho a sociálneho rozvoja najmä východného Slovenska. Politika podpory integračného procesu EÚ je súčasťou politiky vyrovnávania disparít regionálneho rozvoja v rámci SR. Spochybniť túto podporu – čo *de facto* urobil bývalý predseda vlády R. Fico – znamená rezignovať na štátny záujem SR, a to by nemala robiť žiadna vláda. V tomto kontexte, v porovnaní s predchádzajúcim obdobím, je prístup vlády I. Radičovej i MZV podstatne odlišný. Slovensko-ukrajinské vzťahy tak znovu ožili v druhej polovici roka 2010.

Minister zahraničných vecí Mikuláš Dzurinda navštívil 27. augusta 2010 Zakarpatskú oblasť Ukrajiny. Počas prvej oficiálnej návštevy tohto regiónu sa v Užhorode stretol s gubernátorom Oleksandrom Ledydom a navštívil školu s vyučovacím jazykom slovenským. Zámerom návštevy bolo posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi Prešovským a Košickým samosprávnym krajom a Zakarpatskou oblasťou, kde žije aj početná slovenská komunita. M. Dzurinda v rozhovore s miestnymi predstaviteľmi podporil integračné ambície Ukrajiny. Prosperujúca Ukrajina je z jeho pohľadu zárukou rastu aj pre východné Slovensko. Preto je Slovensko ochotné Ukrajine v tomto procese pomôcť.[6]

Politika podpory integračného procesu EÚ je súčasťou politiky vyrovnávania disparít regionálneho rozvoja v rámci SR. Spochybniť túto podporu – čo de facto urobil bývalý predseda vlády R. Fico – znamená rezignovať na štátny záujem SR.

V septembri navštívil SR minister hospodárstva Vasyľ Cuško, ktorý je zároveň predsedom ukrajinskej časti Medzivládnej komisie pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu medzi SR a Ukrajinou, ktorej druhé zasadnutie sa konalo 27. – 28. septembra 2010 v Bratislave. V rovnakom termíne sa uskutočnilo i 10. zasadanie bilaterálnej komisie pre národnostné menšiny, vzdelávanie a kultúru. Na prelome septembra a októbra 2010 sa v Užhorode konalo 8. zasadanie medzivládnej komisie pre rozvoj cezhraničnej spolupráce. Dňa 29. októbra 2010 sa v Košiciach počas konferencie European Border Dialogues, ktorá sa venovala rozvoju cezhraničnej spolupráce, uskutočnili konzultácie štátnych tajomníkov MZV Milana Ježovicu a Pavla Klimkina. Obaja štátni tajomníci konzultovali i 8. a 9. decembra 2010 počas návštevy M. Ježovicu v Kyjeve. Rokoval tam aj s ukrajinským ministrom zahraničných vecí K. Hryščenkom.[7]

---

5 *Občianska zodpovednosť a spolupráca. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2010 – 2014.* Bratislava: Vláda SR, august 2010, s. 51.

6 *Aktuálne.* Tlačové správy MZV SR, 27. 8. 2010; www.mzv.sk (prístup 4. 2. 2011).

7 Informácie o bilaterálnych kontaktoch počas roka 2010 pozri na stránke Veľvyslanectva Ukrajiny v SR, http://www.mfa.gov.ua/slovakia/ua/2538.htm (prístup 6. 2. 2011).

Vyvrcholením bilaterálnych kontaktov v roku 2010 bola oficiálna návšteva prezidenta I. Gašparoviča na Ukrajine 5. – 8. októbra 2010. Okrem rokovaní s prezidentom V. Janukovyčom absolvoval rozhovory s predsedom parlamentu V. Lytvynom a ministrom zahraničných vecí K. Hryščenkom. Obaja prezidenti otvorili slovensko-ukrajinské ekonomické fórum, ktoré sa uskutočnilo práve počas návštevy I. Gašparoviča v Kyjeve. Potvrdili aj záujem oboch krajín o rozvoj dobrých susedských vzťahov a spoluprácu v oblasti európskej integrácie Ukrajiny. Počas návštevy bola podpísaná medzivládna dohoda o zrušení konzulárnych poplatkov. Štátny tajomník M. Ježovica, ktorý prezidenta na návšteve sprevádzal, vyhlásil, že SR podporuje a bude aj naďalej podporovať aktívny dialóg v procese liberalizácie vízového režimu s Ukrajinou, vrátane strednodobého cieľa zrušiť súčasné vízové poplatky a následne dosiahnuť bezvízový styk medzi EÚ s Ukrajinou. Podpísaná bilaterálna dohoda o zrušení poplatkov za národné slovenské víza pre občanov Ukrajiny je súčasťou procesu zjednodušenia a uľahčenia vstupu ukrajinských občanov na Slovensko pri dodržiavaní existujúcich schengenských pravidiel. Ukrajinský prezident prijal od slovenského pozvanie na oficiálnu návštevu SR v roku 2011.[8]

Dňa 8. decembra 2010 štátni tajomníci Ježovica a Klimkin otvorili úvodné zasadanie Národného konventu o EÚ na Ukrajine. Projekt realizuje Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (RC SFPA) v spolupráci s Národným inštitútom strategických štúdií a Ukrajinským centrom pre nezávislý politický výskum. Cieľom projektu, ktorý je financovaný v rámci SlovakAid, je podporiť rozvoj inštitucionálnych kapacít Ukrajiny pri harmonizácii s európskou legislatívou a normami, ktoré sa zaviazala preberať v rámci VP a rokovaniach o asociačnej dohode s EÚ. V rámci projektu boli vytvorené štyri pracovné skupiny (politické otázky, liberalizácia obchodu, spravodlivosť, regionálny rozvoj). Na čele každej pracovnej skupiny sú dvaja spolupredsedovia – jeden vymenovaný štátnou správou, druhý volený zástupcami neštátnych inštitúcií. Členstvo v pracovných skupinách je otvorené všetkým záujemcom o príslušnú sektorovú agendu vzťahov Ukrajiny s EÚ. Pracovné skupiny vypracovávajú odporúčania pre vládu Ukrajiny o konkrétnych otázkach, ktoré sú predmetom aktuálneho politického rozhodovania. Na zasadnutiach pracovných skupín sa zúčastňujú experti zo SR, ktorí informujú ukrajinských partnerov o slovenských skúsenostiach pri riešení rovnakých otázok počas prístupového procesu SR do EÚ a zároveň informujú o stave a vývine príslušnej agendy v Únii.[9] Projekt je konkrétnym vyjadrením podpory SR európskej integrácii Ukrajiny. Navyše veľvyslanectvo SR na Ukrajine vykonávalo už štvrtý rok po sebe funkciu kontaktného veľvyslanectva NATO na Ukrajine.[10]

---

8 Pozri *Prezident SR Ivan Gašparovič rokoval so svojím ukrajinským partnerom*. Tlačové oddelenie Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky, 6. 10. 2010, http://www.prezident.sk/?rok-2010&news_id=12103 (prístup 4. 2. 2011). Pozri tiež *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 7. 10. 2010, www.mzv.sk (prístup 4. 2. 2011).

9 Projekt Národný konvent o EÚ na Ukrajine má vlastnú webovú stránku: http://www.euconvention.org.ua/.

10 *Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2010*. Bratislava: Ministerstvo zahraničných vecí SR, 2011, s. 2 – 3.

Po Rusku je Ukrajina druhým najvýznamnejším obchodným partnerom SR spomedzi republík bývalého ZSSR. Obrat v roku 2010 dosiahol hodnotu 814 miliónov eur, o takmer 300 miliónov eur viac než v roku 2009 (541 miliónov eur).[11] Úspešné dokončenie rokovaní medzi Ukrajinou a EÚ o Rozsiahlej a komplexnej zóne voľného obchodu, ktorá sa stane súčasťou asociačnej dohody, je štátnym záujmom SR. Zodpovedná zahraničná politika SR nemôže na tento záujem rezignovať.

Moldavsko

Rok 2010 bol zlomový pre bilaterálne vzťahy s Moldavskom, ktoré v predchádzajúcom období nepatrilo medzi priority našej zahraničnej politiky. Dôvodov bolo hneď niekoľko: Moldavsko nie je bezprostredným susedom SR, bilaterálny obchod je zanedbateľný[12] a najmä neexistovala spoločná agenda, ktorá by bola relevantná pre spoluprácu oboch strán. Situácia sa zmenila po parlamentných voľbách v roku 2009 v Moldavsku, ktoré ukončili takmer desaťročné vládnutie Komunistickej strany Moldavska a priviedli k moci Alianciu pre európsku demokraciu (Liberálnodemokratická strana, Liberálna strana, Demokratická strana a Aliancia Naše Moldavsko). Prioritou Moldavska sa stalo členstvo v EÚ. Príbeh Slovenska, ktoré bolo schopné rýchlo a úspešne zvládnuť proces európskej integrácie, sa pre novú moldavskú vládu stal inšpiráciou. Bola to moldavská strana, kto prejavil záujem a inicioval spoluprácu so SR.

Príbeh Slovenska, ktoré bolo schopné rýchlo a úspešne zvládnuť proces európskej integrácie, sa pre novú moldavskú vládu stal inšpiráciou. Bola to moldavská strana, kto prejavil záujem a inicioval spoluprácu so SR.

Vo februári 2010 navštívil SR minister zahraničných vecí Moldavska Iurie Leanca. „Návštevu ministra Leancu vnímame ako začiatok kvalitatívne nového dialógu, v rámci ktorého chceme Moldavsku ponúknuť pomoc vo viacerých formách," povedal minister zahraničných vecí SR M. Lajčák po stretnutí s moldavským partnerom, ktorému tiež ponúkol „zoznam" oblastí, v ktorých môže SR svojimi skúsenosťami a expertízou pomôcť pri spĺňaní cieľov VP. Minister Leanca označil SR za priateľskú krajinu, na ktorej si cení ochotu pomáhať a deliť sa o skúsenosti z reformného a integračného procesu.[13]

Minister Lajčák opätoval návštevu rezortného kolegu Leancu v máji 2010. Počas návštevy Kišiňova odovzdal 100 tisíc eur, ktoré slovenská vláda poskytla v rámci rozvojovej pomoci na modernizáciu moldavskej verejnoprávnej televízie Tele Radio Moldova. „Podporujeme integračné ciele a reformy Moldavska a sme pripravení vám pri tom pomáhať," povedal M. Lajčák pred podpisom spoločnej deklarácie o spolupráci v oblasti európskej integrácie, ktorú podpísal s rezortným kolegom. Ministra počas jeho návštevy prijal predseda vlády a v tom čase úradujúci prezident Vlad Filat, s ktorým podpísali me-

---

11 *Zahraničný obchod SR za rok 2010 (a rok 2009)*. Bratislava: Ministerstvo hospodárstva SR, 2011.

12 Tamže; v roku 2009 dosiahol obchodný obrat SR s Moldavskom zhruba 28 miliónov eur (19 miliónov eur vývoz, 9 miliónov eur dovoz do SR).

13 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 9. 2. 2010, www.mzv.sk (prístup 13. 3. 2011).

dzivládnu dohodu o rozvojovej spolupráci. Spolu s podpredsedom vlády pre ekonomiku Sergiu Ciobanom Miroslav Lajčák otvoril slovensko-moldavské ekonomické fórum, na ktorom sa zúčastnilo 21 slovenských podnikateľov a zástupcov SARIO, ktorí ministra sprevádzali. Počas návštevy sa v Kišiňove uskutočnil i spoločný seminár slovenských a moldavských mimovládnych organizácií zameraný na identifikáciu oblastí, v ktorých by Slovensko mohlo odovzdávať Moldavsku skúsenosti z transformácie.[14]

Zmena vlády v SR po parlamentných voľbách v júni 2010 neznamenala prerušenie naštartovaných vzťahov a spolupráce v oblasti európskej integrácie, práve naopak. Nový minister M. Dzurinda prvýkrát rokoval s moldavským partnerom I. Leancom v Bratislave v septembri 2009, počas konferencie GLOBSEC 2010. M. Dzurinda svojho partnera uistil, že Slovensko podporuje európske smerovanie Moldavska a že ostáva cieľovou krajinou slovenskej ODA. Podľa neho je Moldavsko jednou z ťažiskových krajín programu VP a politická vôľa, ktorú preukazuje moldavská vláda pri plnení jeho cieľov, slúži ako príklad pre ďalšie krajiny, ktoré sú zapojené do tejto iniciatívy.[15]

Dňa 30. septembra 2010 sa štátny tajomník Ježovica zúčastnil v Kišiňove na neformálnom stretnutí ministrov zahraničných vecí členských krajín EÚ (skupiny Priatelia Moldavska) s najvyššími predstaviteľmi Moldavska. Vo svojom vystúpení ocenil kroky, ktoré Moldavsko realizovalo pod vedením Aliancie pre európsku integráciu v procese približovania sa k EÚ. Zdôraznil, že Slovensko podporuje Moldavsko na jeho ceste a vyjadril presvedčenie, že nadchádzajúce parlamentné voľby (konali sa 28. novembra 2010) potvrdia jeho európske smerovanie. Počas návštevy M. Ježovica rokoval so štátnym tajomníkom Ministerstva zahraničných vecí a európskej integrácie Moldavska Andrejom Popovom a zástupcami mimovládneho sektora.[16] A. Popov recipročne navštívil Slovensko 25. októbra 2010. Spolu s M. Ježovicom vystúpili na medzinárodnej konferencii Strategický rámec pre východnú politiku Európskej únie, ktorú v Bratislave organizovalo RC SFPA.[17]

Bilaterálne kontakty v roku 2010 zavŕšila dvojdňová pracovná návšteva ministra M. Dzurindu 9. – 10. novembra 2010. Cieľom cesty bolo vyjadriť podporu európskemu smerovaniu Moldavska pred parlamentnými voľbami 28. novembra 2010 a rozvíjať bilaterálny dialóg. M. Dzurinda rokoval s predsedom vlády V. Filatom, úradujúcim prezidentom Mihaiom Ghimpuom a úradujúcou ministerkou zahraničných vecí Nataliou Ghermanovou. Stretol sa so študentmi a s pedagogickým zborom Štátnej univerzity Moldavska. Navštívil tiež spoločné vízové centrum na veľvyslanectve Maďarska, ktoré vzniklo na základe medzirezortnej dohody medzi slovenským a maďarským ministerstvom o zastupovaní vo vízovej oblasti, keďže SR v Moldavsku nemá diplomatické zastúpenie. Od 1. novembra 2010 tak občania Moldavska môžu získať slovenské víza na veľvyslanectve Maďarska v Kišiňove.[18]

---

14 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 7. 5. 2010, www.mzv.sk (prístup 13. 3. 2011).

15 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 14. 9. 2010, www.mzv.sk (prístup 13. 3. 2011).

16 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 1. 10. 2010, www.mzv.sk (prístup 13. 3. 2011).

17 Informácie o konferencii pozri na http://www.sfpa.sk/sk/podujatia/odborne-podujatia/983?rok=2010.

18 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 9. 11. 2010, www.mzv.sk (prístup 13. 3. 2011).

Počas svojej návštevy v Kišiňove M. Dzurinda spolu s rezortnou partnerkou N. Ghermanovou oficiálne otvorili projekt Národný konvent o EÚ v Moldavsku. Vo svojom príhovore minister zdôraznil, že Moldavsko má všetky predpoklady stať sa jednou z úspešných krajín VP a byť príkladom pre ostatné krajiny, ktoré sú zapojené do tejto politiky EÚ. Zároveň znova potvrdil, že SR bude advokátom Moldavska v inštitúciách EÚ a poskytne pomoc Moldavsku v procese európskej integrácie prostredníctvom rozvojovej pomoci. Príkladom takejto pomoci je projekt Národný konvent o EÚ financovaný z prostriedkov SlovakAid.[19]

Projekt realizuje RC SFPA v spolupráci s konzorciom moldavských mimovládnych organizácií: Inštitút pre rozvoj a sociálne iniciatívy (IDIS-Viitorul), spoločnosť pre zahraničnú politiku (APE) a Expert-grup. V rámci projektu boli vytvorené tri stále pracovné skupiny, ktoré sa stretávajú pravidelne a pokrývajú kľúčové agendy z hľadiska plnenia úloh Moldavska v rámci VP; zároveň slúžia na prípravu Moldavska na rokovania o asociačnej dohode s EÚ (vízový dialóg s EÚ, poľnohospodárstvo a regionálny rozvoj, obchod, pohyb služieb a kapitálu, pravidlá obchodnej súťaže). Projekt je praktickou realizáciou politického prísľubu SR pomôcť Moldavsku v procese európskej integrácie.[20]

Parlamentné voľby v Moldavsku, ktoré sa konali 28. novembra 2010, nielenže potvrdili, ale dokonca posilnili politické pozície strán AEI.[21] Vláda vedená premiérom V. Filatom pokračuje v reformnom úsilí a v snahe priblížiť Moldavsko k EÚ a harmonizáciu legislatívy s európskymi štandardmi považuje za súčasť komplexnej modernizácie krajiny. Inými slovami, existuje politický priestor na ďalší rozvoj slovensko-moldavskej spolupráce úspešne naštartovanej v roku 2010.

Bielorusko

Rozhodnutie prezidenta Alexandra Lukašenka prepustiť politických väzňov v roku 2008 vyvolalo nádeje na zlepšenie vzťahov medzi EÚ a Bieloruskom. EÚ sa následne rozhodla prizvať Bielorusko do VP. Zo strany Únie, ktorá s Bieloruskom zmrazila vzťahy v roku 1997 ako odpoveď na autoritatívny štýl vládnutia a potláčanie politických a občianskych práv občanov, išlo o výnimočný krok. Rozhodnutie zapojiť Bielorusko do VP bolo motivované viac geopolitickými úvahami – v kontexte rusko-gruzínskej vojny v auguste 2008 a pretrvávajúcimi spormi medzi Bieloruskom a Ruskom v oblasti energetiky – než zmenou štýlu vládnutia A. Lukašenka. Existovala nádej, že Bielorusko bude nútené začať s demokratizáciou a vychádzať v ústrety požiadavkám EÚ z dôvodu napätých a zhoršujúcich sa vzťahov s Ruskom.[22] Udalosti, ktoré sa odohrali po prezi-

---

[19] Tamže; pozri tiež *Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2010*, c. d., s. 8.

[20] Viac informácii o projekte pozri na webovej stránke projektu www.conventia.md.

[21] Výsledky parlamentných volieb v Moldavsku sú prístupné na internetovom portáli e-democracy.md: http://www.e-democracy.md/en/elections (prístup 1. 3. 2011).

[22] Pozri napr. Ananicz, S.: The Belarusian challenge and the EU's response. In: *EaPCommunity*, 14. 1. 2011, http://www.easternpartnership.org/community/debate/belarusian-challenge-and-eu-s-response (prístup 1. 3. 2011).

dentských voľbách v Bielorusku v decembri 2010, však ukázali, že išlo o predčasné a chybné rozhodnutie.

V roku 2010 sa na oficiálnej úrovni neuskutočnili žiadne politické kontakty medzi SR a Bieloruskom. Politika voči Bielorusku vychádza z politiky EÚ a nie je možné tvrdiť, že zmena vlády v polovici roku 2010 znamenala zásadnú zmenu prístupu slovenskej diplomacie voči Bielorusku. SR realizuje politiku voči Bielorusku v dvoch rovinách: inštitúcie EÚ a podpora občianskej spoločnosti. Slovenská diplomacia pod vedením M. Lajčáka v prvej polovici a M. Dzurindu v druhej polovici roka 2010 – až do prezidentských volieb v Bielorusku, ktoré sa konali 19. decembra 2010 – vychádzala zo všeobecného očakávania v členských krajinách i inštitúciách EÚ, že v Bielorusku dôjde po jeho prizvaní do VP k postupným demokratizačným zmenám.[23]

MZV vyslalo šiestich krátkodobých pozorovateľov do volebnej pozorovateľskej misie OBSE/ODIHR na prezidentské voľby v Bielorusku.[24] Dňa 20. decembra 2010 pozorovateľská misia OBSE/ODIHR označila voľby za nezodpovedajúce medzinárodným kritériám slobodných a spravodlivých volieb.[25] V ten istý deň ministerstvo vydalo vyhlásenie, v ktorom vyjadrilo ľútosť nad tým, že počas prezidentských volieb v Bielorusku došlo k výrazným narušeniam medzinárodných štandardov, odsúdilo použitie násilia voči bieloruským občanom, ktorí prejavili nesúhlas s manipuláciou volebných výsledkov v uliciach Minska po skončení hlasovania 19. decembra 2010, a znepokojenie nad prípadmi hrubého násilia a politicky motivovaným zadržaním opozičných kandidátov na prezidenta Bieloruskej republiky Uladzimira Nekľajeva, Andreja Sannikova, Vitaľa Rymaševského, Mikalaja Statkieviča a Ryhora Kastusjova. MZV tiež vyzvalo bieloruské vedenie na okamžité prepustenie zadržaných osôb a vyšetrenie použitia násilia voči účastníkom protestu a novinárom.[26] Na začiatku roka 2011 MZV vydalo ďalšie stanovisko, ktoré výstižne formuluje zásady politiky SR voči Bielorusku: „Ostatné kroky bieloruského vedenia sú v rozpore s hodnotami demokracie, princípmi právneho štátu a ochranou základných slobôd, vrátane slobody prejavu. Pri tvorbe politiky Európskej únie, ktorá reaguje na zmenenú situáciu v Bielorusku a na rozhodnutia najvyššieho bieloruského vedenia, Slovenská republika podporí využitie všetkých nástrojov EÚ, vrátane možného obnovenia sankcií. Spolu-

Politika voči Bielorusku vychádza z politiky EÚ a nie je možné tvrdiť, že zmena vlády v polovici roku 2010 znamenala zásadnú zmenu prístupu slovenskej diplomacie voči Bielorusku.

[23] Pozri napr. *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR. 24. 5. 2010, www.mzv.sk (prístup 1. 3. 2011). Informácia o účasti ministra M. Lajčáka na neformálnom stretnutí ministrov zahraničných vecí členských krajín EÚ venovanom VP v poľskom meste Sopoty. Minister na stretnutí zdôraznil, že VP bude prioritou predsedníctva SR vo V4 (júl 2010 – jún 2011). Slovenská diplomacia pod vedením M. Dzurindu túto prioritu nezmenila, naopak, úspešne ju realizovala, avšak hlavné aktivity sa uskutočnili v prvej polovici roka 2011, t. j. v období, ktoré presahuje sledovaný rok 2010.

[24] *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 24. 5. 2010, www.mzv.sk (prístup 1. 3. 2011).

[25] Záverečnú správu pozri v *Republic of Belarus. Presidential Election 19 December 2010. OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report*. OSCE/Office for Democratic Institutions and Human Rights, http://www.osce.org/odihr/75713 (prístup 1. 3. 2011).

[26] *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 20. 12. 2010, www.mzv.sk (prístup 1. 3. 2011).

práca s inštitúciami občianskej spoločnosti bude naďalej jednou z priorít slovenskej zahraničnej politiky vo vzťahu k Bielorusku."[27] Slovenská diplomacia pod vedením M. Dzurindu patrila medzi hlavných podporovateľov rozšírenia sankcií zo strany Únie voči režimu Alexandra Lukašenka, t. j. okrem vízových opatrení voči čelným predstaviteľom bieloruského režimu, i uvalenia cielených obchodných sankcií, ktoré by obmedzili príjmy režimu, najmä z exportu ropných produktov na trhy EÚ.[28]

Bielorusko je zaradené medzi projektové krajiny SlovakAid. Významná časť projektov je zameraná na podporu a budovanie kapacít občianskej spoločnosti a mimovládnych organizácií. V Bielorusku je dlhodobo (od roku 2001) aktívna Nadácia Pontis. Vo februári 2010 začala realizovať projekt Spolupráca pre komunitu: podpora medzisektorovej spolupráce v Bielorusku na základe slovenských skúseností v spolupráci so Svetovou asociáciou Bielorusov – Backaušyna. Hlavným cieľom projektu, ktorý je podporený v rámci SlovakAid, je prispieť k dlhodobému posilneniu udržateľnosti bieloruských mimovládnych organizácií prostredníctvom nadväzovania partnerstiev s podnikateľským sektorom v krajine.[29]

Napriek zmrazeným politickým kontaktom je Bielorusko po Ukrajine druhým najvýznamnejším obchodným partnerom spomedzi krajín VP. Ročný obchodný obrat v roku 2010 dosiahol 131 miliónov eur (81,2 vývoz a 49,7 dovoz do SR), pričom vykazuje mierne rastúcu tendenciu – v roku 2009 dosiahol úroveň 126 miliónov eur.[30]

Budúci scenár slovensko-bieloruských vzťahov závisí od charakteru vzťahov EÚ s Bieloruskom. Kľúčovou otázkou zostáva, či a ako dlho sa pri moci v Bielorusku udrží režim A. Lukašenka. Bieloruský režim premrhal šancu na zmenu vo vzťahoch s EÚ pred prezidentskými voľbami v decembri 2010. Pravdepodobnosť scenára dobrých vzťahov s EÚ po voľbách je pre túto vládu úplne minimálna.

Krajiny južného Kaukazu

Krajiny južného Kaukazu (Arménsko, Azerbajdžan a Gruzínsko) zostávajú dlhodobo v tieni zahraničnej politiky SR v porovnaní s Ukrajinou, Moldavskom a Bieloruskom. Slovensko nemá bezprostredné záujmy v regióne južného Kaukazu a objem zahraničného obchodu s tromi krajinami regiónu spolu nedosahuje ani desatinu objemu obchodu s Ukrajinou. S krajinami regiónu ešte stále nemáme podpísané dohody o zamedzení dvojitého zdanenia a ochrane investícií. Na druhej strane sú krajiny južného Kaukazu súčasťou VP a minimálne dve z nich – Azerbajdžan a Gruzínsko – majú strategický význam pre výstavbu Južného energetického koridoru, ktorý by

---

27 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 5. 1. 2010, www.mzv.sk (prístup 1. 3. 2011).

28 Pozri rozhovor s ministrom zahraničných vecí SR Mikulášom Dzurindom v denníku *Pravda*: Dzurinda podporuje sankcie, 3. 4. 2011, http://spravy.pravda.sk/dzurinda-podporuje-sankcie-df4-/sk_svet.asp?c=A110403_102412_sk_svet_p58 (prístup 3. 4. 2011).

29 Prehľad aktivít a projektov Nadácie Pontis realizovaných v spolupráci s bieloruskými partnermi, vrátane spomínaného projektu, ktorý sa začal realizovať v roku 2010, je prístupný na internetovej stránke nadácie: http://www.nadaciapontis.sk/bielorusko.

30 *Zahraničný obchod SR za rok 2010 (a rok 2009)*, c. d.

mal umožniť dopravu ropy a zemného plynu z oblasti Kaspického mora do EÚ a regiónu strednej Európy. Doprava azerbajdžanskej ropy do regiónu strednej Európy naberá na význame aj v kontexte zníženia, resp. očakávaného ukončenia dopravy ruskej ropy cez ropovod Družba v horizonte po roku 2014. Plynovod Nabucco, ktorého konečnou stanicou bude rakúsky plynárenský uzol v Baumgartene, by mal umožniť prístup SR k dodávkam stredoázijského i blízkovýchodného plynu.[31] Inými slovami, záujmy SR v regióne južného Kaukazu majú dlhodobý charakter a týkajú sa najmä posilnenia energetickej bezpečnosti cez prístup k ďalším zdrojom dodávok uhľovodíkových surovín.

Návšteva M. Lajčáka v marci 2010 bola historicky prvou oficiálnou návštevou ministra zahraničných vecí SR v krajinách južného Kaukazu a zároveň bola pokusom o naštartovanie zmeny v bilaterálnych vzťahoch. V dňoch 14. – 19. marca 2010 postupne navštívil Azerbajdžan, Gruzínsko a Arménsko. Sprevádzala ho skupina 14 slovenských podnikateľov, ktorí prejavili záujem o spoluprácu s partnermi z regiónu. Počas návštevy sa v Baku, Tbilisi a Jerevane uskutočnili bilaterálne ekonomické fóra. Okrem rokovaní s rezortnými partnermi M. Lajčák absolvoval prijatia u prezidentov všetkých troch krajín.[32] Medzi hlavné témy rokovaní patrili súčinnosť SR s krajinami regiónu v rámci VP, výstavba Južného energetického koridoru a rozvoj bilaterálnej ekonomickej spolupráce.

V Azerbajdžane odovzdal minister svojmu partnerovi Elmarovi Mammaďarovi ponuku na spoluprácu v agende VP, najmä v oblasti harmonizácie s legislatívou EÚ a sprístupnenia skúseností SR z transformácie a integračného procesu do EÚ. Na jednom konkrétnom projekte v Azerbajdžane v oblasti regulácie energetiky už SR participuje. Úrad pre reguláciu sieťových odvetví SR (ÚRSO) pomáha azerbajdžanskému Úradu pre reguláciu energetiky pri harmonizácii domácej legislatívy s normami EÚ. Keďže SR má relatívne čerstvé skúsenosti z implementácie troch legislatívnych balíčkov EÚ v oblasti regulácie obchodu so zemným plynom a s elektrickou energiou, snaží sa podobné aktivity okrem Azerbajdžanu rozšíriť aj do ďalších krajín regiónu. Aj preto predseda ÚRSO Jozef Holjenčík sprevádzal ministra na jeho návšteve krajín južného Kaukazu.[33] Hlavnou témou rokovania M. Lajčáka s prezidentom Azerbajdžanu Ilhamom Alijevom bola realizácia projektu plynovodu Nabucco. Prezident potvrdil, že Azerbajdžan je pripravený dodávať plyn európskym odberateľom cez plynovod Nabucco, ak na to európski odberatelia budú pripravení. S prezidentom Alijevom a ministrom zahraničných vecí Mammaďarovom M. Lajčák dosiahol dohodu o podpísaní budúcich bilaterálnych dohôd o podpore a ochrane investícií a o zamedzení dvojitého zdanenia s cieľom podporiť rozvoj bilaterálneho obchodu.[34]

Príprava takýchto bilaterálnych dohôd bola aj predmetom rokovaní M. Lajčáka v Gruzínsku. Okrem rokovania so svojím partnerom Grigolom Vašadzem rokoval

---

[31] Od 24. októbra 2010 je sprevádzkovaný reverzný tok plynu z Baumgartenu do SR. Pozri V Baumgartene sa skončili práce umožňujúce reverzný tok plynu do SR. In: *TASR*, 24. 10. 2010.

[32] *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 15. 3. 2010, 17. 3. 2010, 18. 3. 2010, www.mzv.sk (prístup 3. 4. 2011).

[33] *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 11. 3. 2010, 15. 3. 2010, www.mzv.sk (prístup 3. 4. 2011).

[34] *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 15. 3. 2010, www.mzv.sk (prístup 3. 4. 2011).

s prezidentom Michailom Saakašvilim, predsedom parlamentu Davidom Bakradzem a podpredsedom vlády Giorgim Baramidzem. Gruzínska strana ocenila jasný postoj SR v otázke územnej celistvosti Gruzínska po rusko-gruzínskej vojne v auguste 2008. Vzhľadom na snahu Gruzínska stať sa členom NATO gruzínski partneri privítali podporu SR politike „otvorených dverí" NATO. Aj G. Vašadzemu odovzdal M. Lajčák ponuku SR na pomoc v oblasti transformácie a zavádzania európskej legislatívy v rámci programu VP. Za najperspektívnejšiu oblasť pre rozvoj hospodárskej spolupráce označila gruzínska strana výstavbu a prevádzku vodných elektrární, s ktorými má Slovensko dobré skúsenosti a na ktoré sa chce zamerať aj Gruzínsko.[35]

Počas návštevy Gruzínska navštívil M. Lajčák v sprievode ministra pre utečencov Kobu Subelianiho tábor Cerovani, v ktorom sa realizuje projekt SlovakAid na výuku angličtiny a počítačových zručností utečencov z Južného Osetska.

Návšteva ministra v krajinách južného Kaukazu v marci 2010 bola podnetnou iniciatívou, avšak nenašla pokračovanie v kontaktoch na oficiálnej úrovni v ďalšej časti roka 2010.

Predmetom rokovaní s arménskymi predstaviteľmi – ministrom zahraničných vecí Edvardom Nalbandjanom, prezidentom Seržom Sargsjanom a predsedom vlády Tigranom Sargsjanom – bola spolupráca v rámci VP. V Arménsku minister tiež odovzdal ponuku na pomoc pri plnení cieľov VP v oblasti harmonizácie legislatívy a skúseností z integračného procesu do EÚ. Ministri zahraničných vecí podpísali medzivládnu dohodu o leteckých službách a memorandum ministerstiev zahraničných vecí o spolupráci v oblasti európskej integrácie. Obe strany sa dohodli na príprave bilaterálnych dohôd o podpore a ochrane investícií a o zamedzení dvojitého zdanenia.[36]

Návšteva ministra v krajinách južného Kaukazu v marci 2010 bola podnetnou iniciatívou, avšak nenašla pokračovanie v kontaktoch na oficiálnej úrovni v ďalšej časti roka 2010. Bilaterálne investičné zmluvy s krajinami južného Kaukazu zatiaľ neboli podpísané. Objem zahraničného obchodu s tromi krajinami regiónu sa v roku 2010 výrazne nezmenil a naďalej predstavuje zanedbateľnú čiastku v celkovom zahraničnom obchode SR (Azerbajdžan 17,8, Gruzínsko 7,8 a Arménsko 4,6 milióna eur).[37] Na rozdiel od Ukrajiny a Moldavska krajiny južného Kaukazu – s výnimkou Gruzínska – prejavili zatiaľ iba sporadický záujem o pomoc SR v agende VP a rozvoja vzťahov s EÚ. Gruzínsko je navyše len jedinou z troch krajín južného Kaukazu, ktoré sú prioritnými krajinami ODA SR.[38] Napriek pokusu slovenskej diplomacie otvoriť novú kapitolu vzťahov SR s krajinami južného Kaukazu v roku 2010 zatiaľ nemožno konštatovať, že došlo k zásadnej zmene.

---

35 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 17. 3. 2010, www.mzv.sk (prístup 3. 2. 2011).

36 *Aktuálne*. Tlačové správy MZV SR, 18. 3. 2010, www.mzv.sk (prístup 3. 2. 2011).

37 *Zahraničný obchod SR za rok 2010 (a rok 2009)*, c. d.

38 Pozri: *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2010 a rok 2011*, www.slovakaid.sk (prístup 3. 2. 2011).

Vzťahy s Ruskom

Na rozdiel od vzťahov s krajinami VP, kde je možné pozorovať programovú kontinuitu medzi vládami R. Fica a I. Radičovej (s určitou výnimkou týkajúcou sa Ukrajiny), v prípade vzťahov s Ruskom došlo v roku 2010 k zmene. Nová vláda zaujala odlišné pozície v kľúčových otázkach slovensko-ruských vzťahov, než aké zaujímala vláda R. Fica, ktorý bol jeden z mála štátnikov členskej krajiny NATO a EÚ, ktorí verejne podporili pozície Ruska v otázke rozmiestnenia prvkov americkej protiraketovej obrany (PRO) v ČR a Poľsku. Vo veľmi citlivej otázke hodnotenia príčin plynového sporu medzi Ruskom a Ukrajinou v januári 2009 si bývalý slovenský premiér plne osvojil argumenty ruskej strany a označil Ukrajinu za vinníka krízy.[39] Slovenská opozícia, ktorá po parlamentných voľbách v júni 2010 zostavila vládu, v otázke americkej PRO i plynovej krízy v januári 2009 zaujala odlišné stanoviská[40] a navyše zmenila i postoj v otázke projektu výstavby širokorozchodnej železnice z Košíc do Bratislavy a Viedne, ktorý sa stal preferovaným projektom bilaterálnej spolupráce s Ruskom predchádzajúcej vlády.

Na rozdiel od vzťahov s krajinami VP, kde je možné pozorovať programovú kontinuitu medzi vládami R. Fica a I. Radičovej (s určitou výnimkou týkajúcou sa Ukrajiny), v prípade vzťahov s Ruskom došlo v roku 2010 k zmene.

Z hľadiska oficiálnych kontaktov bola hlavnou udalosťou roka 2010 dvojdňová oficiálna návšteva prezidenta Dmitrija Medvedeva v Bratislave 6. a 7. apríla 2010. Išlo v poradí o tretiu oficiálnu návštevu ruského prezidenta v SR. Sprevádzali ho minister zahraničných vecí Sergej Lavrov, radca Sergej Prichoďko, minister spravodlivosti Alexander Konovalov a minister energetiky Sergej Šmatko. Prezidenta prijali najvyšší ústavní činitelia SR – prezident I. Gašparovič, predseda parlamentu P. Paška a predseda vlády R. Fico. Okrem rokovaní s najvyššími slovenskými predstaviteľmi sa D. Medvedev zúčastnil na slávnostnom podujatí pri príležitosti 65. výročia oslobodenia Bratislavy na Slavíne, na ktorom spolu so slovenským prezidentom a premiérom vystúpili s príhovormi. Pri tejto príležitosti obaja prezidenti udelili štátne vyznamenania ruským (Rad Bieleho dvojkríža II. triedy) a slovenským veteránom (Rad priateľstva).[41] Prezidenti podpísali spoločné vyhlásenie k 65. výročiu skončenia 2. svetovej vojny v Európe a o slovensko-ruských priateľských vzťahoch.[42]

---

39 Pozri – Duleba, A.: c. d.

40 Pozri rozhovor Milana Ježovicu, experta SDKÚ pre zahraničnú politiku, s Luciou Nicholsonovou, ktorý poskytol pred parlamentnými voľbami vo februári 2007: Ježovica, M.: Premiér riskuje stratu partnerov v Európe. In: *Aktuálne.sk*, 20. 2. 2007, http://aktualne.centrum.sk/clanek.phtml?id=228345 (prístup 3. 2. 2011).

41 *Oficiaľnyj vizit v Slovackuju Respubliku*. 6. – 7. 4. 2010, http://news.kremlin.ru/visits/7383 (prístup 3. 2. 2011).

42 *Prezident Ruskej federácie Dmitrij Medvedev na oficiálnej návšteve Slovenskej republiky*. Tlačové oddelenie Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky, 6. 4. 2010, http://www.prezident.sk/?spravy-tlacoveho-oddelenia&news_id=10998 (prístup 3. 2. 2011).

Za účasti obidvoch prezidentov bolo podpísaných osem nových bilaterálnych medzivládnych a obchodných dohôd.[43] Návšteva bola vyvrcholením diplomatického úsilia vlády R. Fica o dobré a pragmatické hospodárske vzťahy Slovenska s Ruskom.

Počas návštevy sa navyše na Úrade vlády uskutočnila i prezentácia projektu výstavby širokorozchodnej železnice z Košíc do Bratislavy a Viedne. Prezentáciu projektu viedol prezident štátnej spoločnosti Ruské železnice Vladimir Jakunin. Podľa neho by malo cez Slovensko viesť 505 kilometrov a v Rakúsku 60 kilometrov širokorozchodnej trate. Výstavba by sa mohla začať v roku 2013 a trvať do roku 2015. Komerčná prevádzka nákladnej dopravy na trati by sa mala začať v roku 2016. V prípade postavenia širokorozchodnej trate by podľa odhadov mohol dosiahnuť objem nákladnej prepravy do roku 2025 medzi Košicami a Bratislavou 23,7 milióna ton a medzi Bratislavou a Viedňou 18,5 milióna ton. Podnikateľský plán a projekčné práce by podľa Ruských železníc mali byť vykonané v rokoch 2011 až 2013. Odhadovaná cena za predĺženie širokorozchodnej železnice z Košíc do Bratislavy a Viedne je 4,7 miliardy eur.[44] Projekt výstavby širokorozchodnej železnice sa stal kľúčovým projektom slovensko-ruských vzťahov počas vlády R. Fica.

Nová vláda už vo svojom programovom vyhlásení uviedla, že projekt výstavby širokorozchodnej železnice na území SR nepodporuje.[45] Na otázku novinárov v novembri 2010, či sa bude stavať širokorozchodná trať na Slovensku, I. Radičová odpovedala stručne: „Nebude. Prekládka zostane v Čiernej nad Tisou."[46] V programovom vyhlásení z augusta 2010 sa uvádza:

> „... [vláda] má záujem na dobrých politických, hospodárskych a kultúrnych vzťahoch s Ruskom. Ich hĺbku budú určovať hodnoty, ktoré vyznáva, a jasne definovaný záujem Slovenska. V bilaterálnej oblasti sa bude snažiť o pragmatický rozvoj vzájomne výhodných ekonomických vzťahov, prehlbovanie

---

43 Tamže; ide o tieto dohody: Dohoda o vzájomnej ochrane práv na výsledky duševnej činnosti, ktoré sú využívané a získavané v procese dvojstrannej vojenskotechnickej spolupráce; Dohoda medzi Ministerstvom vnútra SR a Federálnou migračnou službou pre kontrolu narkotík RF o spolupráci v boji proti nedovolenému obchodovaniu s omamnými a psychotropnými látkami a prekurzormi; Medzivládny vykonávací protokol o vykonávaní Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ruskou federáciou o readmisii z 25. mája 2006; Memorandum o porozumení pri založení spoločného slovensko-ruského vedecko-výskumného podniku Cyklotrónové centrum v SR; Dohoda medzi spoločnosťou Tatravagónka, a. s., a spoločnosťou Ruské železnice, a. s., o vedecko-technickej spolupráci (slovensko-ruského podniku Inžinieringové stredisko); Dohoda medzi spoločnosťou Tatravagónka, a. s., a spoločnosťou Ruské železnice, a. s., o založení a činnosti spoločného slovensko-ruského podniku na projektovanie a výrobu nákladných vagónov; Dohoda medzi spoločnosťou Tatravagónka, a. s., a holdingovou spoločnosťou TMH Vagonstroj o vytvorení spoločného podniku na výrobu plošinových vozňov spojeného typu; obchodná zmluva medzi spoločnosťou Slovenské elektrárne, a. s., a korporáciou TVEL, a. s., na dodávku jadrového paliva pre jadrovú elektráreň Mochovce 3. a 4. blok a Memorandum o porozumení medzi Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom energetiky RF o spolupráci v oblasti plynárenstva.

44 Širokorozchodná železnica môže byť ešte drahšia. In: *SITA*, 7. 4. 2010.

45 *Občianska zodpovednosť a spolupráca*, c. d., s. 15.

46 Radičová sklamala Rusov. Širokorozchodná nebude. In: *ČTK*, 25. 11. 2010. Ďalšie rokovania s ruskou stranou o projekte výstavby širokorozchodnej železničnej trate viedol na začiatku roku 2011 prvý podpredseda vlády minister dopravy Ján Figeľ.

kultúrnych stykov a vzájomného poznania. Slovensko je prirodzene zainteresované na modernom, pluralitnom, demokratickom Rusku rešpektujúcom slobodu jednotlivca a bude ho na tejto ceste podporovať bilaterálne aj prostredníctvom EÚ, NATO a ďalších medzinárodných organizácií. Bude podporovať silné a transparentné vzťahy EÚ s Ruskom (vrátane energetiky) a podporí členstvo Ruska vo Svetovej obchodnej organizácii."[47]

Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2010 na margo návštevy ruského prezidenta v apríli 2010 uvádza: „Návšteva ruského prezidenta sa stretla s kritickým ohlasom vo verejnosti, pretože neboli otvorené historické otázky dôležité pre SR."[48] Aj keď správa neuvádza konkrétne, o aké historické udalosti ide, časti slovenskej verejnosti pri hodnotení povojnovej histórie prezidentmi počas osláv oslobodenia Bratislavy v apríli 2010 chýbala zmienka o okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy v roku 1968.[49]

Dňa 21. septembra 2010 sa uskutočnilo prvé rokovanie ministra zahraničných vecí SR M. Dzurindu s ruským rezortným partnerom počas zasadania 65. valného zhromaždenia OSN v New Yorku. Podľa informácií ruského MZV ministri prerokovali otázky dvojstrannej spolupráce v kontexte realizácie dohôd, ktoré boli dosiahnuté počas návštevy prezidenta D. Medvedeva v SR v apríli 2010, a tiež rokovali o perspektívach pre vzájomnú súčinnosť na multilaterálnych fórach.[50] Počas katastrofických požiarov v Rusku ponúklo MZV SR humanitárnu pomoc vo forme ozdravno-rekreačného pobytu pre deti zo sociálne slabších ruských rodín.[51]

Zmena politiky voči Rusku zo strany novej vlády sa neodrazila na vzájomnom zahraničnom obchode. Naopak, obchodný obrat v roku 2010 bol o viac než 1 miliardu eur vyšší (6 miliárd eur) než v roku 2009 (4,8 miliardy eur).

Zmena politiky voči Rusku zo strany novej vlády sa neodrazila na vzájomnom zahraničnom obchode. Naopak, obchodný obrat v roku 2010 bol o viac než 1 miliardu eur vyšší (6 miliárd eur) než v roku 2009 (4,8 miliardy eur).[52] Faktom ostáva, že Rusko sa snaží o zníženie dopravy zemného plynu cez územie SR prostredníctvom realizácie výstavby nových tranzitných plynovodov Nord Stream a South Stream, čo je v rozpore s dlhodobými záujmami SR. V tejto kľúčovej agende sa naše záujmy objektívne rozchádzajú. Skúsenosť s plynovou krízou z januára 2009 zasa ukazuje, že ani podpora ruských postojov v otázkach medzinárodnej bezpečnosti zo strany bývalého predsedu vlády nezabránila zastaveniu dodávok plynu do SR a ohrozeniu slovenských hospodárskych

47 *Občianska zodpovednosť a spolupráca*, c. d., s. 52 – 53.

48 *Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2010*, c. d., s. 8.

49 Text spoločného vyhlásenia k ukončeniu druhej svetovej vojny prezidentov SR Ivan Gašparoviča a RF Dmitrija Medvedeva prijatého v Bratislave v apríli 2010 pozri v spravodajskom materiáli denníka *Pravda*: Medvedev a Gašparovič spomínali na rok 1945, na august 1968 zabudli. 7. 4. 2010.

50 *O vstreče Ministra inostrannych del Rossiji S.V. Lavrova s Ministrom inostrannych del Slovakiji M. Dzurindoj*. Ministerstvo zahraničných vecí Ruskej federácie, 22. 9. 2010, http://www.mid.ru/bdomp/ns-reuro.nsf/348bd0da1d5a7185432569e700419c7a/432569d80022027ec32577a6002cfa0f!OpenDocument (prístup 16. 4. 2011).

51 *Správa o plnení úloh zahraničnej politiky Slovenskej republiky v roku 2010*, c. d., s. 10.

52 *Zahraničný obchod SR za rok 2010 (a rok 2009)*, c. d.

záujmov. Nová vláda ukázala, že otázky politickej a bezpečnostnej agendy nemieni riešiť s Ruskom inak než na pôde NATO a EÚ. Navyše negatívny postoj voči výstavbe širokorozchodnej železničnej trate na území SR znamená, že slovensko-ruské vzťahy strácajú agendu. Nejde pritom konkrétne o širokorozchodnú trať, ide vôbec o absenciu akéhokoľvek „spoločného projektu", ktorý by predstavoval zmysluplnú, konštruktívnu a rozvojovú agendu pre jednu aj/alebo druhú stranu. V minulosti to bol strategický význam spolupráce v oblasti tranzitu zemného plynu a ropy. To sa však pomaly, ale iste z vôle ruskej strany stáva minulosťou. Slovensko a Rusko strácajú v rámci svojich bilaterálnych vzťahov veľké témy a zdá sa, že ide o nezvrátiteľný trend.

Záver

V prípade VP môžeme hovoriť o kontinuite zahraničnej politiky SR. Najviac to platí v prípade Moldavska, ktoré sa výraznejšie objavilo na mape slovenskej zahraničnej politiky práve v roku 2010. Slovenská diplomacia pod vedením M. Dzurindu plne rozvinula spoluprácu s Moldavskom v agende Východného partnerstva, ktorú naštartovalo predchádzajúce vedenie MZV na čele s M. Lajčákom.

K podstatnej zmene došlo v politike voči Ukrajine. Až vláde I. Radičovej sa podarilo prekonať syndróm plynovej krízy, ktorý doznieval i v prvej polovici roka 2010. Od druhej polovice slovenská politika nadobudla konečne charakter stratégie presadzovania dlhodobého záujmu Slovenska, ktorým je podpora európskej integrácie Ukrajiny bez ohľadu na politické zafarbenie jej aktuálneho politického vedenia. Akákoľvek iná politika je rezignáciou na náš dlhodobý štátny záujem.

K zaujímavým udalostiam v roku 2010 z hľadiska budúcej politiky voči východným susedom patrí i skutočnosť, že bývalý minister M. Lajčák bol vymenovaný do funkcie výkonného riaditeľa Európskej služby pre vonkajšiu činnosť pre Rusko, východné susedstvo a západný Balkán.

Nádeje na pozitívne zmeny vo vzťahoch s Bieloruskom zmaril vývin udalostí po prezidentských voľbách v decembri 2010. Slovenská diplomacia pod vedením M. Dzurindu patrila na pôde EÚ k najrazantnejším zástancom prijatia cielených obchodných sankcií voči režimu A. Lukašenka s cieľom dosiahnuť oslobodenie politických väzňov.

Diplomatická aktivita ministra M. Lajčáka v marci 2010 voči krajinám južného Kaukazu ani nepriniesla výraznejšie výsledky, ani nenašla pokračovanie na úrovni diplomatických stykov v ďalšej časti roka 2010.

Slovensko v minulom roku ponúklo všetkým krajinám VP, s pochopiteľnou výnimkou v prípade Bieloruska, bilaterálnu pomoc pri plnení programu VP a rozvoja svojich vzťahov s EÚ. Program oficiálnej rozvojovej pomoci SR bol prispôsobený prioritám zahraničnej politiky s cieľom pomôcť krajinách VP a západného Balkánu v transformačnom procese a posilňovaní svojich vzťahov s EÚ. Aj vďaka tomu sa na Ukrajine a v Moldavsku začal realizovať projekt Národný konvent o EÚ. Priamo na MZV bolo zriadené Centrum pre transfer skúseností z integrácie a reforiem,

ktoré má zvýšiť efektívnosť pri poskytovaní slovenskej rozvojovej pomoci v ďalšom období.

K zaujímavým udalostiam v roku 2010 z hľadiska budúcej politiky voči východným susedom patrí i skutočnosť, že bývalý minister M. Lajčák bol vymenovaný do funkcie výkonného riaditeľa Európskej služby pre vonkajšiu činnosť pre Rusko, východné susedstvo a západný Balkán.

Vývin vzťahov Slovenska s Ruskom v roku 2010 potvrdil, že sa z nich vytráca „veľká" agenda. Rusko nechce byť členom EÚ, *ergo* nemá záujem o spoluprácu so SR v oblasti európskej integrácie. Politika Ruska smerujúca k diverzifikácii dodávok plynu i ropy do EÚ mimo existujúcich prepravných trás cez územie Ukrajiny znamená, že Slovensko skôr alebo neskôr prestane byť pre Rusko strategickým partnerom v kľúčovej oblasti ruského záujmu – tranzite plynu a ropy do Európy. Tento vývin nezodpovedá záujmom Slovenskej republiky, avšak nie je v jej silách zmeniť ruskú politiku.

Plynová kríza v januári 2009 ukázala, že ani podpora postojov Ruska v otázkach medzinárodnej bezpečnosti zo strany bývalého predsedu vlády nedokázala zabrániť zastaveniu dodávok zemného plynu do SR. Projekt výstavby širokorozchodnej železničnej trate na území SR sa nestal témou, ktorá by prekryla postupný rozchod ruských a slovenských záujmov v otázke tranzitu energetických nosičov. Zároveň však platí, že obchod SR s Ruskom je imúnny voči politickým faktorom a vykazuje rastový trend. Rok 2010 priniesol politické vytriezvenie v slovensko-ruských vzťahoch a lepšie pochopenie ich reálneho významu pre záujmy SR. A to nie je zlá správa pre slovenskú zahraničnú politiku.

Západný Balkán – úspechy i stagnácia

Július Lőrincz

Oblasť západného Balkánu patrí dlhodobo k prioritám slovenskej zahraničnej politiky a Slovensko si v tejto oblasti získalo nepochybne autoritu a hodnoverné politické pozície, čo oceňujú aj naši spojenci v NATO a EÚ. Kontinuita tejto línie bola v roku 2010 očividná v politických a diplomatických aktivitách Slovenska nielen na vládnej úrovni, ale aj v pôsobení mimovládneho sektora.

Vo výročnej správe ministerstva zahraničných vecí za rok 2010 sa zdôrazňuje: „V otázke ďalšieho rozširovania Európskej únie sa SR prioritne angažovala v európskej perspektíve pre západný Balkán."[1] Treba zdôrazniť, že Slovensko zohralo v tomto smere naozaj aktívnu a možno povedať, že aj účinnú úlohu. Aj vďaka politickému angažovaniu sa Slovenska a úsiliu slovenskej diplomacie sme mohli byť svedkami jednej z kľúčových udalostí minulého roka na západnom Balkáne, ktorou je rozhodnutie Rady ministrov Európskej únie vo formáte Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy z 25. októbra 2010 vyzvať Európsku komisiu, aby zvážila možnosť prijať Srbsko medzi kandidátske krajiny. Očakáva sa, že by sa Srbsko medzi ne mohlo dostať do konca roka 2011.

V decembri 2010 sa už kandidátom na členstvo v EÚ stala ďalšia krajina západného Balkánu – Čierna Hora, na čom majú svoj podiel aj aktivity slovenskej zahraničnej politiky, a to tak v EÚ, ako aj priamo v čiernohorskom politickom prostredí. V tomto prípade síce išlo o iniciatívu celej V4, avšak za veľmi účinného príspevku Slovenska ako predsedajúcej krajiny.

---

[1] *Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky. Zahraničná politika v roku 2010. Výročná správa 2010*. 1. vyd. Bratislava: Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, 2011, s. 16, http://www.mzv.sk/sk/cinnost_ministerstva/vyrocne_spravy (prístup 27. 4. 2011).

Slovensko činorodo pokračovalo aj v podpore úsilia uzavrieť čo najskôr prístupové rokovania s Chorvátskom. Tieto aktivity vyvrcholili v apríli 2011 počas spoločnej cesty ministra zahraničných vecí Mikuláša Dzurindu s jeho rakúskym kolegom Michaelom Spindeleggerom do Záhrebu. V podstate však počas celého roku 2010 slovenská diplomacia i mimovládne organizácie vyvíjali aktivity na mnohostrannej aj dvojstrannej úrovni v prospech dovŕšenia prístupového procesu Chorvátska. V tejto súvislosti je nutné spomenúť rozhovor vtedajšej štátnej tajomníčky Oľgy Algayerovej 1. júna 2010 v Bratislave s jej chorvátskym kolegom Davorom Božinovićom či vystúpenie štátneho tajomníka Milana Ježovicu a jeho rokovania v Záhrebe 15. októbra 2010 v rámci konferencie o komunikácii s EÚ usporiadanej z iniciatívy slovenského rezortu diplomacie a mimovládnych organizácií. Takisto sústavný bol dialóg ministrov zahraničných vecí Mikuláša Dzurindu a jeho predchodcu Miroslava Lajčáka s ich chorvátskym náprotivkom Gordanom Jandrokovićom.[2]

Ako je známe, prístupové rokovania s Chorvátskom sa podarilo uzavrieť na záver maďarského predsedníctva v prvom polroku 2011. Táto krajina sa teda môže stať v polovici roka 2013 plnoprávnym členom Únie, čo je dôležité najmä preto, lebo pôjde o prvý zo štátov, ktoré boli na území bývalej Juhoslávie (samozrejme, keď neberieme do úvahy Slovinsko, ktoré sa však neráta medzi krajiny západného Balkánu a vyvíjalo sa do značnej miery odlišne) priamo zaangažované do rozsiahlej a ničivej vzájomnej vojnovej konfrontácie v deväťdesiatych rokoch minulého storočia.

Najmä z tohto hľadiska je to výrazný signál novej etapy rozširovania EÚ do juhovýchodnej Európy. Možno aj určitá forma zadosťučinenia pre Slovensko, ktoré sa vytrvalo a už mnoho rokov zasadzuje za začleňovanie krajín západného Balkánu do euroatlantických integračných štruktúr a patrí medzi tie štáty v EÚ, ktoré neprechovávajú skepsu voči rozširovaniu týchto procesov na juhovýchod európskeho kontinentu.

Pritom je namieste spomenúť, že v tomto kontexte je nezanedbateľné osobné nasadenie ministra Mikuláša Dzurindu, ktorý v problematike západného Balkánu organicky nadviazal nielen na orientáciu a činnosť svojich predchodcov Miroslava Lajčáka, Jána Kubiša a Eduarda Kukana, ale aj na svoje aktivity vo vzťahu k Chorvátsku a k jeho euroatlantickým integračným ambíciám už v období, keď bol premiérom v rokoch 1998 – 2006. Takisto je dôležité, že sa v duchu tejto kontinuity zrodil na ministerstve špecifický program pre krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva – Centrum pre transfer skúseností z integračných procesov.[3]

---

[2] Rozsiahlejšie informácie o týchto aktivitách sú na webových stránkach Ministerstva zahraničných vecí SR a slovenského veľvyslanectva v Chorvátskej republike www.mzv.sk a www.mzv.sk/zahreb.

[3] Ministerstvo zahraničných vecí SR vytvorilo v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci Centrum odovzdávania skúseností z integrácie a reforiem (CETIR). Cieľom programu je odovzdávať skúsenosti Slovenska z integrácie do európskych a euroatlantických štruktúr a z realizácie reforiem súvisiacich s transformačnými procesmi. Program bude v roku 2011 určený predovšetkým expertom z krajín západného Balkánu a Východného partnerstva.

Iniciatívy Bratislavy

Nepochybne úspešná bola aj iná iniciatíva Slovenska, konkrétne MZV, usporiadať v októbri 2010 v Bratislave stretnutie a rozhovory vyšehradských a balkánskych ministrov zahraničných vecí, ktoré zvolala slovenská strana z pozície predsedajúcej krajiny V4. Z politických dôvodov sa síce nepodarilo urobiť „rodinnú fotografiu", keďže srbský minister zahraničných vecí Vuk Jeremić nechcel byť na jednej snímke s predstaviteľkou kosovského ministerstva zahraničných vecí, ale to bol napokon naozaj zanedbateľný detail, lebo predstavitelia srbskej a kosovskej vlády aj tak sedeli v jednej rokovacej miestnosti, čo ešte stále nie je bežné. Podstatnejšie je, že hoci na Slovensku téma uznania Kosova stále nie je aktuálna, ukázalo sa, že tento postoj nebráni európskej perspektíve Kosova. Minister Mikuláš Dzurinda vyhlásil, že „cieľom je, aby sa mohli nastoliť naozaj dobré vzťahy medzi Belehradom a Prištinou... Sme za dialóg a bolo by dobré, keby sa naozaj aj začal."[4]

Táto výzva z Bratislavy nadviazala vlastne na rezolúciu Valného zhromaždenia OSN z 9. septembra 2010, navrhnutú a schválenú po dohode Srbska a EÚ, ktorá nielen berie na vedomie názor Medzinárodného súdneho dvora z 22. júla tohto istého roka na spôsob vyhlásenia nezávislosti Kosova, ale aj víta a podporuje pripravenosť Únie uľahčiť dialóg medzi oboma stranami. Pripomeňme, že takmer vzápätí sa vysoká predstaviteľka EÚ pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku Catherine Ashtonová stretla oddelene so srbským prezidentom Borisom Tadićom a predsedom kosovskej vlády Hashimom Thaçim a dohodla s nimi už aj prvky expertných rokovaní medzi Belehradom a Prištinou.[5] Tie sa napokon po mnohých peripetiách spojených okrem iného s parlamentnými a prezidentskými voľbami v Kosove začali, a ako je známe, priniesli prvé výsledky v podobe uľahčenia vstupu kosovských občanov do Srbska a pohybu na jeho území (s ich kosovským osobnými preukazmi – nie pasmi – i vodičským preukazmi a dokladmi o aute) a dohody o výmene informácií medzi matrikami (poskytovanie kópií matričných zápisov).

Hoci na Slovensku téma uznania Kosova stále nie je aktuálna, ukázalo sa, že tento postoj nebráni európskej perspektíve Kosova.

Spomínané bratislavské neformálne stretnutie ministrov zahraničných vecí krajín V4 a predstaviteľov regiónu západného Balkánu spolu so zástupcami vtedajšieho belgického predsedníctva EÚ a Európskej komisie malo ešte aj významné sprievodné podujatie. Ministerstvo spolu s mimovládnym sektorom, konkrétne so Slovenskou

---

4 Dzurinda: Neuznanie Kosova nie je prekážkou na jeho ceste do Európy. In: *Pravda*, 22. 10. 2010, http://spravy.pravda.sk/dzurinda-neuznanie-kosova-nie-je-prekazkou-na-jeho-ceste-do-europy-109-/sk_domace.asp?c=A101022_160135_sk_domace_p58 (prístup 22. 10. 2010).

5 Grabež, N.: Što pre početi dijalog Prištine i Beograda (Čo najskôr začať dialóg Prištiny a Belehradu). In: *Danas*, 21. 9. 2010, http://www.danas.org/content/taci_eston_tadic_njujork/2163782.html (prístup 21. 9. 2010); Tadić-Eštonova: Dijalog što pre. In: *B92*, 23. 9. 2010, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=09&dd=23&nav_id=460728 (prístup 23. 9. 2010).

atlantickou komisiou, zorganizovali ešte deň predtým konferenciu expertov o problematike rozširovania Únie na západný Balkán.[6]

Slovenské mimovládne organizácie vyvíjali aktivity s podobnou tematikou v Bosne a Hercegovine i Čiernej Hore. V prvej krajine to bol Národný konvent o Európskej únii, ktorý realizovala Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku spolu s bosnianskym European Reserch Center. V Čiernej Hore Slovenská atlantická komisia zorganizovala prednáškové turné a besedy slovenských expertov spolu so slovenskými a zahraničnými diplomatmi zamerané na rozšírenie podpory občanov euroatlantickej integrácii ich krajiny. Záverečnú etapu tohto projektu otvoril v novembri 2010 v Podgorici minister Mikuláš Dzurinda. Oba projekty boli financované prostredníctvom oficiálnej slovenskej rozvojovej pomoci.[7] V apríli 2010 tiež vtedajší slovenský minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák predstavil v Sarajeve „kroky zamerané na užšiu koordináciu krajín EÚ pri posilnení regionálnej spolupráce a procese rozširovania a urýchľovania reforiem"[8].

Treba pripomenúť, že v Čiernej Hore začalo vlani pracovať slovenské veľvyslanectvo.

Varovné miesta stagnácie

Napriek úsiliu slovenskej diplomacie, ale v širšom zmysle celej európskej diplomacie a takisto diplomacie a politiky Spojených štátov však Bosna a Hercegovina ani Macedónsko nepatria medzi úspešné príbehy na západnom Balkáne. V Bosne a Hercegovine sa ešte od parlamentných a prezidentských volieb začiatkom októbra 2010 do dnešných dní nepodarilo zostaviť ústrednú vládu, a preto majú politický vývoj i vzťahy veľmi labilný, ba až deštruktívny charakter. Už šestnásty rok po skončení vojny to v tejto krajine udržiava neistotu a napätie. Nastoľujú sa dokonca otázky o budúcnosti jej existencie ako uceleného samostatného štátneho útvaru. Rozhodujúce slovo v tomto vývoji majú samozrejme domáce politické elity, ich orientácia, schopnosť a vôľa zodpovedne konať v záujme celej Bosny a Hercegoviny, ale táto krajina a jej osudy zostávajú aj skúšobným kameňom efektívnosti európskej a v jej rámci i slovenskej zahraničnej politiky.

Macedónsko má síce už od roku 2005 štatút kandidáta na členstvo v EÚ, no očividná stagnácia prístupového procesu nie je iba dielom neurovnaných vzťahov s Gréckom okolo samotného názvu krajiny, ale aj malej aktivity domácich politických elít vo vzťahu k Únii a k reformám, ktoré musí spoločnosť robiť v záujme svojej kompatibility s EÚ.

---

6 *Chorvátsko už stojí pred dverami EÚ, chceme aj ďalších*. Slovenská atlantická komisia, 22. 10. 2010, http://www.ata-sac.org/article-88-489-Chorvatsko-uz-stoji-pred-dverami-EU-chceme-aj-dalsich (prístup 22. 10. 2010).

7 Viac informácií o projekte Národný konvent o EÚ v Bosne a Hercegovine pozri na www.eukonvent.ba. Projekty Slovenskej atlantickej komisie sú dostupné na stránke http://www.ata-sac.org/.

8 *Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky. Zahraničná politika v roku 2010. Výročná správa 2010*. c. d., s. 18.

V oboch prípadoch – bosnianskom a macedónskom – by bolo treba zrejme viac fantázie, iniciatív a tvorivosti aj zo strany Únie a v tejto súvislosti i Slovenska. Týka sa to Macedónska s veľkou albánskou menšinou, ale osobitne Bosny a Hercegoviny a napokon aj Albánska, kde tiež možno hovoriť o stagnácii procesu začleňovania sa do Únie. Albánsky faktor je nezanedbateľnou súčasťou vývoja západného Balkánu, čo sa potvrdzuje nielen v kosovskom prípade. Napriek tomu sa táto realita zrejme nedoceňuje nielen u nás. Jeho zanedbávanie môže mať pritom nepriaznivé dôsledky z hľadiska upevňovania bezpečnosti a stability v regióne a jeho mierovej rozvojovej perspektívy.

Otvorená otázka Kosova

Hovoriť o slovenskej zahraničnej politike na západnom Balkáne a obísť pritom problematiku Kosova samozrejme nemožno, lebo Slovensko patrí medzi päť členských štátov Únie (spolu s Cyprom, Gréckom, Rumunskom a so Španielskom), ktoré kosovskú samostatnosť a štátnosť neuznávajú. Vo výročnej správe ministerstva zahraničných vecí za rok 2010 sa okrem iného píše: „Októbrové rokovanie ministra Mikuláša Dzurindu so srbským kolegom Vukom Jeremićom potvrdilo nemennosť slovenského postoja v otázke uznania nezávislosti Kosova a súčasne povzbudilo Belehrad v hľadaní riešenia, ktoré zlepší regionálnu spoluprácu."[9] Je to na prvý pohľad diplomaticky obratné, v obsahu druhej časti vyhlásenia konštruktívne, ale zároveň je otázne, nakoľko sa toto vyhlásenie v prvej časti opiera o reálny stav a či je tento postoj dlhodobo udržateľný bez dôsledkov.

Už sme spomenuli názor Medzinárodného súdneho dvora (ICJ) o jednostrannom vyhlásení nezávislosti Kosova vo februári 2008. V jeho výroku z 22. júla 2010 je kľúčová veta: „Medzinárodné právo neobsahuje aktívne ustanovenie, ktoré obmedzuje vyhlásenie nezávislosti, preto kosovské vyhlásenie nezávislosti neporušuje medzinárodné právo."[10] Ministerstvo zahraničných vecí SR vzápätí vyhlásilo, že „posudky Medzinárodného súdneho dvora majú poradný charakter, čo znamená, že nie sú právne záväzné".[11] Táto informácia je pravdivá, avšak MZV neupozornilo, že jeho rozhodnutia a výroky sú dôležitou súčasťou medzinárodného práva a majú nezanedbateľný morálny a politický odkaz.

---

9 Tamže.

10 Pozri *Advisory Opinion of 22 July 2010 - Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo (Request for Advisory Opinion)*. Medzinárodný súdny dvor, 22. 7. 2010, http://www3.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf (prístup 22. 7. 2010); pozri tiež spravodajstvo B92 z 22. 7. 2010, www.b92.net.

11 *MZV SR k poradnému posudku o nezávislosti Kosova*. Ministerstvo zahraničných vecí SR, 22. 7. 2010, http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_B48B6FA79C3BF412C125776800586645 (prístup 22. 7. 2010).

Vo vyhlásení ministerstva sa tiež zdôraznilo, že „základom nášho prístupu k tejto otázke zostáva platná rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/1999“.[12] Lenže podľa predsedu ICJ Hisashiho Owadu „súd nemôže prijať argument, že rezolúcia č. 1244 zabraňuje vyhláseniu nezávislosti Kosova“, lebo jej účelom bolo nastoliť prechodnú správu bez zámeru rozhodovať o konečnom štatúte Kosova.[13]

Problém Slovenska s Kosovom v skutočnosti nie je právny, ale politický. Viacerí pozorovatelia upozorňujú, že má aj vnútropolitické korene, lebo sa naň domáce elity pozerajú z hľadiska možného vývoja postavenia maďarskej menšiny. Ani historicky, ani politicky v tomto smere neobstojí nijaká paralela, a keby sme už hovorili o nejakom precedense, spočíva iba v tom, že kosovský problém je poučením, ako s národnostnými menšinami netreba zaobchádzať, lebo práve ich nerovnoprávne postavenie a vrchnostenský postoj k nim vedie ku krízam a konfliktom.

Dnes nikto nekladie Srbsku podmienku, že musí uznať nezávislosť Kosova.

Dnes nikto nekladie Srbsku podmienku, že musí uznať nezávislosť Kosova. Neodmysliteľnou súčasťou prístupového procesu do Únie pre každého, čiže aj pre Srbsko, je však schopnosť a vôľa zlepšiť regionálnu spoluprácu a dosiahnuť konkrétne výsledky v tomto smere. Musí sa teda naučiť žiť spolu s Kosovom, spolupracovať s ním aj v záujme Srbov, ktorí tam zostali a ktorí by sa ešte azda aj vrátili. A je to aj v záujme regionálnej bezpečnosti a stability, ktorá je dôležitým komponentom začlenenia celého západného Balkánu do EÚ. V Srbsku, pre ktoré sú to veľmi citlivé otázky, dnes o týchto veciach dokážu diskutovať otvorene a pritom racionálne. Možno aj viac ako na Slovensku.

Ekonomická dimenzia zaostáva

Za politickými a diplomatickými aktivitami Slovenska na západnom Balkáne však, žiaľ, už tradične zostáva jeden v podstate prázdny a nevyužitý priestor. Dobré politické a možno povedať aj historické pozície Slovenska nevieme zúročiť v ekonomickej sfére. V poslednom čase sa veci síce predsa len trochu rozhýbali a zlepšili, ale mnohé iné krajiny s podobným profilom ako Slovensko vedia lepšie využiť miestny hospodársky potenciál krajín západného Balkánu. Keď sa pozrieme na štatistické údaje o obchodnej výmene a zahraničných investíciách v prípade Srbska, Chorvátska alebo Bosny a Hercegoviny, ale aj Čiernej Hory a Macedónska, Slovensko je v nich kdesi stratené.

Pozrime sa napríklad na zahraničné investície v Srbsku v rokoch 2000 – 2008, z ktorých sú k dispozícii už ucelené a uzavreté údaje. Na prvých piatich miestach sú Rakúsko, Grécko, Nórsko, Nemecko a Holandsko, Slovinsko je siedme, Maďarsko desiate a Slovensko sedemnáste so 67,69 milióna dolárov. Pritom Čierna Hora tam od

[12] Tamže.

[13] Viac informácií pozri na webových stránkach www.unmultimedia.org, www.b92.net, www.fonet.rs, www.tanjug.rs – spravodajstvo z 22. 7. 2010.

získania samostatnosti v roku 2006 investovala do roku 2008 už takmer 300 miliónov dolárov.[14]

Rakúsko je dlhodobo na prvých miestach zahraničných investícií aj v Chorvátsku a Bosne a Hercegovine s miliardami dolárov alebo eur, Maďarsko je v prípade Chorvátska sústavne na štvrtom mieste, my sme v súvislosti s obidvomi krajinami v štatistike kdesi v kategórii označenej ako „ostatné krajiny". Čo sa týka klasických foriem obchodnej výmeny 27 členských štátov EÚ s Bosnou a Hercegovinou, sme na štrnástom mieste.[15]

Pritom nemožno povedať, že by sa napríklad SARIO (Slovenská agentúra pre investície a obchod), ktorá sa v uplynulom roku výraznejšie zaktivizovala napr. v Bosne a Hercegovine, alebo Ministerstvo hospodárstva SR neusilovali dať dohromady podnikateľov zo Slovenska a z partnerských krajín. Zatiaľ sa však nepodarilo prelomiť ťažko pochopiteľný slabý ekonomický záujem slovenských podnikateľských subjektov a firiem ísť do tejto oblasti hoci aj v kooperácii s inými zahraničnými partnermi. V krajinách západného Balkánu sú pritom spravidla veľmi výhodné daňové možnosti a hlad po investíciách napr. v energetike, stavebníctve, cestovnom ruchu, vo výrobe potravín, v infraštruktúre atď. Na webovej stránke SARIO je napríklad už dlhšie ponuka účasti na rozličných projektoch v Chorvátsku, z ktorých mnohé sú z oblasti atraktívneho a profitujúceho cestovného ruchu, ale aj moderných technológií. Z Čiernej Hory je tam 16 ponúk, ďalšie sú zo Srbska i z Bosny a Hercegoviny.[16]

Nedávno prišlo Chorvátsko s ďalšími ponukami možností na investície a spoluprácu napríklad pri obnove aj pre Slovensko dôležitej železničnej trate z prístavného mesta Rijeka po maďarské hranice. Viaceré z týchto projektov sa týkajú energetiky, v hre je aj rekonštrukcia a rozšírenie veľkej tepelnej elektrárne Plomin pri mori na Istrijskom polostrove.[17]

Je západný Balkán pre našu ekonomiku menej atraktívna oblasť? Ako to, že podľa údajov Národnej banky Srbska investovalo Rakúsko za osem rokov len v tejto krajine 2,6 miliardy dolárov?[18] Čo ich tam láka? Zainteresované kruhy v susednom Rakúsku hovoria, že je to okrem iného výhodná zemepisná poloha, kvalifikovaná pracovná sila a najnižšia daň na zisk v regióne. Vďaka rakúskym investíciám od roku 2000 vzniklo v Srbsku 20 000 pracovných miest.[19]

---

14 Údaje Národnej banky Srbska, http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/latinica/80/ino_ekonomski_odnosi/platni_bilans/fdi_neto.xls (prístup 22. 2. 2011).

15 *Analiza vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine za 2010. godinu*. Sarajevo: Ministerstvo zahraničného obchodu a hospodárskych vzťahov Bosny a Hercegoviny, 2010, http://www.mvteo.gov.ba/izvjestaji_publikacije/izvjestaji/ANALIZA%20.pdf (prístup 5. 3. 2011).

16 *Zahraničné teritóriá*. SARIO, http://www.sario.sk/index.php?zahranicne-teritoria-2 (prístup 5. 3. 2011).

17 Tamže.

18 Údaje Národnej banky Srbska, už citované v poznámke pod čiarou 14.

19 Vyjadrenia a údaj o počte nových pracovných miest uviedla štátna tajomníčka Ministerstva hospodárstva a regionálneho rozvoja Srbska Vesna Arsić v rozhovore *Západná Európa – najväčší investor v Srbsku* uverejnenom v máji 2010 na portáli www.promoney.rs. Tento údaj spomínal aj portál www.vibilia.rs v správe o Investičnom fóre Srbska vo Viedni v júni 2010.

Podaná pomocná ruka

Na západnom Balkáne slovenská rozvojová pomoc a spolupráca už tradične zohrávajú nezanedbateľnú úlohu v sprítomnení Slovenska v krajinách a spoločnosti tohto regiónu. Minister Mikuláš Dzurinda v už spomínanej výročnej správe MZV za rok 2010 uviedol takýto druh pomoci medzi kľúčovými atribútmi slovenskej zahraničnej politiky: „Základné ľudské hodnoty a pocit zodpovednosti nás motivujú klásť oveľa väčší dôraz na rozvojovú pomoc krajinám, ktoré sa ocitli v núdzi alebo prechádzajú zložitým vývojom."[20] Možno povedať, že oba tieto aspekty platia už dlhodobo aj pre štáty západného Balkánu. Rozvojová pomoc v regióne je, podobne ako v prípade krajín Východného partnerstva, koncipovaná aj ako nástroj podpory demokratických reforiem, integračného procesu, trhového prostredia a občianskej spoločnosti. Zaujímavé však je, že takto zameraných projektov je relatívne menej v Srbsku v porovnaní s Bosnou a Hercegovinou, Čiernou Horou a Macedónskom, kde majú prevahu. Pritom Srbsko bolo v roku 2010 podľa výročnej správy SAMRS (Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu) ako programová krajina najväčším konzumentom slovenskej oficiálnej pomoci ODA s vyplatenou sumou 1 022 018,85 eura, zatiaľ čo na projekty v ostatných štátoch západného Balkánu zaradených medzi projektové krajiny predstavovala vyplatená suma hodnotu 789 256,25 eura.[21]

Rozvojová pomoc v regióne je koncipovaná aj ako nástroj podpory demokratických reforiem, integračného procesu, trhového prostredia a občianskej spoločnosti.

Pravda, z týchto dvoch údajov nedostaneme reálny obraz o rozsahu a štruktúre slovenskej rozvojovej pomoci a spolupráce na západnom Balkáne, na ktorej sa s podporou prostriedkov ODA podieľajú mnohé mimovládne organizácie z tretieho sektora, ako Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Pontis a iné, ako aj rozličné firmy z mnohých regiónov Slovenska.

Konkrétnejšiu podobu týchto projektov získame napr. z prehľadu projektov realizovaných v roku 2010, ktorý je v prílohe výročnej správy SAMRS. V ňom je charakteristika jednotlivých projektov aj s uvedeným celkovým rozpočtom a schváleným príspevkom z ODA počas celého obdobia realizácie projektu, teda nielen jedného roka.

V prípade Srbska je tam vymenovaných 21 projektov v celkovej hodnote 3 388 463 eur. Ide napríklad o štyri projekty súvisiace s výstavbou vodovodov alebo so zabezpečením zdravej pitnej vody, dvoch kanalizácií (Hajdušica a Kovačica), ale aj také projekty, ako je ekologická poľnohospodárska výroba, postavenie mladých ľudí v občianskej spoločnosti, vytváranie pracovných príležitostí pre zdravotne postihnutých, podnikanie na úrovni lokálnych samospráv alebo odovzdávanie skúseností zo slovenského

[20] *Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky. Zahraničná politika v roku 2010. Výročná správa 2010.* c.d., s. 4.

[21] *Výročná správa Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu – za rok 2010*, s. 9, tabuľka č. 2, http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2011/03/Vyrocna-Sprava-SAMRS2010.pdf (prístup 27. 4. 2011).

integračného procesu mladým novinárom a analytikom. Za paradox možno pokladať projekt realizovaný vo Vršaci – ide o výstavbu veterných elektrární, ktoré sa na Slovensku stretávajú so všeobecným nepochopením až odmietaním.

Na druhom mieste je Bosna a Hercegovina, kde spolu desať projektov predstavuje hodnotu 1 606 629 eur. Medzi nimi je organizovanie Národného konventu o EÚ, ako aj ďalšie projekty súvisiace s európskou integráciou. Ďalej sa jeden z projektov týka systému sociálnej ochrany, iné zas reformy trhu s elektrinou podľa kritérií EÚ, vytvárania pracovných príležitostí pre obete nášľapných mín i budovania centra pre ženy v Srebrenici, ktorá patrila medzi najtragickejšie postihnuté mestá a oblasti počas vojny v deväťdesiatych rokoch.

Tri zo štyroch projektov v Macedónsku sú zamerané najmä na problematiku zodpovedného podnikania, prenesenia slovenského know-how do macedónskeho prostredia a štvrtý, zároveň najdrahší projekt rieši spracovanie odpadu a dodávku čističky vody v Novom Sele-Kolešine. Objem realizovaných projektov v Macedónsku dosahuje sumu 517 461 eur.

Dva projekty slovenskej rozvojovej pomoci a spolupráce v Čiernej Hore v celkovej hodnote 279 192 eur sú zamerané na zlepšovanie a využitie kapacít miestnych samospráv a na zlepšovanie manažérstva kvality a environmentálneho hospodárenia.

Celková hodnota pomoci týchto projektov v štátoch západného Balkánu, presnejšie v štyroch krajinách z nich na území bývalej Juhoslávie (nie je medzi nimi Kosovo, ale ani Albánsko) dosahuje výšku 5 791 745 eur. K tomu pristupujú ešte mikrogranty, ktorých poskytovanie je v právomoci veľvyslancov. Ide o jednorazové finančné príspevky do výšky 5 000 eur, napríklad na rekonštrukciu škôl, nákup počítačov, vybavenie knižníc, kultúrne podujatia a pod. Na západnom Balkáne takto vyplatili slovenskí veľvyslanci miestnym partnerom 190 080 eur – 29 mikrograntov v Belehrade, 8 v Sarajeve, 3 v Podgorici a 3 v Skopje. Dohromady je to 43 zo všetkých 76 vyplatených mikrograntov v hodnote 352 061 eur.

Na skromné slovenské pomery a mizériu verejných financií to nie je málo. V tejto situácii, pre ktorú je charakteristické aj to, že ťažisko je v relatívne malých a krátkodobých projektoch v trvaní do dvoch rokov, treba oceniť zámer SAMRS v budúcnosti ich „zhodnotiť najmä z pohľadu efektívnosti, účinnosti a dopadov“.[22] Do úvahy treba brať aj ďalšie upozornenie, že pri prenose skúseností Slovenska z transformácie, reforiem a integračných procesov treba užšie spolupracovať s prijímateľmi pomoci. Treba dodať, že vo väčšine prípadov to tak bolo aj v minulosti a uskutočňuje sa to i v súčasnosti.

Záver

Napokon sa žiada zopakovať, že slovenská zahraničná politika v roku 2010 bola na západnom Balkáne nielen aktívna, ale aj efektívna v hľadaní riešení problémov a úloh

[22] Tamže, s. 25.

v stabilizovaní regiónu a vo vytváraní jeho európskej perspektívy. Možno bez rozpakov povedať, že v súvislosti so západným Balkánom prináša pridanú hodnotu do európskej politiky v úsilí integrovať ho do euroatlantických štruktúr a prispieť tak k bezpečnosti, stabilite a lepšej perspektíve tohto regiónu i celého kontinentu. Platí to napriek tomu, že v kosovskej problematike nie je Slovensko vo väčšinovom prúde európskej politiky. Odmietaním uznať nezávislosť Kosova totiž predsa len nedrží krok s realitou a logikou vývoja a ukrajuje si zo svojho manévrovacieho priestoru.

Chvíľami až dramatická a hlavne bolestná je situácia Bosny a Hercegoviny, jej vnútorná stabilita a snaha o efektívne začlenenie do euroatlantických integračných procesov, ktoré sú pre ňu veľmi potrebné. Je to predovšetkým výzva na adresu zodpovednosti domácich politických elít, ale aj pre európsku zahraničnú politiku a v jej rámci, prirodzene, i slovenskú. Nástojčivo udiera do očí aj stagnácia viacerých prvkov reformného a integračného procesu spojených s perspektívami v EÚ v prípade Macedónska a Albánska.

Pre Slovensko zostáva trvalou úlohou využiť možnosti krajín západného Balkánu na rozvoj vzájomnej hospodárskej spolupráce tak, aby sa aj táto oblasť priblížila k úspešnému príbehu slovenskej politickej a diplomatickej aktivity v regióne.

Pre Slovensko zostáva trvalou úlohou využiť možnosti krajín západného Balkánu na rozvoj vzájomnej hospodárskej spolupráce tak, aby sa aj táto oblasť priblížila k úspešnému príbehu slovenskej politickej a diplomatickej aktivity v regióne.

Bolo by dobré zamyslieť sa nad otázkou, čo možno urobiť s faktom, že napriek široko rozvetveným vzťahom širšia verejnosť u nás i tam v skutočnosti málo vie o našich krajinách navzájom, o dejinách i súčasnosti, o starostiach i radostiach, o spoločnosti, ktorá v nich žije. Treba prelomiť informačné bariéry, ale to je širší problém, týkajúci sa najmä mediálnej sféry a politiky v nej.

Mnohé udalosti, situácie a postoje na západnom Balkáne ukazujú, že v tamojších krajinách takmer bez rozdielu často prežíva nedávna minulosť poznačená predsudkami, mýtami, krivdami domnelými i skutočnými, minulosť manipulovaná a ovplyvnená prístupmi, ktoré viedli k nenávisti, nepriateľstvu a napokon k vojne a zločinom, ktoré nemožno ničím ospravedlniť. Zločin spáchaný tými, ktorí sa bránili, bol taký istý zločin ako ten, ktorý spáchali útočníci. Vyrovnať sa s tým, prekonať to nie je jednoduché. Tento zápas musí vybojovať spoločnosť v každej krajine sama so sebou, vo svojom vnútri. Nijaká zahraničná politika spojencov a priateľov ho nedokáže suplovať, môže mu iba pomôcť priamosťou, reálnosťou a otvorenosťou v spolupráci a v úsilí pomôcť. To je politika spočívajúca v morálnych hodnotách a napokon aj jediná naozaj perspektívna a pragmatická. V týchto polohách by sa mal pohybovať aj úprimný dialóg s partnermi na západnom Balkáne.

III. Nástroje slovenskej zahraničnej politiky

Rozvojová spolupráca a Slovensko v roku 2010

Nora Beňáková, Ján Mihálik, Peter Brezáni

Rok 2010 bol v oblasti oficiálnej rozvojovej pomoci dlho očakávaným míľnikom. Európske štáty ako donori sa spoločne zaviazali dosiahnuť v ňom objem prostriedkov vložených do rozvojovej spolupráce na úrovni 0,33 % HDP ročne pre krajiny EU15, resp. 0,17 % HDP pre nové členské štáty. Nielen finančná kríza, ale aj dlhodobo kritizovaná neochota navyšovať rozpočet rozvojovej pomoci v časoch enormného rastu doviedli Slovensko do zahanbujúceho stavu, keď stanovenú úroveň dosahujeme len spolovice. Bohužiaľ, stále platí, že namiesto diskusie o zmysluplnom navyšovaní a rozvoji kapacít poskytovať kvalitnú pomoc je Slovensko nútené zamýšľať sa nad spôsobmi, ako udržať aspoň úroveň z predošlých rokov. Útechou nám nemôže byť ani skutočnosť, že dohodnutú mieru nedosiahla väčšina krajín EÚ.

Minulý rok však priniesol aj niekoľko noviniek, ktoré by v budúcnosti mohli viesť k zlepšeniu systému a zvýšeniu kvality poskytovanej pomoci. Hodnotenie, tzv. *special peer review* slovenskej rozvojovej pomoci zo strany expertov z Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), podpis Memoranda o porozumení medzi Ministerstvom zahraničných vecí SR (MZV) a Platformou mimovládnych rozvojových organizácií (PMVRO), iniciovanie prác na komplexnej Národnej stratégii pre globálne rozvojové vzdelávanie, posuny v systéme poskytovania humanitárnej pomoci, schválenie Komunikačnej stratégie oficiálnej rozvojovej pomoci SR, pripravený a prijatý zákon o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MZV – všetky tieto iniciatívy mali ambíciu skvalitniť systém. Niektorým sa to podarilo viac, iné narazili na isté zaváhania.

Národný program na rok 2010: plány a skutočnosť

Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2010[1] (NP ODA) schválila vláda 25. mája 2010. Aj tentoraz sa podarilo kľúčový programovací dokument pripraviť až takmer v polovici programovacieho obdobia. Štruktúra i obsahové zameranie druhého NP vychádzajúceho zo Strednodobej stratégie na roky 2009 – 2013 nijako nevybočili z rámca predchádzajúceho programového materiálu. Pozitívom, podobne ako v prípade NP 2009, bolo zadefinovanie veľmi konkrétnych a špecifických úloh (ktoré boli tentoraz pripravené triezvejšie a reálnejšie ako tie na rok 2009) a indikátorov ich plnení v roku 2010.[2] Oproti roku 2009 sa počet stanovených úloh na rok 2010 zúžil z miestami až prehnane ambicióznych 21 na reálnejších 9, pričom vyššia bola kvalita indikátorov plnenia úloh. Čo možno vyčítať aj NP ODA 2010 je nezadefinovanie termínov plnenia týchto úloh, neúplná indikácia želaného stavu ku koncu roka 2010 a nestanovenie zodpovednosti (pracovníkov, inštitúcií – odborov/sekcií, prípadne definovanie celej siete zodpovednosti) za konkrétnu úlohu. Je pravda, že v niektorých prípadoch sa želaný stav v roku 2010 objavil v textovej časti, do hodnotenia plnenia sa však už nepremietol.[3] V konečnom dôsledku sa teda plneniu ponecháva voľnejší výklad a niektoré aktivity možno považovať za splnené formulkou „v procese prípravy", prípadne použitím holého konštatovania „želanej" skutočnosti bez overiteľného zdroja. Odpočet plnenia jednotlivých úloh, tak ako ho prezentuje MZV SR, ponúka tabuľka 1.[4]

Bilaterálna pomoc: zacielenie a financovanie

NP ODA 2010 priniesol aj jedno výrazné dlhodobo odporúčané a do istej miery aj očakávané nóvum, ktorým je zúženie počtu projektových krajín. Strednodobá stratégia na roky 2009 – 2013 zadefinovala 16 projektových a 3 programové krajiny a NP 2009 ich prevzal v celom rozsahu. NP 2010 tak môžeme v istom zmysle označiť za prelomový, keďže po dialógu vládnej a mimovládnej časti spoločnosti došlo k zníženiu

---

1 *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2010*, http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2010/05/NP-ODA-2010.pdf (prístup 12. 1. 2011).

2 Negatívnym prvkom je chýbajúce vyhodnotenie plnenia zadaných úloh na rok 2009, ktoré by určite prispelo k väčšej transparentnosti, lepšej kontrole a plánovaniu. To sa totiž nevyskytlo v žiadnom sumarizačnom dokumente ODA v roku 2009, a tak ho autori očakávali aspoň v úvode NP ODA 2010. Treba dodať, že hodnotenie plnenia v roku 2010 sa už v prehľadnej forme nachádza v dokumente *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej SR v roku 2010*. Bratislava: Ministerstvo zahraničných vecí SR, 2011, s. 10 – 12.

3 Ako príklad možno uviesť naplánované vypracovanie a predloženie Plánu kapacitného rozvoja a návrh personálneho zabezpečenia SAMRS, ktorý sa už len vo forme hodnotiacej tabuľky, kde zámer nebol deklarovaný takto doslovne, premietol do „niekoľkých" školení a informácie o začatí projektu.

4 Tabuľka je prevzatá z materiálu *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2010*, c. d., s. 10 – 12.

Tabuľka 1. *Plnenie úloh vyplývajúcich z NP ODA 2010*

Úlohy	Indikátor	Plnenie
Posilnenie koordinácie a koherencie aktivít ODA na národnej úrovni	Plán práce Koordinačného výboru v roku 2010	Postupné posilňovanie postavenia rozvojovej politiky a efektívne zvyšovanie koherencie štátnych politík s rozvojovou politikou. Koordinačný výbor ODA SR zasadal 16. decembra 2010.
Posilnenie legislatívneho rámca pre implementáciu rozvojovej a humanitárnej pomoci	Návrh zákona o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MZV SR a o zmene a doplnení zákona č. 617/2007 Z. z.	Zákon bol prijatý 8. decembra 2010.
	Vykonávací predpis k implementácii humanitárnej rozvojovej pomoci	V súčasnosti sa pracuje na vykonávacom predpise.
Zabezpečiť programový rámec na spoluprácu s programovými krajinami	Programové dokumenty pomoci pre Srbsko, Afganistan a Keňu	Programové dokumenty sú v procese prípravy.
Budovať systém monitorovania a hodnotenia	Vytvorené všeobecné pravidlá monitorovania a hodnotenia rozvojových projektov a programov SlovakAid	Hodnotiaca misia projektov v Afganistane plánovaná na apríl 2011 Monitoring projektov Srbska, marec 2011
	Vyhodnotenie vybraných projektov rozvojovej pomoci SR realizovaných v rokoch 2007 – 2009	Vyhodnotenie projektov v Afganistane. Prehodnocuje sa možná spolupráca s ČR na vyhodnotení projektov v Bosne a Hercegovine.
Verejná informovanosť a rozvojové vzdelávanie	Komunikačná stratégia MZV SR pre rozvojovú pomoc	Stratégia bola schválená v roku 2010 vo vedení MZV SR.
	Plán aktivít plnenia Komunikačnej stratégie	Prijatý vo vedení MZV SR.
	Stratégia v oblasti rozvojového vzdelávania	Stratégia je v procese prípravy. Od apríla 2010 zasadá pracovná skupina zodpovedná za jej prípravu.
Posilňovanie štatistického výkazníctva	Návrh na posilnenie systému štatistického vykazovania RP a podávania štatistických správ jednotlivými zainteresovanými subjektmi	MZV SR úzko spolupracuje s OECD DAC, MF SR a so SAMRS s cieľom vytvorenia IS pre štatistické výkazníctvo.
Rozvíjanie spolupráce s mimovládnym sektorom	Memorandum o spolupráci s MVRO v oblasti poskytovania rozvojovej pomoci	Memorandum o porozumení medzi MZV SR a Platformou MVRO bolo podpísané 4. mája 2010.

Úlohy	Indikátor	Plnenie
Zlepšenie fungovania systému humanitárnej pomoci	Vytvorenie databázy slovenských humanitárnych organizácií	MZV SR v spolupráci s PMVRO pripravuje databázu organizácií, ktoré pôsobia v HP. Bol tiež vytvorený model akreditácie týchto organizácií do HP SR.
	Posilnenie spolupráce MZV a slovenských humanitárnych organizácií pri poskytovaní humanitárnej pomoci	Spolupráca v danej oblasti vykazuje veľmi dobré výsledky. V roku 2010 bolo zorganizovaných niekoľko seminárov a workshopov o HP.
	Posilnenie spolupráce MZV a MV pri poskytovaní plánovanej materiálnej humanitárnej pomoci	Spolupráca s MV SR v oblasti HP vykazuje dobré výsledky. V roku 2010 bola poskytnutá materiálna HP pre Afganistan.
Budovanie kapacít pre poskytovanie rozvojovej pomoci	Plán kapacitného rozvoja a návrh personálneho zabezpečenia SAMRS	V roku 2010 bolo realizovaných niekoľko školení pre zamestnancov SAMRS – PS GRV, Practicioners a pod. Začal sa tiež realizovať kapacitný projekt zameraný na tri oblasti: budovanie kapacít a zlepšovanie procesov, informačné rozvojové centrum, budovanie informačného systému ODA SR.
	Vytvorenie štátneho systému podpory vysielania dobrovoľníkov SR	Zákon upravujúci danú oblasť je v procese prípravy na MV SR. MZV SR spolupracuje na príprave zákona prostredníctvom PMVRO.
	Projekt oficiálneho informačného systému a databázy rozvojovej pomoci	V rámci SAMRS bola vytvorená databáza bilaterálnej pomoci MZV SR v súlade s metodikou vykazovania ODA podľa OECD DAC. V roku 2010 bol schválený projekt MIS ODA SR, ktorý zabezpečuje zber, evidenciu a vykazovanie ODA SR.
	Plán zapojenia zastupiteľských úradov SR do systému rozvojovej pomoci SR	ZÚ SR sú zapojené do rozvojovej pomoci v rámci Štatútu projektovej komisie, hodnotenia projektového dokumentu, ako aj v rámci monitorovania realizovaných projektov. SAMRS realizovala niekoľko školení pracovníkov MZV SR o rozvojovej pomoci v rámci predvýjazdovej prípravy.
	Prehodnotenie systému rozvojovej pomoci SR a jeho financovania (informácia)	V rámci NP ODA 2011 boli prehodnotené sektory aj teritoriálne priority rozvojovej pomoci SR.

počtu projektových krajín na 11. Za „prešľapovanie na mieste" možno považovať nesystematickú špecifikáciu sektorových priorít pri jednotlivých krajinách. Podobne ako v minuloročnej edícii sme nútení konštatovať, že aj napriek tomu, že NP 2010 obsahoval úlohu smerujúcu k vytvoreniu plánovacieho dokumentu pre programové krajiny, ich príprava nepokročila. Do značnej miery k tomu prispelo aj stále odkladané hodnotenie slovenskej ODA expertmi OECD, ktorého výsledky sa mali premietnuť do ďalšieho plánovania slovenskej rozvojovej spolupráce.

Slovenská bilaterálna ODA sa teda v roku 2010 zúžila na 3 programové a 11 projektových krajín.[5] Z finančného hľadiska však výrazný posun nenastal. Podiel dvojstrannej pomoci na celkovej ODA bol, podobne ako po iné roky, nízky (27 %)[6] a stále platí, že jeho výška sa zásadne nemení a v blízkej budúcnosti pravdepodobne meniť ani nebude.

V absolútnom vyjadrení bolo na rozvojové bilaterálne aktivity poskytnutých 15 203 603,70 eura. Z toho 6 519 567,10 eura (vrátane administratívnych nákladov SAMRS) bolo poskytnutých na rozvojové projekty prostredníctvom SAMRS. Výdavky na dvojstrannú pomoc MZV SR predstavovali sumu 486 538 eur, a to aj pri započítaní administratívnych nákladov MZV (404 089 eur). Ministerstvo vnútra realizovalo veľkú časť bilaterálnej pomoci cez materiálnu humanitárnu pomoc (1 639 620 eur), aktivity súvisiace s utečencami, prostredníctvom budovania azylových kapacít, azylových procedúr a spolufinancovania azylových projektov (1 867 777 eur). Administratívne náklady predstavovali sumu 1 474 576 eur. Ministerstvo zdravotníctva minulo na rozvojové aktivity 947,8 eura, Úrad jadrového dozoru 49 100 eur – obe inštitúcie tieto prostriedky použili na odborné konzultácie, stáže a zahraničné pracovné cesty. Ministerstvo školstva využilo prostriedky vykazované ako rozvojová pomoc na štipendiá, na projekt slovenčina ako cudzí jazyk, platy učiteľov, lektorov a administratívne náklady v celkovej sume 2 280 867,90 eura. Ministerstvo financií vykázalo 120 085 eur na realizáciu odborných stáží, informačný systém vykazovania ODA a administratívne náklady. Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo uskutočnil školenia za 4 400 eur, ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny zrealizovalo zahraničné služobné cesty za 44 100 eur. Objem vynaložených prostriedkov z ministerstva obrany (81 402 eur) smeroval na civilno-vojenskú spoluprácu v operácii ISAF. Národná banka realizovala

Národný program 2010 môžeme v istom zmysle označiť za prelomový, keďže po dialógu vládnej a mimovládnej časti spoločnosti došlo k zníženiu počtu projektových krajín na 11.

[5] Programovými krajinami ostali Afganistan, Keňa a Srbsko. Projektovými na rok 2010 ostali Etiópia, Sudán, Vietnam, Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Macedónsko, Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina. Počet projektov v týchto krajinách sa, samozrejme, odrazil len na výzvach v roku 2010, keďže projekty z minulých rokov tento teritoriálny rámec prekračujú.

[6] Nasledujúca časť tejto state je spracovaná na základe údajov uverejnených v už citovanom dokumente *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2010* a vo *Výročnej správe Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu za rok 2010*. Bratislava: Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, 2011, http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2011/03/Vyrocna-Sprava-SAMRS2010.pdf (prístup 27. 3. 2011).

projekty za 10 454 eur a kancelária prezidenta v súvislosti s bilaterálnou rozvojovou pomocou uskutočnila služobné cesty v sume 175 869 eur.

Už bolo spomenuté, že v najvyššom objeme boli podporené bilaterálne aktivity, ktoré sa implementovali prostredníctvom SAMRS. Tak ako uvádza poznámka pod čiarou, základným štatistickým dokumentom pri spracovaní tejto state bývajú dva materiály: *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou* a *Výročná správa Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu*. Oba dokumenty za rok 2010 však obsahovali viacero nezrovnalostí; i keď v sumáre sa väčšinou stretli, resp. približovali, čiastkové dáta boli často nejednotné. Napriek týmto rozdielom, ktoré sú do značnej miery spôsobené skôr matematickými/štatistickými chybami či nepozornosťou, však približnú predstavu o trendoch, prioritách a čerpaní pri implementácii slovenskej bilaterálnej pomoci čitateľ získa. Pri uvádzaní čísel a štatistických údajov budeme primárne vychádzať z materiálu SAMRS, pričom v prípade rozdielneho údaja v materiáli MZV na túto skutočnosť upozorníme.

V roku 2010 sa realizovalo a v niektorých prípadoch aj ukončilo 233 projektov.[7] Z toho 48 sa uskutočnilo v programových krajinách (Afganistan 7, Keňa 14 a Srbsko 27), 55 v projektových krajinách.[8] 19 projektov sa implementovalo v oblasti globálneho rozvojového vzdelávania. Spolufinancovalo sa deväť projektov, ktoré uspeli vo výzvach Európskej komisie, realizovalo sa deväť humanitárnych[9] a jeden posthumanitárny projekt. Implementovali sa tri projekty schválené v rámci Aktuálnych rozvojových výziev[10], dva projekty na budovanie kapacít a dva projekty zamerané na verejnú informovanosť[11]. V prípade čoraz obľúbenejšej a aktívnejšej schémy mikrograntov prebiehalo 85 projektov.[12] Aj v roku 2010 platilo, že projekty sa realizovali v pomerne širokom teritoriálnom a sektorovom zábere, čo bol dôsledok predchádzajúceho nastavenia. Rok 2010 však priniesol už spomínanú zmenu, ktorá rozvojovú pomoc prinajmenšom teritoriálne zúžila, pričom sektorový záber ostal naďalej relatívne široký: pomoc sa distribuovala medzi 12 rôznych sektorov.

V roku 2010 sa uskutočnilo 14 výziev, v rámci ktorých bolo podaných 211 žiadostí. Okrem tradične najpočetnejších mikrograntov bolo najviac žiadostí podaných v súvislosti s výzvou pokrývajúcou krajiny západného Balkánu (41) a Východného partnerstva (16). Schválených bolo 122 projektov v celkovom objeme 5 122 599,05 eura.

---

7 MZV v dokumente *Informácie...* uvádza 226 projektov, avšak úplne chýbajú dáta o projektoch realizovaných v krajinách východnej Európy a strednej Ázie, ktorých sa podľa údajov VS SAMRS (v tabuľke 2 na strane 9) realizovalo 24. V prílohe tej istej správy sa však uvádza len 21 konkrétnych projektov v tomto teritoriálnom rámci.

8 V prípade dokumentu MZV chýba už spomínaný údaj o projektoch v krajinách východnej Európy a strednej Ázie.

9 Aj v tomto prípade sú čísla rozdielne – MZV uvádza len 8 projektov.

10 Dokument MZV hovorí len o 2 projektoch, ktoré aj konkrétne vymenúva.

11 V oboch oblastiach sa v dokumente MZV uvádza len jeden projekt.

12 V materiáli MZV figuruje údaj 106. Zaujímavá je skutočnosť, že celková suma vyplatená v roku 2010 je aj napriek signifikantnému rozdielu v počte projektov rovnaká v oboch dokumentoch.

Pre programové krajiny bolo schválených 11 projektov.[13] Najviac z nich predstavovalo projekty v rámci priority ochrana životného prostredia (päť v Keni a jeden v Srbsku), po dvoch projektoch schválila komisia v oblastiach zdravotníctva (Keňa) a vzdelávania (Afganistan a Keňa) a po jednom projekte v sektorovej priorite infraštruktúra (Afganistan) a pôdohospodárstvo (Keňa). V projektových krajinách bolo schválených 13 projektov.[14] V teritoriálnom rámci západného Balkánu sa schválilo päť projektov. Sektorovo boli zamerané najmä na budovanie demokratických inštitúcií (dva projekty v Bosne a Hercegovine) a po jednom projekte na budovanie trhového prostredia, pomoc pri integrácii do medzinárodných organizácií (Bosna a Hercegovina) a infraštruktúru (Macedónsko). V krajinách Východného partnerstva sa bude od roku 2010 implementovať o sedem projektov viac (tri v Moldavsku a po dva na Ukrajine a v Gruzínsku). S výnimkou jedného projektu v Gruzínsku, ktorý sa zameriaval na budovanie občianskej spoločnosti, sa všetky ostatné zameriavali na oblasť budovania demokratických inštitúcií. V Afrike sa bude po roku 2010 realizovať o jeden projekt viac, a to v Sudáne v priorite vzdelávanie.

V oblasti globálneho vzdelávania boli schválené dva projekty orientujúce sa na tvorbu metodických materiálov, ako aj na zvyšovanie povedomia o globálnom vzdelávaní. Takisto dva projekty boli podporené v priorite verejná informovanosť a v priorite budovanie kapacít ODA (vrátane štátnych inštitúcií). Bolo schválených deväť humanitárnych a jeden posthumanitárny projekt.

Stále populárnejším prvkom našej ODA je program mikrograntov, ktorý sa realizoval prostredníctvom ambasád v Belehrade (29 projektov pre subjekty v Srbsku), Sarajeve (8 pre Bosnu a Hercegovinu), Nairobi (9 pre Keňu) , Minsku (2 pre Bielorusko), Kyjeve (3 pre Ukrajinu), Bukurešti (19 pre Moldavsko), Podgorici (3 pre Čiernu Horu) a Skopje (3 pre Macedónsko). Ako už bolo naznačené, schválilo sa 76 projektov v celkovej hodnote 352 061,58 eura. Sektorový záber bol však oproti minulosti výrazne zúžený. Táto forma pomoci sa totiž distribuovala medzi 7 rôznych sektorov a 90 % projektov bolo realizovaných v troch sektorových prioritách (občianska spoločnosť, infraštruktúra a vzdelávanie).

Rok 2010 v zacielení rozvojovej pomoci priniesol významnú zmenu v podobe zúženia teritoriálnych priorít, počet projektových krajín klesol takmer o tretinu. Jednoznačným trendom je ústup zo Srbska, kde sa v roku 2010 schválil len jeden projekt, kým v roku 2009 ich bolo 11. Pred celý región západného Balkánu, kde majú najväčší „potenciál" Bosna a Hercegovina a Čierna Hora, sa pomaly tlačí región Východného partnerstva – najmä Moldavsko a Ukrajina. Sektorovo je však pomoc stále pomerne široká, pričom platí, že do istej miery sú jednotlivé prioritné oblasti určované *ad hoc*, na

[13] Dva projekty v Afganistane, jeden v Srbsku a osem v Keni. Autori aj tu narazili na problém nejednotných údajov – navyše v jednom a tom istom materiáli – keď v prípade počtu schválených projektov v Keni VS SAMRS (treba povedať, že zhodne s dokumentom MZV) v tabuľke 2 na strane 9 uvádza, že bolo schválených 7 projektov vrátane projektov zameraných na odstránenie následkov klimatických zmien. V tabuľke 4 na strane 12 tej istej správy je však počet projektov schválených pre Keňu 8.

[14] Oba dokumenty uvádzajú v sumarizačných tabuľkách počet 14. V tabuľke 4 na strane 12 VS SAMRS je však počet projektov schválených v projektových krajinách 13.

základe skúseností slovenských subjektov v danej oblasti, prípadne logika sektorového zamerania nie je príliš jasná. Určite by plánovaniu pomohli už niekoľkokrát spomínané (a konštantne plánované) strategické dokumenty, ktoré by naše dlhodobé záujmy na základe dôkladnej analýzy jasne zadefinovali.

Multilaterálna pomoc[15]

Ani v roku 2010 multilaterálnu časť rozvojovej spolupráce zainteresované subjekty výraznejšie nepertraktovali. Opäť môžeme konštatovať, že táto forma intervencie bola naďalej charakteristická minimálnou, resp. žiadnou snahou vytvoriť „mechanizmus internacionalizácie" uskutočňovania aj našich priorít na medzinárodnom poli, pasívnym prístupom a jednoduchou akceptáciou platieb „povinného členského". Na druhej strane treba priznať, že táto téma je výrazne personálne poddimenzovaná, náročná a komplexná a závisí od kvality celého reťazca – od tvorcov politík cez tých, ktorí rozhodujú (majú záujem o problematiku), až po „implementátorov".

Aj napriek neadresnosti realizuje Slovensko väčšinu svojej rozvojovej pomoci na základe zmluvných záväzkov súvisiacich s členstvom v medzinárodných organizáciách.

Aj napriek neadresnosti realizuje Slovensko väčšinu svojej rozvojovej pomoci na základe zmluvných záväzkov súvisiacich s členstvom v medzinárodných organizáciách. V roku 2010 takýmto spôsobom poskytlo 73 % všetkých zdrojov, t. j. 40 609 177,10 eura. Najväčším prispievateľom bolo už tradične Ministerstvo financií SR, pričom najvyšším príspevkom ministerstva bola platba na rozvojovú pomoc do rozpočtu EÚ (36 360 000 eur). Zaplatilo aj svoj príspevok Európskej investičnej banke (EIB) vo výške 107 744 eur. Prispelo na dotácie úrokovej miery a technickej pomoci investičných projektov financovaných z investičného nástroja EIB sumou 587 548 eur. Uhradilo druhú splátku v rámci príspevku Zvereneckému fondu UNDP na program „Verejné financie na rozvoj" v objeme 236 628 eur a do Fondu technickej spolupráce SR a EBOR prispelo sumou 625 000 eur. V rámci pristúpenia k 15. doplneniu zdrojov Medzinárodného združenia pre rozvoj (IDA) uhradilo druhú splátku v objeme 680 000 eur. Pokiaľ ide o iniciatívu na odpustenie dlhov v rámci IDA, bol odpustený dlh vo výške 40 000 eur. Do Rozvojovej banky Rady Európy prispelo MF na Haiti sumou 344 eur.

Ministerstvo zahraničných vecí na mnohostrannú pomoc vynaložilo 1 165 828,70 eura vo forme príspevkov do OSN a organizácií OSN (UNESCO, UNICEF, UNFPA, UNIFEM, UNHCR – v sume 543 781,30 eura), ako aj príspevkov do mierových operácií OSN (MINURCAT, MINURSO, MINUSTAH, MONUSCO/MONUC, UNAMID, UNIFIL, UNMIK, UNMIL, UNMIT, UNOCI, UNOMIG – 36 077,40 eura), do OECD (154 327 eur), Medzinárodného výboru Červeného kríža (24 000 eur), Medziná-

[15] Údaje spracované podľa už citovaného dokumentu *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2010*, s. 30 – 35.

rodnej organizácie pre migráciu (150 000 eur) a Zvereneckého fondu MZV UNDP (257 643).

Ministerstvo životného prostredia zaplatilo členské príspevky v medzinárodných organizáciách a environmentálnych fondoch v celkovej výške 141 492,50 eura, z toho 8 100 eur do UN FCCC (Rámcový dohovor o klimatických zmenách), 6 082 eur (Kjótsky protokol k UN FCCC), 41 161,50 eura do UNEP, 76 321,90 eura do Zvereneckého fondu UNEP pre Montrealský protokol a 2 126,5 eura do Svetovej meteorologickej organizácie. Sumou 2 439,70 eura prispelo do Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi fauny a flóry a 5 260,90 eura poskytlo Medzinárodnej únii ochrany prírody.

Príspevky v objeme 239 845,40 eura, ktoré sa ako ODA vykazujú, odviedlo do rôznych medzinárodných organizácií či inštitúcií aj Ministerstvo pôdohospodárstva. Do FAO prispelo sumou 115 254,40 eura, 42 115 eur tvoril príspevok stredisku FAO-CEECFOODS. Depozitnej knižnici FAO poskytlo 33 919 eur. Príspevok do Svetového potravinového programu bol 10 750,40 eura. Sumou 4 670 eur prispelo ministerstvo v rámci Dohovoru OSN o boji proti dezertifikácii v krajinách postihnutých vážnym suchom, 21 720 eur do Európskej a stredozemskej organizácie na ochranu rastlín a 11 416,60 eura na Regionálne programy Biodiversity International.

Ministerstvo zdravotníctva uhradilo členské vo Svetovej zdravotníckej organizácii (162 608,80 eura) a ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny zaplatilo príspevok do Medzinárodnej organizácie práce (103 891 eur). Ministerstvo vnútra poskytlo prostriedky Úradu UNHCR vo výške 12 105 eur a do Medzinárodnej organizácie pre migráciu (bratislavská kancelária) 24 716 eur. Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja štatisticky zlepšilo objem slovenskej ODA sumou 14 628,30 eura, ktorú predstavoval príspevok do Svetovej poštovej únie.

Prostredníctvom príspevkov do Fondu technickej spolupráce Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) a percentuálneho podielu členského príspevku do MAAE sa do štatistík sumou 86 668,80 eura zaradil Úrad jadrového dozoru SR. Úrad priemyselného vlastníctva prispel vo výške 2 734,60 eura do Svetovej organizácie duševného vlastníctva.

Humanitárna pomoc[16]

Slovensko v roku 2010 poskytlo humanitárnu pomoc v celkovom objeme 1 894 897,20 eura, ktorá sa realizovala formou materiálnej a finančnej pomoci. Finančná pomoc sa uskutočňovala prostredníctvom deviatich humanitárnych a jedného posthumanitárneho projektu v celkovom objeme 255 277,20 eura a smerovala do štyroch krajín, ktorých v roku 2010 postihli ničivé zemetrasenie (Haiti), povodne (Pakistan a Moldavsko) a ekologická katastrofa (Maďarsko).

---

[16] Spracované na základe údajov z už citovaného materiálu *Výročná správa Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu – za rok 2010*, s. 13 – 14.

Finančná pomoc

Finančné dotácie na pomoc Haiti v celkovej výške 50 000 eur z prostriedkov MZV dostali v prvej fáze mimovládne organizácie UNICEF, Červený kríž, Človek v ohrození a ADRA, ktoré ich spolu s vyzbieranými finančnými prostriedkami v rámci verejných zbierok použili najmä na realizáciu konkrétnych projektov v teréne – v oblastiach vody a sanitácie, poskytovania zdravotníckych služieb, výstavby dočasných príbytkov a škôl. Nie je na škodu zdôrazniť, že mimovládnym organizáciám sa podarilo vyzbierať na pomoc Haiti rekordnú sumu 2,25 milióna eur, pričom len Slovenská katolícka charita získala výnos 1,7 milióna.

V rámci posthumanitárnej obnovy Haiti vyhlásilo MZV dodatočnú grantovú výzvu, v rámci ktorej získala mimovládna organizácia MAGNA Deti v núdzi dotáciu na realizáciu projektu zameraného na pomoc v oblasti zdravotníckych služieb vo výške 150 000 eur[17].

Finančnú dotáciu na realizáciu priamych projektov v Pakistane v celkovej výške 50 000 eur získali mimovládne organizácie Človek v ohrození a ADRA, ktoré poskytovali zdravotnícke služby, podporu hygieny, pomoc pri obnove obydlí a distribuovali tablety na čistenie vody. MZV prispelo aj na odstraňovanie následkov povodní v Moldavsku sumou 35 000 eur. V reakcii na ekologickú haváriu odkaliska v Maďarsku poskytlo MZV 10 000 eur na aktivity slovenskej záchranárskej organizácie International Rescue System a Špeciálnej kynologickej záchrannej služby.

Materiálna pomoc

Materiálna pomoc bola realizovaná prostredníctvom ministerstva vnútra (ktoré ju má v gescii) v objeme 1 639 620 eur. Pomoc pre Haiti zabezpečovalo ministerstvo vnútra v dvoch etapách v sume 445 000 eur. Prvú zásielku sprevádzali slovenskí lekári a záchranári, ktorí zabezpečovali jej distribúciu. Druhá, odoslaná v marci 2010, však stála približne rok na colnici na Haiti, podobne ako zásielky z iných krajín.[18] Jej prebratie na colnici a následnú distribúciu nakoniec po dohode s MZV zabezpečila slovenská mimovládna organizácia MAGNA Deti v núdzi. Ďalšia materiálna pomoc smerovala do záplavami postihnutého Pakistanu, Albánska, Moldavska, Čiernej Hory, Ukrajiny, Maďarska, zemetrasením postihnutého Čile a na hurikánom spustošené karibské súostrovie Svätá Lucia. Materiálna pomoc išla aj Palestínskej samospráve na zdravotnícku pomoc postihnutým vojnovým konfliktom a vojaci priviezli materiálnu pomoc do afganského Uruzganu.

Efektívnejšia „humanitárka"

V Národnom programe ODA na rok 2010 si MZV ako jeden z cieľov stanovilo posilňovanie spolupráce so slovenskými humanitárnymi organizáciami pri poskytovaní humanitárnej pomoci (finančnej i materiálnej) a spoluprácu pri jej plánovaní. Skúsenosti z roku 2010 ukázali, že distribúcia materiálnej pomoci, ktorá je v kompetencii

---

17 V roku 2010 uskutočnila aktivity za 125 277,22 eura.

18 *Humanitárna pomoc zo Slovenska konečne u Haiťanov*. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, http://www.slovakaid.sk/?p=6627 (prístup 3. 5. 2011).

ministerstva vnútra, je efektívna len vtedy, keď sa zabezpečí aj jej distribúcia v krajine prijímateľa. Doručiť pomoc k recipientom môžu zastupiteľské úrady, pokiaľ ich SR v prijímateľskej krajine má. Ak nie, je nevyhnutné zabezpečiť sprevádzanie alebo distribúciu pomoci v krajine prostredníctvom slovenských humanitárnych organizácií. Efektívnejšou cestou je preto finančná pomoc, ktorá je však stále poddimenzovaná (na rok 2011 iba vo výške 250 000 eur). Prostredníctvom nej môžu slovenské humanitárne organizácie v koordinácii a pod kontrolou svojich pracovníkov, prípadne dobrovoľníkov priamo v teréne pomáhať obetiam prírodných katastrof, realizovať priame nákupy v krajine, čo jednak pomôže revitalizácii miestnej ekonomiky, jednak priamo zapája miestnych ľudí do obnovy svojej krajiny. Napokon slovenskí lekári, záchranári a humanitárni pracovníci pomáhajú budovať dobré meno Slovenska nielen v postihnutej krajine, ale aj pred slovenskou verejnosťou.

Skúsenosti z roku 2010 ukázali, že distribúcia materiálnej pomoci, ktorá je v kompetencii ministerstva vnútra, je efektívna len vtedy, keď sa zabezpečí aj jej distribúcia v krajine prijímateľa.

Budovanie kapacít

Z hľadiska budovania kapacít NP ODA zvlášť spomínal niekoľko dôležitých potrieb[19], ktoré sa počas roka (ne)plnili v rôznej miere:

- *Plán kapacitného rozvoja a návrh personálneho zabezpečenia SAMRS*. Ten mal byť vypracovaný a predložený v roku 2010, k čomu nedošlo. Cieľ sa tak spĺňal čiastkovo účasťou zamestnancov na bližšie kvantitatívne a kvalitatívne nešpecifikovanom počte školení a účasťou SAMRS na kapacitnom projekte zameranom na oblasti zlepšovania procesov, budovanie informačného systému ODA a informačného rozvojového centra. V tomto smere sú evidentné určité snahy a aktivity, avšak z celkového obrazu nemožno usúdiť, že ide o systémový strategický postup. Autori ho vnímajú skôr ako využívanie príležitostí a potreby riešiť záležitosti, ktoré nadobúdajú charakter urgentnosti vzhľadom na priebeh iných procesov.
- *Vytvorenie štátneho systému podpory dobrovoľníkov*. Zákon o dobrovoľníctve v gescii MV SR je v príprave a na finalizácii Národného systému vysielania dobrovoľníkov ako novej súčasti rozvojovej pomoci sa spolupracuje s PMVRO.
- *Projekt oficiálneho informačného systému a databázy rozvojovej pomoci*. Treba oceniť vznik databázy expertov a práce na jej ďalšom doplnení a skvalitnení, ktorá vznikla v úzkej spolupráci s PMVRO. Vypracovaný bol aj návrh nového projektového formulára, metodických pokynov na implementáciu metodiky štatistického vykazovania DAC OECD.
- *Plán zapojenia ZÚ do systému ODA*. Plán sa uskutočňuje najmä zapojením ZÚ do hodnotenia projektov a ich monitoringu. Treba však dodať, že celému

[19] Podľa už citovaného dokumentu *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2010*.

procesu chýba systémové ukotvenie v zmysle zapájania odborníkov, ktorí sa venujú problematike rozvojovej spolupráce, a to prinajmenšom v krajinách, kde je projektov najviac.

Okrem toho MZV pokračovalo v podpore kapacít slovenských MVRO zapájať sa do realizácie projektov EÚ, ako aj kapacít strešnej organizácie slovenských MVRO. Slovenská ODA má stále rezervy v zapájaní podnikateľských subjektov. Zatiaľ však chýba náležité fórum na odbornú diskusiu a vyjasnenie si tejto podoby rozvojovej spolupráce.

Evaluácia a monitoring

V slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci stále absentuje systémový monitoring a evaluácia. NP 2010 si podobne ako jeho predchodcovia za jeden z hlavných cieľov stanovil budovanie systému monitorovania a hodnotenia prostredníctvom vytvorenia pravidiel monitorovania a hodnotenia rozvojových projektov a programov SlovakAid, ako aj vyhodnotenia projektov z rokov 2007 – 2009. Opäť možno konštatovať, že uvedené aktivity prebiehali viac-menej na *ad hoc* báze, bez jasnej a jednoznačne definovanej metodológie zberu, triedenia a vyhodnocovania informácii, bez definovania zodpovedných inštitúcií či osôb, ktoré by sa mali zaoberať výsledkami a robiť rozhodnutia. Pozitívom roka 2010 však bola expertná evaluačná misia z OECD, ktorej cieľom bolo zhodnotiť systém slovenskej ODA prostredníctvom tzv. *peer review*. Ide o nástroj, ktorý členom OECD/DAC umožňuje poskytovať si navzájom kvalitnú spätnú väzbu o nastavení rozvojových politík a prináša odporúčania na ich zlepšenie. V posledných rokoch o tento nástroj prejavujú záujem aj krajiny, ktoré sú v DAC len pozorovateľmi.[20] Slovensko už dlhšie uvažovalo o pozvaní expertov OECD, čo sa nakoniec podarilo koncom roka 2010. Ich správa s odporúčaniami má byť zverejnená v prvej polovici roka 2011. Nástroje ako *peer review* sú pre slovenskú rozvojovú pomoc dôležitým zdrojom spätnej väzby a môžu viesť k prerámcovaniu diskusie a lepšiemu nadhľadu.

Ďalšie systémové kroky a opatrenia

V roku 2010 MZV pokračovalo v snahe zlepšovať nastavenie systému ODA. V marci bola schválená Komunikačná stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci SR. Na jarnej členskej schôdzi PMVRO otvorili členské organizácie diskusiu o etickej rovine informovania o rozvoji a prijali Kódex používania obrazového materiálu a podávania správ. V máji minister Miroslav Lajčák a predsedníčka PMVRO Nora Beňáková podpísali Memorandum o porozumení medzi MZV SR a PMVRO. V prvej polovici roka sa rozbehlo aj niekoľko procesov formulovania komplexnejších stratégií v oblasti globálneho rozvojového vzdelávania (GRV) a vysielania dobrovoľníkov do rozvojových programov. Na jeseň po zmene vlády okrem štandardných príprav Národného programu na rok

[20] Z okolitých krajín procesom tzv. malého *peer review* prešla napríklad Česká republika.

2011 prebiehali prípravy zákona o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky, ktorý bol schválený 8. decembra 2010 pod číslom 545/2010 Z. z.

Komunikačná stratégia SlovakAid

Komunikačná stratégia je prvým pokusom MZV komplexne uchopiť problematiku informovania verejnosti a zvyšovania povedomia o rozvojovej spolupráci. Dôležitou súčasťou rozhodnutia o stratégii bolo vyčlenenie zodpovedajúcej rozpočtovej položky na plánované aktivity v rámci NP ODA 2010. Ako súčasť stratégie bol schválený aj Indikatívny plán komunikačných aktivít na rok 2010.

Oblasť komunikácie s verejnosťou je v rozvojovej spolupráci výrazne poddimenzovaná, čo sa pravidelne prejavuje v prieskumoch verejnej mienky na diskrepanciách medzi deklarovanými postojmi a domnienkami o rozvojovej pomoci SR a realitou.

Oblasť komunikácie s verejnosťou je v rozvojovej spolupráci výrazne poddimenzovaná, čo sa pravidelne prejavuje v prieskumoch verejnej mienky[21] na diskrepanciách medzi deklarovanými postojmi a domnienkami o rozvojovej pomoci SR a realitou. V tomto ohľade je schválený dokument výrazným krokom vpred. Jeho nedostatkom zostáva pomerne široký všezahŕňajúci tón, ktorý znižuje ambíciu do roviny spoločného zozbierania a koordinovania rôznych (prevažne už aj tak plánovaných) aktivít s presahom k verejnosti. Pozitívom je zakomponovanie prvku vyhodnotenia plánovaných aktivít v správe, ktorá má byť predložená vždy do marca nasledujúceho roka. Pokiaľ nebude spracovaná len formálne, môže byť významným zdrojom poučenia a zlepšenia komunikácie s verejnosťou.

Oblasť komunikácie s verejnosťou je prostredím, kde donor reprezentovaný agentúrou SAMRS prirodzene vstupuje do užšej spolupráce s mimovládnymi organizáciami ako implementátormi rozvojovej spolupráce. Potenciál tohto rozmeru spolupráce bude potrebné postupne rozvinúť. O ochote ísť týmto smerom svedčia aj konkrétne aktivity naplánované a zrealizované počas roka (napríklad tzv. *road show*, bulletin *Rozvojová pomoc* vydávaný PMVRO a pod.).

---

[21] Napríklad *Eurobarometer. 2007. Citizens of the new EU member states and development aid*, september 2007, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_286_en.pdf (prístup 24. 6. 2010); *Eurobarometer. 2007b. Europeans and development aid*, jún 2007, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_280_en.pdf (prístup 24. 6. 2010); *Eurobarometer. 2010. Europeans, development aid and the Millennium Development Goals*, september 2010, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_352_en.pdf (prístup 27. 9. 2010).

[22] *Focus. Rozvojová pomoc. Záverečná správa z výskumu verejnej mienky pre spoločnosť Nadácia Pontis*, september 2009, http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000023449/091020_RP2009_sprava_web.pdf (prístup 27. 6. 2010).

Rozvojové vzdelávanie a vysielanie dobrovoľníkov

V úzkej spolupráci MZV a expertov z mimovládnych organizácií a akademickej pôdy vznikli procesy, ktorých ambíciou je sformulovať komplexné stratégie v oblastiach globálneho rozvojového vzdelávania a vysielania dobrovoľníkov do rozvojových projektov.

Globálne rozvojové vzdelávanie je oblasť vyžadujúca úzku spoluprácu viacerých rezortov (najmä MZV a MŠ) s expertmi. Napriek viacerým iniciatívam[22] sa do spolupráce dosiaľ nedarilo rovnomerne zapojiť všetkých hráčov.

NP 2010 stanovil v tejto oblasti ako hlavný cieľ vypracovanie Národnej stratégie pre globálne rozvojové vzdelávanie. Na prípravu podkladového expertného materiálu získala v rámci dotačného systému MZV dotáciu Platforma MVRO. Na túto úlohu sa od mája do októbra 2010 podujali etablovaní experti z oblasti GRV, ktorí v súčinnosti s PMVRO a pod jej hlavičkou otvorili proces formulovania stratégie širšej komunite zainteresovaných aktérov (metodici z MVO, zástupcovia pedagógov, Štátneho pedagogického ústavu či metodicko-pedagogických centier) cez konferenciu a stretnutia menších pracovných skupín. V tomto sa inšpirovali podobnými procesmi, ktoré prebehli v Rakúsku, Írsku či Portugalsku. Výsledný návrh bol prezentovaný pracovnej skupine pre globálne rozvojové vzdelávanie, ktorú v máji 2010 zriadilo MZV a sú v nej aj zástupcovia ministerstva školstva a ÚV SR. Pracovná skupina pripomienkuje a pripravuje finálne znenie stratégie na roky 2012 – 2016, ktorú budú spolu s Akčným plánom na rok 2012 predkladať do vlády MZV a MŠ v druhom polroku 2011. Aj keď tento proces ešte prebieha, ukazuje sa, že by mohlo ísť o príklad dobrej praxe pri formulovaní širších stratégií a politík.

Vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových projektov v rámci slovenskej rozvojovej pomoci dosiaľ nebolo cielene podporované. Sporadicky sa objavovalo najmä v projektoch niektorých mimovládnych organizácií. Prostredie a kapacita vysielajúcich organizácií v posledných rokoch významne rastie. Preto bol v rámci dočerpávania prostriedkov Zvereneckého fondu MZV – UNDP vytýčený cieľ podporiť vznik stratégie vysielania dobrovoľníkov. Časť prostriedkov sa využila na vyslanie dobrovoľníkov pomocou schémy UNV (United Nations Volunteers) a časť použilo konzorcium štyroch MVO zastrešených PMVRO na vyslanie dobrovoľníkov v rámci svojich projektov, najmä na proces vzájomného vyjasňovania si postupov a štandardov pre takéto programy. Výstupom tohto procesu by mal byť začiatkom roka 2011 návrh stratégie podpory vysielania dobrovoľníkov v rámci SlovakAid.

---

[22] Popri PMVRO už viacero rokov funguje medzisektorová pracovná skupina pre rozvojové vzdelávanie s výrazným zapojením pracovníkov SAMRS a reprezentantov akademických inštitúcií. V roku 2009 sa rozčlenila na dve podskupiny. Jedna sa venuje GRV na základných školách, druhá hľadá cesty etablovania GRV na vysokých školách.

Memorandum o porozumení

Memorandum o porozumení medzi MZV SR a PMVRO[23] predstavuje významný posun vo vzťahoch mimovládnych organizácií a ministerstva. Po prvýkrát sa vytvoril oficiálny rámec na ich spoluprácu a jasne sa pomenovali postavenie a vzájomné očakávania od partnerov. Hoci nejde o dokument, ktorý by signatárov zaväzoval ku konkrétnym opatreniam, výrazne prispieva k sprehľadneniu vzťahov a je bázou, na ktorú sa obidve strany môžu odvolať. Rekognícia mimovládnych organizácií cez prijatie ich strešnej platformy (PMVRO) ako partnera v oblasti rozvojovej spolupráce výrazne prispela k pozitívnemu nastaveniu obidvoch strán na spoluprácu. Podstatný rozmer spolupráce sa prejavuje vo včasnom komunikovaní o chystaných zámeroch a v otvorenosti zlepšovať ich na základe spoločného dialógu.

Zákon o poskytovaní dotácií

Zákon č. 545/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MZV[24] vyplynul z povinnosti štandardizovať poskytovanie dotácií v jednotlivých rezortoch v nadväznosti na európsku legislatívu. Vo vzťahu k určeným termínom bol zákon prijatý na poslednú chvíľu.[25] Odrazilo sa v ňom zvláštne postavenie rozvojovej pomoci, ktorá sa z hľadiska poskytovania dotácií vyznačuje viacerými špecifickými vlastnosťami. Zákon stanovil len základný široký rámec, ktorý sa ďalej musí spresniť dokumentmi nižšej právnej sily.

Prínosom zákona je väčšia snaha o transparentnosť dotačného mechanizmu, no aj v takomto širokom koncipovaní obsahuje niekoľko bodov, v ktorých narazil na praktické problémy. Tie sa budú musieť doriešiť v nasledujúcom období. Ide napríklad o stanovenie presného limitu spolufinancovania poskytnutej dotácie vo výške 20 %, resp. 10 % pre rôzne typy žiadateľov. Diskusiu medzi mimovládnymi organizáciami vyvolala formulácia „podmienkou poskytnutia dotácie... je zabezpečenie spolufinancovania účelu dotácie projektu z vlastných zdrojov žiadateľa...“, pričom nebola vyjasnená definícia pojmu „vlastné zdroje žiadateľa“. V striktnom ponímaní totiž väčšina mimovládnych organizácií vlastné zdroje nemá alebo má vo veľmi obmedzenej miere a realizáciu projektov zabezpečuje z prostriedkov získaných od rôznych donorov. Tretím príkladom problematického opatrenia je zavedenie anonymného posudzovania žiadostí. Na jednej strane je anonymizáciu možné vykonať len na technickej úrovni, pretože subjektov pôsobiacich v jednotlivých cieľových krajinách býva tak málo, že z indícií v projekte musí odborný posudzovateľ projektu pomerne ľahko zistiť, o ktorú organizáciu ide. Na druhej strane obzvlášť pri náročných projektoch (napríklad v bezpečnostne komplikovaných oblastiach, akými sú Afganistan alebo

---

23 Memorandum je dostupné na stránke platformy: http://www.mvro.sk/sk/kniznica/category/27-verejne-dokumenty-platformy-mvro (prístup 12. 1. 2011).

24 Plné znenie zákona je dostupné na webovej stránke Platformy MVRO: http://mvro.sk/sk/kniznica/category/1-dokumenty.

25 Nadobudol účinnosť k 1. januáru 2011.

južný Sudán) je dôležité posudzovať aj skúsenosť a kapacity organizácie zrealizovať projekt tak, ako ho navrhuje.

NP ODA 2011 – iná vláda, iný prístup

Koncom roka 2010 vláda schválila Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2011, čo je po sérii programov prichádzajúcich obyčajne v polovici roka vítanou novinkou. V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR na roky 2010 – 2014[26] i s odporúčaniami hodnotiaceho *peer review* procesu dokument obsahuje niekoľko kvalitatívnych zmien. Prvou a zásadnou je diferenciácia medzi rozvojovou a technickou pomocou.

V prípade rozvojovej pomoci je počet krajín, ktorým sa bude poskytovať, opäť zúžený, podobne ako ich sektorové zameranie. Programovými krajinami budú aj naďalej Keňa a Afganistan, prioritnými Sudán, Bosna a Hercegovina, Moldavsko a Čierna Hora.

V rámci sektorových priorít dominuje v prípade Kene, Sudánu a Afganistanu zameranie na vzdelávanie, zdravotníctvo, poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Vybrané sektorové priority vychádzajú z doterajších skúseností a pôsobenia slovenských subjektov v týchto krajinách.

Pre Bosnu a Hercegovinu, Čiernu Horu a Moldavsko bude rozvojová pomoc zameraná na návraty a reintegráciu utečencov a sektor vodného hospodárstva (BaH), ochranu životného prostredia a vodné hospodárstvo (ČH) a vodné hospodárstvo, vzdelávanie a zdravotníctvo (MD). Výber sektorových priorít nie je v rámci NP zrozumiteľne vysvetlený v nadväznosti na potreby krajiny. Napríklad pri Moldavsku sa uvádza ako potreba krajiny a zároveň výzva pre Slovensko nastolenie fungujúcich demokratických inštitúcií, budovanie občianskej spoločnosti, zastavenie migrácie mladých ľudí. Z tohto pohľadu by sa napríklad pri riešení problému s migráciou malo uvažovať smerom k podpore zamestnanosti a podpore malého podnikania než k podpore zdravotníctva a vodného hospodárstva. Vo všeobecnosti je problémom efektívneho nastavenia sektorových priorít pre vybrané krajiny absencia strategických programových dokumentov, ktoré by definovali donorský zámer Slovenska na viacročné obdobie. Napriek tomu, že sa s vytvorením programových dokumentov pre Keňu, Afganistan a pôvodne aj Srbsko počítalo v rámci úloh už v NP ODA 2010, stále neexistujú. Ich vypracovanie pre všetkých šesť zvolených krajín (minimálne vo forme donorských zámerov) by umožnilo efektívnejšie plánovanie, budovanie kapacít slovenských subjektov, prediktabilitu.

Ako už bolo spomenuté, NP ODA 2011 kladie dôraz aj na strategické témy, ako napríklad odovzdávanie transformačných skúseností SR vo forme technickej pomoci

[26] *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010 – 2014*. Bratislava: Úrad vlády SR, 2010, http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-obdobie-rokov-2010-2014/ (prístup 9. 1. 2011).

či budovanie slovenských kapacít v oblasti rozvojovej spolupráce a rozvojové vzdelávanie.

V rámci technickej pomoci sa plánujú realizovať aktivity zamerané na odovzdávanie transformačných skúseností regiónu západného Balkánu a krajinám Východného partnerstva (Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko, Ukrajina). Na MZV bude vytvorený špeciálny program CETIR (Centrum pre odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem). Jeho cieľom je urýchliť a zlepšiť rozvoj krajín západného Balkánu a Východného partnerstva prostredníctvom odbornej výmeny, informovanosti o EÚ a poradenstva v rozhodovacích procesoch najmä na medzivládnej úrovni (teda primárne prostredníctvom krátkodobých študijných pobytov predstaviteľov štátnej správy z prijímateľských krajín, prípadne expertov zo SR v prijímateľských krajinách). Takže okrem klasických výziev prichádza NP ODA aj s novou modalitou, ktorá stavia najmä na skúsenostiach malého pilotného projektu Transfer skúseností z prístupových procesov. Vzhľadom na reálne kapacity slovenského „trhu" s expertmi na tranzíciu a reformy a inštitucionálnu pamäť, ako aj ich možnosti zapájať sa do podobných projektov je program príliš ambiciózny a až rok 2011 ukáže, či je v tejto podobe realizovateľný.

Vo všeobecnosti je problémom efektívneho nastavenia sektorových priorít pre vybrané krajiny absencia strategických programových dokumentov, ktoré by definovali donorský zámer Slovenska na viacročné obdobie.

Do témy sprostredkovania skúseností je zapojené aj Ministerstvo financií SR, ktoré bude pokračovať v realizácii programu Verejné financie pre rozvoj. Program bude prebiehať v Srbsku, Čiernej Hore a Moldavsku.

Novou formou pomoci bude zavedenie poskytovania štipendií priamo v rozvojových krajinách, kde majú slovenské vysoké školy pobočky. Na rok 2011 sa počíta so sumou 10 000 eur pre Keňu. Keďže doteraz sa štipendiá (vo výške 1,7 milióna eur) poskytované študentom z rozvojových krajín v pôsobnosti MŠ týkali len štúdia na Slovensku a neexistovali nijaké štatistiky, koľko študentov sa do svojej krajiny skutočne vráti, ide o pozitívnu zmenu smerom k poskytovaniu účinnej rozvojovej pomoci.

Väčší dôraz na rozvojový aspekt sa bude klásť aj na poskytovanie mikrograntov zastupiteľskými úradmi v rozvojových krajinách, ktorých cieľom je zlepšovať životné podmienky miestnych komunít.

Na výdavky na dvojstrannú rozvojovú pomoc realizovanú v gescii MZV počíta NP so sumou 9,6 milióna eur (záväzky a vyplácanie nových projektov). Celkovo je na bilaterálnu pomoc (ktorú majú v gescii aj ďalšie rezorty) vyčlenených 11,7 milióna.

V rámci mnohostrannej pomoci bude Slovensko navyše prvýkrát prispievať sumou 6,36 milióna eur do Európskeho rozvojového fondu (EDF) na poskytovanie rozvojovej pomoci krajinám Afriky, Karibskej oblasti a Tichomoria.

Z tohto dôvodu má Slovensko ambíciu vo väčšej miere sa zapájať do realizácie vonkajšej pomoci EÚ formou zlepšenia koordinácie a informovania podnikateľských, mimovládnych a verejných subjektov zo SR o možnostiach uchádzať sa o kontrakt

v rámci finančných nástrojov EÚ v oblasti rozvojovej spolupráce, a to najmä IPA (Instrument for Pre-accession Assistance), ENPI (European Neighbourhood and Partnership Instrument) a DCI (Development Co-operation Instrument).

Čo ďalej

Zmena vlády v polroku 2010 postavila aktérov a partnerov oficiálnej rozvojovej pomoci pred veľké množstvo otáznikov, ako aj nádejí na presadenie potrebných zmien. S malým odstupom času sa zatiaľ ukazuje, že rozvojová pomoc patrí medzi priority nového vedenia rezortu – v rétorickej rovine určite. Prax budúcich rokov ukáže, nakoľko sa dobré úmysly podarí zrealizovať. V záujme skvalitnenia a zefektívnenia ODA predkladáme nasledujúce návrhy, ktoré v mnohých prípadoch nie sú nové, niektoré z nich už boli dokonca publikované[27], avšak sme presvedčení, že diskusia o nich, prípadne ich realizácia povedie k skvalitneniu systému slovenskej ODA.

1. *Sektorové priority:*
   a) vypracovať dlhodobé programové donorské zámery pre všetky krajiny/regióny so špecifickými sektorovými prioritami;
   b) ustupovať najmä od sektorovej priority infraštruktúra – v krajinách západného Balkánu a Východného partnerstva EÚ stavať programy pomoci najmä na transformačných a integračných skúsenostiach Slovenska.

2. *Koncepčné, legislatívne a technické zmeny (projektový cyklus):*
   a) novelizovať/doladiť zákon o dotáciách v pôsobnosti MZV;
   b) schváliť Stratégiu globálneho rozvojového vzdelávania a zabezpečiť jej implementáciu;
   c) vytvoriť systém vlastnej evaluácie a monitoringu;
   d) zabezpečiť stabilnejšie personálne obsadenie odboru rozvojovej spolupráce na MZV SR, aby bola zaručená kontinuita. Zároveň zaistiť, aby bola na ZÚ v programových a projektových krajinách stabilná pozícia experta na rozvojovú spoluprácu, prípadne zástupcu administratívno-kontraktačnej jednotky;
   e) zabezpečiť spoluprácu s inými donormi s cieľom kumulovať zdroje, umožniť financovať dlhodobé projekty, zefektívniť implementačné mechanizmy/

[27] Odporúčania a návrhy boli spracované na základe záverov viacerých analýz, konzultácií s inými expertmi a realizátormi ODA (Marián Čaučík, Vladimír Benč) a záverov (odporúčaní) predsedníctva platformy (ktorého sú autori členmi). Pozri napr.: Mihálik, J., Brezáni, P.: Rozvojová spolupráca a Slovensko v roku 2009. In: Brezáni, P. (ed.): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2009*. 1. vyd. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2010, s. 155 – 172, alebo napríklad *Vytvárajme dobrý obraz Slovenska cez program oficiálnej rozvojovej pomoci*. Platforma MVRO, Bratislava 2010.

inštitúcie a deliť sa o ne, získať partnera na budovanie našich kapacít v ODA a perspektívu zmeny, resp. úpravy teritoriálnych priorít;

f) vytvoriť systém jasných pravidiel podpory spolufinancovania projektov medzinárodnej rozvojovej spolupráce a zapojenia slovenských subjektov do nich;

g) zmeniť systém poskytovania dotácií od SAMRS smerom k väčšej flexibilite využívania prostriedkov zo štátneho rozpočtu pri zohľadnení špecifík práce v rozvojových krajinách;

h) vytvorenie programových prístupov.

3. *Finančné zmeny:*

a) stanoviť dlhodobý záväzný finančný výhľad v súvislosti s navýšením objemu financií pre SlovakAid, čo Slovensku umožní priblížiť sa k plneniu si medzinárodných záväzkov v EÚ/OECD;

b) výrazne zvýšiť objem bilaterálnej a regionálne poskytovanej pomoci (aspoň na 50 % ODA).

Verejná diplomacia SR v roku 2010

Ondrej Gažovič

Predkladaný text prináša hodnotenie slovenskej verejnej diplomacie v roku 2010. Zatiaľ čo predchádzajúci rok 2009 priniesol v tejto oblasti viaceré nádejné momenty, aktuálne hodnotené obdobie možno označiť skôr za obdobie rekonfigurácie. Rok 2010 v prípade Slovenska potvrdil analýzy odborníkov, podľa ktorých sú projekty verejnej diplomacie v krajinách strednej a východnej Európy obzvlášť zraniteľné a náchylné na diskontinuitný vývoj, súvisiaci s volebným cyklom.[1] Práve s voľbami do NR SR v júni 2010 súvisia viaceré zmeny v inštitucionálnom aj v obsahovom zameraní verejnej diplomacie SR, ktorými sa tento text zaoberá. Zároveň ponúka prehľad praktického výkonu tejto politiky a jej využitých i premárnených príležitostí v skúmanom období i zamyslenie sa nad ďalšou perspektívou verejnej diplomacie v kontexte zahraničnej politiky SR.

Inštitucionálny rámec

Inštitucionálny rámec, v ktorom vstúpila slovenská verejná diplomacia do roku 2010, vznikol na základe komplexnej reorganizácie a inštitucionálnej reformy[2] Ministerstva

---

1 Szondi, G.: Central and Eastern European public diplomacy: A transitional perspective on national reputation management. In: Snow, N., Taylor, P. M. (eds): *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. New York: Routledge, 2009, s. 292 – 313.

2 Pozri napr. Peško, M.: Modernizácia slovenskej zahraničnej služby. In: Brezáni, P. (ed): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2007*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2008, s. 91 – 105, ako aj Peško, M.: Modernizácia slovenskej zahraničnej služby – od analýz k realizácii. In: Brezáni, P. (ed): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej*

zahraničných vecí SR (MZV) k 1. septembru 2008. Novoutvorený Odbor verejnej diplomacie (OVDI), pôsobiaci v rámci rovnako novej Sekcie verejnej diplomacie a služieb občanom (SVDS), začal po pomalšom rozbehu vyvíjať zvýšenú mieru aktivity najmä v druhej polovici roka 2009 a do roku 2010 vstupoval s viacerými ambicióznymi plánmi a rozpracovanými projektmi.

Pod vedením riaditeľky Eleny Mallickovej bola činnosť OVDI na rok 2010 plánovaná najmä v troch rovinách:

- príprava a predstavenie tzv. Koncepcie verejnej diplomacie SR, t. j. strategického materiálu, ktorý by jasne predstavil víziu, obsah a formu verejnodiplomatických aktivít krajiny;
- administrácia každodennej agendy, medzi ktorú patrí starostlivosť o webové stránky MZV SR a jeho intranet, tvorba publikácií, príprava rôznych výstav a konferencií pre MZV SR a ďalšie aktivity podobného charakteru;
- koordinácia procesu tzv. jednotnej prezentácie SR v zahraničí[3].

Na zabezpečenie tohto portfólia činností disponoval OVDI siedmimi pracovníkmi (vrátane jeho riaditeľky), z ktorých štyria mali na zodpovednosť realizáciu aktivít výhradne technického charakteru (editori webovej stránky a publikačných/konferenčných materiálov).

Podrobnejšia kritická analýza spĺňania týchto cieľov bude súčasťou ďalšej časti textu, avšak už na tomto mieste je možné priniesť prvé predbežné hodnotenie. V závere roku 2010 MZV ešte stále nedisponovalo koncepčným materiálom, ktorý by priniesol strategické uchopenie slovenskej verejnej diplomacie. Takisto proces jednotnej prezentácie SR v zahraničí sa počas roka 2010 ukázal ako *de facto* „mŕtvy" a v jeho realizácii sa už ďalej nepokračuje. Z troch hlavných dimenzií svojej činnosti v roku 2010 tak OVDI v dvoch prípadoch neuspel a úspešne realizoval iba aktivity v rámci administrácie priebežnej agendy, do ktorej spadá aj zorganizovanie niekoľkých pozitívne hodnotených podujatí.[4] Na tomto mieste je dôležité dodať, že zodpovednosť za tento stav nemožno prisúdiť pracovníkom samotného odboru bez zohľadnenia niektorých zásadných štrukturálnych prekážok, ktorým pri svojej práci v roku 2010 museli čeliť.

Do vývoja inštitucionálneho rámca a obsahového zamerania slovenskej verejnej diplomacie výrazným spôsobom zasiahli parlamentné voľby, ktoré sa konali v júni 2010. Na základe ich výsledkov prišlo k zmene vlády a tým aj k personálnym obmenám vo vedení MZV. Rezort prebrala najsilnejšia strana novej vládnej koalície SDKÚ-DS s novým ministrom Mikulášom Dzurindom a štátnym tajomníkom Milanom Ježovicom. Nové

---

republiky 2008. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2009, s. 123 – 139.

3 O procese jednotnej prezentácie pozri napr. Gažovič, O.: Slovenská verejná diplomacia v roku 2009. In: Brezáni, P. (ed.): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2009*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2010, s. 173 – 189. Informácie o plánovanej činnosti OVDI – osobný rozhovor s bývalou riaditeľkou OVDI Elenou Mallickovou a osobný rozhovor s riaditeľkou Oddelenia prezentácie Miriam Mádrovou.

4 Príkladom je z pohľadu záujmu verejnosti výrazne úspešný Deň otvorených dverí, ktorý sa konal na MZV 20. marca 2010.

vedenie potvrdilo ambíciu rezortu pokračovať vo verejnodiplomatických aktivitách.[5] Táto ambícia je prítomná aj v programovom vyhlásení novej vlády.

S povolebným obdobím sa spája niekoľko javov, ktoré spôsobili rekonfiguráciu verejnej diplomacie v hodnotenom období. Najmä prvé mesiace po voľbách boli spojené s neistotou a nízkou akcieschopnosťou pracovníkov OVDI. Ministerstvu najprv chýbalo vedenie, ktoré sa v rámci koaličných rokovaní iba utváralo a následne po svojom nástupe (pochopiteľne) riešilo prioritné otázky zahraničnej politiky, medzi ktoré v hektickom období krátko po voľbách verejná diplomacia nepatrila. V tom istom čase sa navyše na ministerstve zo strany nového vedenia pripravovala očakávaná reforma, zameraná na redukciu nákladov a na zvýšenie efektívnosti ministerstva prostredníctvom znižovania počtu pracovníkov, prípadne prostredníctvom prehodnocovania ich príjmov. V nadväznosti na tieto procesy nastali zmeny aj v celkovej organizačnej štruktúre MZV.

Dôsledky novej povolebnej architektúry MZV pre OVDI boli viacnásobné. Po období neistoty a zníženej aktivity v druhej polovici roka 2010 prišla najprv zmena na poste riaditeľky odboru, keď k 15. novembra 2010 z MZV odišla Elena Mallicková a na jej miesto nastúpila jej kolegyňa z OVDI Miriam Mádrová, čím sa zachovala istá kontinuita činnosti. Hneď vzápätí však bola celá Sekcia verejnej diplomacie a služby občanom zrušená, v rámci čoho k 1. decembru 2010 zanikol aj samotný OVDI. Na konci roka 2010 sa tak SR opäť dostala do situácie, v ktorej bola pred rokom 2008 – chýbal jej samostatný riadiaci odbor, ktorý by mal v rámci MZV na zodpovednosti realizáciu aktivít verejnej diplomacie.

Na konci roka 2010 sa SR opäť dostala do situácie, v ktorej bola pred rokom 2008 – chýbal jej samostatný riadiaci odbor, ktorý by mal v rámci MZV na zodpovednosti realizáciu aktivít verejnej diplomacie.

Je otázne, ako tento fakt interpretovať v kontexte ambícií MZV rozvíjať vzťahy s domácou a so zahraničnou verejnosťou. Na jednej strane ide o opustenie pôvodne nastolenej cesty, so všetkými s tým súvisiacimi nákladmi, na druhej strane je samozrejme legitímne a možné kvalitne rozvíjať takéto aktivity aj bez existencie samostatného odboru – príkladom môže byť Nórsko, ktorého MZV podobný odbor takisto nemá a verejnú diplomaciu v rámci neho vykonávajú skôr flexibilné tímy zložené z relevantných pracovníkov ministerstva.[6]

Od decembra 2010 majú agendu verejnej diplomacie v hlavnej pracovnej náplni dvaja pracovníci MZV, ktorí sú zaradení v Oddelení prezentácie SR (Odbor tlače, prezentácie a knižnice MZV – TLAČ). Samozrejme, naďalej prebieha istá koordinácia ich aktivít s pracovníkmi Odboru kultúrnej diplomacie (OKUD), s pracovníkmi ekonomických odborov a s editormi webovej stránky MZV.[7]

---

5 Ježovica, M.: Globálna prezentácia: možnosti a výzvy. (Úvodný príhovor). In: Bátora, J., Jambor, E. (eds): *Globálna prezentácia: možnosti a výzvy.* Bratislava: Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK, 2011, s. 9 – 11.

6 Za tento postreh vďačí autor Jozefovi Bátorovi.

7 Osobný rozhovor s pracovníkom Oddelenia prezentácie MZV Vladimírom Talianom. Osobný rozhovor s riaditeľom Odboru kultúrnej diplomacie MZV Igorom Otčenášom.

Obsahové zameranie

Hodnotenie obsahového zamerania verejnej diplomacie vychádza z troch dimenzií činnosti OVDI v roku 2010 predstavených vyššie. Ako už bolo naznačené, prvý z vytýčených cieľov – príprava Koncepcie verejnej diplomacie SR – zostal nesplnený. Ku koncu roka 2010 takáto koncepcia neexistovala, hoci jej vypracovanie bolo jedným z hlavných cieľov vytýčených ešte v roku 2009.[8] Problémy so splňaním tejto úlohy možno dokresliť upozornením na fakt, že počas celej svojej existencie bol odbor personálne poddimenzovaný a popri zvládaní priebežnej agendy mu nezostával dostatok voľných kapacít na koncepčnú tvorivú činnosť.

Druhým cieľom, ktorý OVDI nedokázal v roku 2010 úspešne splniť, bolo aktívne koordinovanie Rady vlády pre jednotnú prezentáciu. Hlavným problémom rady vlády bola jej nízka akcieschopnosť – v roku 2010 bolo takmer nemožné dosiahnuť jej stretnutie na vrcholnej úrovni, vrátane predsedu vlády, ministrov zahraničných vecí, školstva, pôdohospodárstva a hospodárstva, generálnych riaditeľov Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (SACR) a Slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) atď. Pri stretnutiach na nižšej úrovni zas nízka akcieschopnosť vyplývala z nedostatku riadiacich kompetencií koordinátora procesu – OVDI. Stretnutia zástupcov viacerých autonómnych subjektov prebiehali najmä v rovine nezáväzných diskusií a bez priamych, konkrétnych výstupov v praxi – na takéto rozhodnutia chýbali nižšie postaveným zástupcom subjektov kompetencie a okrem toho v rade vlády chýbal subjekt, ktorý by mal nadradené postavenie s istými direktívnymi právami. Treba konštatovať, že v oblasti jednotnej prezentácie SR bol v roku 2010 dosiahnutý iba minimálny progres, zvolené inštitucionálne nastavenie tejto spolupráce sa prejavilo ako neefektívne a v závere roka začalo byť zrejmé, že nová vláda celý proces zastaví a pokúsi sa o realizáciu podobných aktivít v úplne novom rámci. Neúspech celého procesu do istej miery padá na plecia OVDI, ktorému na efektívnejšie koordinovanie chýbali dostatočné riadiace kompetencie, ako aj vlastné finančné zdroje, z ktorých by mohol iniciovať prípadné konkrétne kroky v tejto oblasti.

Treťou dimenziou činnosti OVDI v roku 2010 bola bežná administrácia chodu webových stránok MZV, vydávanie rôznych publikácií, informačných a propagačných materiálov, zabezpečovanie konferenčného servisu pre potreby MZV a príprava konkrétnych čiastkových projektov verejnej diplomacie. V tejto oblasti bolo OVDI výrazne úspešnejšie než v prvých dvoch hodnotených oblastiach.

Pokiaľ ide o prítomnosť MZV na internete, OVDI naďalej rozvíjal viaceré formy interaktívnej komunikácie ministerstva s verejnosťou. V prvej polovici roka 2010 pokračovali na webovej stránke MZV pravidelné chaty s verejnosťou na rôzne aktuálne témy a minister Miroslav Lajčák pokračoval v písaní svojho blogu.[9] V druhej polovici roka 2010 tieto aktivity ustali. Naďalej sa pokračovalo aspoň v rozširovaní multimediál-

---

8 Pozri napr. Mallicková, E.: Verejná diplomacia ako priorita MZV SR. In: Bátora, J., Hozlárová, Z. (eds): *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR?* Bratislava: Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK, 2010, s. 10 – 13.

9 Pozri https://www.mzv.sk/Chat, ako aj http://moje.hnonline.sk/blog/120 (prístup 19. 2. 2011).

neho obsahu webovej stránky a začali sa prípravy spustenia stránky MZV na sociálnej sieti Facebook. Podľa plánov ministerstva má stránka na Facebooku slúžiť najmä na informovanie verejnosti o aktuálnych podmienkach v jednotlivých krajinách sveta, ako aj na získavanie spätnej väzby od občanov SR, ktorí sú priamo na miestach výskytu rôznych krízových situácií.[10]

Z jednotlivých verejnodiplomatických projektov OVDI v roku 2010 sa dajú za najvýznamnejšie označiť dve podujatia, ktoré sa odohrali na pôde MZV. Prvým z nich bol Deň otvorených dverí ministerstva 20. marca 2010, spojený s odovzdávaním ceny „Vyslanec dobrej vôle" pre občanov SR, ktorí dosiahli výrazné úspechy v zahraničí. Pracovníci MZV pripravili zaujímavý sprievodný program, ktorý prilákal do priestorov ministerstva niekoľko tisíc návštevníkov z radov verejnosti. Hlavným cieľom podujatia bolo podľa M. Lajčáka „ukázať, že ministerstvo je tu pre ľudí, pre občanov, aby sme presadzovali záujmy našej krajiny a každého občana".[11] Takéto podujatie možno hodnotiť pozitívne z toho pohľadu, že zaznamenalo veľký záujem verejnosti a predstavuje jednu z ciest, ako prelomiť zbytočné hranice medzi MZV a občanmi krajiny, čo tieto dve strany približuje k vyššej miere spolupráce.

V oblasti jednotnej prezentácie SR bol v roku 2010 dosiahnutý iba minimálny progres, zvolené inštitucionálne nastavenie tejto spolupráce sa prejavilo ako neefektívne a v závere roka začalo byť zrejmé, že nová vláda celý proces zastaví a pokúsi sa o realizáciu podobných aktivít v úplne novom rámci.

Avizovanú cenu „Vyslanec dobrej vôle" na Dni otvorených dverí získali traja laureáti – profesor Ján Vlček (imunológ pôsobiaci v USA), profesor Jaroslav Fabián (fyzik pôsobiaci v Nemecku) a odborník na bezpečnostnú politiku Tomáš Valášek (pôsobiaci vo Veľkej Británii). Všetci traja laureáti patria vo svojich odboroch medzi popredných svetových expertov, ktorí šíria dobré meno SR v zahraničí. Samotný nápad na udelenie tohto ocenenia treba hodnotiť pozitívne, zároveň je však nutné vzniesť aj jednu výhradu. Udelenie ocenení malo predstavovať iba prvý krok dlhodobej vzájomnej spolupráce MZV s laureátmi pri ďalšom spoločnom verejnodiplomatickom pôsobení. K žiadnemu ďalšiemu rozvoju spolupráce však už zo strany MZV neprišlo a potenciál laureátov pomôcť Slovensku v jeho aktivitách verejnej diplomacie aj nad rámec bežnej kvalitnej práce zostal ministerstvom nevyužitý. Je otázne, či vôbec existovala dlhodobá vízia konkrétnej spolupráce s laureátmi ocenenia, a ak áno, prečo nedošlo k jej realizácii.

Druhým významným podujatím, ktoré OVDI zorganizovalo na pôde MZV, tentoraz v spolupráci s Ústavom európskych štúdií a medzinárodných vzťahov Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského (FSEV UK), bola konferencia

---

10 Osobný rozhovor s riaditeľkou Oddelenia prezentácie Miriam Mádrovou.

11 Pozri reportáž TA3 dostupnú na stránke http://www.ta3.com/sk/reportaze/148140_mzv-sr-den-otvorenych-dveri-prilakal-stovky-navstevnikov (prístup 4. 6. 2010), ako aj http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&PAGE_NEWSVIEWMAINJDRK-7X8F93=7&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/(vw_ByID)/ID_407EF4F78230DBA8C12576EC005BEAE3 (prístup 4. 6. 2010).

Globálna prezentácia: možnosti a výzvy.[12] Konferencia sa konala 24. novembra 2010 a nadviazala na predchádzajúcu konferenciu o verejnej diplomacii z decembra 2009.[13] Na aktuálnom ročníku vystúpili viacerí poprední odborníci na verejnú diplomaciu a súvisiace témy zo SR (Jozef Bátora, Juraj Buzalka, Oľga Gyárfášová, Vladimír Talian a i.) aj zo zahraničia (Thomas Carlhed, Jan Melissen a ďalší).

Konferencia Globálna prezentácia: možnosti a výzvy mala priniesť podnety pre slovenskú verejnú diplomaciu a tomu zodpovedala aj jej dramaturgia – v prvom paneli boli predstavené úspešné príklady zo zahraničia, účastníci druhého panelu sa zamýšľali nad obsahom, ktorý by Slovensko malo prezentovať v zahraničí, a tretí panel ponúkol diskusiu o jednotlivých možných formách tejto prezentácie. Konferencia naozaj priniesla viaceré cenné podnety, zároveň však na podujatí bolo možné zaznamenať aj istú skepsu viacerých účastníkov prameniacu z faktu, že za rok od predchádzajúcej konferencie sa v koncepčnom podchytení ani v praktickej realizácii verejnej diplomacie na Slovensku príliš nepokročilo.

Konferencia zároveň predznamenala istý posun dôrazu, ku ktorému v oblasti verejnej diplomacie na MZV SR dochádza a ktorý sa následne ešte zvýraznil zrušením OVDI. Z diskurzu na MZV zmizol nielen pojem „jednotná prezentácia SR v zahraničí", ale postupne sa z neho vytráca aj samotný pojem „verejná diplomacia". Oba tieto pojmy začína v závere roka 2010 nahrádzať pojem „globálna prezentácia", čo má svoje pozitívne aj negatívne stránky, ktoré budú podrobnejšie analyzované v záverečnej kapitole príspevku.

Premárnené príležitosti

Rok 2010 bol bohatý na viaceré globálne podujatia, ktoré mohla verejná diplomacia SR využiť v prospech zviditeľnenia krajiny, ako aj na nadviazanie dlhodobejších vzťahov a partnerstiev so zahraničnou a s domácou verejnosťou. Medzi tieto akcie, na ktoré sa sústredila výrazná pozornosť veľkej časti svetovej populácie, patrili najmä XXI. zimné olympijské hry vo Vancouveri (v Kanade vo februári 2010), svetová výstava EXPO v Šanghaji (v Číne počas mája až októbra 2010) a Majstrovstvá sveta vo futbale v JAR (jún – júl 2010).

Bohužiaľ, MZV nedokázalo využiť potenciál týchto podujatí, hoci sa o to opakovane pokúšalo. Podľa vyjadrení pracovníčok OVDI prejavilo MZV snahu o spoluprácu so Slovenským olympijským výborom aj so Slovenským futbalovým zväzom. V dôsledku viacerých faktov sa však napokon nezrealizovala. Jedným z dôvodov bol minimálny finančný potenciál, ktorý mohlo MZV SR do spolupráce ponúknuť, ďalším z nich zase

12 Pozri Bátora, J., Jambor, E. (eds): *Globálna prezentácia: možnosti a výzvy.* Bratislava: Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK, 2011.

13 Bátora, J., Hozlárová, Z. (eds): *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR?* Bratislava: Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK, 2010.

fakt, že niektoré súvisiace aktivity už boli pridelené súkromným subjektom, ktoré nemali záujem o aktívnu účasť MZV.[14]

Ministerstvo oslovilo so žiadosťou o spoluprácu pri participácii na týchto podujatiach aj organizácie, s ktorými je v partnerskom vzťahu v procese prezentácie SR v zahraničí – SACR a SARIO, vychádzajúc z predpokladu, že obe disponujú finančnými prostriedkami vhodnými na tento účel. Iniciatíva MZV sa však z ich strany ústretovej reakcie nedočkala, keďže organizácie už na spomínaných aktivitách participovali samostatne a nemali záujem o bližšiu spoluprácu s OVDI (ako sa stalo v prípade nezrealizovanej spolupráce so SACR na príprave slovenskej účasti na EXPO 2010), alebo naopak, miesto konania podujatia nepatrilo medzi ich cieľové krajiny (prípad MS vo futbale v JAR 2010 a nezrealizovanej spolupráce so SARIO).[15]

Rok 2010 bol bohatý na viaceré globálne podujatia, ktoré mohla verejná diplomacia SR využiť v prospech zviditeľnenia krajiny. Bohužiaľ, MZV nedokázalo využiť potenciál týchto podujatí, hoci sa o to opakovane pokúšalo.

Výsledok tejto neúspešnej snahy o koordinačnú aktivitu bol pre OVDI nepriaznivý; odbor nemal nijaký vplyv na výslednú podobu prezentačných aktivít SR na týchto podujatiach, no zároveň sa s ním spájala negatívna publicita zameraná na kvalitu tejto prezentácie – príkladom môže byť kritika nízkej úrovne slovenského pavilónu v Šanghaji alebo kritika namierená na Slovenský reprezentačný dom vo Vancouveri.[16]

Výraznejšou škodou však bol samotný fakt nevyužitia potenciálu týchto podujatí zviditeľniť SR nad rámec bežného mediálneho pokrytia. Úspechy, ktoré Slovensko na spomínaných fórach dosiahlo (napr. prekvapujúce vyradenie Talianska v skupinovej časti MS vo futbale) nenasledovala žiadna kreatívna komunikačná stratégia, ktorá by dokázala využiť zvýšený záujem médií o Slovensko. Potvrdil sa tak fakt avizovaný už v predchádzajúcej edícii ročenky pri zmienke o nezvládnutej komunikačnej stratégii v súvislosti so škandálom „írska výbušnina" – na Slovensku chýba mechanizmus, ktorý by zabezpečil pohotové a kreatívne zvládanie aktuálnych príležitostí a ohrození mediálneho obrazu krajiny v zahraničí.[17]

Ako ďalej – globálna prezentácia alebo verejná diplomacia?

Ako už bolo spomenuté, medzi hlavné aspekty vývoja verejnej diplomacie na MZV v roku 2010 patrilo zrušenie samostatného odboru verejnej diplomacie, zastavenie procesu jednotnej prezentácie SR v zahraničí a diskurzívny posun od dôrazu na verejnú diplomaciu k dôrazu na proces globálnej prezentácie SR. Ako sa tieto zmeny

14 Príkladom takejto aktivity bol napr. Slovenský reprezentačný dom na ZOH vo Vancouveri.

15 Osobný rozhovor s bývalou riaditeľkou OVDI Elenou Mallickovou; osobný rozhovor s riaditeľkou Oddelenia prezentácie Miriam Mádrovou.

16 Pozri. napr. Slovenský olympijský dom terčom kritiky. In: *tvnoviny.sk,* 19. 2. 2010, http://tvnoviny.sk/bin/article.php?article_id=540869&page=1&p_all_items=23&order=ASC (prístup 19. 2. 2010).

17 Gažovič, O.: c. d.

začali prejavovať v činnosti rezortu v závere roka 2010 a aké môžu byť ich potenciálne dôsledky pre podobu tejto činnosti v budúcnosti?

Hlavnou úlohou pracovníkov, ktorí majú na ministerstve agendu verejnej diplomacie na starosti, sa stalo vypracovať tzv. obsahovú/programovú identitu prezentácie SR. Nastal teda istý posun od koordinácie aktivít, pri ktorom OVDI chýbali kompetencie a v značnej miere aj samotný obsah, ktorý sa mal prezentovať, smerom k hľadaniu a tvorbe práve tohto chýbajúceho obsahu. Zadaním, na ktorom od záveru roka 2010 odborníci MZV pracujú, je vytvoriť v kooperácii s expertmi z rôznych oblastí (mimovládna sféra, univerzitné pracoviská, komerčný sektor atď.) príbeh krajiny, ktorý by reflektoval jej povahu a posolstvá vhodné na šírenie v zahraničí. Rovnako sa má takto zložená pracovná skupina zamýšľať nad vhodnými komunikačnými prvkami krajiny a jej potenciálnou obsahovou a vizuálnou identitou. Až po vypracovaní intelektuálnych východísk a obsahu prezentácie sa pristúpi k hľadaniu foriem prezentácie a spôsobu jej realizácie, pričom je možné, že takéto zadanie už bude nad rámec možností samotného MZV a jeho splnenie sa presunie na odborníkov z prostredia kreatívnych, mediálnych či reklamných agentúr. Dôležité je ešte podotknúť, že celý predstavený produkt sa vypracováva primárne pre potreby MZV a jednotlivých zastupiteľských úradov – jeho použitie inými rezortmi je možnou, ale nie automaticky plánovanou alternatívou.[18]

Medzi potenciálne negatíva, ktorých by sa MZV malo snažiť vystríhať, patrí najmä riziko splošťovania chápania verejnodiplomatických aktivít krajiny na problematiku tzv. brandingu.

Predstavené zmeny a plány MZV majú z hľadiska verejnodiplomatického pôsobenia SR niekoľko pozitívnych aj negatívnych stránok. Ako pozitíva možno označiť upustenie od neefektívneho mechanizmu jednotnej prezentácie SR v zahraničí, ako aj od používania samotného pojmu „jednotná prezentácia“, ktorý evokoval predstavy centralizmu a zviazanosti. Takisto sa ako správny javí fakt, že MZV kladie vyšší dôraz na hľadanie obsahu prezentácie SR a zdôrazňuje tiež dôležitosť toho, že takýto obraz musí byť dôveryhodný a akceptovaný domácou verejnosťou.

Medzi potenciálne negatíva, ktorých by sa MZV malo snažiť vystríhať, patrí najmä riziko splošťovania chápania verejnodiplomatických aktivít krajiny na problematiku tzv. brandingu. Pri pohľade na práce kľúčových odborníkov venujúcich sa témam, ktoré súvisia s verejnou diplomaciou, akými sú napr. Mark Leonard alebo Joseph S. Nye, je zrejmé, že verejná diplomacia je v porovnaní s globálnou prezentáciou chápaná ako širší pojem. Inak povedané, množina verejnodiplomatických aktivít zahŕňa prezentačné snahy krajiny známe pod pojmom branding, ale nie je týmito snahami vôbec vyčerpaná. Podľa Nyea je verejná diplomacia súhrn prostriedkov, ktoré prispievajú k šíreniu mäkkej moci krajiny, a prezentovanie istého obrazu krajiny v zahraničí je iba jedným z týchto prostriedkov, pričom zďaleka nemusí byť najefektívnejším.[19] Leonard

[18] Osobný rozhovor s pracovníkom Oddelenia prezentácie Vladimírom Talianom; osobný rozhovor s riaditeľkou Oddelenie prezentácie Miriam Mádrovou.

[19] Pozri Nye, J. S.: Public diplomacy and soft power. In: *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. Marec 2008, roč. 616, č. 1, s. 94 – 109.

upozorňuje na tri dimenzie verejnej diplomacie, z ktorých každá je mimoriadne dôležitá sama osebe. Prvou z nich je manažment dennej komunikácie, druhou strategická komunikácia a treťou budovanie vzťahov. Branding krajiny pritom pokrýva iba druhú z týchto troch dimenzií.[20] Takisto ďalší autori upozorňujú na význam širokej škály ďalších verejnodiplomatických aktivít, ktoré nesúvisia s brandingom a ktoré sú v istých situáciách efektívnejšie.[21]

Zrušením Odboru verejnej diplomacie a presunom dôrazu od verejnej diplomacie ku globálnej prezentácii môže dôjsť k zanedbaniu ďalších aktivít MZV, ktoré by rozvíjaniu mäkkej moci krajiny mohli pomôcť. Nie je v reálnych schopnostiach dvoch pracovníkov MZV, ktorí k dispozícii nemajú ani samostatný odbor, pokrývať všetky tri dimenzie verejnej diplomacie. Pritom je zrejmé, že promptné a kreatívne zvládanie aktuálnych príležitostí a ohrození mediálneho obrazu SR, ako aj dlhodobé budovanie vzťahov a sietí s rôznymi aktérmi z prostredia zahraničnej verejnosti až na výnimky nepatrili medzi silné stránky pôsobenia MZV ani v minulosti.[22] Je otázne, či možno v blízkom období očakávať zlepšenie týchto činností. Pravdepodobne by si to totiž vyžadovalo presne opačný postup, aký MZV v roku 2010 zvolilo – namiesto zrušenia OVDI by malo dôjsť k jeho personálnemu a finančnému posilneniu. Takýto postup je však zrejme vzhľadom na dozvuky hospodárskej krízy a snahu o rozpočtové škrty na Slovensku v dohľadnej dobe nereálny.

Alternatívnou cestou k úspešnému pôsobeniu verejnej diplomacie SR pri neexistencii samostatného odboru by mohla byť jej decentralizácia. Zvyšovanie uvedomelosti o verejnej diplomacii u všetkých relevantných zamestnancov MZV by mohlo priniesť ich výraznejšie zapájanie sa do aktivít s verejnodiplomatickým presahom, a to aj bez nutnosti existencie jedného strešného odboru. Na tento účel by bolo prospešné zabezpečiť ďalšie odborné vzdelávanie širšieho diplomatického personálu MZV, ktoré by bolo zamerané na význam a možnosti využitia verejnej diplomacie. Pracovníci MZV s takouto zvýšenou kvalifikáciou by následne používali techniky verejnej diplomacie vo svojej každodennej praxi, pričom by mohli spolupracovať v rámci *ad hoc* vytváraných expertných skupín.

Možno konštatovať, že po ambicióznom štarte slovenskej verejnej diplomacie v druhej polovici roka 2009, ktorý pokračoval aj v prvých mesiacoch hodnoteného roka 2010, nasledovalo obdobie stagnácie a následnej rekonfigurácie. Aktivity verejnej diplomacie SR utlmila neistota na MZV, ktorá súvisela s parlamentnými voľbami v júni 2010 a s následnými zmenami na ministerstve. Po organizačných a personálnych

---

[20] Leonard, M., Stead, C., Smewing, C.: *Public diplomacy*. Londýn: The Foreign Policy Center, 2002.

[21] Pozri napr. Zaharna, R. S.: Mapping out a spectrum of public diplomacy initiatives. In: Snow, N., Taylor, P. M. (eds): *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, c. d.; Copeland, D.: *Guerrilla diplomacy: Rethinking international relations.* Lynne Rienner Publishers, 2009; Gažovič, O.: Digitálna diplomacia: dve muchy jednou ranou? In: Rybář, M., Tökölyová, T. (eds): *Od úpadku k oživeniu? Príčiny, priebeh a následky hospodárskej krízy.* Bratislava: Slovenské združenie pre politické vedy pri SAV; FES, 2010, s. 104.

[22] Medzi úspešné výnimky možno zaradiť napr. dlhodobé angažovanie sa slovenskej diplomacie a mimovládnych organizácií v oblasti západného Balkánu.

výmenách na MZV sa situácia v oblasti verejnej diplomacie stabilizovala a znovu naštartovala v závere roka 2010.

Tento nový štart zároveň sprevádzajú aj nové zadania a ambiciózne plány. Na ich splnenie bude kľúčové udržať na MZV kontinuitu v oblasti tejto politiky a v optimálnom prípade aj zvýšiť personálne a finančné kapacity, ktoré sú na ňu určené. Úspešnej realizácii snáh o pozitívny obraz SR v zahraničí môže napomôcť aj sústredenie sa na všetky tri roviny verejnej diplomacie – popri brandingu krajiny na kreatívny a pohotový manažment dennodenných príležitostí a ohrození i na tvorbu dlhodobých partnerských vzťahov, založených na vzájomnej, obojstrannej komunikácii s domácou a so zahraničnou verejnosťou.

Na záver sa žiada zopakovať varovanie vyslovené v minulosti hneď niekoľkými odborníkmi – samotná dobrá prezentácia žiadnej krajine k dlhodobej atraktívnosti a dôveryhodnosti nepomôže, ak nebudú v prvom rade dôveryhodné a atraktívne jej domáce a zahraničné politiky.[23] Z tohto pohľadu sa zatiaľ javí nová vláda SR v zložení SDKÚ, SaS, Most-Híd a KDH ako úspešnejšia než jej predchodcovia – príkladom je výrazné zmiernenie nacionalistických vášní a obmedzenie diplomatických konfliktov s Maďarskom, ku ktorému po zmene vlád prišlo. Na takúto substantívne zlepšenú politiku sa dá ďalej nadviazať aj úspešnými aktivitami verejnej diplomacie, medzi ktoré v tomto prípade nesporne patrila účasť ministra M. Dzurindu na Budapeštianskom maratóne 26. septembra 2010.[24]

---

[23] Porovnaj Bátora, J.: Prvé kroky slovenskej verejnej diplomacie. In: *Zahraničná politika*. 2009, roč. XIII, č. 2, s. 8 – 9; ako aj Nye, J. S.: c. d.

[24] Sám minister Dzurinda svoju aktivitu komentoval mottom „Šport spája" a jeho účasť zaznamenali a kladne hodnotili mnohé médiá. Pozri http://www.youtube.com/watch?v=b4_AlXAhbkw (prístup 19. 2. 2011), ako aj V Budapešti fandili Dzurindovi aj Maďari. In: *webnoviny.sk,* 26. 9. 2010, http://www.webnoviny.sk/politika/v-budapesti-fandili-dzurindovi-aj-mada/225361-clanok.html (prístup 19. 2. 2011).

IV. Z HISTÓRIE SLOVENSKEJ ZAHRANIČNEJ POLITIKY

Diplomat Milan Rastislav Štefánik

Miroslav Musil

„Tento šťúply muž, ktorého svetlé oči ožarujú zbrázdenú tvár, je diplomat a dobyvateľ."
Louise Weiss

Štefánikovo miesto v triu zakladateľov Česko-Slovenska

Milan Rastislav Štefánik sa stal pre mnohých „klasikom". Zdá sa, že sa už o ňom popísalo a povedalo toľko, že k tomu ťažko pridať niečo nové a objavné. Istý háčik je v tom, že mnohí autori, ktorí sa mu venovali, preberali od svojich predchodcov rokmi zabehané klišé, ktoré neúmerne pridávali na zásluhách niektorým zo zakladateľského tímu Česko-Slovenska na úkor práve Štefánika. Príliš často narážame na frázy ako „Otváral Masarykovi a Benešovi dvere k popredným politikom," alebo ešte horšie, „Čo Masaryk myslel, to Beneš povedal, to Štefánik vykonal" – imidž dobrého a poslušného vojaka. Kam sa podela Štefánikova geniálna kapacita koncipovať, improvizovať, viesť, presviedčať skeptikov?

Brilantní pedagógovia tvrdia: „Najväčším komplimentom pre učiteľa je to, že ho žiak tromfne." Štefánik si Masaryka po celý život ctil ako učiteľa a takmer otca. Rozhodne však neobstojí, že by zotrval na úrovni vykonávania jeho ponaučení alebo pokynov. Naopak, Masarykove idey premietol do použiteľnej podoby v aktuálnej politickej situácii. Preto je zavádzajúce, ak sa Štefánikovo zapojenie do zrodu nového štátu Čechov a Slovákov datuje od jeho kontaktovania sa s Benešom v Paríži. U Štefánika nepochybne natrvalo zapustili korene Masarykove tézy o nevyhnutnosti rozpadu Rakúsko-Uhorska a vzniku spoločného štátu oboch národov. On však tieto tézy rozvinul a uplatnil po svojom.

Krátko po tom, ako sa vyznamenal v radoch francúzskych pilotov, predkladá návrh vytvorenia slovenskej letky. Generál Maurice Janin, v tom čase veliteľ letectva, v liste

---

V tejto štúdii sú čiastočne prepracované časti štúdie Musil, M.: Diplomat a stratég Milan Rastislav Štefánik (pri príležitosti 130. výročia narodenia). In: *Studia Politica Slovaca*, 2010, roč. 46, č. 2, s. 132 – 139.

štátnemu tajomníkovi pre letectvo z 29. októbra 1915 píše: „Povzbudil som poručíka Štefánika pri jeho zámere náboru slovenských dobrovoľníkov, aby z nich zostavil eskadru tejto národnosti. Aj Vy ste zaujali kladné stanovisko k návrhu zostaviť americkú eskadru a to, že máme záujem zoskupiť, kedykoľvek je to možné, zahraničných pilotov do spoločnej jednotky. Toto opatrenie podnecuje ich súťaživosť a umožňuje posilniť sympatie pre nás v zahraničí."[1] Mimochodom, je to zároveň svedectvo o tom, že Štefánik si slovenskú identitu podržal, aj keď sa natrvalo etabloval v cudzine. Neskôr svoj zámer rozšíril aj na Čechov, prípadne iných Slovanov. Štefánik sa tiež iba z vlastného popudu dobrovoľne prihlásil na málo lákavú misiu do Srbska (ktoré sa vtedy dostalo do katastrofálnej situácie) so zámerom získavať dobrovoľníkov – zbehov z rakúsko-uhorskej armády, keďže na srbskom fronte bolo veľa Čechov a Slovákov. Takmer zázrakom prežil havárie a zranenia a vyliečil sa v Ríme, kde zapracovali konexie jeho parížskej dobrodinky Claire Boasovej de Jouvenelovej.

Krátko po tom, ako sa vyznamenal v radoch francúzskych pilotov, predkladá návrh vytvorenia slovenskej letky. Je to zároveň svedectvo o tom, že Štefánik si slovenskú identitu podržal, aj keď sa natrvalo etabloval v cudzine.

Práve šľachtičná de Jouvenel prostredníctvom svojho prestížneho salónu Štefánikovi zariadila historicky prevratné prvé stretnutie s francúzskym premiérom Aristidom Briandom 23. decembra 1915. Ukázal tak Benešovi, s ktorým bol už vtedy v kontakte, a cez neho aj Masarykovi, aké je nevyhnutné prejsť od neúčinnej pamfletovej propagácie k bezprostredným rokovaniam s predákmi Dohody. V jeho ďakovnom liste Briandovi deň nato, 24. decembra 1915[2], v ktorom by skúsený stratég nezabudol na prípravu ďalších krokov, zmienka o Masarykovi chýba. Dôvodom stretnutia teda nebola príprava prijatia Masaryka, ako sa tvrdí v literatúre[3,4], ale priame presviedčanie popredného predstaviteľa Dohody o nevyhnutnosti vytvorenia nového štátu.

Výzvy, ktoré dovtedy Český národný komitét prezentoval na vystúpeniach a v periodikách, boli bez zásadného efektu. Popredná francúzska proeurópanka Louise Weiss poukazovala na to, že francúzska verejnosť ani politické strany nemali problém s existenciou Rakúsko-Uhorska,[5] čo potvrdilo aj v podstate zamietavé stanovisko predsedu francúzskeho senátu Paula Deschanela k návrhom predloženým Masarykom a Štefánikom[6]. Štefánik priniesol do tímu zakladateľov zásadnú zmenu stratégie prostredníctvom prinajmenšom štyroch rozhodujúcich faktorov:

---

1 Guelton, F., Braud, E., Kšiňan, M.: *Milan Rastislav Štefánik v archívnych dokumentoch Historickej služby francúzskeho ministerstva obrany*. Paríž: Service historique de la Défense, 2008; Bratislava: Vojenský historický ústav, 2009, s. 41.

2 Diplomatický archív Ministerstva zahraničných vecí, Paríž. Guerre 1914 – 1918. Zv. 153, f. 89.

3 Juríček, J.: *Milan Rastislav Štefánik*. Bratislava: Mladé letá, 1968.

4 Ferenčuhová, B. (ed.): *Milan Rastislav Štefánik astronome, soldat, grande figure franco-slovaque et européenne*. Paríž: L'Association pour l'historie et la culture de l'Europe centrale et orientale, 1999, s. 66.

5 Weiss, L.: *La République Tchéco-Slovaque*. Paríž: Payot, 1919, s. 163.

6 Juríček, J.: c. d., s. 109.

1. Prejsť od málo účinných a nepriamych výziev do bezprostredných rokovaní s politikmi Dohody. Uviedli sme už, ako Štefánik v tomto smere išiel príkladom.
2. Vytvoriť česko-slovenskú armádu, ktorá mohla zvrátiť neutešenú situáciu na západnom fronte (a poskytnúť tak posily, ktoré Rusko v zmysle dohody s Francúzskom sľúbilo, no nedodávalo[7]). Touto cestou si nakloniť lídrov Dohody a získať pozíciu predkladateľa požiadaviek po boku mocností Dohody na mierových rokovaniach. V literatúre sa Štefánikovo úsilie o vytvorenie takejto armády uvádza ako akýsi „technický" doplnok Masarykovho postupu. Ako si ukážeme ďalej, išlo naopak o kľúčový podnet, s ktorým mohol (s takým celoplošným záberom) prísť a ktorý bol schopný realizovať iba Štefánik (!).
3. Neodkladne zriadiť oficiálny politický orgán budúceho štátu, pôvodne Českú, neskôr Česko-Slovenskú národnú radu. Stala sa ústrednou autoritou pre celosvetové česko-slovenské hnutie. Pre vlády Dohody predstavovala legitímneho partnera na rokovania a zásadné dokumenty. Pozoruhodné je, že v štúdiách a výstupoch viacerých slovenských autorov sa aj v súčasnosti akosi „vytráca" tá veľmi dôležitá pomlčka, ktorú do názvu strešného orgánu kategoricky presadil ďalší člen zakladateľského tímu, Slovák Štefan Osuský. Tá sa potom objavovala v dokumentoch, ktoré vzišli „z kuchyne" Štefánika a Osuského. Príkladom je Dohovor medzi vládou Talianska a Národnou radou zemí česko-slovenských, ktorý 21. apríla 1918 Štefánik podpísal s talianskym premiérom Orlandom.[8] Podobne i v medzinárodnom dokumente zakotvujúcom Česko-Slovensko v Európe, v Trianonskej zmluve, ba i v zasadacom poriadku delegácií vo Veľkom Trianone sa táto pomlčka dôsledne uvádza. Takto je to zachytené aj na pamätnej tabuli oproti Oltáru vlasti v Ríme, ktorej umiestnenie autor ako riaditeľ Slovenského inštitútu v Ríme inicioval v roku 2004. Tabuľu tam prišiel v deň slávnostného podpisu Zmluvy o Ústave pre Európu 29. októbra 2004 odhaliť vtedajší premiér a súčasný minister zahraničných vecí Mikuláš Dzurinda.
4. Ponúknuť vládam Dohody konkrétnu koncepciu povojnového usporiadania strednej Európy ako bloku novoutvorených alebo novodefinovaných krajín, ktoré budú oporou pre Dohodu geograficky, politicky, vojensky a do značnej miery aj ekonomicky.[9] Štefánik už veľkolepo uvažoval aj o Spojených štátoch európskych[10] a o Dunajskej konfederácii[11]. Tieto úvahy sa však zachovali iba vo všeobecnejšej podobe z rozhovorov so Štefánikovými partnermi, ku ktorým patril významný parížsky novinár Robert de Billy.[12]

Dôležité bolo tiež prezentovať tieto ponuky adekvátnym adresátom. Masaryk sa pri presviedčaní mocností v Európe príliš orientoval na Veľkú Britániu. V memorande adre-

---

7 Tamže, s. 110.
8 Archivio Centrale dello Stato, Roma, PCM. Guerra europea, 19.4.3, 7/12.
9 Guelton, F., Braud, E., Kšiňan, M.: c. d., s. 109 – 115.
10 Juríček, J.: c. d., s. 109.
11 Diplomatický archív Ministerstva zahraničných vecí, Paríž, PA-AP 021. Robert de Billy, diel 5, f. 172 – 174.
12 Tamže.

sovanom britskej vláde prostredníctvom Setona-Watsona[13] označuje za svetové veľmoci iba USA, Rusko a Veľkú Britániu, hoci sa dalo predpokladať, že s memorandom sa môže oboznámiť aj francúzska vláda, pre ktorú to bola urážka. Veľká Británia sa nakoniec prejavila iba ako vyčkávajúci partner, ktorý sa prejavil, až keď boli kocky viac-menej hodené.

Štefánik veľmociam navrhoval vytvoriť v strednej Európe nové súvislé pásmo štátov ako spoľahlivých partnerov Dohody, ktoré mali byť zároveň protigermánskou bariérou. Táto koncepcia sa potvrdila ako kľúčový argument v memorande z marca 1918, ktorým Štefánik presvedčil taliansku vládu o zriadení česko-slovenských légií[14]: „Ak tieto štáty – česko-slovenský (13 a ½ milióna), rumunský (14 miliónov), juhoslovanský (12 miliónov) – vytvoria blok, ktorý geograficky, politicky a sčasti ekonomicky bude sa opierať o Dohodu, a predovšetkým o Taliansko, možno s určitosťou predvídať...“ Ide tu zjavne o prototyp neskoršej Malej dohody ako ochranného bloku, ktorý mal podľa Štefánika vytvoriť hrádzu voči germánskemu aj uhorskému expanzionizmu. Štefánik pri rozvíjaní tejto koncepcie do bloku pričlenil aj Poľsko. To je pravdepodobne dôvodom, pre ktorý francúzsky minister zahraničných vecí Stephen Pichon v nóte z 29. júna 1918[15] oficiálne uznáva ČSNR a česko-slovenskú armádu ako spojeneckú a vyslovuje želanie, aby „Česko-Slovenský štát sa čoskoro stal, spoločným úsilím Spojencov a v úzkom spojení s Poľskom a Juhosláviou, neprekonateľnou bariérou voči nemeckým agresiám a faktorom mieru v Európe...“. Štefánik v spomínanom memorande vyslovil aj ďalšiu, žiaľ, prorockú výstrahu: „Ak sa o usporiadanie strednej Európy nepostará Dohoda, ocitneme sa zoči-voči vážnemu nebezpečenstvu, že to nastolí Nemecko, ktoré by si takto zaručilo triumf jeho nemorálnej ‚Weltpolitik‘.“

Štefánik veľmociam navrhoval vytvoriť v strednej Európe nové súvislé pásmo štátov ako spoľahlivých partnerov Dohody, ktoré mali byť zároveň protigermánskou bariérou. Táto koncepcia sa potvrdila ako kľúčový argument v memorande z marca 1918, ktorým Štefánik presvedčil taliansku vládu o zriadení česko-slovenských légií.

Úskalia zrodu česko-slovenskej armády

Vráťme sa k argumentu o nevyhnutnosti vytvorenia česko-slovenskej armády. Až vytváranie česko-slovenských jednotiek navodilo zlom v postoji dlho váhajúcich Francúzov, Talianov a ostatných Spojencov k idei ČSR. Následne to umožnilo Česko-Slovenskej národnej rade oficiálne vyhlásiť vojnu Rakúsko-Uhorsku a Nemecku a ocitnúť sa po boku víťazných Spojencov. Dôkazom tohto argumentu je aj viacero oficiálnych dokumentov postupného uznávania česko-slovenského hnutia za nezávislosť a jeho

[13] Rychlík, J., Marzik, T., Bielik, M.: *R. W. Seton-Watson. Dokumenty 1906 – 1951*. Ústav T. G. Masaryka, Matica slovenská, 1995.

[14] Guelton, F., Braud, E., Kšiňan, M.: c. d., s. 109 – 115.

[15] Vojenský historický archiv, Praha, ČSNR III – Paříž, uznání Francií, kr. 44.

zastrešujúcej národnej rady. Patrí k nim spomínaný dohovor, ktorý podpísal Orlando so Štefánikom v Ríme, ktorý definuje postavenie česko-slovenskej armády a jej velenia v Taliansku. Podobne Veľká Británia nótami z 3. júna 1918 a 9. augusta 1918[16] uznáva Česko-Slovensko ako „spojenecký národ" a jeho armádu ako „spojenecké bojové sily". Francúzsko sa v nóte z 29. júna 1918[17] odvoláva predovšetkým na autonómnu česko-slovenskú armádu. Podobne znejú nóty z 2. septembra 1918 a 19. októbra 1918[18], ktorými USA uznávajú právo Česko-Slovenska na samostatnosť, pričom ako hlavný argument uvádzajú, že Čecho-Slováci sú vo vojnovom stave s nemeckou a rakúsko-uhorskou ríšou a že Česko-Slovenská národná rada je *de facto* vláda, ktorá vedie vojnu. V nóte Japonska z 9. septembra 1918[19] sa uvádza: „Japonská vláda má to potešenie považovať Československú armádu za spojeneckú a vojnu vedúcu armádu, ktorá vedie riadnu vojnu proti Rakúsko-Uhorsku a Nemecku, a uznať právo Česko-Slovenskej národnej rady vykonávať vrcholnú kontrolu nad touto armádou." Nóta Číny z 3. októbra 1918[20] konštatuje: „Vzhľadom na to, že vojenské operácie Čecho-Slovákov sa zo dňa na deň stále viac rozvíjajú, vláda Číny vyjadruje nádej, že dosiahnu sledovaný cieľ proti Nemecku a Rakúsku..." Tieto dokumenty sú zároveň svedectvom, ako aj mocnosti Dohody rešpektovali „pomlčkový" model označenia budúceho česko-slovenského štátu a jeho komponent.

Vyzeralo to ako zdanlivá idylka: Dohoda akútne potrebovala posily a Štefánik im ich ponúkal – zo zajatcov, zbehov a z dobrovoľníkov. Paradoxne sa pritom stretol s viacnásobným odmietavým stanoviskom. V literatúre doposiaľ chýbal komplexný prehľad bariér, ktoré pritom Štefánik musel prekonať. Až vďaka takémuto prehľadu naozaj vystupuje do popredia jeho génius diplomata. O tom, že Štefánik už od hodnosti poručíka vykonával diplomatické misie, svedčí jeho diplomatický pas z 24. júla 1916, v ktorom je zapísaná misia do Ruska a USA so žiadosťou, aby mu príslušné úrady vyšli v ústrety.[21] Išlo o bariéry zhruba v dvoch kategóriách:

1. **Všeobecne platné bariéry pre všetky krajiny, kde zakladal česko-slovenské légie**
   (Francúzsko, Taliansko, Rusko, Rumunsko atď.)
   a) Haagsky dohovor o právach a úzoch pozemnej vojny z 18. októbra 1907 v prílohe o pravidlách pozemnej vojny v článku 6 uvádza: „Štát má právo využívať prácu vojnových zajatcov... Ich práca... nesmie mať žiaden vzťah k vojnovým operáciám."[22] Dohovor, ktorého zmluvnými stranami boli tak krajiny Dohody, ako aj ich protivníci, výslovne zakazoval používať zajatcov v bojových operáciách.
   b) Zajatci postavení do boja proti svojej pôvodnej armáde riskovali v prípade chytenia okamžitú popravu.

---

16 Vojenský historický archiv, Praha, ČSNR III – Paříž, uznání Anglií, kr. 44.
17 Vojenský historický archiv, Praha, ČSNR III – Paříž, uznání Francií, kr. 44.
18 Vojenský historický archiv, Praha, ČSNR III – Paříž, uznání USA, kr. 44.
19 Vojenský historický archiv, Praha, ČSNR III – korespondence diplomatická – došlá, kr. 26.
20 Archiv Ministerstva zahraničních věcí, MZV Praha, Pařížský archiv, zv. 10, dok. č. 1195.
21 Slovenský národný archív, fond M. R. Štefánika, i. č. 24.
22 Schindler, D., Toman, J.: *Laws of armed conflicts*. Dordrecht: Martinus Nijhoff, 1988, s. 76.

c) Spojenci sa obávali, že nepriateľské vojská prijmú odvetné represálie v zaobchádzaní so zajatcami zo spojeneckých armád.
d) Zajatci prisahali vernosť vláde inej krajiny – ich použitie vo vojsku znamenalo nežiaduci príklad pre vlastnú armádu.
e) V zásade bolo prípustné, ak sa využili Česi a Slováci z radov už existujúcich zajatcov. Zato ich nabádanie, aby prebehli k nepriateľovi – to bol odstrašujúci príklad pre morálku vlastnej armády.
f) Zbeh z nepriateľskej armády býval považovaný za potenciálneho nepriateľa a špióna.
g) Z praktického hľadiska bolo zložité zabezpečiť komunikáciu príkazov a informácií pre zajatcov nasadených do boja v danej armáde (jazykové, organizačné a iné bariéry).
h) Nastolil sa zásadný problém, ako zaradiť vytvárané česko-slovenské jednotky vo vzťahu k riadnej armáde danej krajiny. Velenie malo tendenciu tieto jednotky rozkúskovať, aby sa „rozplynuli" v pravidelnom vojsku a boli tak viac pod kontrolou. Prípadne vytvoriť zmiešaný zbor so zajatcami iných národov. Štefánik naopak poukazoval na význam ich samostatného začlenenia pre zvýšenie bojovej morálky. Výstižne argumentoval aj tým, že zaradením zajatcov do armády nového štátneho subjektu, Česko-Slovenska, ktoré nebolo zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru, sa obídu ustanovenia dohovoru, ako aj iné problémy.[23]

2. Špecifické bariéry pre určité krajiny

2.1. USA

Situáciu v Spojených štátoch vystihovala tajná nóta francúzskeho veľvyslanectva vo Washingtone z 31. júla 1917[24]:

a) USA vtedy ešte neboli vo vojne s Rakúsko-Uhorskom (až od 7. decembra 1917), preto sa zdržiavali každého nepriateľského gesta.
b) USA dodržiavali politiku jednoliateho národa, s neľúbosťou pozerali na vytváranie jednotiek zo špecifických národnostných skupín, predtým to odmietli Poliakom, Juhoslovanom a Rumunom.
c) Prezident Woodrow Wilson už v máji 1917 odmietol plukovníkovi Theodorovi Rooseveltovi nábor dobrovoľníkov pre francúzsky front.
d) Nariadenie Ministerstva obrany USA nepovoľovalo nábor do inej armády než armády USA.
e) Občania českého a slovenského pôvodu v USA podliehali riadnej braneckej povinnosti v armáde USA.
f) Vedenie krajanských spolkov, ktoré svojich členov zvyčajne aj poisťovali, poukazovalo na hrozbu insolventnosti, ak na fronte padne priveľa členov (povinnosť odškodného pozostalým).

---

23 *Štefánikova argumentácia voči talianskej vláde*. Slovenský národný archív, osobný fond M. R. Štefánika, i. č. 1227.

24 Slovenský národný archív, fond M. R. Štefánika, i. č. 1191.

g) Predáci českých a najmä slovenských spolkov spočiatku neboli naklonení vytvoreniu spoločných jednotiek.

Štefánik tu dosiahol ďalší diplomatický úspech. Podarilo sa mu zosúladiť veľmi odlišné predstavy o odboji a budúcom štáte Čechov a Slovákov. Keď neskôr Masaryk podpísal s krajanmi Pittsburskú dohodu, zožal predovšetkým plody Štefánikovej kampane. Štefánikovi sa v prvom rade podarilo vstúpiť do rokovania s poradcom a neskôr námestníkom ministra zahraničných vecí Frankom Polkom, na základe čoho vláda USA prisľúbila „prižmúriť oči" nad diskrétnym náborom českých a slovenských dobrovoľníkov:

a) ktorí neboli občanmi USA;
b) boli občanmi USA vo veku nad 30 alebo pod 20 rokov (čiže mimo odvodového veku);
c) nakoniec sa povolenie USA rozšírilo na všetkých brancov českého a slovenského pôvodu, ktorých nepovolali do armády USA.

Štefánik sa musel zaručiť, že sa nevyskytne žiadna okolnosť, ktorá by vládu USA priviedla do kompromitujúcej situácie. Ďalším dôkazom jeho diplomatického majstrovstva je to, že podobné náborové projekty iniciované následne Srbmi a Rumunmi nakoniec vláda USA zamietla najmä ako nie dosť diskrétne. Štefánik zabezpečoval diskrétnosť svojej kampane cestou krajanských spolkov a ich bežných podujatí, pri ktorých bol nábor dobrovoľníkov iba aktivitou v pozadí.

2.2. Rusko

a) bariéra vytvorená krajanmi rusofilmi, ktorí videli budúcnosť najmä Slovákov v lone Ruska a poškodili Štefánikov imidž na ruských úradoch;
b) ruské úrady prijali s neľúbosťou, že česko-slovenské jednotky majú byť určené pre iný než ruský, čiže pre západný francúzsky front[25];
c) žiarlivosť „východu" voči „západu"[26].

Generál M. Janin vo svojej Správe o pobyte majora Štefánika v Rusku, datovanej 22. februára – 7. marca 1917[27], podrobne opisuje prekážky, na ktoré Štefánik narazil pri príchode do Ruska, aj to, ako ich postupne úspešne zdolával. Onedlho si získal dôveru veliteľa hlavného štábu ruskej armády generála Alexejeva a jeho zástupcu generála Gurkova. Poukázal na neplodné škriepky medzi tamojšími Čechmi a Slovákmi a predovšetkým prekonal výhrady ruského velenia voči presunu česko-slovenských jednotiek vytvorených v Rusku na západný front. Na návrh ruského velenia sa mu dokonca udelilo vyznamenanie Kríž Svätého Vladimíra. Generál Alexejev Štefánika pred odchodom ubezpečil, že môže odísť spokojný, lebo dohody s ním sa dodržia[28].

---

25 Tamže.
26 Tamže.
27 Janin, M.: *Note concernant le séjour du Commandant Stefanik en Russie*. Slovenský národný archív, osobný fond M. R. Štefánika, i. č. 1136.
28 Tamže.

Štefánik navyše Kyjevskou dohodou medzi českými a slovenskými krajanmi pripravil v Rusku ďalšiu pôdu pre nasledujúcu Masarykovu úspešnú misiu.

2.3. Rumunsko

Sám rumunský kráľ mal výhrady voči tomu, aby v jeho armáde boli vojaci, ktorí pôvodne prisahali vernosť inému panovníkovi. Štefánikovi sa podarilo dohodnúť, že tí, ktorých získa náborom v rumunských zajateckých táboroch, sa presunú do česko-slovenskej légie vo Francúzsku, čo už rumunskému kráľovi neprekážalo[29].

2.4. Taliansko

Malo obavu, že podporou ambícií Česko-Slovenska sa otvorí Pandorina skrinka s požiadavkami juhoslovanských národov v rozpore s jeho zámermi na Jadrane.

Štefánik na Talianov použil diplomaciu v štýle stredovekých rytierov. V apríli a máji 1916 tam uskutočnil veľmi riskantné lety nad nepriateľskými líniami. Zo správ z letov z 29. apríla a zo 4. mája 1916 vyplýva, že objavil presuny početných nepriateľských vozidiel, 13 hangárov nepriateľského letectva a početné zoskupenia vojenských barakov.[30] Ďalšia správa z letu 7. mája 1916 potvrdila, že priamo inicioval bombardovanie (a zúčastnil sa na ňom), ktoré spôsobilo zničenie nepriateľskej leteckej eskadry, barakov a železničných vozňov so strategickým nákladom.[31] Popritom nad frontom sústavne rozhadzoval tisícky letákov nabádajúcich na prebehnutie Čechov, Slovákov, Slovanov k Talianom. Vytvoril si tak základ na presvedčivé diplomatické rokovania s talianskym najvyšším vedením. Avšak aj tam narazil na oba okruhy uvedených bariér. V tejto situácii mu zvlášť pomohla jeho priateľka markíza Giuliana Benzoni.[32] Vďaka svojim kontaktom mu umožnila „preskočiť" talianskeho ministra zahraničných vecí Sydneyho Sonnina, ktorý sa, podobne ako talianske velenie, sústavne vzpieral najmä použitiu českých a slovenských zajatcov vo vojenských operáciách.[33] Uviedla ho priamo k premiérovi Vittoriovi Orlandovi. Upozornila ho aj na vážne nezhody medzi Orlandom a Sonninom, o ktorých neskôr referoval francúzsky veľvyslanec Barrère do Paríža.[34] Štefánikovi sa spojením brilantnej argumentácie s taktickou negociáciou podarilo podpísať s premiérom Orlandom spomínanú taliansko-česko-slovenskú dohodu o zriadení česko-slovenských légií v Taliansku 21. apríla 1918. Bol to prvý medzinárodný dokument, v ktorom sa Česko-Slovensko objavuje ako zmluvná strana.

---

29 Guelton, F., Braud, E., Kšiňan, M.: c. d., s. 58 – 59.

30 Stato Maggiore dell'Esercizio, Ufficio storico, Roma, AUSMEE, Miscellanea, L3 Studi particolari, busta 175, fascicolo 2.

31 Guelton, F., Braud, E., Kšiňan, M.: c. d., s. 58 – 59.

32 Benzoni, G.: *La vita ribelle*. Miláno: Il Mulino, 1985, s. 48.

33 Archivio Centrale dello Stato, Roma, PCM, Guerra europea, 7.8.1917, 19.4.3, 7/9. Formazione ed impiego dei reparti cecho-slovacchi.

34 Guelton, F., Braud, E., Kšiňan, M.: c. d., s. 82 – 83.

Česko-slovenský generál vymenovaný Francúzskom

Štefánikova hodnosť prudko stúpala – úmerne významu jeho misií. V literatúre sa niekedy mylne tvrdí[35], že Štefánik bol v súvislosti s úspechom v Taliansku povýšený na brigádneho generála francúzskej armády. V skutočnosti išlo o povýšenie na generála nie v súvislosti s tým, čo dosiahol, ale s tým, čo mal dosiahnuť – aby si udržal potrebnú autoritu v Taliansku a nastolil nevyhnutnú autoritu v Rusku. Avšak aj pre francúzsku armádu, ktorá si ho mimoriadne vážila, bolo priveľkým sústom, aby za taký krátky čas postúpil z vojaka na generála. Príznačné je, že riešenie navrhol šéf francúzskej diplomacie minister Stephen Pichon. Vyjadril sa, že berie do úvahy skutočnosť, že Štefánika nemožno povýšiť na generála v rámci platných predpisov francúzskej armády, keďže jeho postup bol už aj tak prirýchly. Navrhol ministerstvu obrany, že „bez toho, aby Štefánika povýšili na generála z titulu francúzskej armády..., mohlo by sa mu povoliť z titulu česko-slovenskej armády, a s výsostnými znakmi uvedenej armády, aby nosil rozlišujúce znaky hodnosti generálmajora“[36]! Aj vo vymenúvacom dekréte od francúzskeho predsedu vlády a ministra vojny Georgea Clémenceaua z 20. júna 1918 sa uvádza, že „podplukovník česko-slovenskej armády Štefánik je vymenovaný za generálmajora na základe misie v česko-slovenskej armáde... Bude uplatňovať autoritu spojenú s touto hodnosťou iba voči česko-slovenským jednotkám...“[37]. Z vymenúvacieho dekrétu, ako aj z jeho návrhového zdôvodnenia vyplýva, že Štefánik nebol francúzsky generál, ale generál vymenovaný Francúzskom. Spresnime si, že výsostné znaky česko-slovenskej armády vo Francúzsku boli veľmi podobné výsostným znakom vo francúzskej armáde. Z hľadiska Štefánikovej autority – vtedajšej aj súčasnej – však nie je podstatné, v akom kontexte bol za generála vymenovaný.

V skutočnosti bol Štefánik povýšený na generála nie v súvislosti s tým, čo dosiahol, ale s tým, čo mal dosiahnuť – aby si udržal potrebnú autoritu v Taliansku a nastolil nevyhnutnú autoritu v Rusku.

Hľadajte ženu

Štefánik ovládal zlaté pravidlo diplomacie: „Cherchez la femme!“ – „Hľadajte ženu!“ Neraz sa to komentuje iba ako anekdotický doplnok jeho aktivít, napr. formulkou: „Kým

---

35 Hronský, M.: M. R. Štefánik – organizovanie a štátotvorná úloha česko-slovenských légií. In: *Generál Dr. Milan Rastislav Štefánik – vojak a diplomat.* Bratislava: Vojenský historický ústav, 1999, s. 38 – 56.

36 Musil, M.: Diplomatická stratégia Milana Rastislava Štefánika ako rozhodujúci faktor vzniku Česko-Slovenskej republiky vo svetle zahraničných archívov. In: Čaplovič, M., Ferenčuhová, B., Stanová, M.: *Milan Rastislav Štefánik v zrkadle prameňov a najnovších poznatkov historiografie*. Bratislava: Vojenský historický ústav, 2010, s. 156, 161.

37 Diplomatický archív Ministerstva zahraničných vecí, Paríž. Europe 1918-1940, Tchécoslovaquie, zv. 8, f. 101 – 102.

Beneš sa staral o politikov, Štefánik o ich ženy." V skutočnosti boli ženy pre Štefánika kľúčom do zákulisí politikov.

Jeho prvá snúbenica Yvonne bola dcérou vplyvného francúzskeho senátora a svojho času ministra námorníctva Emila Chautempsa, ktorý Štefánika podporoval politicky aj finančne – či už ako astronóma, alebo ako dôstojníka. Chautemps, ktorý sám bol členom slobodomurárskych kruhov[38], ho v nich uviedol aj k ďalším významným partnerom. Veď Štefánika na jeho vôbec prvú diplomatickú misiu do Ekvádoru vyslal štátny tajomník ministerstva obchodného námorníctva Anatole de Monzie, taktiež významný slobodomurár.

Do najvyšších francúzskych kruhov Štefánika uviedla manželka iného senátora – Claire Boas de Jouvenel. Prístup do médií a ďalšie politické kontakty mu zasa sprostredkovala jej sesternica, novinárka Louise Weiss. „Politickou sprievodkyňou" v Ríme a uvádzačkou do najvyšších kruhov mu bola ďalšia snúbenica: markíza Giuliana Benzoni. Markíza v diplomacii už vtedy nebola novickou. Osvedčila sa ako „spojka" v tajných rokovaniach medzi Talianskom a Francúzskom o pripojení sa Talianska k mocnostiam Dohody.[39]

Záver Štefánikovej diplomatickej misie

Iba Štefánik si dokázal uvedomiť, že pre prevažne katolícke Slovensko (na rozdiel od prevažne protestantských Čiech) je nevyhnutné vytvoriť aj funkčné spojenie nového štátu so Svätou stolicou. V depeši talianskej legácie sa konštatuje, že Štefánik bol jediný zo zakladateľov Česko-Slovenska, ktorý sa stretol so Svätým otcom.[40]

Nie dostatočne sa v literatúre oceňuje to, že Štefánik pri svojej prakticky poslednej diplomatickej misii dosiahol veľmi potrebnú dohodu medzi francúzskym a talianskym velením o rozdelení oblastí pôsobnosti svojich vojsk v novovzniknutom Česko-Slovensku, ako o tom informoval prezidenta Masaryka.[41] Potom nastúpil na žiadosť ministra Šrobára na let do vlasti.

Na otázky, ktoré sa nastoľujú v súvislosti s doposiaľ neobjasneným Štefánikovým tragickým koncom, viacerí naši historici reagujú údajne objektívnou správou talianskeho kapitána Zapelloniho zo 4. mája 1919. V skutočnosti sa v uvedenej správe vyskytujú objektívne preukázateľné nepravdy. V tom čase totiž už prebiehali tvrdé preteky medzi Francúzskom a Talianskom o to, kto bude Česko-Slovensku dodávať lietadlá.[42]

---

38 Michel, B.: Les amities parisiennes du géneral Milan Rastislav Štefánik. In: Ferenčuhová, B. (ed.): c. d., s. 34 – 40.

39 Benzoni, G.: c. d., s. 48.

40 Archivio Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Archivio del Gabinetto del Ministro. Czecho-Slovacchi. Talianska legácia v Prahe, 2. 3. 1919.

41 Archivio Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Archivio del Gabinetto del Ministro. Czecho-Slovacchi. 18. 4. 1919.

42 Musil, M., Biagini, A.: *Milan Rastislav Štefánik vo svetle talianskych archívov*. Bratislava: Nadácia pre záchranu kultúrneho dedičstva, 2010, s. 186.

Zapelloni sa preto zjavne usiloval predložiť čo najviac argumentov, aby sa vylúčili úvahy o možnej technickej nedokonalosti talianskeho lietadla Caproni. V tomto zmysle mu dali pokyny aj jeho nadriadení.[43] Na tento účel bolo najpraktickejšie pripísať príčinu nehody tomu, kto už nemôže svedčiť alebo brániť sa – čiže samotnému Štefánikovi. Zapelloni dáva do popredia ako najpravdepodobnejšiu príčinu havárie to, že Štefánik si počas letu presadol na miesto pilota, potom stratil vedomie a pádom na riadiace kormidlo spôsobil katastrofu. Podľa tejto správy k strate vedomia prispelo vystupňovanie emócií, keď Štefánik z výšky uvidel na zemi početný dav ľudí a vedel, že sa medzi nimi nachádza aj jeho matka (!). V skutočnosti nijaký dav prílet lietadla neočakával. Ako uvádza generál Piccione v správe zo 7. mája[44], podľa poveternostných podmienok 4. mája ráno nepredpokladali, že Štefánik v ten deň priletí. Piccione preto spolu s ministrom Šrobárom odišiel na slávnosti v Skalici – kde sa mohla nachádzať aj Štefánikova matka. Aby Zapelloni odôvodnil, že stroj údajne riadil Štefánik, argumentuje tým, že vraj sám Štefánik vyjadril túžbu pilotovať lietadlo do vlasti. Dá sa však logicky predpokladať, že ak by minister generál Štefánik mal takúto túžbu, uskutočnil by ju okázalým odletom na sedadle pilota pred nastúpenou jednotkou v Campoformide – a nešiel by na to preliezaním počas letu, ktoré by si vyžadovalo veľmi riskantný presun Štefánika aj pilota. V „čiernej skrinke" lietadla, čiže v zápisníku mechanika sediaceho v zadnej časti, sú viaceré záznamy o komunikácii medzi talianskymi letcami a Štefánikom, avšak žiadna o tom, že by si počas letu zamenil miesto pozorovateľa s miestom pilota. Je takmer vylúčené, že by ten, kto palubný denník viedol, zabudol zapísať, že minister generál Štefánik takúto výmenu počas letu uskutočnil. Aj viacerí bádatelia, ktorí sa usilovali o podrobnú rekonštrukciu okolností letu a havárie, pochybujú, že by takáto výmena pilotov počas letu bola možná.

Azda najviac sa pri súčasných laudáciách zabúda na to, že v prvom rade vďaka jeho diplomatickým a strategickým úspechom predstavitelia Česko-Slovenska zasadli po boku víťazných Spojencov vo Versailles, čo vyústilo do Trianonskej zmluvy, ktorej okrúhle jubileum sme si ani nie tak dávno pripomenuli.

Azda najviac sa pri súčasných laudáciách o našom národnom hrdinovi zabúda na to, že v prvom rade vďaka jeho diplomatickým a strategickým úspechom predstavitelia Česko-Slovenska zasadli po boku víťazných Spojencov vo Versailles, čo vyústilo do Trianonskej zmluvy, ktorej okrúhle jubileum sme si ani nie tak dávno pripomenuli.

[43] Tamže, s. 175, 176.
[44] Tamže, s. 131.

Prílohy

Chronológia dôležitých udalostí v slovenskej zahraničnej politike v roku 2010

14. 1. Predseda španielskej vlády J. L. Zapatero počas pracovnej návštevy v SR rokoval s premiérom R. Ficom o bilaterálnych vzťahoch a prioritách španielskeho predsedníctva v EÚ. Návšteva vytvorila predpoklad na posilňovanie vzťahov v ekonomickej oblasti. R. Fico vyjadril podporu prioritám španielskeho predsedníctva a požiadal, aby sa venovala primeraná pozornosť téme energetickej bezpečnosti.

18. 1. Na prvú oficiálnu návštevu SR po vyhlásení nezávislosti Čiernej Hory pricestoval predseda vlády M. Đukanović. Po rokovaní s premiérom R. Ficom obaja vyjadrili záujem o budovanie bilaterálnych vzťahov a dohodli sa na zriadení veľvyslanectiev Slovenskej republiky v Podgorici a Čiernej Hory v Bratislave. SR vyjadrila podporu integračným ambíciám Čiernej Hory.

27. 1. Predseda NR SR P. Paška sa počas oficiálnej návštevy Vietnamskej socialistickej republiky stretol s najvyššími predstaviteľmi krajiny. Cieľom návštevy bolo najmä zintenzívniť ekonomické vzťahy.

27. 1. Slovenská vláda súhlasila s vyslaním novej strážnej jednotky v počte do 57 príslušníkov Ozbrojených síl SR na výkon strážnej služby v afganskej provincii Kandahár. Počet príslušníkov OS SR zapojených do operácie ISAF v Afganistane sa tak zvýšil na 319.

4. 2. O možnostiach zintenzívnenia obchodnej a ekonomickej spolupráce s Čínou, jadrovom programe Iránu a ľudských právach hovoril minister zahraničných vecí M. Lajčák počas prijatia námestníka čínskeho ministra zahraničných vecí Zhanga Zhijuna. Jeho návštevu označil za pokračovanie priateľského dialógu, ktorý Slovensko s Čínou vedie a v ktorom nie sú otvorené problémy.

Na základe údajov z internetových stránok prezidenta SR, Národnej rady SR, Úradu vlády SR, Ministerstva zahraničných vecí SR a Ministerstva obrany SR spracovala Daniela Balážová, redaktorka časopisu Zahraničná politika (balazova@sfpa.sk).

8. 2. Predseda Zahraničného výboru NR SR J. Horváth prijal vysokého komisára OBSE pre otázky národnostných menšín K. Vollebaeka. Minister zahraničných vecí M. Lajčák po stretnutí vyhlásil, že SR sa zameriava na interpretáciu a uplatňovanie jazykového zákona a na zachovanie rovnováhy medzi ochranou štátneho jazyka a práva menšín na používanie svojich jazykov.

8. 2. Ministerstvo zahraničných vecí uvítalo pokojný priebeh prezidentských volieb na Ukrajine. Voľby zhodnotilo ako v zásade slobodné a spravodlivé. Vyjadrilo pripravenosť SR aktívne spolupracovať s ukrajinským vedením na ďalšom prehlbovaní dvojstranných vzťahov a približovaní Ukrajiny k európskym a transatlantickým štruktúram.

9. 2. MZV uvítalo schválenie novej Európskej komisie Európskym parlamentom. Podpredsedom Európskej komisie a zároveň komisárom pre medziinštitucionálne vzťahy a administratívu sa stal M. Šefčovič.

15. 2. Slovensko ako člen Rady OSN pre ľudské práva v Ženeve vyjadrilo vážne znepokojenie nad situáciou ľudských práv v Iráne. Otvorilo otázky vysokého počtu rozsudkov trestu smrti, obmedzovania slobody prejavu a zhromažďovania a odporučilo iránskej vláde prijať opatrenia na eliminácu násilia voči ženám.

16. 2. Minister zahraničných vecí M. Lajčák prijal austrálskeho rezortného kolegu S. Smitha. Išlo o historicky prvú návštevu ministra zahraničných vecí Austrálie na Slovensku.

17. 2. Nemeckého ministra zahraničných vecí G. Westerwelleho počas návštevy v SR prijali prezident a predseda vlády. Minister zahraničných vecí M. Lajčák po rokovaní s rezortným kolegom označil Nemecko za veľmi dôležitého strategického partnera. Ministri rokovali o rozširovaní EÚ na západný Balkán a podpísali spoločné vyhlásenie o dodatku dohody o kultúrnej spolupráci medzi SR a SRN, ktorý má posilniť právne postavenie Nemeckej školy v Bratislave.

18. 2. Prezident I. Gašparovič sa v Záhrebe zúčastnil na slávnostnej inaugurácii novozvoleného prezidenta Chorvátskej republiky I. Josipovića. Na pozvanie slovenského prezidenta pricestoval 19. mája na oficiálnu návštevu Slovenska.

24. 2. Na rozšírenom samite predsedov vlád krajín V4 o energetickej bezpečnosti v Budapešti bola prijatá deklarácia V4 zdôrazňujúca potrebu diverzifikácie energetických zdrojov, prepravných trás a energetickej solidarity. Na stretnutí sa zúčastnili aj ďalší vysokí predstavitelia krajín strednej a juhovýchodnej Európy, predstaviteľ USA a predseda Medzinárodnej energetickej agentúry.

25. 2. MZV uvítalo odporúčanie Európskej komisie otvoriť prístupové rokovania s Islandom. Minister zahraničných vecí M. Lajčák zároveň upozornil, že v procese rozširovania treba postupovať podľa plnenia kritérií a neuprednostňovať jedného kandidáta pred inými.

2. 3. Užšou spoluprácou krajín V4 s krajinami Východného partnerstva sa v Budapešti zaoberali ich ministri zahraničných vecí. Na záver prijali ministri V4 spoločné vyhlásenie o Východnom partnerstve.

3. 3. Vláda SR schválila Národnú pozíciu k Stratégii EÚ pre dunajský región, v ktorej sa stotožňuje s hlavnými piliermi stratégie, tak ako ich navrhla Európska komisia: doprava a konektivita, voda a sociálno-ekonomický rozvoj.

15. 3. Minister zahraničných vecí M. Lajčák začal turné po krajinách Južného Kaukazu (Azerbajdžan, Gruzínsko, Arménsko) zamerané na ekonomické otázky a rokovania o uzatvorení základných ekonomických zmlúv. V delegácii ho sprevádzala skupina slovenských podnikateľov.

26. 3. Členské štáty eurozóny sa dohodli na finančnej podpore pre Grécko. Delegácia SR vedená predsedom vlády R. Ficom zdôrazňovala zodpovednosť eurozóny a princíp solidarity. V súlade s touto pozíciou sa SR priklonila k návrhu na vytvorenie mechanizmu finančnej pomoci pre členské štáty eurozóny vo finančnej núdzi.

30. 3. Prezident I. Gašparovič na oficiálnej návšteve v Kazachstane rokoval s prezidentom N. Nazarbajevom. Návšteva bola vyjadrením záujmu Slovenska o pokračovanie politického dialógu na najvyššej úrovni.

30. 3. Na pozvanie českého predsedu vlády J. Fischera uskutočnil predseda vlády R. Fico oficiálnu návštevu ČR. Návšteva sa realizovala v rámci dodržania dohodnutého pravidla oficiálnych bilaterálnych stretnutí premiérov minimálne raz za kalendárny rok. Za najvýznamnejší aktuálny bilaterálny projekt v oblasti hospodárskej spolupráce označili prípravu spoločnej výstavby nového jadrového zdroja v lokalite JE Jaslovské Bohunice.

6. 4. Ruského prezidenta D. Medvedeva prijal v Bratislave prezident I. Gašparovič. Prezidenta RF sprevádzali ministri zahraničných vecí, energetiky a spravodlivosti. Okrem deviatich zmlúv, ktoré boli podpísané, vydali prezidenti spoločné vyhlásenie k 65. výročiu skončenia druhej svetovej vojny v Európe, ktoré priznalo zásluhy Ruska a Červenej armády pri oslobodzovaní Slovenska.

14. 4. Minister zahraničných vecí M. Lajčák absolvoval v Kyjeve ako jeden z prvých šéfov diplomacií krajín EÚ prijatie u najvyšších predstaviteľov novej ukrajinskej administratívy. Cieľom návštevy bolo nadviazať dialóg s novým vedením krajiny a potvrdiť záujem SR o intenzívne vzťahy s Ukrajinou. S rezortným kolegom K. Hryščenkom podpísal protokol o spolupráci ministerstiev. S prezidentom V. Janukovyčom rokoval o tranzite energetických surovín cez územie Ukrajiny a energetickej bezpečnosti.

18. 4. Najvyšší ústavní predstavitelia SR sa v Krakove zúčastnili na rozlúčke s poľským prezidentským párom, ktorý zahynul pri leteckej katastrofe pri Smolensku. Na Slovensku bol vyhlásený deň štátneho smútku.

30. 4. Minister zahraničných vecí M. Lajčák rokoval vo Washingtone s predstaviteľmi administratívy prezidenta B. Obamu. Diskutoval o spolupráci medzi SR a USA pri riešení globálnych bezpečnostných výziev, o vzťahoch EÚ a USA, situácii v strednej a východnej Európe a Východnom partnerstve. S kongresmanom P. Viscloským hovoril o záujme SR prehĺbiť vzájomnú spoluprácu s USA aj na parlamentnej úrovni. Dlhodobým cieľom je dosiahnuť vznik slovenského výboru (caucus) v Kongrese USA.

30. 4. Generálny tajomník OSN Pan Ki-mun na stretnutí s ministrom zahraničných vecí M. Lajčákom v New Yorku vyzdvihol aktívnu účasť slovenských diplomatov v strednej Ázii najmä pri prevencii konfliktov a riešení krízy v Kirgizsku. Generálny tajomník OSN pozitívne hodnotil iniciatívu SR pri reforme bezpečnostného sektora a aktivity na podporu Medzinárodného trestného súdu.

7. 5. Lídri Euroskupiny sa na mimoriadnom samite zaviazali poskytnúť Grécku finančnú stabilizačnú pomoc v podobe bilaterálnych pôžičiek. Pomoc Grécku v hodnote 110 miliárd eur na záchranu pred bankrotom majú financovať Medzinárodný menový fond a Európska únia. Súčasťou pôžičiek poskytnutých členmi eurozóny má byť bilaterálna pôžička SR v objeme vyše 817 miliónov eur. Vláda hlasovanie v NR SR o schválení veriteľskej zmluvy odložila na obdobie po parlamentných voľbách.

26. 5. V reakcii na prijatie novely zákona o štátnom občianstve v Národnom zhromaždení Maďarskej republiky schválila NR SR v skrátenom legislatívnom konaní vládny návrh novely zákona o štátnom občianstve. Zákon stanovuje stratu štátneho občianstva SR *ex lege* ako následok nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva na základe výslovného prejavu vôle. Ustanovenie sa nevzťahuje na nadobudnutie cudzieho štátneho občianstva v súvislosti s uzavretím manželstva alebo narodením.

3. 6. Za priateľské a na politickej úrovni nadštandardné označil minister zahraničných vecí M. Lajčák vzťahy Slovenska a Srbska po rokovaní so srbským rezortným partnerom V. Jeremićom v Bratislave. Ministri podpísali Memorandum o odovzdávaní integračných skúseností a Memorandum medzi ministerstvami zahraničných vecí SR a Srbska o spolupráci diplomatických akadémií.

12. 6. Na parlamentných voľbách v SR sa zúčastnilo 58,83 % voličov, najviac hlasov získal SMER-SD (34,79 %). Na vytvorení vlády na čele s I. Radičovou sa na následných koaličných rokovaniach dohodli strany SDKÚ-DS (15,42 %), SaS (12,14 %), KDH (8,52 %) a Most-Híd (8,12 %). Do parlamentu sa dostala aj SNS (5,07 %). Vládu vymenoval prezident 8. júla 2010.

1. 7. Po Maďarskej republike prevzalo ročné predsedníctvo vo V4 Slovensko. Hlavné priority programu jeho predsedníctva boli zamerané na ďalšie posilňovanie užšej regionálnej spolupráce V4 v oblastiach energetickej bezpečnosti, rozvoja infraštruktúry, hospodárskej spolupráce a sociálnej inklúzie Rómov.

12. 7. Predsedníčka vlády I. Radičová absolvovala netradične v Bruseli svoju prvú zahraničnú pracovnú cestu od vymenovania do funkcie. O postoji SR k prijatiu Európskeho finančného stabilizačného nástroja a poskytnutiu pôžičky Grécku rokovala s predsedom Európskej rady H. Van Rompuyom, predsedom Euroskupiny J. C. Junckerom, predsedom EK J. M. Barrosom a podpredsedom EK pre medziinštitucionálne vzťahy a administratívu M. Šefčovičom.

15. 7. Tradíciu v slovensko-českých vzťahoch potvrdil minister zahraničných vecí M. Dzurinda, ktorý v ČR absolvoval prvú zahraničnú cestu vo funkcii. V Prahe rokoval s českým rezortným kolegom K. Schwarzenbergom, predsedníčkou Poslaneckej snemovne M. Němcovou a premiérom P. Nečasom.

15. 7. Vláda potvrdila kontinuitu záväzku predchádzajúcej vlády neblokovať Európsky finančný a stabilizačný nástroj (EFSF), jeho reálne uplatnenie podmienila sprísnením dodržiavania podmienok Paktu stability a rastu – mechanizmom riadeného bankrotu zadlženej krajiny. V ďalšom prijatom uznesení zároveň neodporučila NR SR schváliť veriteľskú zmluvu o pôžičke Grécku. Poslanci NR SR na hlasovaní 11. augusta schválili návrh na účasť SR na EFSF a odmietli veriteľskú zmluvu o pôžičke Grécku. Podiel SR v EFSF by mali tvoriť potenciálne záruky vo výške 4,37 miliardy eur zo 750 miliárd celkových záruk.

19. 7. Na prvú oficiálnu zahraničnú návštevu po vymenovaní do funkcie pricestoval na Slovensko český premiér P. Nečas. Hlavnými témami jeho rokovaní s predsedom NR SR R. Sulíkom a predsedníčkou vlády I. Radičovou boli bilaterálne vzťahy, energetická bezpečnosť, ekonomické reformy a sociálna agenda v kontexte hospodárskej a finančnej krízy, možnosti ďalšieho rozvoja vzájomnej spolupráce medzi SR a ČR, posilňovanie nadštandardných susedských vzťahov, ako aj spolupráca v rámci V4 a EÚ.

20. 7. Predsedníčka vlády I. Radičová sa zúčastnila na samite V4 v Budapešti, kde šéfovia vlád schválili návrh programu slovenského predsedníctva V4 na obdobie júl 2010 – jún 2011. Rokovali o presadzovaní spoločných záujmov V4 v rámci EÚ, posilňovaní energetickej bezpečnosti, revízii rozpočtu EÚ a novom viacročnom finančnom rámci a Dunajskej stratégii EÚ. Dohodli sa na pravidelných koordinačných stretnutiach V4 pred rokovaniami Európskej rady. Po samite V4 sa I. Radičová bilaterálne stretla s maďarským premiérom V. Orbánom.

20. 7. Predsedníčka vlády I. Radičová rokovala v Bruseli s generálnym tajomníkom NATO A. F. Rasmussenom o príprave novej Strategickej koncepcie NATO. Potvrdila dodržanie politického záväzku postupného zvýšenia účasti Ozbrojených síl SR v operácii ISAF v Afganistane.

22. 7. Ministerstvo zahraničných vecí zobralo na vedomie posudok Medzinárodného súdneho dvora v Haagu o jednostrannom vyhlásení nezávislosti Kosova, podľa ktorého medzinárodné právo neobsahuje zákaz takýchto deklarácií a Kosovo neporušilo medzinárodné právo. Zdôraznilo, že posudok Medzinárodného súdneho dvora má poradný charakter a nebude mať priamy vplyv na stanovisko SR.

23. 7. Prvá bilaterálna zahraničná návšteva predsedníčky vlády I. Radičovej sa uskutočnila v Poľsku. Rokovania s premiérom D. Tuskom, predsedom Sejmu a zastupujúcim prezidentom G. Schetynom a guvernérom Poľskej národnej banky M. Belkom boli zamerané na energetickú bezpečnosť a zintenzívnenie spolupráce pri dobudovaní strategických regionálnych plynovodných prepojení vo vektore sever – juh aj v rámci V4, finančnú perspektívu EÚ na roky 2014 – 2020 a perspektívy zavedenia eura v Poľsku.

29. 7. Minister zahraničných vecí M. Dzurinda rokoval v Berlíne s nemeckým rezortným partnerom G. Westerwellem. Hlavnými témami rozhovorov boli európske otázky, predovšetkým stabilita a silný európsky rozvoj.

23. 8. Počas prvej návštevy Rakúska vo funkcii rokoval minister zahraničných vecí M. Dzurinda s vicekancelárom a ministrom financií Josefom Pröllom o prehlbovaní ekonomickej spolupráce medzi krajinami. Na rokovaní s rezortným partnerom M. Spindeleggerom diskutoval o západnom Balkáne, bilaterálnej spolupráci, plynovode Nabucco a ďalších európskych otázkach.

25. 8. Premiérka I. Radičová počas pracovnej cesty v Berlíne diskutovala s nemeckou kancelárkou A. Merkelovou o bilaterálnej hospodárskej spolupráci, situácii v eurozóne a postoji Slovenska k pôžičke Grécku. Nemecká kancelárka ocenila schválenie účasti SR na tzv. eurovale v NR SR a zaujímala sa o dôvody neschválenia pôžičky Grécku.

27. 8. Počas oficiálnej návštevy Zakarpatskej oblasti Ukrajiny sa minister zahraničných vecí M. Dzurinda stretol v Užhorode s gubernátorom regiónu O. Ledydom a navštívil školu s vyučovacím jazykom slovenským. Cieľom návštevy bolo posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi

východoslovenskými regiónmi a Zakarpatskou oblasťou, kde žije aj početná slovenská komunita. Minister podporil integračné ambície Ukrajiny.

4. 9. Prezident SR I. Gašparovič počas pracovnej návštevy Šanghaja otvoril Národný deň SR na svetovej výstave EXPO 2010. V rámci pracovnej cesty absolvoval oficiálne návštevy Hongkongu, Macaa a Kambodžského kráľovstva. V delegácii ho sprevádzal minister hospodárstva J. Miškov a skupina slovenských podnikateľov.

13. 9. O bezpečnostných otázkach, operácii ISAF v Afganistane, reforme i budúcnosti NATO diskutoval minister zahraničných vecí M. Dzurinda s generálnym tajomníkom NATO A. F. Rasmussenom v Bruseli.

14. 9. O energetickej bezpečnosti krajín V4, novej finančnej perspektíve EÚ, transatlantických vzťahoch, projekte protiraketovej obrany a spolupráci V4 v konzulárnej oblasti rokovali šéfovia diplomacií krajín V4 v Bratislave.

14. 9. Podporu proeurópskemu smerovaniu Moldavska vyjadril minister zahraničných vecí M. Dzurinda na stretnutí s rezortným kolegom I. Leancom v Bratislave.

16. 9. V rámci slovenského predsedníctva V4 sa z iniciatívy premiérky I. Radičovej uskutočnilo pracovné stretnutie predsedov vlád krajín V4 pred zasadnutím Európskej rady v Bruseli, na ktoré bol pozvaný aj jej predseda H. Van Rompuy. Témami stretnutia boli priority predsedníctva SR vo V4 a program zasadnutia. Zo záverov Európskej rady bola z hľadiska SR dôležitá zmienka o európskej perspektíve západného Balkánu a vzťahoch s východnými susedmi EÚ prostredníctvom Východného partnerstva.

17. 9. Predsedníčka vlády I. Radičová otvorila zasadnutie Vojenského výboru NATO vo Vysokých Tatrách. Dvojdňová konferencia najvyššieho vojenského orgánu NATO bola zameraná na operácie, reštrukturalizáciu a nový strategický koncept NATO.

20. 9. Predseda NR SR R. Sulík počas svojej prvej oficiálnej návštevy ČR rokoval s českým prezidentom V. Klausom a predsedom Senátu P. Sobotkom (ODS).

20. 9. Minister obrany Ľ. Galko ubezpečil generálneho tajomníka NATO, že SR napriek zložitej ekonomickej situácii udrží nasadené sily a prostriedky v operáciách NATO. Vojenskú operáciu ISAF v Afganistane označil za prioritnú.

22. 9. O energetike a spolupráci Ruska s EÚ a NATO hovoril v New Yorku na pôde OSN šéf slovenskej diplomacie M. Dzurinda s ruským rezortným partnerom S. Lavrovom. M. Dzurinda rokoval aj s ministerkou zahraničných vecí USA H. Clintonovou. Popri bilaterálnych rokovaniach vystúpil v rámci okrúhleho stola o Miléniových rozvojových cieľoch s názvom Podpora udržateľného rozvoja, pričom zdôraznil príspevok SR k znižovaniu skleníkových plynov a zvyšovaniu efektívnosti využívania energií.

25. 9. Prezident I. Gašparovič počas pracovnej cesty v USA vystúpil vo Valnom zhromaždení OSN, na samite o Miléniových rozvojových cieľoch a s generálnym tajomníkom OSN Panom Ki-munom hovoril o angažovanosti Slovenska v mierových misiách na Cypre, v Afganistane, Bosne a Hercegovine a v Kosove.

27. 9. Minister zahraničných vecí M. Dzurinda sa na rokovaniach s maďarským rezortným partnerom J. Martonyim v Budapešti dohodol na tom, že sporné bilaterálne otázky sa budú riešiť formou otvoreného a priateľského dialógu, pričom pre citlivé prípady sa vytvorí mechanizmus včasného varovania.

27. 9. SR ako členská krajina NATO bude podporovať aktivity KFOR v Kosove, pôsobenie slovenského kontingentu v misii KFOR sa však do konca novembra skončí. Pri príležitosti ceremoniálu skončenia spolupráce českých a slovenských vojakov v Kosove to na základni v Šajkovaci oznámila premiérka I. Radičová. Veliteľa KFOR zároveň informovala, že rozhodnutie vlády stiahnuť jednotky z Kosova súvisí so sústredením sa na misiu v Afganistane. Vláda SR schválila návrh na skončenie pôsobenia 136 príslušníkov OS SR v misii KFOR v Kosove 29. septembra.

29. 9. Slovenskú republiku opätovne navštívil vysoký komisár OBSE pre otázky národnostných menšín K. Vollebaek. O novele zákona o štátnom jazyku SR z roku 2009 rokoval s podpredsedom vlády pre ľudské práva a menšiny R. Chmelom, ministrom zahraničných vecí M. Dzurindom, ministrom kultúry D. Krajcerom a s politickými predstaviteľmi maďarskej národnostnej menšiny. Slovenskí predstavitelia ho informovali o návrhu novely zákona o štátnom jazyku SR, situácii národnostných menšín na Slovensku a o pripravovaných zámeroch a krokoch vlády týkajúcich sa menšinovej problematiky.

5. – 8. 10. Prezident I. Gašparovič počas oficiálnej návštevy Ukrajiny otvoril s prezidentom V. Janukovyčom slovensko-ukrajinské podnikateľské fórum. Štátny tajomník M. Ježovica pri príležitosti návštevy podpísal bilaterálnu dohodu o zrušení konzulárnych poplatkov za národné víza.

5. 10. Minister zahraničných vecí M. Dzurinda na oficiálnej návšteve Srbska potvrdil nemennosť slovenského stanoviska k otázke uznania nezávislosti Kosova. So srbskými predstaviteľmi rokoval o vzťahoch medzi Srbskom a EÚ a budúcom dialógu Belehradu a Prištiny. Srbskí partneri ocenili výrazný príspevok Slovenska, jeho diplomacie a mimovládnych organizácií k demokratickej zmene v Srbsku, ktorej 10. výročie si Srbsko práve pripomínalo.

8. 10. Minister zahraničných vecí M. Dzurinda privítal, že čínsky politický väzeň a disident Liou Siao-po sa stal držiteľom Nobelovej ceny za mier. Rezort zahraničia pred slávnostným udelením ceny v Oslo zároveň vyjadril ľútosť nad tým, že k jej udeleniu dôjde v neprítomnosti laureáta.

18. 10. Predsedníčka vlády I. Radičová sa počas prvej oficiálnej návštevy ČR stretla s najvyššími predstaviteľmi krajiny, s ktorými rokovala o posilnení spolupráce medzi krajinami s dôrazom na ekonomickú agendu a energetickú bezpečnosť. Diskutovali aj o rozpočtovej politike krajín EÚ a spolupráci ČR a SR v rámci V4.

19. 10. Minister zahraničných vecí M. Dzurinda rokoval vo Washingtone s americkou rezortnou kolegyňou H. Clintonovou o politických otázkach, vojenskej a ekonomickej spolupráci. H. Clintonová označila Slovensko za kľúčové v integrácii západného Balkánu a východných susedov do euroatlantických štruktúr a za hlavný príklad prospešnosti širšej integrácie do európskeho spoločenstva. Ocenila príspevok SR v afganskej misii NATO.

22. 10. Na pozvanie ministra zahraničných vecí M. Dzurindu sa v Bratislave uskutočnilo rozšírené stretnutie ministrov zahraničných vecí krajín V4, regiónu západného Balkánu, predstaviteľov belgického predsedníctva EÚ a Európskej komisie. Ministri sa zaoberali otázkou užšej súčinnosti

a spolupráce V4 pri realizácii spoločných projektov a aktivít odovzdávania skúseností a know-how z integračného procesu krajín V4.

24. 10. V OMV Baumgarten sa slávnostne skončili stavebné práce umožňujúce spätný chod plynu z Rakúska na Slovensko. Na podujatí sa zúčastnili minister zahraničných vecí M. Dzurinda, minister hospodárstva a výstavby J. Miškov, generálny tajomník MZV Rakúska J. Kyrle a riaditeľ predstavenstva OMV Gas & Power W. Auli.

25. 10. Na zasadnutiach Rady EÚ pre všeobecné záležitosti a Rady EÚ pre zahraničné veci sa ministri zaoberali aj otázkou predloženia žiadosti Rady Európskej komisii na vypracovanie stanoviska k prihláške Srbska do EÚ. Slovensko bolo medzi krajinami, ktoré žiadali o zaradenie tohto bodu na rozhodnutie Rady, a plne podporuje čo najskorší začiatok prístupových rokovaní EÚ so Srbskom.

26. 10. Prezident I. Gašparovič prijal Jeho Veličenstvo nórskeho kráľa Haralda V. a Jej Veličenstvo nórsku kráľovnú Sonju. Pri príležitosti návštevy boli podpísané memorandá o porozumení, ktoré stanovujú priority grantov Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórskeho finančného mechanizmu na roky 2009 – 2014.

3. 11. Vláda SR schválila návrh na vyslanie príslušníkov ozbrojených síl do vojenskej operácie ISAF v Afganistane a zvýšenie mandátových počtov na celkový počet do 348 príslušníkov Ozbrojených síl SR.

8. – 10. 11. Predsedníčka vlády I. Radičová na pracovnej ceste v USA rokovala v New Yorku s predstaviteľmi americkej finančnej a podnikateľskej komunity a informovala ich o pripravovaných opatreniach vlády na prilákanie zahraničných investorov. Vo Washingtone sa stretla s ministerkou zahraničných vecí USA H. Clintonovou, ktorá podporila úsilie vlády SR o reformu súdnictva a lepšiu vymáhateľnosť práva.

10. 11. MZV uvítalo dokument Európskej komisie o Stratégii rozširovania a hlavných výzvach na roky 2010 – 2011 vrátane správ o pokroku pre jednotlivé kandidátske a potenciálne kandidátske krajiny. Vyjadrilo podporu uzavretiu prístupových rozhovorov s Chorvátskom v roku 2011 a uvítalo odporúčanie udeliť Čiernej Hore štatút kandidátskej krajiny.

19. – 20. 11. Prezident I. Gašparovič viedol delegáciu SR na samite NATO v Lisabone, na ktorom bola schválená nová Strategická koncepcia. V rámci rokovaní o Afganistane bol formálne oznámený začiatok procesu presunu zodpovednosti na afganskú vládu v rokoch 2011 – 2014. Minister zahraničných vecí SR M. Dzurinda sa počas samitu NATO stretol aj s ukrajinským rezortným partnerom K. Hryščenkom.

24. 11. Štátny tajomník M. Ježovica na konferencii Globálna prezentácia Slovenskej republiky – možnosti a výzvy zdôraznil potrebu vytvoriť funkčný systém koordinovanej prezentácie SR v zahraničí. Jeho jadrom má byť jasný hodnotový základ, na ktorom bude postavená celková obsahová náplň prezentácie SR. Vytvorený má byť cez efektívnu spoluprácu vládneho, mimovládneho, podnikateľského a akademického sektora.

25. 11. Pri príležitosti 10. výročia vstupu SR do OECD navštívil Slovensko generálny tajomník OECD Á. Gurría, ktorý sa stretol s najvyššími predstaviteľmi SR. S ministrom zahraničných vecí M. Dzurindom otvoril medzinárodnú ekonomickú konferenciu, ktorá hodnotila pôsobenie

SR v organizácii. Súčasťou návštevy bola prezentácia správy OECD Ekonomický prehľad SR 2010.

29. 11. MZV uvítalo, že predčasné parlamentné voľby v Moldavsku sa uskutočnili v súlade s kritériami OBSE a Rady Európy. SR zároveň verí, že Moldavsko bude aj po voľbách pokračovať v nastúpenej ceste demokratizácie a reforiem, ktoré budú viesť k približovaniu sa k EÚ.

1. 12. V zmysle uznesenia vlády o znižovaní stavu a zefektívňovaní fungovania štátnej správy MZV oznámilo zmenu svojej organizačnej štruktúry. Jej cieľom je zvýšiť efektivitu rezortu a znížiť nadmerný počet útvarov a počet zamestnancov v ústredí o 8 %. Zmeny majú zvýšiť akcieschopnosť vzhľadom na úlohy vyplývajúce z programového vyhlásenia vlády, ako je budovanie modernej európskej diplomacie a riadenie obchodno-ekonomických zastúpení.

1. 12. Ministerstvo zahraničných vecí uvítalo vytvorenie Európskej služby pre vonkajšiu činnosť a jej uvedenie do činnosti. Vyjadrilo tiež záujem SR aktívne prispieť k jej fungovaniu skúsenosťami z regiónu západného Balkánu a krajín Východného partnerstva. Na jeden z riadiacich postov služby bol krátko po jej vytvorení vymenovaný bývalý minister zahraničných vecí SR M. Lajčák. Stal sa výkonným riaditeľom pre Rusko, Východné partnerstvo a západný Balkán.

2. 12. Pod predsedníctvom SR bolo na samite OBSE v Astane prijaté rozhodnutie o vôli začať v roku 2011 rokovania o budúcnosti režimu kontroly zbrojenia a odzbrojenia v Európe. Slovensku sa tiež podarilo presadiť tému energetickej bezpečnosti do záverečného dokumentu. Na okraj samitu sa prezident I. Gašparovič stretol s predsedom Predsedníctva Bosny a Hercegoviny N. Radmanovićom, ktorého ubezpečil o slovenskej podpore vstupu Bosny a Hercegoviny do EÚ. Minister zahraničných vecí M. Dzurinda sa stretol s kazachstanským rezortným kolegom K. Saudabajevom, s ktorým rokoval o ekonomickej spolupráci.

10. 12. V prijatej Cancúnskej dohode zo 16. konferencie zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy sa vyspelé štáty zaviazali, že do roku 2020 budú každoročne mobilizovať 100 miliárd USD na realizáciu mitigačných a adaptačných opatrení v rozvojových krajinách. Delegáciu SR viedol na konferencii minister životného prostredia SR J. Nagy.

10. 12. Minister obrany Ľ. Galko navštívil slovenských vojakov v Bosne a Hercegovine. Veliteľ EUFOR generálmajor B. Bair na rokovaní so slovenským ministrom ocenil rozhodnutie SR o zvýšení počtu vojakov v operácii a ponúkol, aby sa SR stalo vedúcou krajinou EUFOR v regióne Juh. Vláda SR predtým schválila skončenie pôsobenia strážnej čaty 35 príslušníkov OS SR v operácii EUFOR – ALTHEA k 17. decembru 2010 a návrh na vyslanie do 43 príslušníkov od 1. januára 2011.

14. 12. V rámci prípravy maďarského predsedníctva v Rade EÚ a na pozvanie premiérky I. Radičovej navštívil SR maďarský premiér V. Orbán. Na rokovaní sa dohodli na vybudovaní severo-južného plynového prepojenia Veľký Krtíš – Vecsés, ktoré má byť súčasťou širšieho koridoru sever – juh. Konštatovali pokrok v rokovaní zmiešaných komisií, potvrdili však aj pretrvávajúce rozdielne stanoviská k otázke štátneho občianstva.

16. 12. Minister zahraničných vecí M. Dzurinda na rokovaniach s poľským rezortným kolegom R. Sikorským vo Varšave zdôraznil strategický význam projektu prepojenia rýchlostnou komunikáciou Prešov s poľským Rzeszówom a projektu plynového prepojenia sever – juh. Šéfovia diplomacií hovorili aj o dohode o vzájomnom zastupovaní sa Bratislavy a Varšavy v oblasti vydávania víz.

16. – 17. 12. Európska rada rozhodla o rámcovej podobe vytvorenia Európskeho stabilizačného mechanizmu, ktorý k 1. januáru 2013 nahradí dočasný finančný mechanizmus. Rozhodla tiež o udelení štatútu kandidátskej krajiny Čiernej Hore, ktoré presadzovala SR, a ako predsedajúca krajina V4 iniciovala list ministrov zahraničných vecí belgickému predsedníctvu EU a komisárovi pre rozširovanie Š. Fülemu.

20. 12. Ministerstvo zahraničných vecí s poľutovaním konštatovalo, že napriek určitému pokroku v predvolebnom období došlo v Bielorusku počas prezidentských volieb 19. decembra k výrazným narušeniam medzinárodných štandardov. Odsúdilo použitie násilia voči občanom Bieloruska, vyzvalo na okamžité prepustenie zadržaných osôb a vyšetrenie násilia voči účastníkom protestu a novinárom.

21. 12. Stály predstaviteľ pri medzinárodných organizáciách vo Viedni veľvyslanec M. Peško podpísal na základe splnomocnenia prezidenta Dohodu o zriadení medzinárodnej protikorupčnej akadémie – International Anti-Corruption Academy. SR sa stala jedným zo zakladajúcich členov prvej medzinárodnej vzdelávacej a výskumnej inštitúcie tohto druhu.

Zmluvy, dohody a dohovory publikované v roku 2010

Bilaterálne zmluvy

Medzi štátmi

1. Zmluva medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Sýrskej arabskej republiky o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov
(Damask 18. februára 2009, publ. č. 35/2010 Z. z.)

2. Právny nástroj o extradícii medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými podľa článku 3 odsek 3 Dohody medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými o vzájomnej právnej pomoci podpísanej 25. júna 2003
(Bratislava 6. februára 2006, publ. č. 29/2010 Z. z.)

3. Právny nástroj medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými podľa článku 3 odsek 3 Dohody medzi Európskou úniou a Spojenými štátmi americkými o vzájomnej právnej pomoci podpísanej 25. júna 2003
(Bratislava 6. februára 2006, publ. č. 28/2010 Z. z.)

4. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Kórejskou republikou o sociálnom zabezpečení
(Bratislava 9. februára 2009, publ. č. 51/2010 Z. z.)

5. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Macedónskou republikou o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov a z majetku
(Bratislava 5. októbra 2009, publ. č. 153/2010 Z. z.)

6. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Libanonskou republikou o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Bejrút 20. februára 2009, publ. č. 223/2010 Z. z.)

7. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Jordánskym hášimovským kráľovstvom o vzájomnej podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Ammán 21. februára 2008, publ. č. 249/2010 Z. z.)

8. Ďalšie vykonávanie bilaterálnych zmlúv medzi Slovenskou republikou a Českou republikou po začatí plného uplatňovania schengenského acquis oboma štátmi, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 2. a 3. augusta 2007 v Prahe
(publ. 257/2010 Z. z.)

9. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Veľkou líbyjskou arabskou ľudovou socialistickou džamáhírijou o zamedzení dvojitého zdanenia a predchádzaní daňovému úniku v odbore daní z príjmov
(Bratislava 20. februára 2009, publ. č. 258/2010 Z. z.)

10. Potvrdenie stavu zmluvnej základne medzi Slovenskou republikou a Iráckou republikou po sukcesii Slovenskej republiky do zmlúv Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky
(publ. č. 301/2010 Z. z.)

11. Skončenie platnosti Poľnohospodárskej dohody medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Švajčiarskou konfederáciou, dojednanej výmenou nót
(Bern 10. júna 1992, publ. č. 370/2010 Z. z.)

12. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Holandským kráľovstvom o výsadách a imunitách styčných dôstojníkov Slovenskej republiky pôsobiacich pri Europole
(Haag 30. septembra 2009, publ. č. 393/2010 Z. z.)

13. Skončenie platnosti Dohovoru medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Mongolskej ľudovej republiky o spolupráci na úseku karantény a ochrany rastlín pred škodcami, chorobami a burinami
(Praha 9. decembra 1966, publ. č. 395/2010 Z. z.)

14. Skončenie platnosti Dohody medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Mongolskej ľudovej republiky o spolupráci na úseku veterinárnom
(Ulánbátar 21. októbra 1964, publ. č. 394/2010 Z. z.)

15. Protokol medzi Slovenskou republikou a Holandským kráľovstvom, ktorým sa mení a dopĺňa Zmluva medzi Československou socialistickou republikou a Holandským kráľovstvom o zamedzení dvojakého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmu a z majetku a protokol k nej
(Bratislava 7. júna 2010, publ. č. 450/2010 Z. z.)

Medzi vládami

1. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Tureckej republiky o hospodárskej spolupráci
(Ankara 16. marca 2007, publ. č. 19/2010 Z. z.)

2. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rumunska o vedecko-technickej spolupráci
(Bratislava 31. marca 2009, publ. č. 44/2010 Z. z.)

3. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Srbskej republiky o rozvojovej spolupráci (Belehrad 3. decembra 2007, publ. č. 49/2010 Z. z.)

4. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Moldavskej republiky o spolupráci a vzájomnej pomoci v colných otázkach (Bratislava 22. marca 2007, publ. č. 72/2010 Z. z.)

5. Skončenie platnosti Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Afganskej islamskej republiky o darovaní vojenského materiálu uzavretej v Kábule 23. februára 2006 v znení jej prvého dodatku uzavretého v Seville 8. februára 2007 (publ. č. 99/2010 Z. z.)

6. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Juhoafrickej republiky o vedecko-technickej spolupráci (Pretória 15. mája 2006, publ. č. 156/2010 Z. z.)

7. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Slovinskej republiky o platenej zárobkovej činnosti rodinných príslušníkov zamestnancov diplomatických misií a konzulárnych úradov (Bled 30. augusta 2009, publ. č. 167/2010 Z. z.)

8. Dohoda medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Federálnou službou pre kontrolu narkotík Ruskej federácie o spolupráci v boji proti nedovolenému obchodovaniu s omamnými látkami, psychotropnými látkami a ich prekurzormi (Bratislava 7. apríla 2010, publ. č. 182/2010 Z. z.)

9. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Čiernej Hory o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností (Podgorica 17. júna 2009, publ. č. 183/2010 Z. z.)

10. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Francúzskej republiky o výmene a vzájomnej ochrane utajovaných skutočností. (Bratislava 26. januára 2010 Z. z., publ. č. 190/2010 Z. z.)

11. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o spolupráci vo vojenskej oblasti (Budapešť 8. októbra 2010, publ. č. 191/2010 Z. z.)

12. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a výborom ministrov Albánskej republiky o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností (Tirana 18. júna 2009, publ. č. 241/2010 Z. z.)

13. Vykonávací protokol medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ruskej federácie o vykonávaní Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ruskou federáciou o readmisii zo dňa 25. mája 2006 (Bratislava 7. apríla 2010, publ. č. 284/2010 Z. z.)

14. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Európskou vesmírnou agentúrou o spolupráci vo výskume a využívaní kozmického priestoru na mierové účely (Bratislava 28. apríla 2010, publ. č. 319/2010 Z. z.)

15. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Macedónskej republiky o policajnej spolupráci v boji proti trestnej činnosti
(Bratislava 5. októbra 2009, publ. č. 326/2010 Z. z.)

16. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Indonézskej republiky o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických pasov a služobných pasov
(Jakarta 29. marca 2010, publ. č. 330/2010 Z. z.)

17. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Tureckej republiky o vojnových hroboch
(Bratislava 2. novembra 2009, publ. č. 343/2010 Z. z.)

18. Protokol medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Moldavskej republiky o postupe vykonávania Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Moldavskou republikou o readmisii osôb bez povolenia na pobyt podpísanej dňa 10. októbra 2007
(Bratislava 12. mája 2010, publ. č. 354/2010 Z. z.)

19. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Chorvátskej republiky o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Záhreb 6. októbra 2009, publ. č. 386/2010 Z. z.)

20. Dohoda medzi Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky a Ministerstvom zdravotníctva Irackej republiky o spolupráci v oblasti zdravotníctva
(Bratislava 28. mája 2010, publ. č. 392/2010 Z. z.)

21. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Moldavskej republiky o rozvojovej spolupráci
(Kišiňov 7. mája 2010, publ. č. 406/2010 Z. z.)

22. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Švajčiarskou federálnou radou o vykonávaní platenej zárobkovej činnosti rodinných príslušníkov zamestnancov diplomatických misií, konzulárnych úradov a stálych misií
(Bratislava 26. októbra 2010, publ. č. 432/2010 Z. z.)

23. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky o ukončení platnosti dohôd o vzdelaní s Afganskou demokratickou republikou, Bulharskou ľudovou republikou, Indickou republikou, Irackou republikou, Mongolskou ľudovou republikou, Socialistickou federatívnou republikou Juhosláviou, Ukrajinou a Zväzom sovietskych socialistických republík
(publ. č. 459/2010 Z. z.)

24. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Talianskej republiky o vojnových hroboch
(Rím 5. mája 2010, publ. č. 474/2010 Z. z.)

Rezortné

1. Program výmen medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Francúzskej republiky v oblasti školstva, jazykového vzdelávania, univerzitnej a vedeckej spolupráce na rok 2010
(Bratislava 9. marca 2010, publ. č. 116/2010 Z. z.)

2. Dohoda v oblasti školstva, jazykového vzdelávania, univerzitnej a vedeckej spolupráce medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Francúzskej republiky na roky 2010 – 2014
(Bratislava 9. marca 2010, publ. č. 115/2010 Z. z.)

3. Protokol medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Albánskej republiky o vykonávaní Dohody zo 14. apríla 2005 medzi Európskym spoločenstvom a Albánskou republikou o readmisii osôb s neoprávneným pobytom (readmisná dohoda)
(Tirana 21. januára 2010, publ. č. 150/2010 Z. z.)

4. Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom vedy, vzdelávania a športu Chorvátskej republiky na roky 2010 – 2013.
(Záhreb 19. apríla 2010, publ. č. 213/2010 Z. z.)

5. Vykonávací protokol medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Českej republiky k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o spoločnom využívaní stanovených informačných a archívnych fondov, ktoré vznikli z činnosti ministerstiev vnútra v oblasti vnútorného poriadku a bezpečnosti zo dňa 29. októbra 1992
(Bratislava 13. mája 2010, publ. č. 248/2010 Z. z.)

6. Dohoda medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Českej republiky o spolupráci
(Bratislava 13. mája 2010, publ. č. 247/2010 Z. z.)

7. Protokol medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Administráciou Štátnej hraničnej služby Ukrajiny o výmene informácií
(Kyjev 16. apríla 2010, publ. č. 246/2010 Z. z.)

8. Dohoda o činnosti slovensko-francúzskych bilingválnych sekcií medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Francúzskej republiky
(Bratislava podpísaná 18. mája 2010, publ. č. 256/2010 Z. z.)

9. Memorandum o porozumení medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Srbskej republiky
(Bratislava 3. júna 2010, publ. č. 285/2010 Z. z.)

10. Memorandum o porozumení medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Talianskej republiky o zmluvách, ktorými sa riadia dvojstranné slovensko-talianske vzťahy
(Rím 22. júna 2010, publ. č. 324/2010 Z. z.)

11. Dohoda medzi Ministerstvom obrany Maďarskej republiky, Ministerstvom obrany Rumunska, Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Ministerstvom obrany Ukrajiny o spoločnom cvičení „Blonde Avalanche 2010“
(Vinogradov 9. septembra 2010, publ. č. 391/2010 Z. z.)

12. Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných Slovinskej republiky o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických

misií a konzulárnych úradov svojich štátov vo vízovom konaní uzavretá výmenou nót z 23. septembra 2010 a 24. septembra 2010
(publ. č. 400/2010 Z. z.)

13. Dohoda medzi Ministerstvom financií Slovenskej republiky a Ministerstvom financií Českej republiky o zjednodušenom postupe pri preprave minerálneho oleja pevným potrubím v pozastavení spotrebnej dane
(Bratislava 21. októbra 2010, publ. č. 415/2010 Z. z.)

14. Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Slovinskej republiky o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických misií a konzulárnych úradov svojich štátov vo vízovom konaní
(Ľubľana 15. októbra 2010, publ. č. 416/2010 Z. z.)

15. Dohoda o spolupráci medzi Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky a Štátnym výborom Ukrajiny pre technickú reguláciu a spotrebiteľskú politiku v oblasti normalizácie, metrológie a posudzovania zhody
(Bratislava 28. októbra 2010, publ. č. 431/2010 Z. z.)

Mnohostranné

1. Skončenie platnosti Dohovoru vypracovaného na základe čl. K.3 Zmluvy o Európskej únii, o zriadení Európskeho policajného úradu
(Brusel 24. júna 1966, publ. č. 11/2010 Z. z.)

2. Akty Svetovej poštovej únie – Ôsmy dodatkový protokol k Ústave Svetovej poštovej únie, Prvý dodatkový protokol ku Generálnemu poriadku Svetovej poštovej únie, Svetový poštový dohovor a Dohoda o poštových platobných službách
(Ženeva 12. augusta 2008, publ. č. 50/2010 Z. z.)

3. Zmeny Poplatkového poriadku k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov
(Mníchov 28. októbra 2009, publ. č. 63/2010 Z. z a č. 64/2010 Z. z.)

4. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov
(Mníchov 27. októbra 2009, publ. č. 65/2010 Z. a č. 66/2010 Z. z.)

5. Zmena a doplnenie Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín o doplnení úplného aktualizovaného zoznamu orgánov zmluvných strán podľa článku 6 dohovoru
(publ. č. 77/2010 Z. z.)

6. Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996 – doplnenie zoznamu
(publ. č. 76/2010 Z. z.)

7. Singapurský dohovor o práve ochrannej známky
(Singapur 27. marca 2006, publ. č. 90/2010 Z. z.)

8. Vyhlásenie Slovenskej republiky podľa článku 42 Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) prijatému v Berne 9. mája 1980 v znení Protokolu 1999 o zmene Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) z 9. mája 1980
(publ. č. 165/2010 Z. z.)

9. Zmeny a doplnky k Poriadku pre medzinárodnú železničnú prepravu nebezpečného tovaru (RID) – dodatok C k Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) prijatému v Berne 9. mája 1980 v znení Protokolu 1999 o zmene Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) z 9. mája 1980
(Bern 16. mája 2008, publ. č. 166/2010 Z. z.)

10. Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o ochrane práva organizovať sa a o postupoch pri určovaní podmienok zamestnania vo verejnej službe č. 151 z roku 1978
(Ženeva 27. júna 1978, publ. č. 171/2010 Z. z.)

11. Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o skončení zamestnania z podnetu zamestnávateľa č. 158 z roku 1982
(Ženeva 22. júna 1982, publ. č. 172/2010 Z. z.)

12. Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o súkromných agentúrach zamestnania č. 181 z roku 1997
(Ženeva 19. júna 1997, publ. č. 173/2010 Z. z.)

13. Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci č. 187 z roku 2006
(Ženeva 15. júna 2006, publ. č. 174/2010 Z. z.)

14. Zmeny Dohovoru o zriadení Európskeho rádiokomunikačného úradu (ERO) na Dohovor o zriadení Európskeho komunikačného úradu (ECO)
(Haag 23. júna 1993 a 9. apríla 2002, publ. č. 215/2010 Z. z.)

15. Protokol č. 14 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorým sa mení a dopĺňa kontrolný systém dohovoru
(Štrasburg 13. mája 2004, publ. č. 208/2010 Z. z.)

16. Dodatok č. 2 k Dohode o ochrane netopierov v Európe
(Bristol 24. – 26. júla 2000, publ. č. 214/2010 Z. z.)

17. Dohoda o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej
(Luxemburg 15. októbra 2007, publ. č. 244/2010 Z. z.)

18. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Zmluve o patentovej spolupráci
(publ. č. 265/2010 Z. z.)

19. Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím
(New York 13. decembra 2006, publ. č. 317/2010 Z. z.)

20. Opčný protokol k Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím
(New York 13. decembra 2006, publ. č. 318/2010 Z. z.)

21. Európska dohoda o medzinárodnej preprave nebezpečného tovaru po vnútrozemských vodných cestách (ADN)
(Ženeva 26. mája 2000, publ. č. 331/2010 Z. z.)

22. Protokol o registroch únikov a prenosov znečisťujúcich látok k Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia
(Kyjev 21. mája 2003, publ. č. 353/2010 Z. z.)

23. EFSF Rámcová zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Írskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Talianskou republikou, Cyperskou republikou, Luxemburským veľkovojvodstvom, Maltskou republikou, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou, Fínskou republikou, Helénskou republikou a Európskym finančným stabilizačným nástrojom
(Bratislava 15. júla 2010, publ. č. 380/2010 Z. z.)

24. Doplnenie Úplného aktualizovaného zoznamu orgánov zmluvných strán podľa článku 6 Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín
(publ. č. 371/2010 Z. z.)

25. Doplnenie zoznamu zmluvných strán Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996
(publ. č. 412/2010 Z. z.)

26. Dohoda o založení Svetového zverenského fondu pre diverzitu plodín
(Rím 1. apríla 2004, publ. č. 446/2010 Z. z.)

27. Medzinárodná zmluva o rastlinných genetických zdrojoch pre výživu a poľnohospodárstvo
(Rím 3. novembra 2001, publ. č. 449/2010 Z. z.)

28. Zmeny k Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) v znení Protokolu 1999 o zmene Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave z 9. mája 1980
(publ. č. 460/2010 Z. z.)

29. Zmeny a doplnky k Európskej dohode o medzinárodnej preprave nebezpečného tovaru po vnútrozemských vodných cestách (ADN)
(publ. č. 461/2010 Z. z.)

30. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov (Európskemu patentovému dohovoru)
(publ. č. 475/2010 Z. z.)

31. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov (Európskemu patentovému dohovoru)
(publ. č. 476/2010 Z. z.)

32. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov (Európskemu patentovému dohovoru) a zmeny Poplatkového poriadku k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov (Európskemu patentovému dohovoru)
(publ. č. 477/2010 Z. z.)

33. Zmeny a doplnky k Poriadku pre medzinárodnú železničnú prepravu nebezpečného tovaru (RID)
(publ. č. 554/2010 Z. z.)

Štruktúra orgánov štátnej správy pôsobiacich v oblasti medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí v roku 2010

Prezident Slovenskej republiky
Ivan Gašparovič
Kancelária prezidenta Slovenskej republiky
Hodžovo nám. 1, 810 00 Bratislava 1
tel.: 02/5933 3319
www.prezident.sk

Sekcia zahraničných vzťahov a protokolu
Odbor protokolu
riaditeľ: Peter Priputen, tel.: 02/5933 3339
Odbor zahraničnej politiky
riaditeľ: Ján Šoth, tel.: 02/5788 8165

Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1, 812 80 Bratislava
tel.: 02/5972 1111
www.nrsr.sk

Predseda Národnej rady SR
Pavol Paška (do 8. júla 2010)
Richard Sulík (od 9. júla 2010)

Zahraničný výbor
František Šebej, predseda, tel.: 02/ 5972 1233, zv@nrsr.sk
Výbor pre európske záležitosti
Ivan Štefanec, predseda, tel.: 02/ 5972 2751,vez@nrsr.sk , oez@nrsr.sk

---

Spracoval Matúš Vranko, stážista, RC SFPA.

Výbor pre ľudské práva a národnostné menšiny
Anna Belousovová, predsedníčka, tel.: 02/ 5972 1699, vlpnm@nrsr.sk
Výbor pre obranu a bezpečnosť
Martin Fedor, predseda, tel.: 02/ 5972 1225, vob@nrsr.sk

Úrad vlády Slovenskej republiky

Nám. slobody 1, 813 70 Bratislava
tel.: 02/5729 5111
www.vlada.sk

Predsedníčka vlády Slovenskej republiky
Robert Fico (do 8. júla 2010)
Iveta Radičová (od 8. júla 2010)

Podpredseda vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny
Dušan Čaplovič (do 8. júla 2010)
Rudolf Chmel (od 9. júla 2010)

Sekcia európskej politiky a vedomostnej spoločnosti
generálny riaditeľ: Pavel Holík, tel.: 02/5729 5503
Odbor pre európske záležitosti
riaditeľ: DanielOrszág, tel.: 02/5729 5503

Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky

Hlboká cesta 2, 833 36 Bratislava 37
tel.: 02/5978 1111
www.foreign.gov.sk

Minister
Miroslav Lajčák (do 8. júla 2010)
Mikuláš Dzurinda (od 9. júla 2010)

Kancelária ministra
riaditeľka: Viktória Jančošeková, tel.: 02/5978 3003, Viktoria.Jancosekova@mzv.sk

Štátny tajomník
Oľga Algayerová (do 8. júla 2010)
Diana Štrofová (do 8. júla 2010)
Milan Ježovica (od 9. júla 2010)

Vedúci služobného úradu
Martin Maruška, tel.: 02/ 5978 3302, Martin.Maruska@mzv.sk

Odbor analýz a plánovania
riaditeľ: Peter Holásek, tel.: 02/5978 3021, Peter.Holasek@foreign.gov.sk

Politická sekcia
generálny riaditeľ: Igor Slobodník, tel.: 02/5978 3401, Igor.Slobodnik@mzv.sk

Odbor spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky
riaditeľ: Peter Mišík, tel.: 02/5978 3411, Peter.Misik@mzv.sk
Odbor bezpečnostnej politiky
riaditeľ: Juraj Podhorský, tel.: 02/5978 3481, Juraj.Podhorsky@mzv.sk
Odbor štátov východnej Európy, južného Kaukazu a strednej Ázie
riaditeľ: Marián Jakubócy, tel.: 02/5978 3431, Marian.Jakuboczy@mzv.sk
Odbor štátov juhovýchodnej Európy
riaditeľ: Peter Michalko, tel.: 02/5978 3441, Peter.Michalko@mzv.sk
Odbor štátov severnej Ameriky, Austrálie, Blízkeho a Stredného východu
riaditeľ: Radovan Javorčík, 02/5978 3450, Radovan.Javorcik@mzv.sk

Sekcia európskych záležitostí
generálny riaditeľ: František Ružička tel.: 02/5978 3501, Frantisek.Ruzicka@mzv.sk
Odbor európskych politík
riaditeľka: Ingrid Brocková, tel.: 02/5978 3561, Ingrid.Brocková@mzv.sk
Odbor všeobecných záležitostí a vzťahov s inštitúciami Európskej únie
riaditeľ: Drahoslav Štefánek, tel.: 02/5978 3571, Drahoslav.Stefanek@mzv.sk
Odbor štátov západnej a južnej Európy
riaditeľ: Ján Gábor, olček, tel.: 02/5978 3511, Ján.Gábor@mzv.sk
Odbor štátov strednej a severnej Európy
riaditeľ: František Dlhopolček, tel. 02/5978 3541, Frantisek.Dlhopolcek@mzv.sk

Sekcia globálnych výziev, ľudských práv, OSN a medzinárodných organizácií
generálna riaditeľka: Mária Krasnohorská, tel.: 02/5978 3601, Maria.Krasnohorska@mzv.sk
Odbor pre OSN a odborné organizácie systému OSN
riaditeľ: Ján Varšo, tel.: 02/5978 3611, Jan.Varso@mzv.sk
Odbor pre kontrolu zbrojenia, odzbrojenie a globálne výzvy
riaditeľ: Milan Cigánik, tel.: 02/5978 3621, Milan.Ciganik@mzv.sk
Odbor ľudských práv, RE, OBSE a národnostných menšín
riaditeľka: Veronika Lombardini, tel.: 02/5978 3641, Veronika.Lombardini@mzv.sk

Sekcia hospodárskej spolupráce a rozvojovej pomoci
generálny riaditeľ: Radomír Boháč, tel.: 02/5978 3801, Radomir.Bohac@mzv.sk
Odbor ekonomickej diplomacie
riaditeľ odboru: Tomáš Bičan, tel.: 02/5978 3810, Tomas.Bican@mzv.sk
Odbor medzinárodných ekonomických organizácií
riaditeľ odboru: Jaroslav Chlebo, tel.: 02/5978 3860, Jaroslav.Chlebo@mzv.sk
Odbor rozvojovej a humanitárnej pomoci
riaditeľka odboru: Karla Würsterová, 02/5978 3821, Karla.Wursterova@mzv.sk
Odbor Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky a štátov Perzského zálivu
riaditeľ odboru: Vladimír Halgaš, tel.: 02/5978 3831, Vladimir.Halgas@mzv.sk

Sekcia právna
generálny riaditeľ: Milan Kollár, tel.: 02/5978 3701, Milan.Kollar@mzv.sk
Odbor medzinárodného práva
riaditeľka odboru: Barbara Illková, tel.: 02/5978 3711, Barbara.Illkova@mzv.sk
Odbor práva EÚ
riaditeľ: Igor Bartho, Igor.Bartho@mzv.sk
Odbor legislatívy a právnych služieb
riaditeľka: Peter Hlobeň, Peter.Hlobeň@mzv.sk

Sekcia verejnej diplomacie a služby občanom*
generálny riaditeľ: Vasil Grivna, tel.: 02/5978 3901, Vasil.Grivna@mzv.sk
Odbor verejnej diplomacie
riaditeľka: Elena Mallicková, tel.: 02/5978 3961, Elena.Mallickova@mzv.sk
Konzulárny odbor
riaditeľka: Anna Juriková, tel.:02/5978 3921, Anna.Jurikova@mzv.sk
Tlačový odbor
riaditeľ: Igor Skoček, tel.: 02/59783980, Igor.Skocek@mzv.sk
Odbor archívu a knižnice
riaditeľ: Oto Koči, tel.:02/5978 3950, Oto.Koci@mzv.sk
Odbor kultúrnej diplomacie
riaditeľka: Jana Tomková, tel.:02/5978 3971, Jana.Tomkova@mzv.sk
Oddelenie honorárnych konzulátov SR
riaditeľ: Ivan Zachar, tel.: 02/5978 3990, Ivan.Zachar@mzv.sk
Stredisko pomoci a služieb občanom
riaditeľ: Jozef Cibula, tel.: 02/5978 3995, Jozef Cibula@mzv.sk

**Sekcia verejnej diplomacie a služby občanom bola ku dňu 30. novembra 2010 zrušená.*

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Mierová 19, 827 15 Bratislava
tel.: 02/4854 1111
www.economy.gov.sk

Minister
Ľubomír Jahnátek (do 8. júla 2010)
Juraj Miškov (od 9. Júla 2010)

Štátny tajomník
Peter Žiga (do 8. júla 2010)
Ľuboš Halák (do 8. júla 2010)
Martin Chren (od 9. júla 2010)

Odbor záležitosti EÚ
riaditeľka: Jana Sermeková, tel.: 02/4854 2517, sermekova@ mhsr.sk

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
tel.: 0960/11 22 33
www.mod.gov.sk

Minister
Jaroslav Baška (do 8. júla 2010)
Ľubomír Galko (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Daniel Duchoň (do 8. júla 2010)
Róbert Ondrejcsák (od 9. júla 2010)

Sekcia obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy
generálny riaditeľ: Jaroslav Naď, tel.: 02/4425 8781, 0960/312 156, Jaroslav.Nad@mod.gov.sk

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Pribinova 2, 812 72 Bratislava
tel.: 02/5094 1111
www.minv.sk

Minister
Robert Kaliňák (do 8. júla 2010)
Daniel Lipšic (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Jozef Buček (do 8. júla 2010)
Vladimír Čečot (do 8. júla 2010)
Maroš Žilinka (od 14. júla 2010)

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava
tel.: 02/5958 1111
www.finance.gov.sk

Minister
Ján Počiatek (do 8.júla 2010)
Ivan Mikloš (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
František Palko (do 8.júla 2010)
Peter Kažimír (do 8.júla 2010)
Vladimír Tvaroška (od 9. júla 2010)
Branislav Ďurajka (od 9. júla 2010)

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Námestie SNP č. 33, 813 31 Bratislava
tel.: 02/2048 2111
www.culture.gov.sk

Minister
Marek Maďarič (do 8. júla 2010)
Daniel Krajcer (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Ivan Ševčík (do 8. júla 2010)
Augustín Jozef Lang (do 8. júla 2010)
Natália Cehláriková (od 9. júla 2010)

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Limbová 2, 837 52 Bratislava 37
tel.: 02/5937 3111
www.health.gov.sk

Minister
Richard Raši (do 8. júla 2010)
Ivan Uhliarik (od 9. júla 2010)

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Špitálska 4-6, 816 43 Bratislava
tel.: 02/2046 0000
www.employment.gov.sk

Minister
Viera Tomanová (do 8. júla 2010)
Jozef Mihál (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Emília Kršová (do 8. júla 2010)
Peter Sika (do 8. júla 2010)
Lucia Nicholsonová (od 9. júla 2010)

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Stromová 1, 813 30 Bratislava
tel.: 02/5937 4111
www.minedu.sk

Minister
Ján Mikolaj (do 8. júla 2010)
Eugen Jurzyca (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Bibiána Obrimčáková (do 8. júla 2010)
Jozef Habánik (do 8. júla 2010)
Jaroslav Ivančo (od 9. júla 2010)

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Župné námestie 13, 813 11 Bratislava
tel.: 02/5935 3111
www.justice.gov.sk

Minister
Viera Petríková (do 8. júla 2010)
Lucia Žitňanská (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Daniel Hudák (do 8. júla 2010)
Anna Vitteková (do 8. júla 2010)
Mária Kolíková (od 9. júla 2010)

Sekcia medzinárodného a európskeho práva
generálny riaditeľ: Peter Báňas, tel.: 02/5935 3381, ms.smep.sek@justice.sk
Odbor medzinárodného práva súkromného a procesného
riaditeľ: Miloš Haťapka, tel.: 02/5935 3347, inter.coop@justice.sk
Odbor zahraničných stykov a ľudských práv
riaditeľka: Jana Vnuková, tel.: 02/5935 3473, jana.vnukova@justice.sk

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky*
Nám. Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava
tel.: 02/5956 1111
www.enviro.gov.sk

Minister
Jozef Medveď (do 30. júna 2010)
József Nagy (od 2. novembra 2010)

Štátny tajomník
Jaroslav Jaduš (do 30. júna 2010)
Miloslav Šebek (do 30. júna 2010)
Branislav Cimerman (od 2. novembra 2010)

Sekcia enviromentálne politiky, záležitostí EÚ a legislatívy
generálny riaditeľ: Kamil Vilinovič, tel.: 02/5956 2003, kamil.vilinovic@enviro.gov.sk
Odbor záležitostí EÚ
riaditeľka. Katarína Butkovská, 02/ 5956 2132, katarina.butkovska@enviro.gov.sk

**Ministerstvo bolo zrušené k 1. júlu 2010 zákonom č. 37/2010 Z. z. o jeho znovuobnovení rozhodla vláda I. Radičovej*

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava
tel.: 02/5926 6111
www.mpsr.sk

Minister
Vladimír Chovan (do 8. júla 2010)
Zsolt Simon (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Vladimír Palša (do 8. júla 2010)
Ján Slabý (do 8. júla 2010)
Gabriel Csicsai, (od 9. júla 2010) tel.: 02/592 66 242

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky (do júla 2010)
Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja (od júla 2010)

Námestie slobody č.6, 810 05 Bratislava
tel.: 02/5949 4111
www.telecom.gov.sk

Minister
Ľubomír Vážny (do 8. júla 2010)
Ján Figeľ (od 9. júla 2010)

Štátny tajomník
Martin Glváč (do 8. júla 2010)
Daniel Ács (do 8. júla 2010)
Ján Hudacký (od 9. júla 2010)
Arpád Érsek (od 9. júla 2010)

Sekcia stratégie záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov
generálny riaditeľ: Ján Krak, tel.:02/ 5273 1446

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky*

Preievozská 2/B , 825 25 Bratislava
tel.: 02/5831 7111
www.build.gov.sk

Minister
Igor Štefanov (do 11. marca 2010)
Ján Mikolaj (11. marca 2010 do 1. júla 2010)

** Ministerstvo bolo k 1. júlu 2010 zrušené*

Protimonopolný úrad Slovenskej republiky
Drieňová 24, 826 03 Bratislava
tel.: 02/4829 7111
www.antimon.gov.sk

Predsedníčka
Danica Paroulková, tel.: 02/4333 7305

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Miletičova 3, 824 67 Bratislava
tel.: 02/5023 6111
www.statistics.sk

Predsedníčka
Ľudmila Benkovičová, tel.: 02/5542 5802

Zoznam zastupiteľských úradov krajín EÚ, NATO a niektorých ďalších krajín v Slovenskej republike

Existujúce zastupiteľské úrady v Slovenskej republike a ich vedúci podľa stavu vo februári 2011

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Afgánska Islamská republika	-	Komornická1852/25 160 00 Praha 6 Česká republika	***Abdul Qudus Khalil*** *radca, chargé d'affaires a. i.*
Albánska republika	1. 1. 1993	Nad Šárkou 1594/59 160 00 Praha 6 Česká republika	***Qazim Tepshi*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 30. máj 2007
Alžírska demokratická ľudová republika	1. 1. 1993	Rudolfinergasse 18 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Taous Feroukhi*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 21. február 2002
Andorrské kniežatstvo	3. 6. 1996	Kärtnerring 2A/13 1010 Viedeň Rakúska republika	***Maria Ubach Font*** ***r****adkyňa, chargé d'affaires a. i.*
Angolská republika	30. 9. 1993	Jelenia ulica č. 4 811 05 Bratislava	***Alberto Correira Neto*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 30. máj 2007
Argentínska republika	1. 1. 1993	Goldschmiedgasse 2/1 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Eugenio Maria Curia*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 21. marec 2007
Arménska republika	14. 11. 1993	Hadikgasse 28 A-1140 Viedeň Rakúska republika	***Ashot Hovakimian*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 11. december 2006
Austrálsky zväz	1. 1. 1993	Mattiellistrasse 2 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Michael John Potts*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 2. február 2010
Azerbajdžanská republika	27. 11. 1993	Hügelgasse 2 A-1130 Viedeň Rakúska republika	***Fuad Ismayilov*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 11. september 2006
Bangladéšska ľudová republika	3. 3. 1993	Dovestr. 1 105 87 Berlín Spolková republika Nemecko	***Mosud Mannan*** *designovaný veľvyslanec*
Belgické kráľovstvo	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 5 811 05 Bratislava 1	***Alain Cools*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 3. október 2006
Beninská republika	19. 1. 1993	Englerallee 23 D-14159 Berlin Spolková republika Nemecko	***Isidore Bio*** *designovaný veľvyslanec*

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Matúš Vranko, stážista, RC SFPA.

Krajina	**Nadviazanie dipl. stykov**	**ZÚ**	**Vedúci ZÚ**
Bieloruská republika	1. 1. 1993	Jančova 5 811 02 Bratislava 1	***Vladimir Serpikov*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. december 2010
Bolívijský mnohonárodný štát	5. 3. 1993	Waaggasse 10/4 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Ricardo Javier Martinez Covarrubias*** *chargé d'affaires a. i.*
Bosna a Hercegovina	1. 1. 1993	Opletalova 27 110 00 Praha Česká republika	***Slobodan Srdanović*** *radca, chargé d'affaires a. i.*
Botswanská republika	29. 11. 2001	Vysoký komisariát Botswanskej republiky, 6 Stratford Place W1C 1AY Londýn, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	***Roy Blackbeard*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 16. apríl 2002
Brazílska federatívna republika	1. 1. 1993	Palisády 47 811 06 Bratislava	***Marília Sardenberg Zelner Gonçalves*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 29. september 2008
Bulharská republika	1. 1. 1993	Kuzmányho 1 811 06 Bratislava 1	***Nachko Georgiev Pehlivanov*** *radca – vyslanec, chargé d'affaires a. i.*
Burkina Faso	1. 8. 1997	Strohgasse 14c A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Saliffou Diallo*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. január 2010
Burundská republika	29. 06. 1999	Berliner Strasse 36 D-10715 Berlín Spolková Republika Nemecko	***Barthélemy Mfayokurera*** *prvý radca*
Cyperská republika	1. 1. 1993	Michalská 12 811 01 Bratislava	***Marios Kountourides*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. október 2010
Česká republika	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 8 811 02 Bratislava 1	***Jakub Karfík*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 21. október 2009
Čiernohorská republika	1. 1. 1993	Nibelungengasse 13 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Dragana Radulović*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 2. február 2010
Čilská republika	1. 1. 1993	Lugeck 1/3/10 A-1010 Viedeň, Rakúska republika	***Francisco Javier Bergu o Hurtado*** radca, chargé d'affaires a. i.
Čínska ľudová republika	1. 1. 1993	Jančova 8b 811 02 Bratislava 1	***Ziping Gu*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL:18. august 2010
Dánske kráľovstvo	1. 1. 1993	Panská 27 816 06 Bratislava	***Anita Hugau*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 11. október 2010
Zastúpenie Európskej komisie		Palisády 29 811 06 Bratislava	***Andrea Elscheková-Matisová*** *vedúca delegácie EK v SR*
Informačná kancelária Európskeho parlamentu		Palisády 29 811 06 Bratislava	***Robert Hajšel*** *výkonný riaditeľ*
Egyptská arabská republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 P.O. Box 322 811 08 Bratislava	***Ihab Ahmed Talaat Nasr*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 11. október 2010

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Ekvádorská republika	1. 1. 1993	Goldschmiedgasse 10/2/24 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Juan Diego Stacey Moreno*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 20. apríl 2010
Estónska republika	1. 1. 1993	Wohlebengasse 9/13 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Eve-Külli Kala*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 2. február 2010
Filipínska republika	1. 1. 1993	Laurenzerberg 2 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Lourdes Ortiz Yparraguirre*** *designovaná veľvyslankyna*
Fínska republika	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava	***Jukka Jalmari Leino*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 29. september 2008
Francúzska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 7 P.O.Box 152 812 83 Bratislava 1	***Jean-Marie Bruno*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. október 2010
Gambijská republika	18. 8. 1995	Avenue F. D. Roosevelt 126 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	***Mamour A. Jagne*** *designovaný veľvyslanec*
Ghanská republika	1. 10. 1993	V Tišine 4 160 00 Praha 6 Česká republika	***Victor Emmanuel Smith*** *designovaný veľvyslanec*
Gruzínska republika	25. 11. 1993	Michalská 9 811 01 Bratislava	***Nikoloz Nikolozishvili*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 3. október 2006
Guatemalská republika	15. 4. 1993	Landstrasser Hauptstrasse 21/9 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Carla María Rodríguez Mancia*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 13. január 2010
Guinejská republika	16. 3. 1993	Jägerstrasse 67-69 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	***Mohamed Lamine Kaba*** *radca*
Helénska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 4 811 01 Bratislava 1	***Nicolaos Kanellos*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 15. december 2008
Holandské kráľovstvo	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 5 811 05 Bratislava 1	***Daphne Bergsma*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 22. september 2009
Chorvátska republika	1. 1. 1993	Mišíkova 21 811 06 Bratislava 1	***Tomislav Car*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 16. január 2007
Indická republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	***Rajiva Misra*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 18. január 2011
Indonézska republika	1. 1. 1993	Brnianska 31 811 04 Bratislava 1	***Harsha Edwana Joesoef*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 27. apríl 2010
Iracká republika	1. 1. 1993	Korabinského 3 811 02 Bratislava	**Matheel Dhayif Majeed Al-Sabti** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 18. august 2010
Iránska Islamská republika	1. 1. 1993	Jsuresgasse 9 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Ebrahim Sheibany*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 27. apríl 2009
Írsko	1. 1. 1993	Carlton Savoy Building Mostová 2 811 02 Bratislava	***Kathryn Coll*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 29. september 2008

Krajina	**Nadviazanie dipl. stykov**	**ZÚ**	**Vedúci ZÚ**
Islandská republika	1. 1. 1993	Naglergasse 2/8 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Stefán Skjaldarson*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 20. apríl 2010
Štát Izrael	1. 1. 1993	Slávičie údolie 106 P. O. Box 6 811 02 Bratislava	***Alexander Ben-Zvi*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 18. august 2010
Jamajka	1. 1. 1993	Schmargendorfer Strasse 32 D-12159 Berlín Spolková republika Nemecko	***Joy Elfreda Wheeler*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 12. január 2009
Japonsko	1. 1. 1993	Hlavné nám. 2 813 27 Bratislava	***Yoshio Nomoto*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 12. január 2009
Jemenská republika	1. 1. 1993	Reisnerstrasse 18-20 1030 Viedeň Rakúska republika	***Mohamed Nasser Binnasser Alarwy*** *vyslanec, chargé d'affaires a. i.*
Jordánske hášimovské kráľovstvo	3. 3. 1993	Rennweg 17/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Makram Mustafa Queisi*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL.: 5. február 2009
Juhoafrická republika	1. 1. 1993	Sandgasse 33 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Xolisa Mfundiso Mabhongo*** *designovaný veľvyslanec*
Kambodžské kráľovstvo	-	Benjamin-Vogelsdorf Str. 2 D-13187Berlín Spolková republika Nemecko	***Chem Widhya*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 9. marec 2010
Kanada	1. 1. 1993	Muchova 6 160 00 Praha 6 Česká republika	***Valerie Raymond*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 7. december 2009
Kapverdská republika	-	Schwindgasse 20/2 A-1040 Viedeň, Rakúska republika	***Hercules do Nascimento Cruz*** *radca, chargé d'affaires a. i.*
Katarský štát	1. 1. 1993	Gárdonyi Géza 19 1026 Budapešť Maďarská republika	***Mubarak Rashid Al-Boainin*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 21. marca 2007
Kazašská republika	1. 1. 1993	Romaina Rollanda 12 160 00 Praha 6 Česká republika	***Anarbek B. Karashev*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 29. september 2008
Kenská republika	1. 1. 1993	Neulinggasse 29/8 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Ukur Kanacho Yatani*** *designovaný veľvyslanec*
Kirgizská republika	1. 1. 1993	Invalidenstrasse 3/8 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Lidia Adamkalyevna Imanalieva*** *designovaná veľvyslankyňa* PL: 9. marec 2010
Kolumbijská republika	1. 1. 1993	Stadiongasse 6-8/15 A-1010 Viedeň, Rakúska republika	***Howell Ricardo Quimbaya Morales*** *radca – minister, chargé d'affaires a. i.*
Konžská republika	30. 6. 1998	Grabbeallee 47 D.13156 Berlín Spolková republika Nemecko	***Serge Michel Odzocki*** *radca – minister, chargé d'affaires a.i.*
Konžská demokratická republika	18. 2. 1993	Soukenicka 34/1765, 110 00 Praha 1 Česká republika	***Henri Benjamin Ntikala Booto*** *minister – radca, chargé d'affaires a. i.*
Kórejská republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	***Seok-Soong Seo*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 7. december 2009

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Kórejská ľudovodemokratická republika	1. 1. 1993	Na Větru 395/18 162 00 Praha 6 Česká republika	***Pyong Gap Ri*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 4. november 2004
Kostarická republika	6. 10. 1993	Wagramer Strasse 23/1/1/2-3 A-1220 Viedeň Rakúska republika	***Ana Teresa Dengo Benavides*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL.: 4. jún 2008
Kubánska republika	1. 1. 1993	Somolického 1/A 811 05 Bratislava	***David Paulovich Escalona*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 14. novembra 2006
Kuvajtský štát	1. 1. 1993	Strassergasse 32 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Bader Nasser Ali Alhouti*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. december 2010
Lesothské kráľovstvo	8. 5. 1995	Via Serchio 8 001 98 Rím Talianska republika	***Jonas Sponkie Malewa*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 16. júl 2007
Libanonská republika	1. 1. 1993	Oppolzergasse 6/3 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Ishaya El-Khoury*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 21. okróber 2009
Ľudový úrad veľkej socialistickej ľudovej líbyjskej arabskej džamahírije	1. 1. 1993	Révova 45 811 02Bratislava	***Khalifa Ahmed*** *chargé d'affaires*
Litovská republika	1. 1. 1993	Löwengasse 47/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Giedrus Poudžiúnas*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 30. máj 2007
Lotyšská republika	1. 1. 1993	Stefan Esders Platz 4 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Indulis Berzinš*** *deszignovaný veľvyslanec*
Luxemburské veľkovojvodstvo	1. 1. 1993	Wallnerstrasse 2/1/2 1010 Viedeň Rakúska republika	***Marc Thill*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 9. máj 2006
Macedónska republika	1. 1. 1993	Kinderspitalgasse 5/2 A-1090 Viedeň Rakúska republika	***Hilda Kolevska*** *vyslankyňa, chargé d'affaires a. i.*
Madagaskarská republika	16. 2. 1996	Koursovoy Per. 5 119 034 Moskva Ruská federácia	***Eloi A. Maxime Dovo*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 26. november 2003
Maďarská republika	1. 1. 1993	Sedlárska 3 814 25 Bratislava 1	***Antal Heizer*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 16. január 2007
Malajzia	1. 1. 1993	Floridsdorfer Hauptstrasse 1-7 A-1210 Viedeň Rakúska republika	***Dato Muhammad Shahrul Ikram Bin Yaakob*** *designovaný veľvyslanec*
Malawijská republika	30. 12. 1993	Westfälische str. 86 D-10709 Berlín Spolková republika Nemecko	***Oliver M. C. Kumbambe*** *vyslanec, zástupca veduceho misie*
Malijská republika	12. 2. 1993	Novokuznetskaya 11 115184 Moskva Ruská federácia	***Brahima Coulibaly*** *designovaný veľvyslanec*
Maltská republika	01/01/1993	Opernring 5/1 1010 Viedeň Rakúska republika	***Christopher Grima*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 15. december 2008
Marocké kráľovstvo	1. 1. 1993	Opernring 3, 4. posch. A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Omar Zniber*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 26. august 2003

Krajina	**Nadviazanie dipl. stykov**	**ZÚ**	**Vedúci ZÚ**
Moldavská republika	1. 1. 1993	Loewengasse 47/10 1030 Viedeň Rakúska republika	***Valeriu CHiveri*** *designovaný veľvyslanec*
Mongolsko	1. 1. 1993	Na Marně 5 160 00 Praha 6 Česká republika	***Suren Tsoggerel*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 31. máj 2010
Namíbijská republika	9. 12. 1997	Ungargasse 33/5. poschodie A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Penda A. Naanda*** *prvý tajomník*
Spolková republika Nemecko	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 10 811 02 Bratislava	***Axel Hartmann*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 29. september 2009
Nepál	4. 3. 1994	Guerickestrasse 27 D-10587 Berlín Spolková republika Nemecko	***Madan Kumar Bhattarai*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL.: 4. jún 2008
Nigerská republika		Machnowerstrabe 24 D-14165 Berlin	**Bazindre Amina Djibo Ali** *deszignovaná veľvyslankyňa*
Nigérijská federatívna republika	1. 1. 1993	Rennweg 25 A-1030 Viedeň, Rakúska republika	***Ayoola Lawrence Olukanni*** *vyslanec, chargé d'affaires a. i.*
Nikaragujská republika	5. 1. 1993	Ebendorferstrasse 10/3/12 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Isolda Frixione Miranda*** *chargé d'affaires a.i., radkyňa – ministerka*
Nórske kráľovstvo	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava	***Trine Skymoen*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 22. september 2009
Nový Zéland	1. 1. 1993	Friedrichstrasse 60 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	***Peter Howard Rider*** *chargé d'affaires*
Ománsky sultanát	3. 3. 1993	Wahringer Strasse 2-4/24-25 A-1090 Viedeň Rakúska republika	***Badr bin Mohammed Zahr al-Hinai*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL.: 5. február 2009
Pakistanská islamská republika	1. 1. 1993	Hofzeile 13-A A – 1190 Viedeň Rakúska republika	***Khursid Anwar*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. január 2010
Palestínsky štát	1. 1. 1993	KLemensova 6 810 08 Bratislava	***Abdalrahman S. O. Bsaiso*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 11. október 2010
Panamská republika	15. 2. 1993	Wichmannstrasse 6 107 87 Berlín Spolková republika Nemecko	***Lourdes C. Vallarino*** *radca – minister*
Paraguayská republika	8. 1. 1993	Prinz Eugen Str. 18/1/7 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Horacio Norgués Zubizarreta*** *designovaný veľvyslanec*
Peruánska republika	1. 1. 1993	Mahlerstrasse 7/22 A-1030Viedeň Rakúska republika	***Antonio García Revilla*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. január 2010
Poľská republika	1. 1. 1993	Hummelova 4 811 03 Bratislava 1	***Andrzej Krawczyk*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL.: 12. január 2009
Portugalská republika	1. 1. 1993	Moskovská 10 811 08 Bratislava 1	***Joao Luis Niza Pinheiro*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL.: 18. január 2011

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Rakúska republika	1. 1. 1993	Ventúrska 10 811 01 Bratislava 1	***Josef Markus Wuketich*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL.: 11. október 2010
Rumunsko	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 11 811 05 Bratislava 1	***Florin Vodiţ*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL.: 5. február 2009
Ruská federácia	1. 1. 1993	Godrova 4 811 06 Bratislava 1	***Pavel Kuznecov*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 31. máj 2010
Salvádorská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/2/1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Julia Emma Villatoro Tario*** *radkyňa – ministerka, chargé d'affaires a.i.*
Sanmarínska republika	1. 1. 1993	Via Eleonora Duse 35 00197 Rím Talianska republika	***Severino Bollini*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 22. február 2007
Saudskoarabské kráľovstvo	16. 6. 1995	Formanekgasse 38 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Mansour Bin Khalid Al Farhan Al-Saud*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 6. júl 2009
Sierraleonská republika	1. 1. 1993	26/1 Rublyovskoye Chaussee Apt. 58-59 121615 Moskva Ruská federácia	***Ibrahim Vandi Kondoh*** *radca, chargé d'affaires a.i.*
Singapurská republika	12. 2. 1993	MZV, Tanglin 248163 Singapur	***Jennie Chua Kheng Yeng*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 16. júl 2007
Slovinská republika	1. 1. 1993	Moyzesova 4 813 15 Bratislava 1	***Stanislav Vidovič*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 6. júl 2009
Somálska demokratická republika	-	Simferopolsky Bulvar 7a – 145 117 556 Moskva Ruská federácia	***Mohamed Mohamoud Handulle*** *chargé d'affaires a.i., prvý tajomník*
Spojené arabské emiráty	3. 1. 1993	Peter Jordan Str. 66 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Mohammed Hamad Omran Alshamsi*** *designovaný veľvyslanec*
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	1. 1. 1993	Panská 16 811 01 Bratislava 1	***Dominic Schroeder*** *radca, chargé d'affaires a.i.*
Spojené štáty americké	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 5 811 02 Bratislava 1	***Theodore Sedgwick*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL:18. august 2010
Spojené štáty mexické	1. 1. 1993	Operngasse 21/10 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Alejandro Diáz y Pérez Durate*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 12. december 2007
Srbská republika	1. 1. 1993	Búdkova 38 811 04 Bratislava 1	***Danko Prokić*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 11. septeber 2007
Srílanská demokratická socialistická republika	15. 2. 1993	Rainergasse 1/2/5 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Musthaf Mohammed Jaffer*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 12. január 2009
Sudánska republika	27. 7. 1993	Reisnerstrasse 29/5 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Mahmoud Hassan Elamin*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 2. február 2010

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Svätá stolica	1. 1. 1993	Nekrasovova 17 811 04 Bratislava 1	***Mario Giordana*** *apoštolský nuncius* PL: 4. jún 2008
Sýrska arabská republika	1. 1. 1993	Daffingerstrasse 4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	***Bassam Ahmad Nazim Al Sabbagh*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 13. december 2010
Španielske kráľovstvo	1. 1. 1993	Prepoštská 10 811 01 Bratislava 1	***José Ángel López Jorrín*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 15. december 2008
Švajčiarska konfederácia	1. 1. 1993	Tolstého 9 811 06 Bratislava 1	***Christian Martin Fotsch*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 18. január 2011
Švédske kráľovstvo	1. 1. 1993	Obere Donaustrasse 49 - 51 P.O.Box 18 A-1025 Viedeň	***Hans Tage Harald Lundborg*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 18. január 2011
Talianska republika	1. 1. 1993	Palisády 49, 811 06 Bratislava	***Brunella Borzi Cornacchia*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 15. december 2008
Tanzánijská zjednotená republika	1. 1. 1993	Eschenallee 11 D-14050 Berlín Spolková republika Nemecko	***Ahmad Rweyemamu Ngemera*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 17. marec 2008
Thajské kráľovstvo	1. 1. 1993	Cottagegasse 48 A-1180 Viedeň Rakúska republika	***Nongnuth Phetcharatana*** *designovaná veľvyslankyňa*
Tuniská republika	1. 1. 1993	Sieveringerstrasse 187 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Sabri Chaabani*** *radca, chargé d'affaires a.i.*
Turecká republika	1. 1. 1993	Holubyho 11 811 03 Bratislava 1	***F. Dicle Kopuz*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 31. máj 2010
Turkménsko	1. 1. 1993	Argentinierstrasse 22/II/EG A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Yazkuli Mammedov*** *prvý tajomník*
Ukrajina	1. 1. 1993	Radvanská 35 811 01 Bratislava 1	***Oleh Havaši*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL:13. október 2010
Uzbecká republika	20. 1. 1993	Pötzleinsdorfer Strasse 49 A-1180 Viedeň Rakúska republika	***Ravshanbek Duschanov*** *chargé d'affaires a.i.*
Venezuelská bolívarovská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	***Alí de Jesus Uzcátegui Dugue*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 27. apríl 2009
Vietnamská socialistická republika	1. 1. 1993	Felix Mottlstrasse 20 A-1190 Viedeň Rakúska republika	
Zambijská republika	5. 5. 1993	Axel-Springer Strasse 54 A D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	***Chalwe Lombe*** *radca, chargé d'affaires a.i.*
Zimbabwianska republika	3. 3. 1993	Strozzigasse 10/15 A-1080 Viedeň Rakúska republika	***Grace Tsitsi Mutandiro*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa* PL: 13. jún 2006
Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	1. 1. 1993	Kapitulská 9 811 01Bratislava	***Francis Martin O' Donnel*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec* PL: 7. december 2009

Zoznam konzulátov v Slovenskej republike

Vedúci konzulátov v Slovenskej republike podľa stavu vo februári 2011

Krajina	Konzulát	Konzul
Azerbajdžanská republika	Klobučnícka 4 811 01 Bratislava	***Džalal Gasymov*** *honorárny konzul*
Bahamské spoločenstvo	Rybárska brána 8 811 08 Bratislava	***Michal Lazar*** *Honorárny konzul*
Bangladéšska ľudová republika	Pod záhradami 41 841 01 Bratislava	***Štefan Petkanič*** *honorárny konzul*
Belgické kráľovstvo	Gelnická 88 040 14Košice	***Dany R. E. Rottiers*** *honorárny konzul*
Bieloruská republika	Osadská 679/15 028 01 Trstená	***Marián Murín*** *honorárny konzul*
Čilská republika	Kĺzavá 31/C 831 01 Bratislava	***Jaroslav Šoltys*** *honorárny konzul*
Dánske kráľovstvo	Letecká 10 831 03 Bratislava	***Michal Lörincz*** *honorárny generálny konzul*
Ekvádorská republika	Ventúrska 1 811 01 Bratislava	***Ján Molitor*** *Honorárny konzul*
Etiópska federatívna demokratická republika	Obchodná 6 Pasáž Zlatý Jeleň 811 08 Bratislava	***Štefan Rosina*** *honorárny konzul*
Filipínska republika	Cesta na Senec 15725/24 830 06 Bratislava	***Pavol Konštiak*** *honorary general consul*
Fínska republika	Moyzesova 5 811 05 Bratislava 1	***Karol Kállay*** *honorárny generálny konzul*
Guatemalská republika	Vajnorská 8/A 831 04 Bratislava 3	***Zoroslav Kollár*** *Honorárny konzul*
Holandské kráľovstvo	Košická 44 P.O. BOX 21 080 01 Prešov	***Matúš Murajda*** *honorárny konzul*
Islandská republika	Palisády 39 811 06 Bratislava	***Otto Halás*** *honorárny konzul*
Jordánske hášimovské kráľovstvo	Čajakova 26 831 01 Bratislava	***Štefan Žiak*** *honorárny konzul*
Juhoafrická republika	Fraňa Kráľa 1 851 01 Bratisla	***Milan Lopašovský*** *honorárny konzul*

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Matúš Vranko, stážista, RC SFPA.

Krajina	Konzulát	Konzul
Kazašská republika	Obchodná 6 Pasáž Zlatý Jeleň 811 08 Bratislava	***Štefan Rosina*** *honorárny konzul*
Kirgizská republika	Miletičova 1 821 08 Bratislava	***Tibor Podoba*** *honorárny konzul*
Kolumbijská republika	AC Diplomat Palisády 29/A 811 06 Bratislava	***Anton Siekel*** *honorárny konzul*
Konžská demokratická republika	Štefanovičova 12 811 04 Bratislava	***Pavol Jánošík*** *honorárny konzul*
Kórejská republika	Hviezdoslavovo nám. 20 811 02 Bratislava 1	***Marián Mojžiš*** *honorárny generálny konzul*
Kostarická republika	Prepoštská 6 811 01 Bratislava	***Tomáš Chrenek*** *honorárny konzul*
Lotyšská republika	Krmanova 1 040 01 Košice	
Luxemburské veľkovojvodstvo	Apollo Business Centrum Mlynské Nivy 43 821 09 Bratislava	***Peter Kriško*** *honorárny konzul*
Malajzia	Jašíkova 2 821 03 Bratislava	***Igor Junas*** *honorárny konzul*
Maldivská republika	Lazaretská 2 811 09 Bratislava	
Marocké kráľovstvo	Krajná 86 821 04 Bratislava 2	***Ľubomír Šidala*** *honorárny konzul*
Nikaragujská republika	Stredný hon 430 900 43 Hamuliakovo	***Vladimír Kašťák*** *honorárny konzul*
Paraguajská republika	Prepoštská 8 811 01 Bratislava	***Martin Šamaj*** *honorárny konzul*
Peruánska republika	Tuhovská 5 831 07 Bratislva	***Andrej Glatz*** *honorárny generálny konzul*
Poľská republika	Nám. osloboditeľov 1 031 01 Liptovský Mikuláš	***Tadeusz Frackowiak*** *honorárny konzul*
Ruská federácia	kanc. 511, Štúrova 7 040 11 Košice	***Ladislav Štefko*** *Honorárny konzul*
Salvádorská republika	Zahradnícka 20 900 28 Ivanka pri Dunaji	***Igor Moravčík*** *honorárny konzul*
Senegalská republika	Na kopci 24 010 01 Žilina - Trnové	***Souleymane Seck*** *honorárny konzul*
Seychelská republika	Beblavého 4 811 01 Bratislava 1	***Andrej Hryc*** *honorárny konzul*
Sierraleonska republika	Partizánska 16 A 811 03 Bratislava	***Branislav Hronec*** *honorárny generálny konzul*
Spojené štáty Mexické	Prepoštská 8 811 01 Bratislava	***Václav Mika*** *honorárny konzul*
Srbská republika	Jesenského 12 040 01 Košice	
Sýrska arabská republika	Tatranská 1 841 06 Bratislava-Záhorská Bystrica	***Mustafa Al-Sabouni*** *honorárny konzul*
Španielske kráľovstvo	Hutnícka 1 040 01 Košice	***Daniel Lučkanič*** *honorárny konzul*

Krajina	**Konzulát**	**Konzul**
Švédske kráľovstvo	Tomášikova 30 821 01 Bratislava	***Vladimír Kestler*** *Honorárny generálny konzul*
Thajské kráľovstvo	Viedenská cesta 7 851 01 Bratislava	***Alexander Rozin*** *honorárny generálny konzul*
Turecká republika	Kuzmányho 16 974 01 Banská Bystrica	***Vladimír Soták*** *honorárny konzul*
Turecká republika	Mlynská ulica 2 040 01 Košice	***Štefan Melník*** *honorárny konzul*
Ukrajina	Budovateľská 29 093 01 Vranov nad Topľou	
Uzbecká republika	Kalinčiakova 31 831 04 Bratislava	***Ľudovít Černák*** *Honorárny konzul*

Zoznam zastupiteľských úradov slovenskej republiky, stálych misií, generálnych konzulátov a slovenských inštitútov

Existujúce zastupiteľské úrady a ich vedúci podľa stavu vo februári 2011

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Abuja	Beninská republika, Burkina Faso, Demokratická republika Svätého Tomáša a Princovho ostrova, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Kamerun, Kapverdy, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Republika Pobrežia Slonoviny,Rovníková Guinea, Senegal, Sierra Leone, Togo	Plot 187, Lord Lugar Close Asokoro, Abuja Nigérijská federatívna republika	***Miroslav Hacek*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Addis Abeba	Etiópia	Bole sub-city, Erer Ber Shola Residential houses W 17, Kebele 14/15 House No. 408, Addis Abeba Etiópska federatívna demokratická republika	***Milan Dubček*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Ankara	Turecko, Gruzínsko	Atatürk Bulvari 245 06692 Ankara Turecká republika	***Vladimír Jakabčin*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Astana	Kazachstan, Kyrgizsko	rajón Sary-Arka, mikrorajón Karaotkeľ 5 010000 Astana Kazašská republika	***Dušan Podhorský*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Atény	Grécko	Georgiou Saferi 4, Palaio Psychiko 154 52 Atény Helénska republika	***Ján Voderadský*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Bagdad	Irak	Hayy Babil (Al Jadriyah) Street 37 House 94, P.O.Box 2038 Bagdad – Jadriyah Iracká republika	***Jozef Marheľka*** *chargé d'affaires*
Bangkok	Thajsko, Kambodža, Laos, Mjanmarsko	No. 21/144, South Sathorn Road 101 20 Bangkok Thajské kráľovstvo	***Alexander Meľsitov*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Belehrad	Srbsko, Macedónsko	Bulevar umetnosti 18 110 70 Nový Belehrad Srbská republika	***Ján Pšenica*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Berlín	Nemecko	Friedrichstrasse 60 101 17 Berlín Spolková republika Nemecko	***Igor Slobodník*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Matúš Vranko, stážista, RC SFPA.

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Bern	Švajčiarsko, Lichtenštajnsko	Thunstrasse 63, 3074 Muri b. Bern Švajčiarska konfederácia	***Ján Foltín*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Bonn	Nemecko	August-Bier-Straße 31 53129 Bonn Spolková republika Nemecko	***Dušan Matulay*** *Vedúci pobočky zastupiteľského úradu Berlín*
Brasília	Brazília, Ekvádor, Kolumbia, Venezuela, Surinam, Guayana	SES, Avenida das Nacões Qd. 805, Lote 21 B CEP 70 200-902 Brasilia, D.F. Brazílska federatívna republika	***Branislav Hitka*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Brusel	Belgické kráľovstvo, Luxemburské veľkovojvodstvo	Avenue Moliere 195 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	**Ján Kuderjavý** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Budapešť	Maďarsko	Stefánia út 22-24. 1143 Budapešť Maďarská republika	***Peter Weiss*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Buenos Aires	Argentína, Bolívia, Chile, Paraguaj, Peru, Uruguaj	Figueroa Alcorta 1425 Buenos Aires Argentínska republika	***Pavel Šípka*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Bukurešť	Rumunsko, Moldavsko	Strada Otetari 020 977 Bukurešť Rumunsko	***Dagmar Repčeková*** *mimoradna a splnomocnená veľvyslankyňa*
Canberra	Austrálsky zväz, Kiribatská republika, Nauruská republika, Nový Zéland, Papua-Nová Guinea, Republika fidžijských ostrovov, Samojský nezávislý štát, Šalamúnove ostrovy, Tongské kráľovstvo, Tuvalu, Vanuatská republika	47 Culgoa Circuit, O' Malley 2606 Canberra Austrálsky zväz	**Eva Ponomarenková** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Damašek	Sýria, Libanon, Jordánsko	Al Shafei Str. 33115 Damašek Sýrska arabská republika	***Milan Hubcej*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Dillí	India, Bangladéš, Nepál, Srí Lanka, Maldivy, Bhután	50-M, Niti Marg, Chanakyapuri 110021 New Dehli Indická republika	***Marián Tomášik*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Dublin	Írsko	Clyde Road, Ballsbridge Dublin 4 Írsko	***Roman Bužek*** *veľvyslanec*
Haag	Holandsko	Parkweg 1 2585 Haag Holandské kráľovstvo	***Oksana Tomová*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa*
Hanoj	Vietnam	12 Ba Huyen Thanh Quan Ba Dinh District Hanoi Vietnamská socialistická republika	***Peter Svitek*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Havana	Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Dominika, Dominikánska republika, Grenada, Haiti, Jamajka, Kuba, Svätá Lucia, Sväty Krištof a Nevis, Svätý Vincent a Grenadíny, Trinidad a Tobago.	Calle 66, No. 52 entre 5B - tay7 Miramar Havana Kubánska republika	***Zdenek Rozhold*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Helsinki	Fínsko	Annankatu 25 00100 Helsinki Fínska republika	***Juraj Podhorský*** *mimoriadný a splnomocnený veľvyslanec*

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Jakarta	Indonézia, Singapur, Filipíny, Východný Timor	Jalan Profesor Mohammad Yamin 29 1368 Jakarta 103 10 Indonézska republika	***Štefan Rozkopál*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Káhira	Egypt, Sudán, Jemen, Saudská Arábia, Omán, Spojené arabské emiráty	3 Adel Hosein Rostom P.O.Box 450 11794 – Ramses Post Office Dokki, Káhira Egyptská arabská republika	***Peter Zsoldos*** *veľvyslanec*
Kodaň	Dánske kráľovstvo (Dánsko, Faerské ostrovy, Grónsko)	Vesterled 26-28 2100 Kodaň Dánske kráľovstvo	***Magda Pospíšilová*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Kuala Lumpur	Malajzia, Brunej	11, Jalan U-Thant 55 000, Kuala Lumpur Malajzia	***Milan Lajčiak*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Kuvajt	Kuvajt, Bahrajn, Katar	Block No.2, Street No.16, Villa No 22 131 23 Area Surra Kuvajtský štát	***Ivan Lančarič*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Kyjev	Ukrajina	Jaroslavov val č. 34 019 01 Kyjev Ukrajina	***Pavol Hamžík*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Lisabon	Portugalsko	Avenida da Liberdade 200 5 Esq., 1250-147 Lisabon Portugalská republika	***Jaroslav Jarúnek*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Londýn	Spojené kráľovstvo	25, Kensington Palace Gardens W8 4QY Londýn Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	***Milan Vojtko*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Ľubľana	Slovinsko	Tivolská cesta 4, P.P.395 1000 Ľubľana Slovinská republika	***Marianna Oravcová*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa*
Madrid	Španielsko, Andorra, Maroko	C/Pinar, 20 28006 Madrid Španielske kráľovstvo	***Ján Škoda*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Mexico City	Mexiko, Guatemala, Honduras, Salvador, Kostarika, Nikaragua, Panama, Belize	México 11 560, Julio Verne 35 Spojené štáty mexické	***Jaroslav Blaško*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Minsk	Bielorusko	Volodarskogo 6 220 034 Minsk Bieloruská republika	***Marián Servátka*** *veľvyslanec*
Moskva	Ruská federácia, Arménsko, Azerbajdžan,	J. Fučíka 17/19 115 127 Moskva Ruská federácia	***Jozef Migaš*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Nairobi	Keňa, Tanzánia, Eritrea, Etiópia, Seychely, Burundi, Rwanda, Uganda, Džibuti, Somálsko, Komory, Kongo, Stredoafrická republika	Milimani Road 30 204 00 100, Nairobi Kenská republika	***Milan Zachar*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Nikózia	Cyperská republika	4,Kalamatas St., Acropolis Strovolos, 2002 Nikótia Cyperská republika	***Anna Tureničová*** *mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa*
Oslo	Nórsko, Island	Thomas Heftyes gate 24 N-0244 Oslo Nórske kráľovstvo	***Dušan Rozbora*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Ottawa	Kanada	Rideau Terrace K1M 2A1 Ottawa Kanada	***Milan Kollár*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Paríž	Francúzsko, Monako, Alžírsko	14, Avenue d'Eylau 75016 Paríž Francúzska republika	***Marek Eštok*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Peking	Čína, Mongolsko, KĽDR	Ritan Lu, Jian Guo Men Wai 100 600 Peking Čínska ľudová republika	***František Dlhopolček*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Podgorica	Čierna Hora	Crnogorskih Serdara 5 81000 Podgorica Čierna Hora	***František Lipka*** vedúci zastupiteľského úradu
Praha	Česká republika	Pelléova 12 160 00 Praha Česká republika	***Peter Brňo*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Pretória	Juhoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Maurícius, Malawi, Mozambik, Namíbia, Svazijsko, Zambia, Zimbabwe	930 Arcadia Street Arcadia 0083 Pretória Juhoafrická republika	***Ladislav Straka*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Priština	Srbsko	Metush Krasniqi 7 Dragodan 10000 Priština Srbská republika	***Miroslav Naď*** *vedúci pobočky zastupiteľského úradu*
Riga	Estónsko, Lotyšsko, Litva	Smilšu iela 8 1050 Riga Lotyšská republika	***Dušan Krištofík*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Rím	Taliansko, Malta, San Marino, Vatikán, Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	Via dei Colli della Farnesina 144VI/A 00194 Rím Talianska republika	***Stanislav Vallo*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Sarajevo	Bosna a Hercegovina	Skopljanska br. 7 710 00 Sarajevo Bosna a Hercegovina	***Miroslav Mojžita*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Skopje	Macedónsko	Budimpeštanska 39 1000 Skopje Macedónska republika	***Róbert Kirnág*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Sofia	Bulharsko, Macedónsko, Albánsko	Blv. Janko Sakazov 1504 Sofia Bulharská republika	***Karol Mistrík*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Soul	Kórejská republika	389-1 Hannam-dong, Yongsang--gu 140-210 Soul Kórejská republika	***Dušan Bella*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Štokholm	Švédsko	Arsenalsgaten 2/3 TR 10388 Štokholm Švédske kráľovstvo	***Peter Kmec*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Taipei	Taiwan	333 Keelung Road, Section 1 110 Taipei Čínska republika (Taiwan)	***Dušan Dacho*** *vedúci úradu*
Taškent	Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan	ul. Kičik Bešjogoč 38 100070 Taškent Uzbecká republika	***Roman Krištofík*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Teherán	Irán, Afganistan, Pakistan	No. 38, Sarlashgar Fallahi Street P.O.Box.11365-4451 19887 Teherán Iránska islamská republika	***Anton Hajduk*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Tel Aviv	Izrael, Palestínska samospráva	Jabotinsky 37 P.O.Box 6459 Tel Aviv Izraelský štát	***Jozef Hudec*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Tirana	Albánsko	Rruga Skenderbeu 8 Tirana Albánska republika	***Ivan Šveda*** *chargé d'affaires*
Tokio	Japonsko, Mikronézia, Marshallove ostrovy, Palau	2-11-33, Motoazabu, Minato-ku 106-0046 Tokio Japonsko	***Drahomír Štos*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Tripolis	Lýbia, Tunisko, Mauretánia, Čad	Hay Al-Andalus,Gargaresh Street P.O.Box 5721 Tripolis Ľudový úrad veľkej socialistickej ľudovej líbyjskej arabskej džamahírije	***Marian Záhora*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Varšava	Poľsko	ul. Litewska 6 00-581 Varšava Poľská republika	***Peter Kormúth*** *vedúci zastupiteľského úradu*
Vatikán	Vatikán, Svätá stolica	Via dei Colli della Farnesina 144 00 194 Roma Talianska republika	***Jozef Dravecký*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Viedeň	Rakúsko	Armbrustergasse 24 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Peter Lizák*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Washington	USA	3523 International Court, NW 20008, Washington D.C. Spojené štáty americké	***Peter Burian*** *mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec*
Záhreb	Chorvátsko	Prilaz Gjure Deželica br. 10 10000 Záhreb Chorvátska republika	***Roman Supek*** *vedúci zastupiteľského úradu*

Stále misie

Stála misia	Adresa SM	Vedúci SM
SM pri medzinárodných organizáciách vo Viedni	Blaastraße 34 A-1190 Viedeň Rakúska republika	***Marcel Peško***
SD pri NATO, Brusel	Boulevard Leopold III NATO HQ 1110 Brusel Belgické kráľovstvo	***František Kašický***
SM pri OECD, Paríž	28,avenue d'Eylau 750 16 Paríž Francúzka republika	***Ivan Šramko***
SM pri OSN, New York	801 Second Avenue 10017 New York Spojené štáty americké	***Miloš Koterec***

SM pri OSN, Ženeva	9,chemin de l'Ancienne Route 1218 Grand Saconnex Švajčiarska konfederácia	***Fedor Rosocha***
SM pri Rade Európy, Štrasburg	Rue Ehrmann 67000 Štrasburg Francúzka republika	***Emil Kuchár***
SZ pri EÚ, Brusel	Avenue de Cortenbergh 79 1110 Brusel Belgické kráľovstvo	***Ivan Korčok***

Generálne konzuláty

Generálny konzulát	**Adresa**	**Generálny konzul**
Čínska ľudová republika	Qi Hua Tower 4B 1375 Huai Hai Zhong Lu 200031 Šanghaj	***Pavol Sýkorčin***
Maďarská republika	Derkovits sor 7 5600 Békešská Čaba	***Štefan Daňo***
Poľská republika	św. Tomasza 34 31 027 Krakov	***Marek Lisánsky***
Ruská federácia	ul. Orbeli č. 21/2 194 223 Sankt Peterburg	***Peter Osvald***
Spojené štáty americké	10 940 Wilshire Boulevard, Suite 2030 CA 90024 California, Los Angeles	
Spojené štáty americké	801 Second Avenue, 12th Floor New York, N.Y. 10017	***Igor Pokojný***
Spolková republika Nemecko	Vollmannstrasse 25d 819 25 Mníchov	***František Zemanovič***
Turecká republika	Sümbül Sok. / Bambu Sok. 6 3. Levent, Istanbul, 343 30	***Jozef Šesták***
Ukrajina	Lokoty 4 880 17 Užhorod	***Marian Sládeček***

Slovenské inštitúty

Názov	**Štát**	**Riaditeľ**
Slovenský inštitút Berlín	Zimmerstrasse 27 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	***Martin Sarvaš***
Slovenský inštitút Budapešť	Rákóczi út. 15 H-1088 Budapešť Maďarská republika	***Milan Kurucz***
Slovenský inštitút Moskva	Ul. 2 Brestská 27 125-056 Moskva Ruská federácia	***Aneta Marenčíková***
Slovenský inštitút Paríž	125 Rue de Ranelagh F-75016 Paríž Francúzska republika	***Božena Krížiková***
Slovenský inštitút Praha	Jilská 450/16 110 00 Praha 1 Česká republika	***Vladimír Valovič***

Názov	**Štát**	**Riaditeľ**
Slovenský inštitút Rím	Via dei Colli della Farnesina 144 00194 Rím Talianska republika	***Peter Krupár***
Slovenský inštitút Varšava	ul. Krzywe Kolo 12/14a PL-00 270 Varšava Poľská republika	***Helena Jacošová***
Slovenský inštitút Viedeň	Wipplingerstrasse 24-26 A-1010 Viedeň Rakúska republika	***Viera Polakovičová***

Zoznam konzulárnych úradov Slovenskej republiky vedených honorárnymi konzulmi

Vedúci konzulárnych úradov SR podľa stavu vo februári 2011

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Albánska republika	Tirana	***Faik Dizdarii*** *honorárny konzul*
Argentínska republika	La Platta	***Eduardo Kabát*** *honorárny generálny konzul*
Arménska republika	Jerevan	***Gagik Vladimirovič Martirosian*** *honorárny konzul*
Austrálsky zväz	Brisbane	***Michal Horvath*** *honorárny konzul*
Austrálsky zväz	Melbourne	***Vojtech Michael Markuš*** *honorárny konzul*
Bangladéšska ľudová republika	Dhaka	***Reza Ali*** *honorárny konzul*
Belgické kráľovstvo	Antverpy	***Gunar Riebs*** *honorárny konzul*
Belgické kráľovstvo	Gent	***Arnold Vanhaecke*** *honorárny konzul*
Belgické kráľovstvo	Li ge	***Raffaele Antonio Apruzzese*** *honorárny konzul*
Belgické kráľovstvo	Mons	***Mario Annaert*** *honorárny konzul*
Bolívijská republika	La Paz	***Hernán Guido Vera Ruiz*** *honorárny konzul*
Bosna a Hercegovina	Medžugorie	***Rajko Zelenika*** *honorárny konzul*
Brazílska federatívna republika	Joinville	***Ernesto Heinzelmann*** *honorárny konzul*
Brazílska federatívna republika	Recife	***Jo o Alixandre Neto*** *honorárny konzul*
Brazílska federatívna republika	Rio de Janeiro	***M. Faiçal Hammoud*** *honorárny konzul*
Brazílska federatívna republika	Sao Paulo	***Peter Paulíček*** *honorárny generálny konzul*
Bulharská republika	Varna	***Edita Blagoevova*** *honorárny konzul*
Cyperská republika	Limassol	***George Vassos Hadjitheodossiou*** *honorárny generálny konzul*

Na základe údajov Minitserstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Matúš Vranko, stážista RC SFPA.

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Čilská republika	Santiago	**Paul Nador** *honorárny konzul*
Čínska ľudová republika	Hong Kong	***Willy Sun Mo Lin*** *honorárny konzul*
Dánske kráľovstvo	Aarhus	***Štefan Petö*** *honorárny konzul*
Egyptská arabská republika	Alexandria	***Mohamed Moustafa el Naggar*** *honorárny konzul*
Estónska republika	Tallinn	***Evan Tudeberg*** *honorárny konzul*
Etiópska federatívna demokratická republika	Addis Abeba	***Feleke Bekele Safo*** *honorárny konzul*
Filipínska republika	Cebu City	***Antonio N. Chiu*** *honorárny konzul*
Filipínska republika	Manila	***Robert Chin Siy*** *honorárny generálny konzul*
Fínska republika	Teerijärvi	***Mikael Albäck*** *honorárny konzul*
Francúzska republika	Grenoble	***Menyhért Kocsis*** *honorárny konzul*
Francúzska republika	Lille	***Alain Bar*** *honorárny konzul*
Francúzska republika	Lyon	***Christian Michel-Mestrallet*** *honorárny konzul*
Francúzska republika	Nancy	***Jean-Marie Keller*** *honorárny konzul*
Grécko	Thessaloniki	***Konstatinos Mavridis*** *honorárny konzul*
Gruzínsko	Tbilisi	***Besarion Kvartskhava*** *honorárny konzul*
Guatemalská republika	Guatemala	***Mario Fernando Montúfara Rodrigues*** *honorárny konzul*
Guinejská republika	Conakry	***Boubakar Lombonna Diallo*** *honorárny konzul*
Haitská republika	Port- au - Prince	***Claude Martin*** *honorárny konzul*
Holandské kráľovstvo	Eindhoven	***Gerardus Hendrik Meulesteen*** *honorárny konzul*
Holandské kráľovstvo	Groningen	***Gerhard Tonnis Poppempa*** *honorárny konzul*
Holandské kráľovstvo	Rotterdam	***Jacob Ten Hoope*** *honorárny konzul*
Chorvátska republika	Osijek	***Ivan Komak*** ***Honorárny konzul***
Chorvátska republika	Split	***Ante Plančić*** *honorárny konzul*
Indická republika	Kalkata	***Patrha Sadhan Bosé*** *honorárny konzul*
Indická republika	Mumbai	***Amit Choksey*** *honorárny konzul*

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Indonézska republika	Denpasar	***Jürgen Schreiber*** *honorárny konzul*
Indonézska republika	Surabaya	***Sindunata Sambudhi*** *honorárny konzul*
Islandská republika	Reykjavík	***Runólfur Oddsson*** *honorárny konzul*
Štát Izrael	Ha Sharon	***Karol Nathan Steiner*** *honorárny konzul*
Štát Izrael	Jeruzalem	***Martin Rodan*** *honorárny konzul*
Jamaika	Kingston	***Christopher Richard Issa*** *honorárny konzul*
Japonsko	Kirishima	***Masahiro Yamamoto*** *honorárny konzul*
Jemenská republika	Saná	***Adel Mohamed Al Huraibi*** *honorárny konzul*
Jordánske hášimovské kráľovstvo	Ammán	***Khaldun A. Abuhassan*** *honorárny generálny konzul*
Juhoafrická republika	Kapské Mesto	***Geoffrey Leighton Ashmead*** *honorárny konzul*
Kamerunská republika	Yaoundé	***Mohamadou Salihou*** *honorárny konzul*
Kanada	Calgary	***Ľudovít Zanzotto*** *honorárny generálny konzul*
Kanada	Montreal	***Dezider Michaletz*** *honorárny konzul*
Kanada	Toronto	***Michael Martinček*** *honorárny konzul*
Kanada	Vancouver	***Stanislav Lišiak*** *honorárny konzul*
Kanada	Winnipeg	***Jozef Kiška*** *honorárny konzul*
Kazašská republika	Karaganda	***Alexej Petrovič Nefedov*** *honorárny konzul*
Kazašská republika	Kurčatov	***Kairat Kamalovič Kadyržanov*** *honorárny konzul*
Kenská republika	Mombasa	***Christoph Modigell*** *honorárny konzul*
Kirgizská republika	Biškek	***Igor Konstantinovič Gusarov*** *honorárny konzul*
Kolumbijská republika	Medellín	***Jenaro Pérez Gutiérrez*** *honorárny konzul*
Kostarická republika	San José	***Eugénio Gerardo Arraya Chacón*** *honorárny konzul*
Luxemburské veľkovojvodstvo	Luxemburg	***Blanche Mourtrier*** *honorárny konzul*
Macedónska republika	Skopje	***Vlade Tome Stojanovski*** *honorárny konzul*
Malajzia	Kota Kinabalu	***Wong Khen Thau*** *honorárny konzul*
Malawijská republika	Blantyre	***Salim David Bapu*** *honorárny konzul*

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Maltská republika	Valletta	***Godwin Edvard Bencini*** *honorárny konzul*
Marocké kráľovstvo	Casablanca	***Kamil Ouzzani Touhamy*** *honorárny konzul*
Moldavská republika	Kišiňov	***Iurie Grigore Popovici*** *honorárny konzul*
Monacké kniežatstvo	Monako	***Cristine Noghés-Ménio*** *honorárny generálny konzul*
Mozambická republika	Maputo	***Ismael Mussá Mangueira*** *honorárny konzul*
Nigérijská federatívna republika	Port Harcourt	***Eze Clifford Amadi*** *honorárny konzul*
Nórske kráľovstvo	Bergen	***Morten L. Gjesdahl*** *honorárny konzul*
Nórske kráľovstvo	Drammen	***Zuzana Opavská Wahl*** *honorárny konzul*
Nórske kráľovstvo	Trondheim	***Erik Frederiksen*** *honorárny konzul*
Nový Zéland	Auckland	***Peter Kiely*** *honorárny konzul*
Pakistanská islamská republika	Karáčí	***Abdula Sikander Ghulamali*** *honorárny konzul*
Panamská republika	Panama	***Julio César Benedetti*** *honorárny konzul*
Paraguajská republika	Cuidad del Este	***Charif Hammoud*** *honorárny konzul*
Peruánska republika	Lima	***Teresa Koetzle-Daly*** *honorárny konzul*
Poľská republika	Gliwice	***Marian Czerny*** *honorárny konzul*
Poľská republika	Poznaň	***Piotr Stanislaw Styczynski*** *honorárny konzul*
Poľská republika	Rzeszow	***Adam Góral*** *honorárny konzul*
Poľská republika	Sopot	***Jerzy Leśniak*** *honorárny konzul*
Poľská republika	Vroclav	***Maciej Kaczmarski*** *honorárny konzul*
Poľská republika	Zakopané	***Wieslaw Tadeusz Wojas*** *honorárny konzul*
Portugalská republika	Porto	***Manuel de Sá Bastos*** *honorárny konzul*
Rakúska republika	Graz	***Volker Pichler*** *honorárny konzul*
Rakúska republika	Innsbruck	***Jurgen Bodenser*** *honorárny konzul*
Rakúska republika	Linz	***Ernst Papesch*** *honorárny konzul*
Rakúska republika	Salzburg	***Gerald Hubner*** *honorárny konzul*
Rakúska republika	Viedeň	***Walter Hildebrand*** *honorárny konzul*

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Rumunsko	Salonta	***Miroslav Jabloncsik*** *honorárny konzul*
Ruská federácia	Astracháň	***VLadimir Stepanovič Sinčenko*** *honorárny konzul*
Ruská federácia	Chanty-Mansijsk	***Eduard Vasiljevič Lebedev*** *honorárny konzul*
Ruská federácia	Rostov na Done	***Peter Šulek*** *honorárny konzul*
Ruská federácia	Omsk	***Jurij Viktorovič Šapovalov*** *honorárny konzul*
Ruská federácia	Krasnojarsk	***Valerij Alexandrovič Gračev*** *honorárny konzul*
Salvádorská republika	San Salvador	***Nicolas Antonio Salume Babun*** *honorárny konzul*
Senegalská republika	Dakar	***Mapathé Ndiouck*** *honorárny konzul*
Seychelská republika	Victoria	***Joseph France Albert*** *honorárny konzul*
Singapurská republika	Singapur	***Cheo Guan Ow*** *honorárny konzul*
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Belfast	***Thomas Sullivan*** *honorárny konzul*
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Cardiff	***Nigel Bruce Harold Payne*** *honorárny konzul*
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Edinburgh	***Duncan Alexander Spiers*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Boston	***Peter Mužila*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Cleveland	***Edward George Keshock*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Denver	***Gregor James Fasing*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Detroit	***Edward Zelenak*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Chicago	***Thomas Kenneth Klimek Ward*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Indianapolis	***Steve Zlatos*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Kansas City	***Ross F. Marine*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Las Vegas	***Geoffrey A. VanderPal*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Bloomington, Minneapolis	***Donald Pafko*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	North Miami	***Cecilia F. Rokusek*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	Pittsburgh	***Joseph T. Senko*** *honorárny konzul*
Spojené štáty americké	San Francisco	***Barbara M. Pivnicka*** *honorárna konzulka*
Spolková republika Nemecko	Bad Homburg	***Imrich Donath*** *honorárny konzul*

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Spolková republika Nemecko	Hamburg	***Peter Littmann*** *honorárny konzul*
Spolková republika Nemecko	Hannover	***Dirk Bettels*** *honorárny konzul*
Spolková republika Nemecko	Lipsko	***Wolfgang Fritz Eschment*** *honorárny konzul*
Spolková republika Nemecko	Stuttgart	***Christoph Goeser*** *honorárny konzul*
Spolková republika Nemecko	Wuppertal	***Ivan Koval*** *honorárny konzul*
Srbsko	Niš	***Stela Jovanovič*** *honorárna konzulka*
Demokratická socialistická republika Srí Lanka	Colombo	***Mahen Roshan Andrew Kariyawasan*** *honorárny konzul*
Sudánska republika	Chartúm	***Nasreldin Ibrahim Shulgami*** *honorárny generálny konzul*
Sýrska arabská republika	Lattakia	***Anas Dib Joud*** *honorárny konzul*
Španielske kráľovstvo	Barcelona	***Joan Ignacio Torredemer Galles*** *honorárny generálny konzul*
Španielske kráľovstvo	Santa Cruz de Tenerife	***Francisco José Perera Molinero*** *honorárny konzul*
Španielske kráľovstvo	Zaragoza	***Jean-Pol Jules Marie Bastiaanas*** *honorárny konzul*
Švajčiarska konfederácia	Zürich	***Michal Čierny*** *honorárny generálny konzul*
Švédske kráľovstvo	Göteborg	***Carl Magnus Richard Kindal*** *honorárny konzul*
Švédske kráľovstvo	Malmö	***Rolf Bjerndell*** *honorárny konzul*
Talianska republika	Ascoli Piceno	***Carlo Matarazzo*** *honorárny konzul*
Talianska republika	Florencia	***Massimo Sani*** *honorárny konzul*
Talianska republika	Forlí	***Alvaro Ravaglioli*** *honorárny konzul*
Talianska republika	Miláno	***Luiggi Cuzzolin*** *honorárny konzul*
Talianska republika	Neapol	***Franca Serao*** *honorárny konzul*
Talianska republika	Terst	***Miljan Todorovič*** *honorárny konzul*
Talianska republika	Turín	***Giuseppe Pellegrino*** *honorárny konzul*
Togská republika	Lomé	***Viwoto James Victor Sossou*** *honorárny konzul*
Turecká republika	Bursa	***Hüseyin Özdilek*** *honorárny konzul*
Turecká republika	Edirne	***Coskun Molla*** *honorárny konzul*
Turecká republika	Izmir	***Selçuk Borovali*** *honorárny konzul*

Krajina	**Konzulárny úrad**	**Konzul**
Ukrajinská republika	Doneck	***Tamara Timofejevna Lysenko*** *honorárny konzul*
Ukrajinská republika	Užhorod	***Ivan Julievič Šufrič*** *honorárny konzul*
Vietnamská socialistická republika	Hočiminovo mesto	***Huy Ho*** *honorárny generálny konzul*
Zambijská republika	Lusaka	***Jaroslav Kulich*** *honorárny konzul*

Počty príslušníkov ozbrojených síl slovenskej republiky v súčasných misiách na podporu mieru

Stav k januáru 2011

Misia	Miesto pôsobenia	Skutočný počet príslušníkov OS SR
OSN		
UNFICYP (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus) – OSN	Cyperská republika	***198***
UNTSO (United Nations Truce Supervision Organization) – OSN	Sýrska arabská republika, Štát Izrael	***2***
NATO		
ISAF (International Security Assistance Force)	Afgánsky islamský štát	***314***
KFOR (Kosovo Force)*	Kosovo*	***139****
Veliteľstvo NATO Sarajevo	Bosna a Hercegovina	***1***
EÚ		
ALTHEA	Bosna a Hercegovina	***35 + 4*** *(Veliteľstvo)*

* Slovensko ukončilo svoje pôsobenie v KFOR 16. novembra 2010

Na základe údajov Ministerstva obrany Slovenskej republiky (www.mosr.sk) spracoval Matúš Vranko, stážista, RC SFPA.

O AUTOROCH

O AUTOROCH

Nora Beňáková vyštudovala na Ekonomickej univerzite v Bratislave. Už počas štúdia sa venovala rozvoju občianskej spoločnosti. Pracovala v organizáciách SAIA a Nadácia pre podporu občianskych aktivít. Od roku 2002 do konca roka 2009 pôsobila v občianskom združení Človek v ohrození ako výkonná riaditeľka, s expertízou najmä v oblasti humanitárnych a posthumanitárnych intervencií v krajinách, ako je Srí Lanka, Indonézia, Pakistan, Afganistan, Libanon, Sudán. Od roku 2010 je predsedníčkou Platformy mimovládnych rozvojových organizácií, strešnej organizácie 31 mimovládnych rozvojových organizácií zameranej na zvyšovanie efektivity systému slovenskej rozvojovej pomoci. (nora.benakova@mvro.sk)

Vladimír Bilčík vyštudoval politológiu a ekonómiu na Swarthmore College v USA, európsku politiku na University of Oxford vo Veľkej Británii a teóriu politiky na Univerzite Komenského v Bratislave. Od septembra 1999 pracuje ako analytik a vedúci výskumného programu európskych štúdií vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o. Od decembra 2005 pôsobí na Katedre politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského ako odborný asistent. V rokoch 2002 – 2003 bol poradcom Jána Figeľa ako člena Konventu o budúcnosti Európy. Vo svojom výskume sa venuje problematike európskej integrácie a medzinárodným vzťahom. (bilcik@sfpa.sk)

Peter Brezáni ukončil v roku 2002 štúdium na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave. V roku 2001 absolvoval študijný pobyt na Sejong University of Korea v Soule a v roku 2009 uskutočnil výskumný pobyt na Tokio University v Japonsku. Od roku 2002 do roku 2003 pracoval ako analytik v Slovenskom inštitúte medzinárodných štúdií. Od septembra do februára 2004 pracoval v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku ako šéfredaktor časopisu *Listy SFPA*. Od februára 2004 pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., ako výskumný pracovník programu Hospodárska a rozvojová politika, spolueditor časopisu *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* a editor *Ročenky zahraničnej politiky SR*. Je členom predsedníctva Platformy mimovládnych rozvojových organizácií. Vo svojom výskume sa venuje problematike vzťahov krajín severovýchodnej Ázie a rozvojovej politike. (brezani@sfpa.sk)

Alexander Duleba absolvoval v roku 1989 štúdium na Kyjevskej štátnej univerzite T. G. Ševčenka. V rokoch 1990 – 1993 pracoval na Katedre sociálno-politických vied Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Od mája 1993 do augusta 1995 bol analytikom Slovenského inštitútu medzinárodných štúdií zriadenom pri MZV. Od septembra 1995 pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, od mája 2002 ako riaditeľ a zároveň vedúci výskumného programu Východná Európa. Titul PhD. získal na Ústave politických vied SAV a v roku 2009 získal titul docent na Univerzite Komenského v Bratislave. Od mája 2010 pôsobí ako pedagóg na Prešovskej univerzite v Prešove. Je autorom, spoluautorom a editorom viacerých kníh, štúdií a množstva odborných článkov. Medzi najvýznamnejšie patria *Toward a strategic regional framework for the EU Eastern policy* (2010); *Searching for new momentum in EU-Russia relations* (2009), *The reform of the neighborhood policy* (2008); *Regional integration in the East and West: Challenges and responses* (2008); *Foreign policy of Slovakia after NATO and EU accession* (2004); *Eastern policy of the enlarged European Union. A Visegrad perspective* (2003); *Ukraine and Slovakia* (2000). (duleba@sfpa.sk)

Mikuláš Dzurinda ukončil v roku 1979 štúdium na Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline. Do roku 1988 pracoval ako ekonomický analytik vo Výskumnom ústave dopravnom v Žiline. V roku 1988 dokončil vedeckú ašpirantúru a získal vedeckú hodnosť kandidát vied. V rokoch 1988 – 1990 bol riaditeľom pre informačné technológie na oblastnom riaditeľstve Československých štátnych dráh v Bratislave. V roku 1990 vstúpil do politiky a bol jedným zo zakladajúcich členov Kresťanskodemokratického hnutia (KDH). Vykonával funkciu námestníka ministra dopravy a pôšt SR (1991), v roku 1994 bol vo vláde Jozefa Moravčíka ministrom dopravy, pôšt a verejných prác SR. Viacero volebných období bol poslancom slovenského parlamentu (1992 – 1994, 1994 – 1998 a 2006 – 2010). V rokoch 1998 – 2006 bol predsedom vlády SR. Od roku 2010 je ministrom zahraničných vecí SR. Založil stranu Slovenská demokratická a kresťanská únia, ktorej je od roku 2000 predsedom. (kami@mzv.sk)

Ivan Gašparovič ukončil v roku 1964 štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského (PF UK), kde v roku 1968 získal vedeckú hodnosť kandidáta vied a neskôr sa habilitoval na docenta. Od roku 1964 pracoval na Okresnej prokuratúre v Martine, Mestskej prokuratúre v Bratislave, prednášal na PF UK. V roku 1990 sa stal prorektorom Univerzity Komenského. V rokoch 1990 – 1992 zastával post generálneho prokurátora Českej a Slovenskej federatívnej republiky. V roku 1992 bol zvolený za predsedu Slovenskej národnej rady. V rokoch 1994 – 1998 zastával post predsedu Národnej rady SR. V roku 2002 založil politickú stranu Hnutie za demokraciu, ktorej sa stal predsedom. Od 15. júna 2004 je prezidentom Slovenskej republiky. (informacie@prezident.sk)

Ondrej Gažovič je interný doktorand na Ústave európskych štúdií a medzinárodných vzťahov Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave. Vyštudoval medzinárodné vzťahy a právo na Masarykovej univerzite v Brne, absolvoval študijné a výskumné pobyty na University of Oslo (január – jún 2006) a na Diplomatickej akadémii vo Viedni (február – jún 2010). Od roku 2006 pôsobí v redakcii žurnálu *Global Poli*tics (www.globalpolitics.cz). Vo výskume sa zameriava na verejnú diplomaciu, rozvojovú pomoc a teórie medzinárodných vzťahov. (gazovic@gmail.com)

Július Lőrincz sa viac ako štyridsať rokov profesionálne venuje novinárstvu. Bývalá Juhoslávia bola predmetom jeho záujmu od sedemdesiatych rokov a jeho záujem sa vystupňoval v krízových deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Je autorom alebo spoluautorom množstva rozhovorov publikovaných v denníku *Pravda* s významnými politickými osobnosťami regiónu, ako sú napr. Kiro Gligorov, Milan Kučan, Ibrahim Rugova, Ivica Račan, Mira Markovićová, Zoran Đinđić, Vojislav Koštunica, Milo Đukanović, Boris Tadić, Čedomir Jovanović, Veton Surroi a ďalší. V rokoch 2002 – 2005 pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí Slovenskej republiky a na zastupiteľskom úrade SR v Záhrebe. Dlhodobo spolupracuje, najmä v súvislosti s aktivitami týkajúcimi sa západného Balkánu, s rôznymi mimovládnymi organizáciami. (lorincz@szm.com)

Juraj Marušiak ukončil v roku 1994 štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, odbor história – slovenský jazyk a literatúra. Od roku 1996 pôsobí v Ústave politických vied SAV, kde v roku 2003 obhájil titul PhD. v odbore teória politiky. V rokoch 2003 – 2010 pôsobil ako predseda Spoločnosti pre strednú a východnú Európu a v redakcii portálu *Euromonitor International* (od roku 2008 *DespiteBorders.com*). V roku 2006 externe prednášal na Bratislavskej medzinárodnej škole liberálnych štúdií. Od roku 2007 externe vyučuje na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK v Bratislave, odbor európske štúdiá a medzinárodné vzťahy. Odborne sa venuje problematike najnovších dejín Slovenska po roku 1945 a medzinárodným vzťahom v regióne strednej a východnej Európy. (juraj.marusiak@savba.sk)

Irina Mattová vyštudovala politológiu a modernú neslovanskú filológiu v špecializácii anglický jazyk a literatúra na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Od roku 2003 pôsobí ako odborná asistentka na Inštitúte politológie FF PU v Prešove, kde zabezpečuje výučbu predmetov globalistika a komparatívna politológia. V apríli a máji 2005 absolvovala učiteľskú mobilitu na University of Bolton vo Veľkej Británii. V roku 2010 ukončila doktorandské štúdium na Ústave politických vied SAV v Bratislave v odbore teória politiky. Výskumne sa orientuje najmä na problematiku globalizácie a jej hybných síl. Je autorkou monografie Globalizácia: vybrané kapitoly (2003) a spoluautorkou vysokoškolskej učebnice Geopolitika, globalistika, medzinárodná politika: komentovaný výber textov (2010). (mattova@saris.unipo.sk)

Juraj Mesík vyštudoval Lekársku fakultu Univerzity Komenského v Bratislave a svoju profesionálnu kariéru začal ako výskumník v oblasti biomedicíny. V roku 1989 sa stal poslancom Česko-slovenského federálneho zhromaždenia a bol zvolený za predsedu Strany zelených. Okrem iného pôsobil ako riaditeľ odboru na federálnom Ministerstve životného prostredia v Prahe a poradca ministra. Po rozpade Česko-Slovenska pracoval do roku 2003 ako riaditeľ nadácie Ekopolis. Od marca 2003 do roku 2008 pracoval ako Community Foundation Senior Specialist v Svetovej banke vo Washingtone, kde sa venoval rozvoju komunitných nadácií vo svete. V tejto oblasti naďalej pôsobí ako nezávislý konzultant. V súčasnosti prednáša na Palackého univerzite predmet globálne výzvy. (mesik@changenet.sk)

Ján Mihálik pracuje ako konzultant a školiteľ pre Partners for Democratic Change Slovakia, o. z., od roku 2000. Počas štúdia sociálnej práce na Univerzite Komenského v Bratislave sa špecializoval najmä na riadenie neziskových organizácií. V roku 2003 úspešne absolvoval postgraduálny diplomový kurz Prax sociálneho rozvoja akreditovaný London Metropolitan University. V súčasnosti sa odborne orientuje na témy rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci, na tvorbu rozvojových politík, riadenie neziskových organizácií, programy transformácie konfliktov a budovania mieru. Má rozsiahle skúsenosti v práci s organizáciami neziskového a verejného sektora v strednej a juhovýchodnej Európe. Pôsobí ako podpredseda Platformy mimovládnych rozvojových organizácií. Publikuje články a analýzy a je autorom viacerých evaluácií projektov a donorských programov. (jano@pdcs.sk)

Miroslav Musil ukončil štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Absolvoval študijné pobyty vo Francúzsku, v Rakúsku, Španielsku a vo Veľkej Británii. Od roku 1990 pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí ČSFR, neskôr SR, absolvoval diplomatické misie v Ženeve, vo Washingtone, v Paríži a Ríme. Je nositeľom francúzskeho a talianskeho štátneho vyznamenania. Položil základy Diplomatického múzea na Ministerstve zahraničných vecí SR. Ako diplomat a historik sa vo výskume a tvorbe zameriava na históriu diplomacie na Slovensku a významné historické osobnosti. Je autorom viacerých knižných publikácií a výstav na túto tému a ako diplomat sa zaslúžil o pamätníky viacerým slovenským osobnostiam v zahraničí. (sky.beno@gmail.com)

Ivo Samson vyštudoval históriu na Filozofickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne v roku 1981. V rokoch 1994 – 1997 študoval bezpečnostnú politiku na Univerzite Friedricha Schillera v Jene a na Univerzite Justusa Liebiga v Giessene, kde v roku 1997 získal PhD. Uskutočnil dlhodobé výskumné pobyty na viacerých svetových univerzitách: v Upsalle a Štokholme, na Európskom univerzitnom inštitúte vo Florencii, Univerzite Friedricha Wilhelma v Bonne, v Sappore a na Essex University v Colchestri. V roku 2001 vyučoval ako profesor na Stredoeurópskej univerzite v Budapešti. Od januára 1998 pracuje ako analytik Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., v Bratislave a zaoberá sa otázkami bezpečnostnej politiky a terorizmu. Od roku 2006 pôsobí ako pedagóg na Univerzite Komenského a University of Wolverhampton a od roku 2011 aj na Prešovskej univerzite. (samson@sfpa.sk)

Tomáš Strážay vyštudoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave odbor žurnalistika a politológia. Doktorandské štúdium absolvoval na Graduate School for Social Research vo Varšave. Pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., kde vedie program Stredná a juhovýchodná Európa a je spolueditorom štvrťročníka *International Issues & Slovak Foreign PolicyAffairs*. (strazay@sfpa.sk)

ROČENKA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2010

BRATISLAVA 2011

© VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA, PETER HOLÁSEK, JURAJ MARUŠIAK, LUCIA NAJŠLOVÁ, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
JOZEF BÁTORA, PETER BREZÁNI, ALEXANDER DULEBA, MATÚŠ KORBA, MICHAL KŠIŇAN, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BALŠÍNKOVÁ

256 STRÁN, VYDANIE PRVÉ

TLAČ
AEPRESS, S.R.O.

ISBN 978-80-89356-31-7